Hesperus

For Fædrenelandet og Litteraturen. Udgivet af K.L. Rahbek. 1819-23. Bind 1-8.

Skanningen (affotograferingen) er udført efter et eksemplar fra Gentofte Bibliotekerne.

Hesperus. 1819-23. Vol. 7

Hesperus.

For

Fædrenelandet og Litteraturen.

Udgivet

af

K. L. Rahbek,

Prof., Theaterdirekteur og Ridder af Dannebrog.

Syvende Bind.

Første — Siette Hæfte.

Kiøbenhavn 1822.

Trykt paa Hofboghandler Beekens Forlag,

hos Bernhard Schlesinger.

Indhold.

Første Hæfte.

Side

Andet Hæfte.

Tredie Hæfte.

Side

. . . . . .

Fierde Hæfte.

Femte Hæfte.

Side

Siette Hæfte.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen helliget.

Syvende Binds første Hæfte.

Johannes Ewalds første offenlige digteriske Fremtrædelse.

En Prøve af Forelæsninger over vor poetiske Literatur under Christian den syvende, fra hans Regierings Tiltrædelse til Aarhundredets Slutning.

Ved at slutte Udsigten over vor Digtekunst under Frederik den femte, anmærkede Undertegnede, at

aldrig syntes Omstændigheder og Udsigter mindre gunstige, da det, Danmarks Titus havde kaldet til Live, syntes at gaae i Graven med og tildeels endnu før ham; men at tvertimod da fra selve Fredriks Grav udgik et nyt herligere Liv.

Bogstaveligen synes dette Udsigende at fande sig i det, at det allerførste Digterifke, vi i her omhandlede Tidsrum have at omtale, er Johannes Ewalds trende Sørgecantater over Frederik den femte; og ville vi her bogstaveligen fæste Tro til Digterens egen Beretning, da bliver det egentlig denne sørgelige Begivenhed, vi have Ewalds hele følgende Digtervirksomhed, og Digterværd at takke.

"Den uforglemmelige Frederik den femte — saaledes siger Digteren selv i Fortalen til første Bind af sine samlede Skrifter — var død, og Danmark i Taarer. Nogle Studenter bleve tilsagte at indgive Prøver af de Cantater, som skulde opføres ved hans Jordefærd. En Person, der havde at befale over mig, tvang mig at forsøge mit Held med de andre. Jeg skrev da, saa godt som jeg kunde, en Arie, et Chor, og et Recitativ, og jeg kan sige med Sandhed, at jeg til min egen største Forundring beholdt Forrinet. Det var vist den Gang, mine egne varme

Følelser, og ikke Kunsten, der hialp mig til denne Priis. Men da jeg nu havde skrevet den færdigt, og nu enhver Dansk fandt, at jeg havde skildret hans dybtsaarede Hjerte, da jeg kun ligefrem skildrede mit eget; da overøste man mig med ufortjent Bifald, og man tiltroede mig at have været kunstig, vittig, og skarpsindig, hvor jeg blot havde været oprigtig."

Ogsaa en af Digterens seneste Dages Yndlinge, nuværende Biskop Münter, har i den Beretning han i Maanedskriftet Dansk Musæum 1782 gav om vor afdøde Vens Levnet, ligefrem sagt: hidtil vidste Ewald ikke, at han var Digter, vel havde han giort allehaande Leilighedsvers, men han var langt fra at giøre mindste Paastand paa Digtertalenter. I Aaret 1766 døde Frederik den femte. Capelmester Scheibe blev det af Hoffet paadraget at componere en Sørgecantate med Tilladelse selv at vælge Texten. Dette erfarede Ewalds Moder, og overtalede sin Søn til at udarbeide et Digt; han giorde det, og Scheibe foretrak det alle Andre. Det blev optaget med det største Bifald."

Endnu var der mig bestandig noget dunkelt i denne hele Fortælling, indtil jeg havde den Lykke at lære at kiende den danske og tydske Litteraturs Ne-

stor, Patriarken Gerstenberg, og da af ham erfoer, at han, som boede hos Ewalds Moder, havde været den, som havde givet Anledning til, at Ewald ved denne Leilighed var bleven sat i Virksomhed. At han, forsaavidt det maatte giøres behov, heller ikke har været uden Andeel i, at Scheibe giorde Udslaget til Ewalds Fordeel, lader sig efter hans Venskab med hin ligesaa fuldkommen theoretiske som practiske Tonekunstner ikke uden Føie forudsætte. Ogsaa gav han et skiønt Beviis paa sin oprigtige Deeltagelse i den unge Mands Held ved den ligesaa sindrige som smigrende Maade, hvorpaa han i sine schleswigske Litteraturbreve omtalte hans Arbeide.

"Da jeg afvigte Uge — saaledes begynder han sit trettende Brev — sysselsatte mig med Hofpræst Cramers nylig udkomne fortreflige Prædikener, foranledigede ved Kong Frederik den femtes Sygdom og Død; og den rørende Bog ved det saa phantasierige og dog tillige for Prædikestolen saa passende Sted om Roskildes Grave i den syvende Prædiken af Vemod faldt mig af Haanden, da jeg endnu engang forestilte mig den hele Værdi af det gode Hierte, som der maaskee i hele Menneskehedens Historie ikke gives noget saa indlysende Beviis paa, som i den afdøde Konge af Danmarks korte Historie; da jeg derpaa

med en Art af Høitidelighed saae tilbage paa alle de fortryllende Træk, der ere mig bekiændte af denne ædle Familie, og der giøre Menneskeslægten saamegen Ære, og deres Beens hellige Hvilested, Thronens Dunkelhed, Majestætens formørkede Pragt, som den veltalende Mand bildede mig fore, opfyldte mig med en næsten digterisk Gysen — traadde uformodenlig Hr. S. mig med nogle Ark danske Vers for Øie, hvoriblandt de følgende ved det Fællesskab, de havde med mine af saa mange maleriske Gjenstande ophidsede Ideer, især tildrog dem min Opmærksomhed.

Jeg seer de majestætisk tause Huler,
Jeg seer de stolte Boliger, som skiuler
Monarkers Been.
Jeg øiner alt det Sted,
Hvor Nordens Fryd skal graves ned. —
En Lyd af Suk blev hørt i Taushedsbolig;
Hvad Graad tør vel forstyrre dette Sted,
Hvor Nordens Helte hvile sig i Fred?

Jeg læste dette Sted, og tænkte ikke videre paa Stemmen i Graven, end for saa vidt den syntes at være et lykkeligt Udbrud af den billedrige Phantasie, der behagede mig."

Da udentvivl ovennævnte gerstenbergske Ord, blandt alt det meget, der dengang efter Ewalds eget Vidnesbyrd fra alle Sider yttredes til hans Roes, torde være det eneste, der naaede Efterverden, ville vi fra dem gaae over til den meget rigtige Yttring, hvormed Prof. D. Wolf i sin historiske Ordbog ledsager samme Beretning. "Det første Digt, siger han, Ewald har optaget i sine samlede Værker, er Sørgesange over Fredrik den femte, hvilke optoges med stort Bifald, og derover vil blive desmærkeligere for den, der vil betragte den danske Digtekunsts Fremskridt, thi her finder han den Standpunkt, hvorpaa vor især lyriske Poesie stod under Overgangen fra Tullin til Ewald, samt en klar tydeligen prononcert Prøve paa vore dalevende Landsmænds æsthetiske Smag: høit har Ewald selv, og siden nogle af hans Efterfølgere hævet sig over hint Qvad, der af Forfædrene blev antaget med eenstemmig Berømmelse."

Saalidet nu end Omstændighederne ville tillade os at giennemgaae ethvert Digterværk, vi i Fortsættelsen af disse Forelæsninger komme til at omtale, saa passende vil det udentvivl findes, at vi giøre en Undtagelse for ovennævnte ewaldske Sørgedigte, ikke blot, som det første poetiske, hvormed han offenlig bebudede sig, men og som den Førstegrøde af det Tids-

rum, vi her have at omhandle, og det saameget mere, som vi have Anledning til at sammenligne det, saavel med samtidige Arbeider af samme Benævnelse fra Andre, som med et senere saare nærbeslægtet Arbeid af Ewald selv.

Sorgecantaterne ere tree; den første kaldes Sørgesange over hoisalig Kong Frederik den femte, da han skulde føres til sit Hvilested, opførte i Christiansborg Slotskirke den 18de Martii 1766.

Denne er ustridig den svageste Deel af den Trias, hvortil deels den nødvendige Læmpning efter de trende Parentationer, (en dansk af Biskop Harboe, en tydsk af Pastor Bluhme, og en latinsk af Dr. og Prof. P. Holm) deels den for Cantater sjælden heldige halvdramatiske Form med Blanding af virkelige og allegoriske Personer, deels og Tidens Forkierlighed for den saakaldte malende Musik, og den Priis, man satte paa falskglimrende Concettis, har bidraget. Dog findes her Steder, der bebude den vordende Digter; hvoriblandt man især kan nævne Fredens Recitativ

Da Vesterhavet brusede med Torden,
Og Tydsklands Bierge svømmede i Blod,
Da Ild og Luft og Hav var enige med Jorden
At være mig, sig selv, og Himmelen imod (!)

Da fløglede jeg hen
Til Frederik i Norden,
Og fandt udi hans aabne Arme Skiul igien,
Hans Slot var mit Paulun, hans Navn min Ære,
Hans ædle Hierte var min Sikkerhed.
Trods blodig Laurbærkrands stod Oliegrenen fær-
dig
At pryde Frederik, som han var værdig;
Men ak! jeg synker!
Cypresser! ak Cypresser skal det være

Undtage vi tredie og fierde Linie, der høre til de ba giængse Tankespil, og den ligeledes forkunstlede Slutning, kan man i det øvrige neppe miskiænde en saare kraftig Veltalenhed. At Lyksalighedens følgende Arie

See du, som Slaget ikke rører,
Og døm fra det, du seer og hører,
Om vores Sorrig er for stor!
See Nordens Fryd og Cimbrers Glæde
Omhyllet med et Sørgeklæde,
Og selv Lyksalighed i Flor;

den Tid er fundet skarpsindig, kunstig, og vittig, uden at man har erindret sig, at om end saa skulde være, var dog her ikke Stedet til nogen af Delene,

er neppe at omtvivle; at man den Tid ikke har lagt Mærke til det pudserlige, man nu vilde finde i en personificeret Lyksalighed i — Sørge — flor, er ustridigt; ligesom man sikkert da har fundet det ikke anstødeligt, at Undersaatternes Chor sang:

Ja vi, som Slag og Smerte rører,
Vi sukker mere, end man hører,
Og føler mere, end man troer.

Kan end Videnskabernes Recitativ ikke sættes ved Siden af Fredens, har dog især Begyndelsen deraf en Tid den høist ualmindelig Værdighed:

Kan Viisdom selv ei holde Taarene tilbage,
Og er Fornuftens Slutninger for svage,
Har Alderdommen, har de Vises Røst,
Har selv Naturens Stemme,
Og har Erfarenhed ei nogen Trøst,
Hvorved vi kan vor Tab forglemme?
Nei bryder Taarekilder! bryder,
Og vider, at vor Pligt og Troskab byder,
Og hvor en Konges Død er Grunden til vort Suk,
Er Taarer selv en Ziir for Videnskaber.
Men nu, vor Frederik er det, vi taber,
Nu ak! nu er al Klage smuk!

Usiridig giør det vanhældige Biord, der slutter det Hele, at man mere føler det skiæve i hele det Sidstes Vending, ligesom og de grædende Videnskaber ere en egen Idee; ogsaa er Taalmodighedens følgende Arie allerede i sig selv contrasterende med det Heles Tone, ved sin curialiserende sidste Deel:

Men selv Feyd var ingen Brøde,
Thi er Fredrik blandt Døde,
Lever Christian igien;
Og den samme Gud, som saarer,
Giver Lægedom og Raad;

og dobbelt bliver dette os paafaldende, naar vi umiddelbar derovenpaa læse

de afskeedtagende Undersaatters Chor
O matte Skræk! vi gyse, Tungen stræber
Forgiæves at oplukke vore Læber,
Forgiæves hæves Hiertet (?) for at see (?)
Sin Skat endnu engang blandt levende,
Fornyede Taarestromme blænde Øiet,
Oplivet Smerte daver Sands og Siæl,
Vor Gud! vor Siæl og Hierte er nedbøiet,
Vor Konge! ak! vor Fader! ak Farvel.

men Billighed kræver da at tilføie, at efter daværende musikalske Vedtægt, den nysomtalte Aries

første Deel ufkrdig er bleven gientaget efter den anden, og at altsaa ved Cantatens Opførelse hine Trøstelinier ikke foregik Choret, men disse, som i det mindste bedre knytte dem dertil

Græder Nordens Nationer!
Lader Suk og Jammertoner
Stige op mod Himmelen!
Flyder, flyder, salte Taarer,
Sligt et Tab kan fordre Graad.

Maaskee er den sidste, i sin Simpelhed saa skiønne Linie af Choret

Vor Konge! ak! vor Fader! ak! farvel!

det første, paa hvilken man med fuld Føie kan anvende, hvad vi ovenfor anførte af Digteren selv: at enhver dansk fandt, han havde skildret hans dybtsaarede Hierte, da han kun ligefrem skildrede sit eget; men og er det, som der fra nu af kommer en ny Aand over Digteren; og lader det sig vel ikke uden Føie antage, at denne første Cantate, for den største Deel, som Prøve, har været giort paa egen Haand, og efter de Mønstre, hvis Feil den Tid lokkede til Efterligning, medens i det følgende Scheibes, og maaskee fleres veiledende Haand har bragt ham paa den rigtige Vei. I en Note under sin Passionscan-

tale til de for disse Sørgesange componerede Musikker, siger Ewald: Dette er den beqvemmeste Plads, jeg kan betiene mig af, til at bevidne om muligt Efterverdenen min Taknemmelighed mod denne høist fortiente, og som jeg frygter, for lidet paaskiønnende Maade. Han var mig en Fader, og det er vist, at om der findes noget i mine poetiske Arbeider, som i Henseende til det musikalske kan fortiene Bifald, saa har jeg hans lærerige Omgang, hans kiærlige Underviisning ene at takke derfor."

Hvormeget i saa Henseende Ewald har ham at takke, ville vi i det følgende komme til at tage i Betragtning, naar vi sysselsætte os med de i rhytmisk Henseende saa mesterlige Terzetter i Balders Død, og fremfor Alt med de tvende uovergaaelige Finaler i første og anden Act af Fiskerne, hvortil maaskee ikke let nogen nyere Litteratur fra denne Side kan fremvise Mage. Og at denne Fortieneste virkelig har været Scheibes, derom kunne vi overtyde os ved agte paa de øiensynlige Fremskridt, Ewald giorde heri, fra det Øieblik af, han havde faaet denne Ledsager.

Dette erkiænde vi allerede i den saakaldte Motetto*) med Klagesange, da Kongen blev

*) "Mottet, siger Sulzer, kaldes i Tydskland især de Stykker, der ere satte til prosaiske Texter, som ere

udført, der usfrídig ere de bløbeste Klager, der i det mindste indtil den Dag var hørte i vort Sprog; og der tillige allerede vidne, at det ikke blot var den musikalske Versbygnings mechaniske Fordringer; Scheibe giorde Ewald opmærksom paa, men især, at den lyriske Poesies Væsen fremfor Alt var Folelsers og Lidenskabers Udtryk, og at faa konstløse hiertelige Ord, vellydende samlede, for den sande Componist — som en Scheibe og en Schulz — vare en langt velkomnere Finding, end al den malende Klingklang, som Sartier og deres Lige troede fornødne for at kunne vise deres Kunst; ogsaa er dette heelt igiennem disse Sanges Caracteristik. Til Exempel anføre vi den, hvormed det Hele saa deilig begyndes og endes, og der i min Barndom og mange Aar efter var paa Alles Læber, og i alles Minde

Solo.

Hold Taare op at trille,
Og du min Cithar stille,
Nu bæres Kongen bort
Til Graven.

---

tagne af den hellige Skrift." I Frankrig ere Ordene hertil naturligviis Latin, og disse kaldes i Almindelighed Latinsk Musik (see Rousseau Dict. d. M.)

Nogle Smaating, der maaskee hist og her kunne være at erindre, var vort Digtersprog endnu dengang for lidet uddannet til, at Ewald kunde føle, og Scheibe, som en Udlænding, neppe istand til, at giøre ham opmærksom paa; saasom:

Lad det forgrædte Die
Sig end engang fornøie,
Vi see vor Frederik
Ei mere.

At dette forgrædte Die finder en vemodig Sødhed i at hænge ved, hvad det snart skal savne forstedse, vil formodenligt enhver, der har elsket og tabt, erkiende; men det fornøier sig ikke ved de bittre søde Taarer, der flyde ved en saadan Afskeed.

O Ynk! saa bær da Norden
Din største Skat til Jorden!
Op Cimbrer! følger med
Og klager.

er ikke ganske tydeligt, da det i det mindste efter daværende poetiske Sprogbrug synes uvist, om bær er Imperativ, som rigtigt nok Udraabstegnet synes at tilkiendegive, eller Indicativ; da i første Tilfælde Forstellen, der giøres paa Cimbrene og Norden, bliver endnu mere paafaldende, naar det befales Norden at bære ham bort, og Cimbrerne at følge ham.

I den næste Strophe er mig ogsaa Noget ikke klart nok udtrykt i anden Linie

Viis, mandig og retfærdig,
Dig og din Throne værdig,
Tag disse Navne med
I Graven.

Hvad det vil sige, at Frederik var sig og sin Krone værdig, fatter jeg ikke, og gad vidst, om ikke en ældre Text her, skulde have en Variant; ganske i den oven anpriste Caracter er derimod det følgende:

Farvel! vor døde Glæde,
Vi kan ei meer end græde;
Tag vore Taarer med
I Graven.

Og er det overhovedet at anmærke, at de enkelte ubetydelige Anmærkninger altid træffe de to første Linier af Soloerne, og at derimod de sidste Linier, der tillige gientages som Chor, stedse udmærke dem ved den meest melodiske Sødhed, og den hierteligste Simpelhed.

Hvad imidlertid i sin Nyhed især blev beundret, vel tildeels just for, hvad vi nu erkiænde som dens dulcia vitia, var den i Roeskilde-Domkirke opførte Sørgecantate. Ogsaa ere hine Linier, Gerstenberg anførte, af denne; de fem første af det Recitativ, hvormed en Undersaat, efter et Mottetchor, begynder selve Cantaten:

Jeg seer de majestætiske tause Huler,
Jeg seer de stolte Boliger, som skiules
Monarkers Been.
Jeg viner alt det Sted,
Hvor Nordens Fryd skal graves ned.

At de tvende sidste Ord ikke vedligeholde det foregaaendes elegante Værdighed, ved det Præpositionen, der alt i sig selv ikke forædler Begrebet, er kommet til at staae bag Verbet, vide, og føle vi nu; men Spørgsmaal, om vi havde vidst og følt det, naar ikke Evald og hans Jævninge havde dannet os baade Sprog og Øre. At saavel Slutningen af Recitativet:

Et bange Koldt omløber alle Aarer.
Alting forvirres — Hiertet synes haardt som Steen,
Og Stene synes selv at smelte hen i Taarer.

som Arien

Kan en Steen sin Stivhed glemme,
Marmor! skiælv da ved at giemme
Stolte Cimbrers største Skat!
Tause Mørke! kan du græde,
Græd, da Nordens Siel og Glæde
Synker i en evig Nat!

ere i en anden Smag end hine første Linier, gav Gerstenbergs vise Taushed alt, men udentvivl forgiæves, den daværende Slægt tilkiænde, da han, som

vi ovenfor saae, gik dem forbi, for umiddelbar med hine Linier at forbinde

Stemmen fra Gravene

En Lyd af Suk blev hørt i Tausheds Bolig,
Hvad Graad tør vel forstyrre dette Sted,
Hvor Nordens Helte hvile sig i Fred?

men at man skulde have forstaaet, hvad han dermed vilde sige, eller hvis man havde forstaaet det, skulde ikke tvertimod have beklaget hans slette Smag, der ikke vidste at sætte Priis paa det allermeest frappante, er neppe at formode.

Om i øvrigt Gerstenberg ved at afbryde der, skulde have havt dansk fint Øre nok til at føle, at næste Linie

Hvo skriger der, hvor Konger sove rolig

vanhældes ved et paa det Sted ikke ædelt Udtryk, hvor snildelig Digteren end har forædlet det ved at tilføie:

Jeg seer dit Tab, forladte Norden!
Det kan, det bør udpresse Jammerskrig
Af dig og Norden;

lader sig vel ikke afgiøre; sandsynligere er det, at han har hastet til sit Blads egenlige Æmne, at an-

mælde Klopstocks deilige Rotschilds Gråber; da han vist neppe ellers havde standset, før han havde naaet den i hver Henseende saa deilige Linie

Land raabe Lande til, at Frederik er død.

og vilde man da vel fundet fuld Føie til, at han havde afbrudt der, for ikke at svække Indtrykket med den vel liigversagtige Slutning

Men vil du ikke ved at græde
Forstyrre Støvets Ro, og Siælens Glæde,
Saa ti for Himmelen og mig!
Og husk, om slig en Sorg sig nogentid befinder,
At du vel taber, men han vinder.

Følgende Aria forekommer mig ogsaa at være mere for Øret end for Hiertet, og i det mindste ikke nær saa meget for Tanken, som Digteren ubentvivl har troet.

O Grav! du Ærens sikkre Havn (?)
Siig Evigheden, at du giemte
Den store Frederik den femte,
Vær evig stolt ved dette Navn.
Naar Jorden selv sin Fordring glemmer
Paa det kostbare, som du giemmer,
Og ikke sees for vakt af Gud,
Da vær et synligt Æreminde,

Som Ild og Vand, og skarpe Vinde,
Og Ondskab selv ei slukker ud.
O Grav, du Ærens sikre Havn!
Siig Evigheden, at du giemte
Den store Frederik den femte,
Vær evig stolt ved dette Navn.

Des genialere finde jeg derimod den Maade, hvorpaa Digteren i Rygtets følgende Recitativ har nyttet Gientagelsen af Ariens første Deel, og ladet dette begynde:

Det Navn, som Frederik fortiente,
Det søde Navn, af Landets hulde Fader,
Af Undersaatters Lyst og Glæde,
Og af den viseste Regent,
Det Navn skal Sandhed selv paa dette Gravsted
prente
Med varig Skrift, som Tiden ikke skader,
Og ingen Gift (?) skal skade denne Prent.
Hans Roes skal læses af den sidste Alder,
Og selv den Slægt, som er tilstede,
Naar Steen, og Grav, og Verden falder,
Skal see, at Jorden giemte
Kun Legemet af Frederik den femte?

Mon Digteren klart har giort sig Rede for, hvad han med de to sidste Linier vilde sige? og mon han har faaet sagt dette med dem?

Nu kommer det sidste i sin Tid saa almeenbeundrede, og ustridig i det Hele pragtfulde og majestetiske Chor

Naar Have tørres ud, naar Bierge smulne bort,
Naar Sole slukkes, og naar Verdener forsvinder,
Da er det Tidens Værk; men Tiden er for kort (?)
O Frederik! til dig, og dine Æreminder.
Udødelige Navn! ræk Evigheden Hænder,
Bliv stort hos Cimbrerne, og Norden prise dig,
Til den syvstiernet Poel i fulde Flammer brænder!
Da Konge, da bliv glemt, naar Norden glemmer sig!

Til et Exempel paa, hvorledes man dengang dømte, ville vi anmærke, at den sidste Linie i Adresseavisen, hvor man vilde anføre nogle af den lykkelige Skialdrers Hr. Johan Ewalds Tanker, og til den Ende afskrev en Arie af første Cantate, de afskeedtagende Undersaatters Chor (S. o. f. S. 10) Rygtets Recitativ, og Slutnings Choret, er aftrykt som her med udmærket Skrift, ligesom jeg og kan erindre, at have hørt den i min Barndom hyppig citere med Beundring.

At vi midlertid paa den anden Side skulde erindre, at være billige mod Ewald, ville vi af samme Adresseavisaargang, afskrive en Sørgecantate opført i samme

Anledning: Forfatterens Navn af følgende Arier — hedder det sammesteds — er skiult under disse tree Bogstaver C. F. B.*) Musiken, hvorefter Ordene ere indrettede, har forhen været anbragt i Syngespillet Gram og Signe, af den her daværende berømmelige Capelmester Sarti, og kan, naar forlanges, bekommes hos Monsieur Soltou, der satte Recitativerne til samme Stykke.

Mel. Brist Øine ud i Taareflod.

O store Gud! dit vise Raad
Er skiult for os, — vi tier;
Vor Sorg til Hiertet svier;
Vi savner — o see den bittre Graad!
Vor Konge — hvilket Hierteslød!
Vi sukker, dog ei fortvivler,
Gud os vor Sorrig opretter,
See hon en Konge os sætter,
Ak! at vi nævnte Kongens Død.

Mel. Fuglen i sin trygge Rede

Store himmelske Regenter!

*) Som jeg ikke seer mig istand til at dechiffrere, da disse Bogstaver hverken kunne betegne N. K. Bredal, C. G. eller C. H. Bierring, J. Bie, N. Breding, eller kort sagt nogen af de rimende Br., der fra den Tid ere mig bekiændte.

See vi os i Støvet kaster
For din Guddoms Throne ned,
Norden paa din Naade venter,
Sørger, sukker, beder, faster,
Hold da op at være vred!

D. C.

Mel. Haarde Fader! din Datter zittrer

Sorrigs Klage — vort Norden bæver
Gud slog os med knytte Næver *);
See, vi tilstaae, vi har syndet;
Men skal derfor Kongen døe?
Da man sagde: Kongen døde
Mistede vi Maal og Mæle,
Graaden vilde Hiertet qvæle
Rygtet skiælv (?) omkring vor Ø.

D. C.

*) Næsten torde jeg midlertid fristes til at troe, at en af Ovennævnte, nemlig C. H. Bierring havde skiult sig under det anførte Monogram, da jeg finder i dennes af Prof. Nyrup i Udsigten over Fr. Vs Periode anførte Sørgesang over Dronning Lovise, at han ogsaa da lod Gud slaae med sin Magts knyttede Næve, og bad ham glemme sit Had!

K. R.

Mel. Nogle i Haanden faae Lykken i Blinde

Glæden kan ofte vor Sorrig fordrive,
Sorgen isteden for Glæden os give
Smerter paa ny.
Lyksalig er den, som Modgang kan bære,
Medgang kan taale, som stadig kan være
I Storm, i Ly.

D. C.

At man ikke skal troe, vi for at giøre Sammenligningen desmere paafaldende fordeelagtig for Ewald, have forsætlig valgt en udmærket Smører, ville vi blot bede Læserne opsætte deres Dom, indtil vi komme til at omtale andre af Digterens daværende Medbeilere, endog saadanne, som han paa en Maade syntes at maatte staae tilbage for.

Endnu staaer tilbage at jævnføre Ewald med sig selv, og vise, til hvilken Høide han fra denne Begyndelse inden kort Tid hævede sig, hvilket saameget lettere lader sig giøre, som den ovenfor S. 11 berørte Passionscantate af ham, opført i Fasten af det musikalske Selskab paa Bryggernes Laughuus 1768, er paa Scheibes Begiæring sat til hine Sørgecantaters Musik; og er det hertil, Storm i hans Ewald eller den gode Digter sigter med de bekiændte Linier

Naar Euterpes Ven med Skialden sig forener,
Naar hiin udtrykker stærkt, hvad denne dristig mener,
Naar Scheibe! Ewalds Kraft af din Fortryllelse
Bliver understøttet, da henrives Hjerterne,
Hver Dæmning brydes da, ret som naar tvende Strømme
Forenes i sit Løb, og Marken giennemstrømme,
De rykke Træer op, de rulle Stene frem,
Og den forbauste Dal kan neppe rumme dem.
Men store Æmner kun saa stor Trumph fortjente,
Og Ewald ei i Flæng sin sieldne Kraft anvendte,
Bevæbnet kun hans Sang mod Templets Hvælving løb,
Naar Andagt nogen Fest til Himlens Lov paabød,
Da slog hans Cithar de indviede høie Toner,
Om Offerlammet og om Menneskets Forsoner,
Hvo hørte dem, hvis Tak og Fryd og Kierlighed,
Fløde ei ved Korsets Fod i hede Taarer ned? —
Nu væder han med Graad den kongelige Grav,
Og Folket græder med.

Da imidlertid Ewalds Skrifter bør formodes i enhvers Hænder og Minde, der gier Krav paa Smag

eller Sands for dansk Poesie, og da al den Commentair, dertil er at føie, kan, som Voltaire sagde om Racines Sørgespil, indbefattes i de Ord: ypperlig, mesterlig, uforbederlig, troer man at burde indskrænke sig til at meddele nogle af de meest udmærkede Steder, tildeels til Sammenligning med nogle af de ovenanførte. Og ville vi af første Afdeling anføre følgende Aria:

Hvo kan bestaae for en almægtig Vrede?
Og knuses ei, naar Herrens Torden slaaer?
Hvor skal vor Siel om Skiul og Frelse lede,
Naar ved hans Vink en Solekreds forgaaer?
Da stod Immanuel, Retfærdigheds Forsoner,
Guddommelige Helt! hvo er saa stor som du!

Chor.

Du som i bitter Harm nedstyrter Lysets Throner,
See vor Frelsere, vor Klippe staaer endnu.

Fremdeles vil vi af anden Afdeling til Beviis, hvilken Mester Ewald nu var bleven paa det Instrument, Scheibe havde lært ham at behandle, afskrive

Arioso.

Han fandtes ene værdig
At agtes for retfærdig,
Han faldt foruden Synd
I Graven.

Chor.

Han faldt foruden Synd i Graven.

Recitativ.

Jeg saae, og Mørkets grumme Kæmpe
Igiennemløb med et forvirret Øie
De sorte Rulder, hvori Satan skriver
Den mindste Synd, som Adams Børn begaae;
Og Vredens Straaler skiød fra Kiæmpens Øie.
Saa skar han rasende med Tænder,
Og raabte høit, og bandede fortvivlet
Ham, som frembragte Himmelen og Jorden,
Og raabte atter med en gruelig Røst,
Han er her ei, han er foruden Synd!
Og Helvede gav Gienlyd af hans Røst:
Og i Afgrunden hørtes mange Stemmer,
Som skreeg: Gud Mennesket er uden Synd,
Da svarte Horebs Chor i glade Toner:
Hallelujah, du Menneskets Forsoner!
Og du, som er befunden uden Synd.

Chor.

Hallelujah! du Menneskets Forsoner,
Og du som blev befunden uden Synd,
Hallelujah.

Aria.

Slaa Cithar, slaa i sagte Toner,

Og syng om Menneskets Forsoner,
Og om det rene Offerlam.
Oploest det taareblændte Oie,
Og see, hvorledes i det Hoie,
Retfærdighed omfavner ham.

Chor.

Slaaer Harper! slaaer i hoie Toner,
Og synger om vor Synds Forsoner,
Og om det rene Offerlam.

Og ville vi nu tilsidst meddele Slutningschoret, som vi alt hist beundrede som prægtfuld og majestætisk, for at see, hvad det under nærværende Behandling har vundet.

Naar Himle flye din Rost, naar Verdner skiule sig,
Naar Vreden taler, og naar Almagts Torden bruler,
Da er det Verdners Skræk, men ingen Skræk for mig,
Som Frelsere! da forst din fulde Frelse foler,
Guddommelige Helt! dig skal jeg evig prise,
Min Sang skal, Cherubs liig, opfylde Himlene,
Lov skee den evige, den stærke, den Alvise,
Og evig god den Gud, som frelste Syndere!

Og nu her oven paa den skiønne Arioso:

Bliv Taare ved at trille,
Og du min Cithar stille,
Lad Hiertet rolig føle
Sin Frelse.

C h o r.

Lad Hiertet rolig føle sin Frelse.

Da imidlertid Ewald umiddelbar ovenpaa at være fremtraadt i sin Morgenrødes Glands, for en Tid ligesom aldeles forsvinder fra den poetiske Skueplads, synes det passeligt, inden vi fra ham gaae over til hans nærmeste Samtidige, at vi først giøre Rede for hint Særsyn, saa meget mere, som det egenlig aldeles ikke vil føre os af vor Vei. Vi ville nu først høre Digterens egen Beretning derom.

I Rusen — siger han — over al den Røgelse, man fra alle Sider skiænkede ham for hans Cantater, og som han med ungdommelig Graadighed inddrak, skrev han det første Udkast af Adam og Eva, som da kun var een Act. Anledningen hertil var — som han i Forerindringen til det fuldbragte Stykke i de samlede Skrivter beretter — at Selskabet for de skiønne Videnskaber havde udsat en Præmie for den bedste Ode over en af de guddomme-

lige Egenskaber. Begiærlig efter at vinde denne Præmie, valgte Ewald Guds Algodhed til sit Æmne. Hans daværende Contubernal, Hr. L. J. Benzon — der havde faaet Accessit for et Poem om Skabningens Ypperlighed — var faldet paa samme Gienstand. Ewald havde allerede giennemtænkt sin Materie for noie til at kunne vælge en anden, men vilde midlertid ikke gierne komme i Collision med sin Ven. Han saae sig da om efter en anden Form, hvori han kunde forene de Hovedtræk, hvorved Algodhed havde giort sig kiændeligst for os. En saadan Form troede han at finde i en dramatisk Behandling af Syndefaldet, da Forestillingen i hans Tanker blev mere levende, naar han lod de interesserede Personer selv optræde, og saaledes bragte deres daværende Stilling og enhver af deres Følelser saa nær som muligt til Læsernes Dine. Han giorde sig den visseste Regning paa den høieste Priis for sit Arbeide, endskiøndt ingen Præmie var udsat for saadant et Stykke. Hans Dommere sagde ham med megen Venskabelighed, at de fandt mange Spor af poetisk Genie forstrøede i hans Drama, at hans Arbeid fortiente Belønning, og at det ved Forbedring kunde blive godt. Uagtet nu dette — efter Digterens bedre Erkiendelse i hans modnere Dage — vist var al den Høflighed, hans

Arbeid fortiente, havde dog hans Forventning været for opskruet til at kunne tilfredsstilles dermed. Han erklærede reent ud, at, naar han ikke kunde være den første Digter i sit Fædreland, vilde han ikke være den anden, tog sit Stykke tilbage i det Forsæt at omarbeide det saa længe, til enhver maatte tilstaae, man ei havde seet dets Lige fra Kong Skiolds Tider, erkiændte imidlertid, da den roske Humor var sagtnet, at hans ældste Lærer *) ubentvivl havde havt Ret i, at han fattedes Læsning, fattede derpaa den Beslutning, i de første 2 Aar ikke sætte Pen til Papir, men anvende al den Tid til at læse, holdt sit Ord, tog nu sin Adam og Eva frem igien, og anvendte fem Fierdingaar paa at bringe det i den nuværende Stand.

Denne Beretning have Münter i Musæum, Oehlenschläger i Athene, Dr. Høst i Clio, Prof. O. Wolf i historisk Ordbog, kort, alle de, der have skrevet om Evald, gientaget uden at kunne have mindste Tvivl til det, hvorfor de troede at have saa uforkastelig Hiemmel; midlertid er det et nyt Beviis paa, hvormegen Føie Autobiographer have til at følge

*) Upaatvivlelig Carstens, hvis Ynbest og Fadergodhed Ewald fra Indleveringen af Lykkens Tempel havde besiddet.

Göthes Exempel, da han gav Skriftet aus meinen Leben, Tilnavnet Dichtung und Wahrheit. Hvad først giorde mig den ewaldske Fortælling mistænkelig, var, at jeg tilfældigviis blev vaer, at det Stykke af skiønne Videnskabers Selskabs Samlinger, hvori Benzons Præmieode over Algodheden staaer, findes anmældt som udkommen i Adresavisen den tredie April 1765, altsaa omtrent fiorten Dage efter de ewaldske Cantater vare opførte; i hvilken Tid det følgelig var physisk umuligt, at Alt det kunde være foregaaet, som Ewalds Fortælling lader forefalde deri. Denne første chronologiske Mislighed bragte mig nu ligeledes til at efterregne de to Aar og det fem Fierdingaar, fra det første Udkast til Adam og Eva blev taget tilbage, og til Stykket i sin nærværende Skikkelse var færdigt; og atter her vilde Regningen paa ingen Maade komme ud, saali-

*) I Münters Beretning i Athene staaer; Vis paa sin Sag troede han at naae den høieste Priis, uagtet et saadant Stykke var forlangt; dette er udentvivl en Trykfeil foranlediget ved Forf. Fraværelse, da det trykkedes, og skal være: uagtet et saadant Stykke ikke var forlangt. S. o. f. Ewalds egen Beretning.

K. R.

det, som de to Aar, hvori Ewald efter sin egen Beretning ikke satte — poetisk — Pen til Papiret, af denne Mellemtid vare at udbringe. Hertil kom endnu, at efter Ewalds Fortælling hans Medbeiler til Præmien da skal have været hans Contubernal, hvilket Hr. L. J. Benzon den Tid notarisk ikke var, da han i Selskabets Bekiendtgiørelse om Præmievinderne udtrykkelig nævnes som Hovmester hos den yngre Søn af H. E. Geh. R. Von der Lühe, og hvo der har kiendt noget til Hovmestervæsenet i de Dage, veed

Cet emploi exige residence',

ogsaa caracteriseres dennes Medvinder J. Sandø, som Alumnus paa Ehlersens Collegium; ligesom og en endnu levende hædret Veteran har nævnet sig selv for mig som Ewalds Contubernal, da den i Athene omtalte Anecdote med Lakeyen der bragde Ewald Ducaterne for Cantaten, indtraf.

Alle disse Omstændigheder tilsammentagne bestemte mig til at raadsperge de skiønne Videnskabers Selskabs Protokoll, og fandt jeg da, at Præmieudsætningen for det bedste Digt over en af de guddommelige Egenskaber, blev aftalt i Mødet d. 30. Martii 1764, den sidste, Ewalds Velynder J. S. Snedorf bivaanede, da han faa Uger derefter, den femte Ju-

nii, bortreves af Døden; i det næste Møde den 22. August anmældte Secretairen, at Hr. Ewald havde tillegnet Selskabet sit Skrift om en guddommelig Forløsers Nødvendighed: og forelæstes tillige adskillige Stykker af hans Lykkens Tempel, som han — efter Opmuntring og Raad af den patriotiske Tilskuers ædelhiertede Forfatter — havde indgivet, og som det vedtoges med de fornødne Forandringer at befordre til Trykken, og tildele Forfatteren en Belønning derfor, skiøndt det ikke med Føie kunde ansees at fortiene den udsatte Priis i Moralen.

I Mødet af femte Mai 1765 foretoges den første Bedømmelse af de tolv for hin poetiske Præmie indkomne, og den 27. Martii i Circulation satte Stykker, hvoraf tree befandtes i visse Maader antagelige, og værdige til nøiere Undersøgelse, nemlig den allersidst indkomne — sandoeske — Ode om Guds Hellighed, derefter den — benzonske — om Algodheden, og endelig Poesien om Guds Alvidenhed — af daværende Rector — siden Biskop — Tetens, og paatog adskillige Medlemmer dem at conferere med vedkommende Forfattere om de i deres Arbeid fornødne Forandringer.

I næste Møde den 31. Juli foretoges denne Sag paa ny, og skiøndt de fornødne Forandringer

endnu ikke alle vare fuldbragte, vedtog man dog, hvis disse skulde lykkes, at dele Præmien mellem begge Odeforfatterne, ligesom der og handledes om Forbedringer i Digtet om Guds Alvidenhed; og blev da den deelte Præmie i Mødet d. 11. September de tvende ovennævnte Forfattere endelig tilkiændt, og Bekiændtgiørelse derom affattes. Om det tredie, der fra Formens Side ikke synes at have været anseet for prisberettiget, forekommer intet videre.

Vel findes her aldeles intet om Ewalds Adam og Eva, eller nogen Yttring, som om dette vel og kunde vente Belønning, da det ved Forbedring kunde blive godt; men deels var Selskabet, efter den Tids Begreber, yderst vaersomt med at nævne Nogen i sin Protokoll paa en Maade *), hvorved han i ringeste Henseende kunde troe sig compromitteret;

---

*) Saaledes findes Prof. J. Baden, da han af Secretairen bragtes i Forslag til at optages i Selskabet, blot betegnet, som en vis Person, der vel allerede samtlige Medlemmer er bekiændt, og for sine Fortienesters Skyld af Sproget værdig at optages; men nævnes ikke, før Valget i næste Møde eenstemmig var faldet paa ham; saaledes er Benzons Navn udslettet, da Secr. incidenter havde berørt, at ham for hans Digt om Skabelsen var udbetalt et Gratial.

deels har udentvivl Ewald, inden det endnu kom til formelig Forhandling i Selskabet, paa første Yttring fra hans Velyndere og Venner blandt Lemmerne, hvoriblandt fremfor alle Carstens, om hvad man troede at kunne giøre til hans Fordeel, strax afskaaret alle Underhandlinger ved den Erklæring, at han ikke vilde være den anden Digter i sit Fødeland, naar han ikke kunde blive den første ɔ: at han ikke vilde modtage et Accessit, bag efter to Halvpræmier, især, som man vel ikke uden Føie kan antage, da den ene var tilkiendt et Digt, og en Digter, som han ikke skiøttede om at staae tilbage for.

At dette altsaa skede 1764—5. og ikke, som Ewald har fortalt, efter at han 1766 var bleven beruset af den Lykke, hans Cantater havde giort, vidne da alle Data; hvortil endnu komme nogle mærkelige Omstændigheder, saasom at han i April 1764, altsaa strax efter hin Præmie var bleven bestemt, for Walkendorphs Collegium skrev og forsvarede en Disputats de Paradiso, for saaledes i det mindste paa en Maade at sysle med det Emne, der da sysselsatte ham; at Brudeverset til Hørkræmmer Ebbesen og Jfr. Hulegaard — som en af hans Venner, der da passerede for et Vidunder, fordi han havde vundet en

Priis, bedømte saa haardt*), at han nær for evig havde skræmmet ham fra Parnas, og som findes i Adresavisen No. 13 for 1765 — bærer umiskjendelig Spor af, at Digteren paa den Tid var fuld af sin Adam og Eva, hvormed det har en paafaldende Liighed; at endelig hans første Velynder Snedorf, der nylig havde havt saa haard en Kamp for Milton og hans forlorne Paradiis, ikke uden Føie kan formodes, om ikke at have ledet Digteren til at tage Æmne herfra, dog i det mindste at have opmuntret ham til at udarbeide det, saameget mere, som i det mindste i Selskabets første Beslutning, om at udsætte denne Priismaterie, Formen endnu ikke synes at have været saa strængelig bestemt.

Ogsaa hæves nu alle chronologiske Vanskeligheder; fra Foraaret 1765 til Mai 1767, da vi forefinde Ewalds Salvingscantate, møde vi ikke — de aftvungne Sørgecantater fraregnede — uden et eneste Leilighedsstykke fra ham skrevet i en Vens — F. Dræbyes — Navn ved Fru Rybergs Død; og have vi da her hans tvende Taushedsaar. Fra 1767 til Slutningen af 1768, da Adam og Eva maa antages at have været færdig, da den tidlig i 1769 udkom, ere de fem Fjerdingaar, og at Ewald i Mellemtiden sys-

*) Og som ingen anden kan være end samme Benzon

selsatte sig med Læsning, derpaa skal et Stykke i næste Hæftet give et, som jeg troer, ikke uinteressant Beviis.

K. R.

Udtog

af Etatsraad og Ridder Christen Prams Testament af 1816,

(hans digteriske Arbeider angaaende).

Forerindring.

Hædret af ham selv paa en for mit Hierte høist dyrebar Maade med det ærefulde Hverv, at paatage mig Udgivelsen af min afdøde Vens litterariske Efterladenskab, og i Begreb med at forespørge mig, saavel hos Regieringen som hos min Afdøde Vens Medborgere og Landsmænd, hvorvidt de ville stadfæste hin hæderfulde Udnævnelse ved at række mig Haand til Udførelsen, anseer jeg det for min Pligt, af min Vens 1816 affattede Testament at uddrage det hidhørende, saameget mere, som han i en 1820 tilføiet Slutningsclausul, hvorved han i andre Dele hæver dette Document, tillige har bestemt, at dette skulde vedlægges det senere, som er traad i dets Sted, da det deels indeholder en temmelig fuldstændig Fortegnelse over hans litte=

rariske Arbeider, og han deels i Henseende til Udgivelsen af sine Skrifter, vedbliver sit angivne Ønske, saavidt det er iværksætteligt.

I det jeg altsaa fremstiller mig for Publicum, villig at tiltræde den mig overdragne Forretning, er det min Skyldighed haabe at fremlægge min Hiemmel, og tillige at sætte Vedkommende istand til at skiønne, hvorledes jeg er sindet at udføre, hvad mig er overdraget, og hvad jeg i saa Henseende troer at kunne og burde giøre. Det hidhørende af Testamentet er følgende:

K. R.

"Jeg kan vel uden Indbildskhed mene, at den Modtagelse, mine litterariske Frembringelser engang nøde, den Dom, der fældedes over dem af indenlandske og fremmede Konstdommere, de Vidnesbyrd, Mænd, som Luxdorff, tydeligen ei for Samtiden, men for at tale til sin Efterverden — som Suhm, o. fl. aflagde, kan give mig Haab om, at en Samling af, hvad jeg skrev, renset, rettet, med Udeladelse af det, som maaskee kun var passende for Tiden, da det skreves, endnu, uagtet jeg tydeligen nok erfarer, ei længer at være i Moden, dog vil erkiendes for nogenledes værd at bevares som hørende til den danskenorske Litteratur, endnu stedse er ei ganske uskikket til enten prodesse eller delectare.

Jeg tilstaaer med Sorg, at jeg selv saare vel indseer, hvor heiligen næsten Alt, hvad jeg forfattede, trænger til den fuldendende Efterarbeidning, hvilken det blev mig umuligt at give næsten noget eneste af mine Arbeider, da de hartad uden Undtagelse bleve til i adspredte Fritimer mellem Forretninger, som himmelvidt forskiellige fra hine litterariske Arbeider fordrede min hele Tid. Det var stedse, er endnu, mit Forsæt, om jeg kan, paa denne fornødne Efterarbeidning at anvende mit Livs sidste Dage. Derpaa kan jeg, skiøndt nu, som det synes, i fuldt Otium, dog endnu iet halvt, maaskee i et heelt Aar ikke begynde, og i disse Dage fylder jeg mit tredsindstyvende Aar.

Under Categorien Efterladenskab, i den Bemærkelse, Ordet her faaer, er det egenligen, eller hovedsageligen mine Skrifters mercantile Værd her kommer i Betragtning. At det ikke var det Slags Værd, der svævede mig for Øie, som det, jeg især ønskede at give dem, da de bleve til, er, hvad der beroliger mig, hvorledes de end stundum ere, eller herefter blive anseete, som det og mere, end nogen anden gunstig Dom, giver mig Fortrøstning om, at de ei ere saa ganske uden sandt Værd.

Men Samlingen af, hvad jeg skrev, skiøndt

deraf endnu saa saare lidt udgiør saa Bind, vil tilhøbe blive en heel Række Bind, trykkes de ei alt for knebet, neppe mindre end omtrent 500 trykte Ark.

Bliver jeg ei selv istand til at udgive disse mange Ark — det er omtrent tyve hele Bind — eller saavidt jeg det ei bliver, om jeg og faaer begyndt derpaa — saa er min Bon til dig, min inderligen kiære, og høist hædrede fyrgetyveaarige Ven, dig min ædle Broder, Knud Lyne Rahbek, at du venskabeligen og broderligen paatager dig, om du ei ved kraftigere virkende Syssel deri hindres, at forestaae Udgivelsen — selv, eller om du dertil troer at behøve Hielp, ved hvem du selv dertil vælger. — Skulde du deri være hindret, saa giælder Anmodningen Dem, min høit agtværdige, herlige, yngre Ven, Prof. Engelstoft. — —

Det jeg beder Eder om, eller forstaaer ved at udgive mine Skrifter, er, at giennemlæse dem, forend de leveres til den endelige Trykning, og da sættende Eder efter Mulighed ind i mit Sted, behandle dem som Eders egne, eller som I vilde, en indsigtfuld og smagfuld Ven, til hvilken I havde betroet, hvad jeg betroer Eder, skulde behandle Eders Arbeider. Jeg vilde, naar I saaledes havde giennemgaaet dem, udslettet, tilføiet, oplyst, at I ville selv læse

sidste Correctur, eller det, Bogtrykkerne kalde Revi-deer-ark! —

De Skrifter, paa hvilke jeg bygger Forventningen — er

1 Stærkodder. Jeg erkiænder, hvor aldeles den Modtagelse, dette mit alt for skiødesløs udkastede Arbeid har fundet, giør mig det til Pligt, ved omhyggelig Efterarbeidning at giøre det sin Lykke, saalidet, mig muligt, uværdigt. Jeg havde heel alvorligen derpaa begyndt, og især meget forandret, og med to Sange forøget Udviklingen, endnu 1795; men Branden fortærede med meget mere ogsaa dette mit Arbeid. Jeg agter endnu alvorligen at foretage det, med mere. Skeer det ikke, saa har jeg ved Udgivelsen af Stærkodder vel intet mere, som jeg tør anmode Udgiveren om, end bedre Omhu, end jeg selv var istand til at vise ved Trykningen af saavel dette, som alle mine andre Arbeider, at rette Tryk- og Skrivfeil, og at sige, hvad der bør siges, i en anden Form. Jeg ønskede, at Udgiveren maatte finde det passeligt, ogsaa at forudskikke vor Luxdorffs efterladte Vidnesbyrd, som Nyrup lod aftrykke i Luxdorfianis, ogsaa Suhms, og maaskee fleres.

2 Mine dramatiske Digte.

1 Uagtet kun en Oversættelse, og uagtet det

yngste af mine Arbeider for Skueplabsen, beder jeg at Cingiskan i China maa staae i Spidsen med samt sin Fortale, Oversættelsen, skiøndt kun i rimfrie Vers. er nok ikke uden saamegen Fortieneste, hvis den er, som den bør, at den jo berettiger Oversætteren til at kalde den sin, og uden at anmasse sig mere, end hvad der, som Oversætter tilkommer ham, give den Sted, dog ærbødigen øverst, blandt hans egne Arbeider.

2 Damon og Pythias. Jeg haaber, at efterlade en forbedrende Omarbeidning af nogle faa, især de første Optrin. Forresten anbefaler jeg med nogen faderlig Forkiærlighed dette mit Arbeid til min heri især vise Rahbeks alvorlige Omhu, for at lette Udtrykket, maaskee lidt forkorte enkelte Stæder, kort sagt, saaledes behandle det, at det Gode, ei alene min Faderkierlighed, men Erfaringen af Virkningen paa Mennesker, der have Capacitet for æsthetisk Virkning, have viist mig, at det nok maa indeholde, ei overskygges. — Skulde det virkeligen fortiene, efter 3 eller 4 Forestillinger med utvetydigt Bifald, for stedse at henlægges? *)

Satis o nimiumqve beatus
Si mihi continget manes transferre revulsos!
Lucani Pharsalia, libr. 8.

3 Frode og Fingal. Det er min Rahbeks Anviisning, Veiledning og Hielp, jeg har at takke, at jeg tør ansee dette mit Arbeide for saaledes fuldendt, at jeg, efter dets mange Aars Henliggen, ved at giennemlæse det med critisk Øie, omtrent som et fremmed, finder endnu næsten intet, som jeg befinder, at burde ønske anderledes — Desommere, og alvorligere anbefales samme min Ven og Broder, strængeligen, og uden Skaansel at bortrødde, hvad desuagtet endnu maatte være, og vist nok er, der holder det fra den Ære, at rindres, eller nævnes blandt danske dramatiske Digte. — Uagtet saavel dette, som Damon og Pythias blev paa den pudseerlige Maade anmældt i den lærde Tidende, skiøndt uden al Dom, dog saa, at Recensenten noksom viser, at han gierne vilde bibringe om begge, og deres Forfatter et saa ufordeelagtigt Begreb, som han uden fiendtlige Udbrud kunde, og skiøndt disse Digte, aldrig, det jeg veed, ellers ere offenligen omtalte, uden af Neseggabs Forfatter med en Flause, er der dog nok de, der finde det sælsomt, at disse to Arbeider ere nok de eneste af alle mine, for hvilke jeg ikke skulde fortiene Andet, end skaanende om ei haanende Taushed.

4 Lagertha. Uagtet Fortalen eller Bilagene vilde komme til at udgiøre en heel Deel mere end Hovedtingen, saa troer jeg dog, at ei alene den Udarbeidning, som du, Br. Rahbek *), gav hæderlig Plads i dine dramaturgiske Samlinger, men den Smule Afhandling, hvormed jeg ledsagede den, samt din udførligere fortreffelige Udarbeidning over denne Idee ansees at høre Altsammen hid, men ogsaa Galeottis eller min anden Udarbeidning af Æmnet til den blot med Sange blandede pantomimiske Forestilling, som siden de mangfoldige Gange er givet paa Skuepladsen.

Om Olindo og Sophronia, som 1788 eller 89 stod i Minerva, qvalificerer sig til heel og holden at bevares, overlader jeg ganske til Udgiverens Skiøn. Jeg troer det neppe, men at hverken Publicum eller jeg taber meget, om man anseer den som aldrig bleven til.

5 Negeren med de to Prologer, som gaves ved den første og tredie Forestilling og 6 Ægte-

*) Man glemme her, og flere Stæder, ikke, at det var min fyrgetyveaarige trofaste Ven, der talte om den, han fra tidlige Aar af havde skiænket sit varme Hiertes særdeles Forkiærlighed.

K. R.

skabsskolen anseer jeg for noget af det bedste, som jeg har frembragt. Just dette, og Umuligheden, ved dem at foretage nogen Forandring af mindste Betydenhed, saalænge de hvert Aar bleve givne paa Skuepladsen af det samme Personale, som ikke vilde finde sig i at lære noget Nyt istedenfor det, de eengang ere vante til, har afholdt mig fra at lade dem trykke, i hvor meget jeg end dertil er opfordret, da jeg hverken vilde, eller burde uden at have giennemgaaet dem med Flid, og forandret det maaskee ei uvigtige eller lidet, som jeg ved Opførelserne, og efter nogle og tyve Aar at kunne betragte dem anderledes, end medens de vare yngre, vel maatte finde at være at gjøre til Fordeel. Ogsaa denne Giennemarbeidning er blandt, hvad jeg har forbeholdt mig til mine sildigere Dages Ro og Overlæg. Enten jeg nogensinde faaer dette Arbeid udført eller ikke, saa er deres alvorlige Eftersyn og Retning noget af det vigtigste, hvorom jeg anraaber min Ven Rahbek, om du bliver Udgiveren. — Hvad Ægteskabsskolen angaaer, da er det først, efterat dette Stykke mangfoldige Gange stedse med Tilløb, og saavidt jeg mærkede, med udeelt Bifald var opført, at en af mine Venner i al Alvorlighed fortæller mig, hvad jeg mindst i Verden drømte om Muligheden af, at der skal findes usædeligt,

netop ved det, hvorved det var min alvorligste Mening, at den skulde virke sand Sædelighed tilgode. — Troede jeg, at dette anderledes, end ved at betragte det paa en synderlig forvendt Maade, saa forholdt sig, saa bad jeg indstændig om dets Tilintetgiørelse. Men overbeviist om, at det dog umuligen kan være i Stykket, hvad jeg ingenlunde deri har lagt, vilde jeg dog nødig see tilintetgiort et Arbeid, som jeg, og vel flere med mig, ansee for et af de bedst lykkede af mine Arbeider. Men strængt Eftersyn anbefaler jeg dets Udgiver, og yderste Strænghed, uden Naade, for, hvad der mod min Hensigt, om og kun ved Mistydning, men ved en muligen dog af Forfatteren foranlediget, og let opstaaende

---

*) Ligesom Undertegnede maa for sig nedlægge Krav paa at være undtaget i det, der ovenfor siges om en ubillig Taushed ved Damon og Pytias, og Frode og Fingal, som han saavel i sine dramat. Anmældelser, som i sin danske Exempelsamling med fortjent Berømmelse har omtalt, saaledes maa han og erindre, at han ved at anmælde Ægteskabsskolen, i sin Nyhed, udtrykkelig omtalte den særdeles Delicatesse, det vanskelige Æmne var behandlet med, og hvor helligen Sæderne deri vare ærede.

K. R.

Mistydning, kunde giøre en Virkning, den tilsigtede modsat.

7 Bronden. Maaskee kun en uskadelig Ubetydelighed, da Hovedsagen af den Lykke, dette Stykke har giort paa Skuepladsen, er saa særdeles Rosings Udførelse af Hovedrollen at tilskrive. Imidlertid er Fortiensten af at have forvandlet en af Lafontaines interessanteste Romaner til et interessant Skuespil, maaskee ei endda saa ganske ingen. At ogsaa dette Skuespil, inden det trykkes, behøver alvorligt Eftersyn, er, hvad ieg haaber, ogsaa Udgiveren virksom vil betænke.

Ved Opførelsen af disse Stykker — dog maaskee kun af Ægteskabsskolen — har man fundet at burde giøre Strægstykker, eller udelade, hvad, man frygtede, skulde findes for langt. Jeg tilstaaer, at jeg aldrig har fattet, hvorledes man har kunnet vove saadane, eller troe sig dertil berettiget, uden

*) Den ædle Hedengangne har glemt, at den offenlige Stemme i og uden Huset er kommet i Hænderne paa dem, om hvem Hamlet ved en lignende Anledning siger: He is for a jigg, or a tale of bawdry, or he will sleep, og der ligeledes har æsket Høstgildets og Peters Bryllups Thaarupschulziske Sange forkortede.

det maatte være Stykker, som ved selve deres Bygnings kunstløse Indretning, eller deres Forfatters Uduelighed til at frembringe noget, der kunde kaldes Kunstværk, ingenlunde qvalificerede sig til Forestilling uden i en Fielebod. Jeg seer, at man saaledes behandler Islands bedste Arbeider, f. Ex. Jægerne, men har aldrig seet det uden smerteligt Savn, og Undseelse, paa deres Vegne, som tillade det. Saa villig jeg tilstaaer, at Alt, hvad jeg har frembragt, kan trænge til Forbedring, at kunne udtrykkes, forestilles bedre, end jeg har kunnet, og hvormeget jeg end ønsker en saadan og enhver Forbedring, saa tør jeg dog bede, at intet ligefrem udelukkes, eller afskiæres, uden yderst Omhu for, at Saaret læges, det er, at Alt det, hvorpaa det Afskaarne har Indflydelse, eller hvormed det staaer i Forbindelse, derefter omarbeides. Saadan Forbindelse har dog vel enhver Deel af et ei alt for fuskeragtigt Kunstværk med det øvrige, at denne Operation stedse er vanskelig, ofte umulig, i Henseende til enhver væsenlig ei alt for liden Deel.

8 Frokosten i Bellevue. Denne liden Ubetydelighed, som jeg ved en Leilighed forfattede, og tilbød Skuespildirectionen for mange Aar siden, holdende mig vis paa, den ei burde eller kunde forkastes, blev alligevel forkastet. — Et Pris

vattheater forestillede den i Vinteren 1815, og skiøndt med maadeligt Apparat, (som paa det store Theater vilde hverken volde Vanskelighed eller Udgift) og i Henseende til nogle Roller maadeligen givet, syntes det at giøre den tilsigtede, og det en meget behagelig Virkning. Jeg bemærkede imidlertid, at en deri forekommen Charlatan, som taler tydsk, burde maaskee ikke tale tydsk, i det mindste ei det, han talte, og at denne Rolle fra Forfatterens Side mangler aldeles den vis comica, som den ei burde saa aldeles mangle, skiøndt den ei bør for Stykkets øvrige Effect drives for vidt. Imidlertid troer jeg, Stykket, om endog kun som det er ei bør henkastes, som og, at det givet paa Skuepladsen. kun nogenledes *), neppe kan forfeile at give en ei foragtelig Moerskab.

9 Serenaden. Virkeligen er dette en sand Bagatelle, men en Bagatelle, der har ved mange Forestillinger stedse for fuldt Huus moret meget. — Hvorfor er det saa ganske henlagt? — Musikkyndige

*) Et Forsøg, der paa det store Theater, ved en af de saakaldte Sommerforestillinger siden skede dermed, var fra Udførelsens Side for slet, til at komme i Betragtning.

K. N.

eller saadanne, som derfor ville giælde, ville ikke er- kiænde Vedels Musik for, hvad de ville tilstaae, at være, som sig bør; uagtet, dersom man havde givet den før under Gretrys, siden under Schulzes, og nu maaskee under Weyses Navn, vilde hine HH. uden- tvivl have udraabt den for Gretrys, Schulzes, eller Weyses bedste Musik — Jeg indstiller til min Ud- giver, om denne Ubetydelighed maa tages med blandt mine andre dramatiske Forsøg, eller som for ubetyde- lig udelukkes. I sidste Fald beder jeg om Naade for en Deel af Sangene, der vel kunde tages med et andet Steds blandt mine Rimerier, som lyriske Smaating. *)

Skulde mod Formodning Afskrifter endnu findes af nogle flere af mine Ungdoms Forsøg, et Sørgespil Rosamunda eller Hævnen, et Sørgespil i tree Acter, Gyrithe, det ældste af alle Philotas, et Sørgespil i 5 Acter, alle paa Alexandriner, nogle Acter af en Knud den hellige i Hexametrer, en Opera i tree Acter, Donald, en Operette Sigrid

*) At Digterens vakre Drømmer ikke her er omtalt kommer naturligviis af den Omstændighed, at den er skrevet efter 1816. At den ikke er kommet paa Skuepladsen — felix qvi poterit rerum cognoscere causas. K. R.

og Steiner, en anden Regner *), og maaskee mere, som jeg for omtrent 40 Aar siden tilhobe har brændt, men nogle af hvilke dog muligen ere til i Afskrift hos en eller anden af mine Ungdoms Venner, saa beder jeg, min Udgiver vil bevise mig den Ret, ikke at optage blandt mit Smule litterariske Efterladenskab noget af disse min tidligste Ungdoms umodne Forsøg. Det samme giælder om et Par Acter af et sildigere begyndt Sørgespil, Edrik Streon, som jeg ei har kunnet udføre, fordi det var ilde anlagt; og end videre, om flere Udkast, mere eller mindre udarbeidede, som jeg har maattet lade ufuldførte, end videre en Oversættelse af Voltaires Mahomed i Alexandriner, en af hans Guebrer i riimfrie Vers, og Oversættelsen af La Motte Houdarts Ines af Castro, der dog 1778 er trykt og givet paa Skuepladsen.

Derimod vil der findes en Deel Prologer, som maaskee kunde være at tage med, saasom en frem-

(4 *)

*) Udentvivl under Navn af Signild aftrykt i almindelig dansk Bibliothek for May 1778, men naturligviis efter denne Forfatterens Forkastelse ikke egnet til at optages blandt hans udvalgte Skrifter.

K. R.

sagt 1787 paa Skuepladsen, da Gustav den tredie besøgte Christian den syvende; en ældre paa Dronning Juliane Marias Fødselsdag fremsagt paa Hoftheatret paa Fredensborg (maaskee dog af meget ringe Værd) en dialogiseret liden Fest givet paa Kongens Fødselsdag 1792 eller 93 (med nydelig Musik af Vedel — en fremsagt af Mad. Heger ved hendes Benefice 1803, en dialogiseret, eller et lidet allegorisk Drama ved Privattheatrets Aabning i Christiansand 1805, en ved et Privattheaters (D. D. L. S.) Aabning 1808, en fremsagt af Skuespiller Heinsvig ved hans Benefice 1814, og vel nogle flere; — to til Negerens første og tredie Forestilling ei at forglemme.

Af de Syngestykker, jeg har oversat for Skuepladsen, af hvilke en Cecilia blev i mange Aar idelig givet, har jeg behandlet det lyriske med saamegen Frihed, at det for en stor Deel nok er at ansee omtrent som mit eget. Det kan være, at det er den Møie, det kostede at bringe sund Sands og taalelig Versification ind i Forbindelse med et dermed stridige Emne, og passe det til den satte Musik, der giør disse Bagateller i min dunkle Erindring saa vigtige, at jeg, om jeg selv blev Udgiver, nok tog disse Ting for mig, for maaskee at udpille enkelte af disse lyriske Smaating, om jeg fandt endnu nogen af dem værd

at redde fra Undergang. Jeg fandt maaskee intet, hvilket er det sandsynligste. Skulde min Udgiver mene *), at det var Umagen værdt at eftersee, hvorledes dermed forholder sig, saa ere disse Syngestykker Hyrdinden paa Alperne af Marmontel, i hvilket Stykke Syngenummerne ere i det mindste tildeels originale af mig, da dette ei oversattes til gammel Musik, men componeredes for vor Skueplads af Hartmann, Cecilia, Vildmanden (Voltaires Le Huron) hvilke tree findes i den gyldendalske Samling af Syngestykker, Øieblikkets Vildfarelse (L'erreur d'un moment) som, troer jeg dog, aldrig blev spilt, og jeg veed ei om flere.

Jeg skrev en Asla eller Asloga, som 1786 skulde været givet til Pr. Luise Augustas Formæling; men Naumann blev ei færdig med Musiken. Styk-

*) Det er mig usigelig kiært her af Forfatteren at opfordres til, hvad jeg dog umulig kunde have nægtet mig, saameget mere, som adskillige af disse Sange, deriblandt fremfor Alle Adelaides deilige Romance af Hyrdinden paa Alperne, Rask var hun som raske Hind af Vildmanden, og flere, nu over 40 Aar staae for min Hukommelse, som sande Ædelstene i vor lyriske Muses evige Diadem.

K. R.

let brændte formodenlig med Theaterarchivet (?) 1794, mit Manuskript 1795. Det var af det Slags et af mine kiæreste Arbeider. Skulde en Afskrift deraf existere, saa er den Udgiverens Opmærksomhed anbefalet.

3 Der stod i Minerva en Række af Fortællinger uden Navn, som næsten alt, hvad der af mig stod i Minerva. Uagtet Anmælderen i vor lærde Tidende, længe efter de der havde staaet, anmældte dem som misantrope, om ei reent ud foragtelige Smaating, saa er der dog de, som troe, at de maaskee ei endda saa lidt bidroge til, at Minerva, og det meget øvrige, langt, langt vigtigere, Hæfterne indeholdt, læstes af hele Verden. De fleste af dem bleve oversatte paa tydsk af Professor Sander, og blev saaledes i faa Aar tree Gange udgivne i Tydskland, to Gange i Samling med nogle af Rahbeks Fortællinger, tredie Gang særskilte. De rostes særdeles i jenaiske og i hallisk lærde Tidender. Forfatterens Navn blev først kiændt, da Prof. Nyrup udgav Registret over Minerva *).

*) Min afdøde Ven synes ikke at have erfaret, at ogsaa jeg i min ovenanførte Exempelsamling havde nævnet fire af disse Fortællinger, dem jeg kiændte

De ere

1 Jørgen en Dosmers Levnetsbeskrivelse (Minerva 1786, 1 B.

2 Hans Kruskop (ibid, 2 B.

3 John Thrall (1787, 2 B.

4 Historien om hvorledes Kong Magnus, Sigurd Jorsalafars Søn, ledede sig (1787, 3 B.

5 Den store Skiønhed (1789, 2 B.

6 Kostebinderen eller Coursen (1789, 4 B.

7 Harun al Raschid og Moabbar (1786, 2 B.

8 Hamed (1788, 1 B.)

9 Lystreisen, eller Sminken (1791, 1 B.)

hertil hører endnu

10 En Bog Papirs Historie (i skand. Selsk. Skrifter.)

Af disse er No. 5 maaskee af saalidet Værd, at den helst bortlodes, som Sander ei heller fandt det værdt at oversætte den. Det samme giælder vel og den liden Hamed, dog vel især, fordi den er saa

---

for hans, som skrevne i en Maneer, der hos os hidtil hverken havde havt Forgiængere, og Efterfølgere, og hvori jeg fra hans egen Haand ønskede os flere Mønstre.

Kiobeskes afskrykt, at den ved Navnenes Forverling, f. Ex. neppe er at forstaae *).

Uagtet jeg haaber, at den Feil, man ellers almindeligen bebreider min Stil, at den skal være for tung, Perioderne ofte for lange, og indviklede, neppe kan giælde i Almindelighed disse Fortællinger, da jeg og kun i denne Art af Foredrag er villig til at erkiende for Feil, hvad man, som saadan, forekaster mig, saa beder jeg min Udgiver om den Godhed, at ville rette paa denne Feil, hvor det maatte findes fornødent, og kan, som vel oftest, her i det mindste, er Tilfældet, skee med ganske liden Møie og Forandring, ofte blot i Interpunctionen. Hvor dette ei er Tilfældet, da lade man her, som allevegne, staae, hvad staaer. Den Art af Lethed, som giør, at Læseren halv i Søvne kan troe sig at beholde en Art af Begreb om Traaden, har jeg aldrig villet tiene ham med, ei udvande, flaugiøre, hvad jeg vilde meddele, for at spare Læseren den Uleilighed, at tænke paa, hvad han læste. Dog — som sagt, jeg er

*) Denne ubetydelige Vanskelighed smigrer Udgiveren sig ved tilbørlig Opmærksomhed at overvinde, og vil ikke derfor i sin Tid nægte sig at meddele den vakre Fortælling.

kiænder, at i Foredrag af dette Slags, hvor det i det mindste skal synes langt meere lagt an paa at more end belære, skader det og mindre, om man udspæder en Smule det, man meddeler.

Med disse, som alle mine Arbeider, er det min Agt, selv at foretage, hvad jeg i saa Fald ansaae fornødent. Med beraad Hu har jeg, siden de bleve til, i mange Aar aldrig seet paa dem, paa det, at de kunde blive mig selv fremmede, og jeg da desmere upartisk skiønne, hvorvidt de vare, som de efter mit Tykke burde. Tredobbelt Horatses niende Aar er henrundet for de fleste; men Tiden til at udføre det endelige Corrections Arbeide har jeg endnu ikke oplevet. Det er saameget tilbage for den korte Tid, jeg *) sandsynligen endnu kan vente derpaa at anvende, at jeg maa formode, at komme til at forlade det meeste ufuldendt.

IV mindre Digte.

Det jeg fornemmeligen ved disses Udgave har at anbefale disses Udgiver, er et ikke for overbærende Valg. Uagtet jeg i den ei korte Aarrække fra 1776 eller tidligere, til nu, altsaa over 40 Aar, ikke endnu

*) Og som endda paa saa sørgelig en Maade uventet forkortedes. K. R.

har giort deraf nogen Samling, hvormeget end især i den forrige Tid Venners Opfordring, min egen Forfængelighed og Boghandleres Tilbud dertil have fristet mig, kunde jeg dog komme med en ei liden Forraad. Tages nu ei mere, end der bør, saa bliver vel Samlingen ei endda ret stor.

Det var fra mine tidligste Aar mit Forsæt, aldrig at forfatte Noget i noget Slags, uden efter nøie at have begrændset foruden Æsthetikens almeengiældende Love, at studere nogle af Mønstrene i det Slags, jeg selv vilde forsøge. Derfor oversatte jeg Mahomed, Guebrerne ꝛc., inden jeg forsøgte mig selv i det høiere Drama; derfor var en Efterligning af Terentses Eunuchus (Negeren) det første, jeg forsøgte i det jævnere dramatiske Slags: derfor oversatte, eller imiterede jeg Stykker af Virgil, Horats, Ovid, Theocrit, Moschus, Bion, Musæus, ꝛc., inden jeg vovede noget eget. Jeg troede paa den Maade bedst at begrændse, hvori det sande Skiønne bestod. — Af mine tidlige imitatoriske Arbeider er lidt eller intet tilbage; kun det, der staaer i skiønne Videnskabers Selskabs Skrifter, lidt i almindelige danske Bibliothek, og maaskee i Nytaarsgaverne.

Oversættelsen af Hero og Leander (sk. V. S. Skrifter) synes mig, passeligen staaer i Samlingen

af mine mindre Digte øverst. Vil min Udgiver billige det Praleri, at Texten trykkes ved Siden? *) jeg har den Forfængelighed at troe, den er meget troe. Dernæst Oversættelsen af de to Ovids Heroider, Hero til Leander, og Leander til Hero. Saa mine to Heroider Philippa til Erik, den i fl. V. S. Skrifter og den i den odenseeiske Nytaarsgave. — Saa — ja saa —

Jeg har flere Gange giort en Fortegnelse over mine Smaadigte. Naar den har været færdig, har jeg stedse mærket, at det stod maadelig til, baade med Valget, Ordningen, og Fuldstændigheden. Jeg har en Skuffe fuld af Smaating, hver af hvilke, jeg, da de vare nye, ansaae for det bedste af dem alle. Nogle har jeg selv siden fundet ubetydelige nok. Jeg tvivler ikke paa, at blive de læste, og forstaaede i den Aand, hvormed jeg skrev dem, vil der intet være, som jo vil findes ved en eller anden hiertelig Skiønhed at forsone, hvad der i Henseende til Correction, eller hvad der ellers maatte være at udsætte, der kunde for=

*) Usigelig gierne! saafremt han ikke maa finde Føie at befrygte, at danske Læsere, eller Læserinder maatte besværge dem over, at et Arbeid af Prams egen Haand ikke optog dette Rum.

K. R.

ringe deres Værd. Muligen er dette saa ringe, at Skiønheden, eller det, som ellers derfor maatte giælde, bliver for alle ubemærkeligt.

Jeg skal dog vel efterlade mig, maaskee her vedlægge en Liste, indeholdende, hvad, jeg troer, kunde tages med, men hvad jeg ansøger mine Udgivere, uden Naade at lægge i Kakkelovnen, saavidt de finde, at Faderkiærligheden giorde mig blind for Barnets Lyder.

Der bliver en heel Deel Idyller, eller idylliske Digtninger. — Findes det, jeg har forsøgt at give paa dansk af Theócrit, Virgil, og et Par af Vosses, (de Vornede, og den halvfierdsindstyvende Geburtsdag) hvilke jeg selv især synes om, at kunne tages med, saa maatte disse Ting staae foran Idyllerne, det jeg har oversat af Horatses Oder foran de af det ædlere lyriske Slags, det af Anacreon foran de erotiske Smaating. — Den Orden er naturlig. Men hvorledes ordnes det Andet mangehaande? Emilias Kilde — Hymnen til Fædrelandets Digtere — nu de adskillige satyriske tildeels burleske Smaating.— Nu elegiske Digte, især det over Vessel, det over Rector Hersleb, over Berger, det bedste af dem — over Henriette Rosenstand. — Nu Digtet til Kron-

prindsens Tiltrædelse til Statsstyrelsen (Vaaren) 1784 o. s. v.

Der staaer etsteds i Minerva (Dec. 1787) en Pyramus og Thisle, efter hvilken Pyramus var Præst i Stavanger. B. Prahl havde skrevet noget saadant, jeg skrev det saaledes om, at der blev ei en Linie tilbage af min Ven Prahls. Staaer et hans *) Navn alene paa den (jeg troer, der staaer intet Navn), saa vil jeg gierne, og kan med god Samvittighed, pryde min Samling med den, dog at der udtrykkelig sættes, den er af os begge. — Saaledes forholder det sig med en Fortælling det i Rüf sammensankede Bibliothek af mig og Spoton, i Minerva et Steds (1789, IV H.)

En af mine kiære Arbeider er en Idyl, som staaer i Rahbeks Tilskuer, jeg troer 1794, (1792) Døden og Nathuen (Febren) en Drøm; jeg nævner den, at den ei skulde glemmes, da jeg troer, den staaer der uden Navn.

---

*) Den er undertegnet B. P., men skiøndt dette i Registret er forklaret ved Bendix Prahl, vil Undertegnede dog paa sin Vens Ord pryde hans Samling dermed, og forstaae dette Monogram, som Begge Pr. (les deux P.)

Af hvad der forresten stod i de ældste Nytaars-gaver, skiøndt meget priist i den Tids lærde Tidender, torde der være lidt eller slet intet, der maatte skaanes *).

Atter og atter! For Alting ingen Skaansel, end ikke med, hvad jeg maaskee her har nævnet, som fortrinlig Gienstand for min digteriske Partiskhed **).

---

*) Heri være det mig tilladt at være af anden Mening, saameget mere, som Digteren selv i ovenstaaende Stæder er afveget derfra, ved f. Ex. at bestemme sin Philippa til Erik paa rimfrie Vers, der findes i odenseiske Nytaarsgave fra 1783, et Sted i sine Skrifter.

**) Undertegnede forbeholder sig i et følgende Hæfte at fortsætte denne Digterens vigtige Beretning med Hensyn til hans øvrige Arbeider.

Brev til Prof. Nyrup!

Kiæreste Nyrup!

Da den samme Indvending, Du i Dit sidste venskabelige Brev har giort mig, fordi jeg ikke havde fuldt udtrykt de i Verset ved Fredrik den femtes

Thronbestyrelse ikke til Beremmelse anførte Navne, ligeledes af Dr. Høst i Statsvennen er mig giort, være det mig tilladt til min Retfærdiggiørelse at anføre Noget. Samtlige disse Personer af Middelstanden, og saavidt mig er bekiændt, ingensteds uhæderlig omtalte i nogen af den Tids Memoires, vare her vanhæderligt nævnte af unavngiven Mand, hvis egen Troværdighed altsaa ikke kunde være os Borgen for, hvad han havde sagt. Een af disse, som har levet til langt ind i vore Dage, og med hvem mulig Dr. Høst selv har staaet i Embedsforhold, var en almeenerkiændt retskaffen Mand, og om ingen af de øvrige fire, var mig noget vitterligt, der kunde komme dem til mindste Vanære. Saa fast, som jeg altsaa holder ved mit gamle

I'appelle un chat un chat, & Rolet un fripon,

saa forpligtet føler jeg mig at have enten factisk eller personlig Hiemmel for mig, naar jeg siger nogen Noget paa. At een af de i Verset omtalte havde en Søn, som for mange Aar siden er død, og var en retskaffen og agtet Mand, og af mine Ungdoms Venner, lod mig endnu mere levende føle det mislige i, at sige afdøde paa, hvad jeg hverken selv kunde staae ved, eller skaffe Mand for. Hensigten med at meddele Verset, som var at vise Stemningen

med Kongeskiftet, opnaaedes ligefuldt. Hvorvidt ellers, som Du mener, Autor til dette Vers skulde være Nordrup, paa hvem vist nok ogsaa min Gisning faldt, og dette Vers da være det, der omtales i et Brev fra Hans Gram til A. G. Moltke, som Du i det hostiske Tidsskrift har meddeelt, som ikke egnet til Imprimatur, maa jeg overlade dig og øvrige Kyndigere at afgiøre; men at selv dette Tilfælde skulde meget bringe Vægtskaalen til at synke paa din Side, forekommer mig ikke saa afgiort.

Som et Bilag til min under Trykken værende danske Theaterhistorie meddeler jeg her, den poetiske Ubetydelighed uagtet, følgende — udentvivl ulsæeske

Prologus
Til en Comedie med trohiertigst Gratulation
over D. D. M. M. vor allern. Konges og
Dronnings
samt Princessens Hiemkomst fra Achen
i Juli 1724
allerunderdanigst forestillet af de danske Acteurs.
Danmark.

Nu venter jeg hver Dag med længselfulde Tanker
Min Glædes bedste Haab, mit Haabes bedste Anker,
Min Konge *) Dronning, og Prindsessen ligesaa,

*) Fredrik den fierde, Anna Sophia, og Charlotte Amalia.

Dem er det, som jeg nu med Længsel venter paa.
Høistmælbte Trende faldt det naadigst udi Sinde
Paa nogen Tid herfra at reise for at finde
Paa andre Steder og den Sommerfryd og Lyst,
Som til al Verden selv Naturen har udøst.
Men Alt, hvad Jorden i sit rige Skiød forvarer,
Af allehaande Godt (som jeg just ei forklarer)
Et Land ei andet er i alle Frugter liig
Saa haaber jeg, at man dog ikke laster mig.
Hver frugtbar Rod og Træ, hver saftig Jordens Pode,
Gud lader voxe her til Landets Folk tilgode,
Jeg kan og vise frem, og meer end nødig er,
Af den velsigned Frugt at regne op især.
Thi er jeg halv jaloux, om jeg skal længe savne
Dem, jeg hvert Dieblik staaer færdig at omfavne
De Majesteter to, Princessen mild og blid,
Treenig Majestet! før alle trende hid (hun repet. første Strophe.

Holsteen.

Hvi seer jeg Dannemark og Norge saa at hælde
Med Hovderne af Sorg, som skulde noget giælde?
Udsiger, Jomfruer! hvi staaer I saa forsagt,
Og hvad har Eder saa i dybe Tanker bragt?

Norge.

Min Søster Dannemark, og jeg, som Norge nævnes,
I en bekymret Aand som Tvillingsøstre jævnes,
At raisonere lidt om en og anden Sag,
Til hvilken Ende vi forsamles her i Dag.
Nordsøen kunde ei mig holde saa tilbage,
At jeg jo hasted hid at tale med min Mage,
Derpaa til hende jeg mit Spørgsmaal strax frembar,
Hvor Nordmonarken med sin Monarkinde var.
Alvorlig svarte hun foruden Smil og Latter,
De begge borte er med deres Kongedatter,
Hvorvel kun for at see sig andre Stæder om,
Saa sørgede hun dog, til de tilbagekom.
Jeg større Aarsag end min Søster har at klage,
Som tæller længselfuld saamange Aar og Dage,
For jeg saa sielden maa den Kongeskare see,
Hun sørger, som saa kort maa savne disse Tree.

Holsteen.

Jeg Eders Nidkiærhed vel ikke kan fordømme,
Men meget heller jeg den Omhu maa berømme,
Den underdanigst Pligt, den Kierlighed, som hver
En Undersaat til sin Monark og Konge bær.
Dog er det ikke ret, saaledes at forsage,

Og med unødig Frygt sin Længsel meer at plage,
Helst man forsikret er, at Gud sin Salvede
I mindste Farlighed ei taale kan at see.
Men dette uanseet lad Frygt og Længsel fare,
Du Tvillingsøstrepar! Kom og tag andet vare!
Kom og fornøi dig med din Søn, som hos dig staaer,
Mig Holsteen Schlesvig, som og Deel i Glæden faaer.
Jeg glæder mig, at jeg det Budskab først skal føre,
Det Budskab, som jeg veed, du vil saa gierne høre.
Vor naadigt Herskab, som var reist til Achen hen,
Med Sundhed Fred og Fryd er kommen hiem igien.
Jeg dem med Glæde saae besøge vore Stæder,
Det Syn, det søde Syn endnu mig ofte glæder,
Hvor Kongen reiste frem, der hver Kanon gav Lyd,
Hver Undersaat lod see en uforfalsket Fryd.
I da, som fast af Fryd og Længsel døde vare,
Tag med tilbørlig Fryd mod slig en Kongeskare,
Som skiøndt den nogentid fra Eder reiste hen,
Med kiærlig Omhu dog hos Eder er igien.

Oldenborg.

Vi uforhaabet fik den Hiertefryd og Glæde
Vor naadigste Monark og Dronning vilde træde

Til os i Oldenborg, Prindsessen og var med,
Beærede vort Land med deres Fodefied.
Men Glæden var saa kort, vort naadigst Herskab
fatte
Sin Reise vidre fort, og vi igien forladte,
Henlevede i Haab at see dem snart igien,
Som skede til vor Fryd, men tog strax fra os hen.
Dog tænkes paa hver Dag, os Kongen vilde ære
Med sin Nærværelse. Gud ham paa Hænder bære,
I hvor han tager frem, forlæng hans Liv og Aar,
Hans Aasyn da engang igien at see vi faaer.
Med Glæde Dannemark vor Konge da omfavne,
Og Norge, omendskiøndt du nogen Tid skal savne
Den Lykke, at du ei hans Majestæt kan see,
Saa lev i Haabet, at det kan i Tiden skee.

Dannemark.

Fra mit bekymret Sind skal da al Sorrig vige
Er Kongen kommen hiem, og Dronningen tillige,
Saavel som min Princes, da er jeg hierteglad,
Fordi de snart kom hiem fra Achens varme Bad.
Nu slaaer jeg Arme om, Gud mig igien omarme,
Det kongelige Huus fra al Fortred og Harme,
At vogte paa hver Pant, og yderst Landeppynt,
Gud styrke mig i Alt, hvad blive skal begyndt.

Norge.

Min' Fryd ei mindre er, den Tidende at høre,
Som begge Riger kan en Hiertefryd paaføre,
Jeg overfarer da i Hast den norske Fiord,
At glæde overalt Beboerne i Nord.

Dannemark.

For talte Dannemark, nu taler en Actrice
Acteurs! Acteurs la'r see, I Eders Fryd vil vise.
Fra Achen kommen er det Kongeherskab hiem;
I er kun ene, siig dog fælles Glæden frem.

En Acteur.

Jeg tænkte nok, at her var noget Nyt paafærde
Saa Gud skee Lov, som slog om Dennem Muur og Giærde,
At De er kommen til saamanges Hiertefryd,
I Frydsbasuner! lad da høre Eders Lyd!
Du danske Tungemaal, hielp nu, at jeg min Tunge
Kan røre, som sig bør, og Frydstriumph udsiunge.
Paa egne Vegne og de Andres, som med mig
Af Kongen Frihed fik, her at udtale dig.
Hvers Mund og Hierte, som i eet sig sammenføier,
Og sig med Tak og Priis mod Kongers Konge bøier,
Som Kongen, Dronningen, Prindsessen førte hiem,
Lad store Gud! for dig vor Lovsang have Klem.

Halv mørkt, halvdødt her var, mens de var ei tilstæde,
Halv Lys, halv Liv vi dog beholdt til Landets Glæde,
Kronprindsen blev og hans høistelskelig Gemahl *),
Med flere her igien af Kongeslægtens Tal.
Saa tog og Glæden til, da en Prindsesse fødtes,
Fornøielse og Fryd i alle Kanter mødtes.
Vor Kronprinds kom i Hast i en selvønsket Stand,
Alt Danmark glædtes ved den store Dannemand.
At da saa stor en Fryd desstørre skulde blive,
Som hver en Undersaat Opmuntring kunde give,
Prinds Carl kom strax herind; han havde og med sig
Prindsessen naadefuld, Sophia Hedevig.
Men nu er Glæden størst, den sidste Kongeskare,
Os Himlen førte hiem foruden mindste Fare,
Med disse samles nu, og giør et Kongechor,
Som samler overalt en Hiertefryd i Nord.
Nu vil vort Modersmaal til Landets Fader tale,
Med underdanigst Tak, som vilde dog befale,
At da det maatte ei for Indpas være fri,
Først skulde skaffes af al Spring og Gøgleri.
Og at vi kunne ret see Dannerkongens Hierte
Og Omhu for vort Sprog, det denne Ordre lærte
Skiøndt Majesteten selv personlig borte var,
Hans høie Myndighed dog giorde Sagen klar.

---

*) Christian (den siette) og Sophia Magdalena.

At vi skal tie med den første Kongenaade,
Os vederfaret er i overflødig Maade,
Da vore Tunger ei udføre kan den Priis,
Som derpaa noksom er almindelig Beviis.
Den Sproget ei forstod, stod færdig at tilhøre,
Saamangen Fremmed kom, og laante villig Øre,
Selv Majesteten lod saa stor en Naade see
At høre Stilen af det danske A. B. C.
Hver Bogstav derfor staaer tidobbelt Tak at yde.
Det ikke andet har sin Konge at frembyde,
Dog haabe vi, at det med Tiden bringer Frugt,
Saafremt Theatrum ei forinden bliver lukt.

Ligesom Hovedaarsagen til at aftrykke denne Prolog, er den sidste Linie, der ved sin Uheldsspaadom giør den til et historisk Actstykke, saaledes har jeg heller ikke en ringe Grund dertil i det Haab, at dens Kundgiørelse maaskee kunde foranledige, at vore Werlauf, eller i hans Forfald, vor A. S. Ørsted eller Kolderup Rosenwinge maaskee kunde oplyse, hvad det er for en Afskaffelse af fremmed Spring og Gøgleri, der i fierde og femte Strophe fra Enden takkes for

Hvor Kongens Myndighed dog giorde Sagen klar.
Skiøndt Majesteten selv personlig borte var.

Endnu maa jeg til Slutning mælde dig, at vor Ven, hvem vi i deslige Ting have saamangen Oplysning at takke, vil have bragt i sikker Erfaring, at Mester Daniels Hauge, hvor Tyboes Christopher vandt to Mark ved at slaae Middelkegler og otte om Kongen, og drak dem op, endnu, den Dag i Dag er, skal findes paa Christianshavn, og være, som den Tid, muntre Sjæles Fristæd skiøndt af en noget høiere Classe. Herom er du maaskee saa god, ved din gode Ven Rasmus Christensen, ved Leilighed nærmere at lade mig underrette.

Din R.

Bilag til historisk Artikel.

Curiosum A.

(af Zeit. f. d. eleg. Welt, 4 Junii.)

Paris. Men da vi er ved Jammer, vil jeg strax gaae over til en aandelig Jammer, for at opdynge i dette Brev Alt, hvad jeg anseer for værdt at meddele.

Vi have alt adskillige Gange i disse Correspondentser peget hen paa den Vending, den franske Cultur i dette Dieblik tager, og forsøgt at udvikle de

Grunde, hvorfor et fransk politisk Parti, de Gammeladelige og Klerkeskabet, nu med saadan fanatisk Iver kaste dem over Nationens saakaldte oplyste Skribenter. Alle tidligere af os meddeelte Prøver blive langt overgaaede af et Brev, Biskoppen i Troyes nys har udstædet om slette Skrifters Trykning, især om Gientrykningen af Rousseaus og Voltaires Værker. Dette Document er et kostbart vigtigt Actstykke i den menneskelige Aands (?) Historie; og nogle Stæder deraf torde meddeles her!

"M. k. Br.! Der gives blandt al Forargelse, der er givet Religionen og Dyden, ingen eneste, der drager skrækkeligere Følger efter sig, og mere sætter Siælens Vel i Fare, der var mere skikket til at bringe ny uoverskuelig Ulykke over Frankrig, end Trykningen af saamange infame Bøger, der nu tildags med saa uhørt Frækhed oplægges. — Ak, hvo skulde vel sagt os for 30 Aar *) siden, at de samme Skribenter, som dengang brændemærkedes af Øvrighederne, og hvis Værker overgaves Bøddelen, at de

*) HH. behager at forhuske sig. Det var ganske Andet Mørkhedens Utøy, man for 30 Aar siden, i Frihedens og Liighedens frydefulde Dage, haabede at være og blive qvit for evig.

K. R.

nutildags skulle oplægges igjen med ny Pragt, og de Skamsædler, der indeholde Anmældelset deraf, og hvorved den offenlige Moral haanes, og Religionen og dens Forkyndere erklæres aabenbar Krig, skulde være opslaaede ligepaa vore Tempelporte? — — Det er nok for min Pligt og Deres Underretning at sige Dem, at intet er Dem som Christne og Franskmænd farligere, og mere skader Deres Tro og Deres Sæder, end at læse alle disse Mørkhedens Værker, hvoriblandt især Christendommens tvende største Fienders Skrifter, de største Forførers, der nogensinde var paa Jorden, udmærke dem. Hvilken opirrende Skamløshed i Ferneyphilosophens Skrifter, hvilke afskyelige Spotteord! — Hvilken nedrig Selvtilfredshed hos Borgeren af Genf. Den første har fornedret Dyden som en Latterlighed, den anden forgudet Lasten (?) Begge løbe ad samme Maal, at forstyrre Alt. Hvad skal vi da med disse Værker? Ville vi have Frihedens og Liighedens frygtelige Dage igjen. (???) Er slige Værkers Trykning Presfefrihedens Frugt, maa man ansee denne, som det dødeligste Saar, der nogensinde er slaaet det menneskelige Samfund (!!!) Og hvormed kon man vel retfærdiggiøre den affindige Hylding, man har ydet disse Ryggesløse (?) Er det de Tienester, de har giort

Sproget og de skiønne Videnskaber? Men hvad nyt, ter Sprogreenhed, naar den tilkiøbes paa Sæders Reenheds Bekostning? Ogsaa Diævlene ere Genier. *) En ny Afgrund aabner sig under vore Fødder, tusindgange frygteligere end Hungersnød, fremmede Tropper og Misvæxt, en Afgrund, hvoraf hverken Handel eller Kunster, hverken de Lærde eller Boghandlerne, eller hine Værkers Udøsning vil redde os.

Det er altsaa vor Pligt at støde i Basunen, og raabe: Vee os, naar vi tie! Værer, m. Br.! bestandig mistroiske mod det høitonende, til Væmmelse udtærskede, Ord Oplysning! og glemmer ikke, at et Aarhundrede er desmindre oplyst, jo mere det praler med Oplysning. Patrioter! vogter Eder for Værker af hine slette Franskmænd (?) der roste vore Medbeilere paa vor Hæders Bekostning; for hin galne Demagog, Borgeren uden Fædreland, hos hvem I kun kunne lære Had mod Eders Eget. Moralens Venner, vogter Eder for hin Uhumskhedsdigters Værk, hvis Mester-

*) Dette er en ny genial Aphorismus i Æsthetiken.
Anm. f. d. el. W.

stykke er et Mesterstykke af Smuds" *) — Brevet slutter saaledes: Dette Hyrdebrev skal forelæses og bekiendtgiøres i alle Sogne af vor Stift, i alle Capeller, i Collegier og andre Opdragelsesanstalter. **)

---

*) Jam satis est.

Z. f. d. el. Welt.

**) Det vil neppe være at omtvivle, at Underviisningens nys udnævnte Stormester, Abbe Frayssinous, Biskop in partibus infidelium, der for ikke længe siden erklærede, det var ikke godt, Menige Mand lærte at læse og skrive, da det dannede Raisonneurer, hertil meget villig giver sit Samtykke.

K. R.

Curiosum No. 2.

b) Generalprocureur Bellarts Requisitorium.

(Alg. Z. Beilage 105.)

Paris d. 14de Junii. Generalprocureur Bellart har indgivet et Requisitorium ved Appellationsretten i Paris, at Mytternes Sag i Rochelle maa drages fra sit Hiemting og til App. Retten. Dette Skrifts Indklædning og Sprog ere saa mærkelige, at det fortiener her i det væsenlige at uddrages. "De erindrer Dem, m. H., at fra disse Haller den

første Varsel udgik til Kongedømmet, at en permanent Sammmensværgelse virker derimod. Knap kunde vi troe dette; thi hvo skulde ogsaa begribe, at dette Dynasti, som Himlen i sin Barmhiertighed for vort Land, giorde vor Kiærlighed saa værdig, der er Frankrigs æresfuldeste og helligste Arvedeel, endnu mere veldædig, end høibyrdig og ulykkelig — og i hele Aarhundreders Løb efter 30 Aars Forfølgelse og Harm maaskee ene istand til den overmenneskelige Anspænding, paa Sambrægtighedens Alter til Folkets Vel at ofre hver Erindring, den faderlige Tilboielighheds ene undtagen — at dette Dynastie, sige vi, kunde have een eneste Fiende? Og dog er det saa, og dog har den Fiender — vi kunne ikke modstaae, hvad vi see for Oine; men til Ære for den menneskelige Moral, maa vi anmærke, at hverken Had eller Utaknemmelighed, eller forbrydeerisk Ærgierrighed har avlet disse Fiender — men — Vanvid. Dette ene Aandssviir (Debauche d'esprit) dette vort Aarhundredes caracteristiske Træk, som ikke blot eet Rige, men hele Europa hengiver sig til, er Skyld i alt Ondt. Menneskets Legem gaaer tilgrunde ved formegen Fedme; det borgelige Samfund ved overdreven Cultur (!!!). Denne Sæl-

ning behøver ikke at udvikles; den er Kiændsgierning; men den forklarer de ubegribelige Bevægelser, som vi ere Vidne til. Og disse Bevægelser ere ikke blot stilede mod een eneste Throne, ikke blot mod alle Throner, — udgaaede af hin Forandringssyge, indpodede Gemytterne af onde Aander, som der ligger lidet Lag paa Hekatomber af Menneskeofferе, paa en heel Verdensdeels Undergang, naar deres fadermorderske Ærgiærrighed derved fremmedes — de ere henvendte mod alle bestaaende, mod den gamle Samfundsbygning, der har beviist sin Fortreflighed ved sin lange Varighed Aarhundrede igiennem; de vil Alt, hvad ikke er, vil Alt, hvad den menneskelige Stolthed i sit Vanvid anseer som Menneskeheden gavnligt, efter obskure Metaphysikeres Dom, der overlade smaa Aander Erfaringen, og daglig i deres slette Hiernekister tømre nye Utopier, eller vel endog efter Raadslag af Lovgiverne fra Skolerne, der forsøge at regiere Verden, indtil Lovene tillade dem at forvalte deres Formue.

En ugudelig Sect, udspyet af det oprørte Italien over hele Europa, har ogsaa giennembrudt vort Frankrigs Grændser. Ogsaa vi maa tilstaae, vi have vore Carbonari, vore Carbonari, der, ligesom de italienske søge at drage Alt til sig, Narrene, de

Ærgiærrige, de Lastefulde, Folk, der er ødelagte ved Gield og Forbrydelser, Rovmenneskene, de svage og lettroende, og selv Ungdommen, der besøger Skolerne.

Denne afskyelige Sect, hvis Lov er Snigmord, hvis Yndlingsvaaben er den det franske Ædelmod forhadte Dolk, hvis fanatiske Redskaber ved Eed forpligte dem til Mord, og finde Begyndelsen af deres drømte Frihed i en feig ubetinget Underkastelse under den vildeste Despotismus, denne Sect har paa nogle Maaneder stiftet alle de Uroligheder, som vi paa forskiællige Steder og til forskiællige Tider have seet udbryde. Opraab til Opstand udstædedes til Soldaterne og til den franske Ungdom. Naar nogle slet sindede, og nogle unge Heedhoveder lode dem forlede deraf, da har Retligheden hos den store Masse af Armeen afviist dem med Foragt. Den hellige Ludvigs og Martyrkongens Gud har ladet de mod deres Børn og Frankrig stilede Forbrydelser strande. Han har i Soldaternes Hierter vakt hin gamle Ære, hin gamle Tro, de stedse bevarede.

De Sammensvorne opgaves paa alle Punkter ved de faa af deres Kammerater, det for et Øieblik var lykket dem at forføre, i det de i Begyndelsen ikke blottede dem hele deres græsselige Sammensværgelse,

men skiulte det under Skinnet af et uskyldigt Frimureri, der ene var bestemt til indbyrdes Understøttelse i Livets Privatulykker. Saa gik det i Toulon, Befort, Nantes, Saumur, Rochelle og andre Stæder, hvor tro Hengivenhed, stundum ogsaa Medskyldiges Samvittighedsnag røbede Retfærd de Sammensvornes Planer.

Sammensværgelsen forfulgtes paa alle Punkter. Overalt fandtes een eneste Drift, en Drift, der kun kunde udspringe af een Kilde. Eens Organisation, eens Indretning fra Grad til Grad, uden at det var nogen af de Optagne tilladt at udforske noget Navn, undtagen det i hans Grad staaende lidet Antal Forbundnes; eens Eed: Taushed, Lydighed eller Død! overalt samme skrækkelige Forpligtelse at myrde Menederne; samme Plan, at dræbe de anderledes tænkende Officerer, for at give de Corps, der skulde styrte Regieringen og plante den treefarvede Fane, andre Anførere; samme Vaaben, Dolken; samme Erkiændelsestegn, samme Feldtskriig; det er ingen Tvivl mere underkastet, at ikke alle disse skiændige Forholdsregler ere sammenhængende Dele, af een og samme Plan, giort af det usynlige styrende Committee, det skiulte Committee, der gaae ud paa Ødelæggelse. — Det Committee har ene sin sataniske og

feige Duelighed, hvormed det vidste at indhylle sig i Mørket, at takke, at det undgik, om ikke den offentlige Mening, dog Retfærdigheden, og kun oppebie, om Lykken vil vende sig til dets Fordeel, medens det overlader sine ubehændige Partigiængere til Skaffottet. Politiet i Paris havde stærk Mistanke til at troe, der paa det styrende Committees Befaling vilde i de første Dage af Marts finde en Bevægelse Sted ved det 45de Linieregiment i Rochelle. Regimentet var blevet forført i Paris, hvor det laae hele forrige Aar i Besætning, og Tingen blev blot tilintetgiort ved Officerernes Aarvaagenhed og nogle Soldaters Troskab. Undersøgelses Dommeren i Paris fik Beviser derfor, og undersøgte Alt med største Samvittighedsfuldhed. Der er skeet vigtige Tilstaaelser af de Skyldige selv. Civil- og Militair-Øvrighederne i Rochelle undersøgte med samme Iver og samme Udfald. De giorte Opdagelser ere høist betydelige, og sætte saavel Sammensværgelsens Tilværelse, som de Sammensvornes Brøde uden for al Tvivl... o. s. v."
Efter en Beslutning af samme Dag drog Appellationsretten i Paris paa Generalprocureurens ovenstaaende Indstilling Sagen under sig.

K. R.

Nøden i Irland.

(Alt. Merk. d. 11. Julii.)

London d. 5. Julii. Undertegningerne for Irland, forøge dem daglig, og man kan anslaae deres Beløb i City til 110,000 Pd. St. Men efter de sidste Efterretninger stiger ogsaa Ulykken i dette beklagelige Land hver Dag. Om Tilstanden i de især trufne Grevskaber og Districter har Committeen i Dublin nys bekiændtgiort følgende Beretning. Cork. Af de fra omtrent 100 Kirkesogne indløbne Beretninger, og en over de øvrige giort Beregning sees, at ikke mindre end 92,000 Mennesker vare i den meest trykkende Nød, og af den Committeen d. 11. Junii meddeelte Beretning sees, at Antallet beløb sig til 150,000. Mayo. I tree Kirkesogne, der høre til Foreningen i Ballybane, var der 9750, mellem hvilke Mangel og Sygdomme herskede. De ulykkalige ligge hele Natten paa Kirkegaardene, Smerte og Hunger lamme alle deres Bevægelser, de maa fortære Grynene og Cartoflerne raa. — Clare. En Skrivelse fra Erris mælder, at en Mand er sultet ihiel med Kone og ni Børn. I Kirkesognene Aughampre og Kuri fattes alle Næringsmidler, da Indbyggerne

nu heller ikke finde Muslinger, Karse, og andre vilde Urter, de nærede dem af, mere. I Ballyhamin døde adskillige de af reent udhungrede paa Stædet, hvor man uddeelte Levnetsmidler til dem. Feberen greb videre om sig. Saaledes ogsaa i Iveham og Kilemin. — Fra Bingham Castle skrives under 21. Junii: Tusind leve her hele Uger af Muslinger, vilde Urter og raadne Fiske, hvoraf kommer Flekfebere og Dysenteri. Faae vi ikke snart Bistand, blive de Efterlevende ikke mere istand til at begrave de døde. For nogle Dage siden kunde man ikke faae fire Mennesker samlet, til at skaffe en Stakkel, der var sultet ihiel, i Jorden. De hovne op, og blive kulsorte i Ansigterne. Lægehielp fattes ganske. Enniskillen d. 23. Juni. Dette Kirkesogn er det elendigste i Landet. Her er ingen, der engang kunde vække en Committees Opmærksomhed paa dets ulykkelige Tilstand, og iler man det ikke hurtig til Hielp, vil inden 15. Juli den halve Deel af Indvaanerne have fundet Enden paa deres Elendighed. — Tipperary Cuppah. d. 22. Juni. I vort Grevskab er saa faa Velhavende, at Undertegningen i dette Sogn kun har udgiort et 50 Pd., der kun lidet kunne lindre 2000 hungrende Menneskers Nød,

hvoraf den fierde Deel nu ligger af Flekfeber. Ligelydende er Beretningerne fra Sligo, Galvay, Clifton o. s. v.

K. M.

Historien.

De spanske Anliggenders i sidste Hæfte omtalte frygtelige Forvikling, synes at ile en ikke mindre frygtelig Opløsning eller Overhugning imøde.

Ikke uden Føie havde man forudsagt, at Kongens Tilbagekomst fra Aranujez til Madrid vilde være Løsenet til blodige Optrin. Selve hans Ankomst til Staden synes midlertid ved de af Commandanten de La Torre føiede Anstalter at være gaaet temmelig rolig af. Da Dagen derpaa derimod Kongen vilde kiøre sin Aftenpromenade begyndte nogle Uroligheder i Anledning af et Par Trommeslagere af Garden, der overfaldt en Soldat af Milicen, som raabte: leve den constitutionelle Konge; dog blev dette atter nedkuet; men da Dagen derpaa den 30. Juni Kongen skulde kiøre hen at slutte Cortesforsamlingen, begyndte Tvedragtsløsenerne paa ny, der især bleve hæftige, da han tog tilbage; Mæng-

den, der raabte: leve den constitutionelle Konge, og der havde anseelig formeret sig, skal med Sablen i Haanden være blevet angrebet af nogle af Grenadeerergarden, der mishandlede ligeledes nogle Officierer, som vilde tilbagebringe Orden, og traadde en af dem under Fødder. Nu tog Giæringen til, Mængden vilde trænge ind i Palladset med Kongen; Garden fyrede imellem dem for at hindre det; Opløbet drog sig op paa en Bakke, der dominerer Slotsmuren, og kastede Stene paa Garden; et Grenadercompagni rykkede ud for at fordrive dem; en Premierlieutnant af Garden, en Søn af en riig Kiøbmand i Cadiz, Don Mamerto Loudabary, der vilde holde sine Folk i Tomme blev dræbt af dem; Tumulten tiltog; til Lykke rykkede i samme Øieblik Regimentet Don Carlos ind, der med Courerer var hentet fra Alcala des Henares, Patroller giennemstrøifede Gaderne, Generalcaptainen og Xefe politico viste dem overalt, og det syntes igien at blive temmelig roligt; dog fandt man Morgenen derpaa fire Gardister dræbte paa Gaden — af hvem, siges ikke; medens paa den anden Side, tvende Gardister angreb en Milicepatrol, og dræbte en Mand deraf.

Generalcaptainen Morillo trak Milicen tilbage, og lod kun 6 Compagnier deraf blive i Vaaben, men lod

ved Courerer en Eskadron Artilleri, et Cavalleri og et Infanteri-regiment indkalde. Mellem Garden var i Anledning af et nylig i Cortes forhandlet Decret om en ny Organisation af dette Corps udspredt, at de skulde aftakkes og afvæbnes; de to Bataillonet Garde, der havde Post paa Slottet vægrede dem derfor haardnakket saa vel at forlade denne, som at lægge Vaaben. Ved Rygtet herom, greb Militeri atter til Gevær, og besatte Tilgangene til Palladset, hvorved den understøttedes af Regimenterne Don Carlos og Alcantara. Adskillige Officierer forlod nu Gardisterne, der fordrev alle dem, de ansaae for Liberale.

Nu mærkede man en stor Bevægelse mellem de 4 Bataillonet Garde, der var i Casernen; disse besluttede for at sætte dem i Sikkerhed for et hvert Overfald at campere uden for Byen; da saavel de to Bataillonet paa Slottet, som Vagten ved Selporten, som de vilde drage til sig, vægrede dem at forlade deres Poster, satte de øvrige dem i March, drog ud af to forskiellige Porte, bemestrede dem Krudmagazinet uden for Fomaralporten, og forenede dem uden for Porten San Bernardino.

Her kom General Morillo til dem; de modtog ham med det Raab: leve Morillo! den tro General!

vi vil følge Kongen, der har forladt Madrid. Morillo forsikrede dem om Urigtigheden af dette Rygte, og tilbød sig, for at bringe dem ud af Vildfarelsen at begive sig til Palladset med en Soldat af hvert Compagni, for at tale med Kongen. Dette skeede. Kongen modtog dem meget naadig; men opfordrede dem at vende tilbage til Madrid.

Da Morillo kom tilbage med dem til de øvrige, fandt han disse opmarcherede i Slagorden; de modtog ham med det Raab: leve General Morillo! leve den absolute Konge! ned med Cortes. Da han satte dem irette herfor, tilraabte de ham: Vi vil, D. E., skal commandere os; De er en brav og tro General, en Mand af Ære, og kun denne Laurus fattes til Deres Hæder! her har De Leilighed, at blive udødelig, og redde Kongens Liv. Forgiæves foreholdt han dem, at den største Tieneste de kunde vise Kongen, var at vende tilbage til Madrid og forebygge Borgerkrig. De vilde holde ham an, men han reed til Madrid, gav Kongen og det forsamlede Ministerraad Rapport om det forefaldne, og begav sig derpaa til Municipalitetet, der havde erklæret sig permanent.

Klokken halv tree om Morgenen marcherede nu de fire Batailloner til Mocloa, og derfra til Lystslottet Prado, hvor de med brændende Lunter tog

deres Stilling; udnævnte Marquis Torrealta til deres Chef, og forsynedes — sige nogle Blade — fra de omliggende Byer omkaps med Levnetsmidler, under Raabet: Kongen leve! ned med Constitutionen.

Den anden Julii blev Roligheden i Madrid ikke forstyrret, de to Bataillonet holdt Palladset besat, samt de næste Gader; men rundt om Palladset var Nationalmilicen til Fods og Hest, Regimentet Don Carlos, Almanza, og Principe, for at hindre dem i Palladset at forene sig med dem i Prado, hvortil hine formodedes rede, naar de kunde faaet Kongen til at stille sig i Spidsen.

Gardisterne i Prado lode tilstille Kongen en Adresse undertegnet i Alles Navn af Greven af Muy (en Franskmand, som overalt mange af Officiererne, især i den walloniske Garde vare Franskmænd) hvori de erklærede, de forlod ikke deres Post, før Garden endelig erholdt sin visse Garantie. (!) Kongen udnævnte Morillo til Oberst for Gardens to Infanteriregimenter, dog med Behold af hans Commando over den første Militairdevision; men Gardisterne vægrede dem ved at erkiænde ham.

En gammel Guerillasanfører Don Juan Palaero, bekiændt under Navn af Medico, dannede en Bataillon paa 150—200 Mand af Officierer paa

Pension og andre frivillige til at dække Artilleripar-ken ved St. Vincentporten, Generalerne Ballesteros og Alava tog Tieneste under ham som simple Solda-ter. Man fortæller derimod om en Strid mellem Riego og Morillo, fordi hin opfordrede denne at lade Garderne i Palladset angribe.

Den tredie og fierde gik hen med Underhandlin-ger, dog fik to Compagnier af Regimentet Don Car-los Befaling at giøre Tieneste i Palladset fælles med Garden, hvori Gardisterne samtykkede, med Tillæg, de havde intet mod Linietropperne, men kun mod Milicen.

Nu indbød Municipalitetet Kongen til Raadhu-set; han forlangte sit Statsraads Tanker derom, og dette besluttede at indbyde ham at drage sig ud fra de ulydige Garder. Kongen svarte: min Garde er ikke udisciplinert, lad mig træde i Spidsen, og man skal see, om den lyder mig eller ei.

Den femte erklærede den permanente Deputation, der sidder, naar Cortes ere sluttede, Kongen, at dersom han ikke var istand til at unddrage sig det Fangenskab, Gardisterne holdt ham i, var man i det af Constitutionen opgivne Tilfælde at udnævne et Regentskab. I denne Anledning opstod nu, hvis vi skulle troe Journal des Debats, og Moniteuren, en

overmaade vidtgaaende Forhandling mellem Kongen og Statsraadet, saa at Kongen endog skal have erklæret, at, da Samfundsforeningen var brudt, traadde han igien ind i alle sine Rettigheder, hvilket Statsraadet i en ligesaahæftig Tone besvarede med de Ord: at, dersom Samfundsforeningen var brudt, var det ikke Nationens Skyld, H. M. havde ingen andre Rettigheder, end de, Constitutionen havde givet ham, og de besvor ham at fatte en hurtig Beslutning for at drage sig ud af en farlig og nedværdigende Stilling. De, der vare om ham, skulle have raadet ham, i Spidsen for de to Bataillоner Garder at forlade Madrid, men hertil kunde han ikke beslutte sig. Morillo, som han havde ladet kalde, og som i Begyndelsen skal have hældet til den modsatte Side, siges at have svaret: han maatte blive paa sin Post i Spidsen for Garnisonen, og kunde ikke ansee Garden uden som oprørske Soldater.

Den syvende udbredtes et Rygte mellem de fire Bataillоner i Prado, at Kongen som Fange af Cortes var bragt ud af Palladset; de besluttede da, at bryde ind til de to Bataillоner, der havde Palladset inde, og i Forening med dem at sætte Kongen i Frihed. De deelte dem i tree Corps, hvoraf det første vendte sig mod Artilleriparken ved Vincentpor-

ten, det andet til Soelporten, og det tredie til Plaza Major. Dette sidste tog Pladsen med Storm uagtet Cartechild fra to Feldtstykker og Musketild fra Husene, som Milicen havde besat. Her holdt det sig i Forventning af de to andre Corps.

Men det første Corpsets Angreb paa Artilleriparken mislykkedes ganske, Soldaterne splittedes ved det første Canonskud; deres Anfører Don Louis Mon vilde liste sig igiennem til Palladset, men blev fangen af en Almuesmand, som han forgiæves tilbød tolv Guldstykker og sit Uhr. Det andet Corps blev ved Solporten efter en mordisk Kamp slaaet paa Flugten af General Ballasteros, men slap dog ad lange Omveie henpaa Pladsen uden for Palladset. Did drog nu ogsaa det tredie Corps sig, da det erfarede de Andres Misheld; og var da nu her Alt samlet, hvad af Garden var tilbage, men i en aldeles modfalden Tilstand. De to Bataillons i Palaiet havde, i forgiæves Forventning af nærmere Ordre — sige Bladene — holdt dem rolige. Nogle Gardedetachementer, der havde bemestret dem de kongelige Stalde, bleve angrebne, og fordrevne af General Morillo, hvorpaa Kongen befalte, at hans Heste skulde uddeles blandt Nationalarmeen.

Nu rykkede Seiervinderne mod Slottet; en hvid Fane vaiede fra Slotstaarnet, og Fiendtlighederne hørte strax op. Kongen sendte da et Budskab til den permanente Deputation, at erklære hans Ønske, at man vilde giøre Ende paa Blodsudgydelsen, men uden at afvæbne Garderne, hvilket han fandt imod sin Værdighed. Svaret blev, at de fire Batailloner, der havde truet Hovedstadens Rolighed og Landets Frihed, skulde strax nedlægge Vaaben; de to, der vare blevne i Palladset, kunde forlade Staden i Vaaben, men først efter at have udleveret dem, der vare skyldige i Loudaburus Mord.

De to Batailloner underkastede dem; men da de, der vare komne fra Prado, skulde afvæbnes, satte de dem til Modværge, og toge med Bajonetten mod Milicen; et nyt Blodbad begyndte, kun faa skulle have slaaet dem igiennem, og være undvegne ad Veien til Estremadure forfulgte af Morillo, Ballasteros, og Riego Blandt de faldne er den ovennævnte franske Oberst Grev Muy. I det Øieblik, Garderne adsplittedes, var man i Palladset i yderste Fare; til Lykke rykkede Regimentet Don Carlos i det samme ind i Palladset.

Man anmærker, at, medens Gardisterne havde Penge og Alt i Overflod, fattedes der Penge til de

constitutionelle Troppers Fornødenhed, indtil den pariſiſke Banqvier Ardouin paa Skatmesterens Forlangende forſtrakte nogle Millioner paa det Laan, der først ſkulde været udbetalt i September.

Nogle Tidender fremſtille disſe Optrin ſom tilfældige Virkninger af tærget militair Stolthed hos Gardiſterne; andre derimod vilde heri ſee et Led af en meget vidtſtrakt Conſpiration, der ſkulde bryde ud i det Dieblik, Cortesforſamlingen adſkiltes, og ifølge hvilken næſten paa een og ſamme Tid, Gardiſterne giorde Opſtand i Madrid, og Carabiniererne i Andaluſien, og Qveſada rykkede ind i Navarro.

Paa ſamme Tid vil man have Underretning om, at Carabiniererne i Andaluſien ere adſplittede af Militien, i Buzalanca, ligeſom fra Toulouſe ſkrives, at de under Qveſada ſtaaende Tropper ere tilintetgiorte. Bønderne benyttede dem af General Lopes Bannos tilbudne Amneſtie, og nedlagde deres Vaaben, og den yderſte Uorden herſkede mellem hans øvrige Tilhængere, hvis Anførere endog duellerede om Commandoen; disſe Omſtændigheder nyttede de Conſtitutionelle, fordoblede deres Forfølgelser, og næſten uden Fægtning adſpredte den overblevne liden Hob, ſaa Qveſada blev nødſaget igien at flygte ind paa franſk Grund.

Den permanente Deputation skal have raadet Kongen at sammenkalde de overordenlige Cortes, og udnævne et nyt Ministerium. Statsraadet skal derimod have anbefalet ham, enten at beholde de nuværende, eller kun udnævne strængt constitutionelle Mænd i deres Sted. Hidtil skal blot General Lopes Bannos være udnævnt til Krigsminister, og Calatrava til Indenrigs=Minister; udenrigs Ministeriets Portefeuille er formedelst Martinez de la Rosas Upasselighed provisorisk overdraget Garelli.

Mellem de i Madrid værende fremmede Diplomater har der i denne Anledning været en temmelig levende Dissens, som endog tildeels har røbet sig i offenlige Blade; at overalt denne Begivenhed, skiøndt alt for Dieblikket synes roligt, paa ingen Maade er til Ende, men at megen Ild endnu fra mange Kanter ulmer under Asken, behøves der ikke meget politisk Granskeenhed til at erkiænde.

Ovenstaaende afbrødes for at oppebie videre Efterretninger om hine vigtige Begivenheders videre Fremgang; for Dieblikket synes der midlertid at være et Havblik; maatte det kun ikke være Forvarsel for nye Uvæir.

Det constitutionelle Parti i Madrid synes at gaae frem med megen Snedighed, og Maadeholb,

og blot at bortfierne de Personer, der ansees for at have været de hemmelige Ophavsmænd og Ledere af det forefaldne. Som et godt Forvarsel udenfra nævne Tidenderne, at det franske Ministerielblad Journal des Debats, langt fra at istemme de øvrige Ultrabladets Ramaskriig, tvertimod formelig misbilliger Gardisternes egenraadige Fremfærd. At først Tiden vil drage Forhænget fra meget af det forefaldne, og lære os at kiende, hvorfra de Traade gik ud, der styrede det Hele, er ikke at falde i Tvivl.

I Frankrig selv er General Berton, der holdte sig skiult efter hint uforklarlige Opstandsforsøg, opdaget og grebet; en Oberst Caron har ladet sig narre i en Fælde lignende Optrin.

I de Deputeredes Kammer hersker dette Aar mindre Hæftighed skiøndt ikke mindre Forbittrelse, da de Liberale ikke kunne faae i deres Hoved, at den repræsentative Regiering kan bestaae uden Valgenes Uafhængighed, og den fuldkomneste Meningsfrihed i Forhandlingerne, som de begge Dele troe krænkede af Ministeriet ved vilkaarlige Affættelser og andre deslige Fremfærd. Derimod har man i adskillige financielle Forhandlinger seet de Deputerede tale og stemme hver efter sin personlige Mening uden Hensyn til Siden, han sad paa.

I England bliver man ved at tale om Minister-forandring, og er det unægteligt, at den aabne Tilstaaelse af den Nødvendighed at skaffe Ministeriet Overmagten i Underhuset ved Sinecurer og deslige har skaffet en Parlamentsreform mange Venner.

Den omtalte Monarkcongres bliver nu kaldet i Tvivl, og giver man til Grund, at Italien ligger for langt af Veien for Keiser Alexander.

Mellem Rusland og Tyrkerne tegner alt til Fred, og er Tatischew gaaet til Wien, at fornye Underhandlingerne med Porten, ligesom det og siges, at Tyrkerne lave dem til at romme Fyrstendømmerne; midlertid har Stemningen i Constantinopel nys været saadan, at Sultanen har maattet true med at forflytte Residentsen til Asien.

Det bekræfter sig, at Grækerne have sprængt Capudan Pacha i Luften; ogsaa til Lands skulle de have erholdt betydelige Fordele.

Iturbide skal være udraabt til Keiser i Mexiko.

Den 31. Julii 1822.

K. R.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen

helliget.

Syvende Binds

andet Hæfte.

Om Poesiens Natur og Væsen,

af Johannes Ewald

i Sept. 1767 forsvaret paa Walchendorphs Collegium.

1. §.

Ut pictura poesis erit, similisqve poesi
Sit pictura, refert par æmula quæqve sororem
Alternantqve vices & nomina; Muta poesis
Dicitur hæc, pictura loquens solet illa vocari.
Dufresnoy de arte graphica.

Disse Vers, hvormed Dufresnoy eet smukt begynder sit Poem om Malerkunsten, indeholde alt det,

hvormed de fleste af dem, der fra Simonides lige til vore Tider, paa en smagfuld Maade have fremsat deres Tanker om Digtekunsten, have defineret, eller stræbt at definere denne Kunst. At en besiælet og talende Poesie, et Maleri for Ørene, og meget andet eenstydigt hermed, hvorved de i Almindelighed søge at afbilde Poesien, behager ved første Diekast, vil jeg vel ikke nægte, men vil man foruden Sagen selv raadspørge den ypperlige Kunstlærer Marmontel, vil man let finde, at det ikke er nogen tilstrækkelig Definition.

Betragter man Tingen selv, har vel Poesien det tilfælles med Malerkunsten, at den fremstiller det fraværende, som nærværende, efterligner den skiønne eller efterlignetværdige Natur; men, ikke at omtale de Geniets og Indsigtens Gaver, der ere lige fornødne for Malere og Poeter, betragter man enten Efterlignelsens Fuldkommenhed eller Mængden af de Ting, der ere at efterligne, ere de høist forskiællige. Thi saavist det er, at vi have flere Ord end Farver,

---

*) De, der maatte ønske at see den her berørte Materie dybere behandlet, ville ikke fortryde paa at henvises til Lessings Laokoon, og Herders critische Wälder. K. R.

og at enhver Ting nøiagtigere og omstændeligere kan skrives end skildres, saa vist er det og, at alskens Affecter og mærkelige Handlinger fuldkomnere efterlignes af Digteren, end af Maleren. Selv de bedste Malerier trænge ofte til en Tolk, Digtningen ikke. Digteren, der er sin egen Fortolker, kan, ikke at tale om selve Tingens Navn, føie Smaating til sit Udtryk, som en Raphael selv ved sin Pensel forgiæves vilde stræbe at udtrykke. Maleriets Udseende bliver stedse det samme, endog i de Omstændigheder, der meest ere Forandring undergivne. Naar man f. Ex. seer en Fortvivlet afmalet, vil man finde hans Ansigt, vredt, trodsigt, trudselfuldt. At denne Efterligning af en Fortvivlet vel er god, men ingenlunde fuldkommen, vil man let indrømme, naar man hører Dido tale hos Virgil, eller læser hans forbittrede Juno, eller Fenelons Calypso. Her vil man ikke blot finde Trudsler, men ogsaa Taarer. Thi saa er det med den fortvivlede, at da alle Affecter og selve Forstanden er i Forvirring, er han snart trodsig, snart sørgmodig, snart forvoven, snart frygtsom; men beholder aldrig længe samme Aasyn, samme Sind.

Men dette synes mere at høre til den Mængde af Ting at efterligne, vi forhen talte om; og kortelig

herom at tale, troer jeg ikke, nogen vil kalde i Tvivl, at en langt videre Mark i saa Henseende staaer Digteren aaben end Maleren. Om end Maleren f. Ex., siger Marmontel, griber Tingen, medens den er i Bevægelse, fremstiller han den dog ikke uden i Stilhed; Digteren giør, at Tingen ikke synes at gaae med mindre Hurtighed frem i hans Vers, end i selve Naturen. Denne omfatter endog paa eengang Ting, der følge paa hinanden, som i det Vers

Og alt Dagmoder rødmed, og flygtede Stiernerne vare.

som baade angaaer det forbigangne og det nærværende.

Maleren efterligner blot, hvad der er for Dinene, men ikke, hvad der henhører under de andre Sandser. Mon nogen tilfulde vilde kunne male Virgils

Qvadrupedante putrem sonitu qvatit ungula campum?

Mon nogen Pensel kunde udtrykke hans

Clamorqve virum stridorque rudentum?

Mon Apell selv kunde afskildre Tordners Brag eller Zephirers lette Surren; eller hvorledes mon Boucher, naar han skildrede en Venus, vil vise Diet

Ambrosiske Haar, der guddommelig Vellugt udaande-

Fremdeles rører ikke Poesien blot ved Billedernes Farve, og Sindslidelsernes veltalende Fortælling; men den skiænker ogsaa Øret den sødeste Lyst ved Tonernes physiske Velklang. Hin Kunst er ligemed Malerens Farver, denne lægger Tonekunstens Sødhed dertil, og denne Musikens og Malerkunstens Forening i Poesien, vil enhver, der raadsporger især de græbske Poeter, lettelig blive vaer; thi deres Sprog var, som hver veed, af alle det beqvemmeste til denne Harmoni. Dog i Korthed! af det anførte, troer jeg, det, uden at tale om Efterligningens store Fuldkommenhed, er tydeligt nok, at langt flere Gienstande henhøre til Poesien end til Malerkunsten, og hvis følgelig nogen vil bruge den Talemaade, at Poesien er et talende Maleri, til Definition, vil man let see, at den er meget snevrere end det, den skal definere, og følgelig falsk. Men vil man have en Metapher, vilde dog et talende Speil være nøiagtigere sagt, end et talende Maleri.

2. §.

Men at jeg herved har opholdt mig saa længe, vil undre enhver, der, som sandsynligt er, antager, at den Talemaade af Kunstens Lærere er fremført blot som en Metaphor og ikke som nogen Definition; især da jeg har foretaget mig at tale om Poesiens

Natur og Væsen, ikke om dens Synonymer. Han vil i det Sted heller baade ønske og vente de bedste Definctioner opregnede og giennemgaaede. Men her maa jeg tilstaae, at dersom Poesien, som Apollos Gøglere pleie at slaae om sig med, er en guddommelig Kunst, maa dette efter mine Tanker bestaae i: at den enten er, eller synes at være — ikke til at definere.

3. §.

De Ypperste, der have været ved at definere Poesien, have enten, som ovennævnt, givet os Metaphorer, eller Omskrivninger, der atter snart have været for trange, undertiden igien alt for vidtløftige. Saaledes synes den skarpsindige Marmontel selv *) mig snarere at paraphrasere end definere Poesien, naar han siger: det er en Efterligning giort i harmonisk Stiil, snart tro, snart mere pyntelig, af de Ting, som Naturen, saavel i det physiske som moralske, har, der, er beqvemmest til at giøre efter Poetens Tykke, Indtryk paa Phantasiens og Sandsernes Evner.

Ikke at omtale Andet, som i denne Beskrivelse forekommer mig mindre nøiagtigt, anseer jeg især den

*) Marmontel Poet. française 1 Tom. S. 58.

harmoniske Stiil der for noget overflødigt, da det indskrænker Poesien inden alt for snævre Grændser; thi skiøndt denne Harmoni giver Poesien udmærket Tække, kan den dog, naar man seer paa Tingen selv, ikke med Føie henregnes til dens Væsen; jeg tilstaaer reent ud, at jeg hverken vil fradømme Fenelons Telemach, eller Gesners Idyller, eller Youngs Nattetanker, eller overalt alle de Comedier, til er, Navn af Poesie, fordi de mangle Rhytens.

Hvis vi fremdeles, som han vil, ved Naturen forstaae hele Omfanget af de Ting, der ere den høieste Villie undergivne, er det i mine Tanker let at skionne, at Poesien udstrækker sig udenfor Naturen. Hvor ofte have de hellige Digtere ikke fremstilt Gud talende, ikke at tale om Hedningenes Afguder, som, skiøndt de aldrig have været til i Naturen, de Forfattere, der have efterlignet dem, have troet at været udenfor Naturen. Og saaledes ogsaa strængt talt, Miltons Aander! vil man henføre dem til physiske eller moralske Væsner?

Den høist nøiagtige Batteux, der nok saae, at Poesien aldeles ikke kunde henføres til noget Almeenprincip, om ikke til den hele Efterlignelses, har i at bevise denne Sag enten aldeles ikke havt alskens dramatiske Digte, om ikke ogsaa Oder, hvor vi føle selv,

og ikke trænge til at efterligne fremmede Affecter, for Øie, eller han udstøder dem af Poesiernes Antal. Han søger ængstlig nok men forgiæves en Ariadnes Traad, hvorved han kan slippe ud af denne Labyrinth, og afhandler denne Sag mere skarpsindig, end grundig.

Den berømte Schlegel *), der rigtig har indseet dette, og vildet give en anden og mere adæqvat Definition af Poesien, er efter mine Tanker ved at ville undgaae Scylla, strandet paa Charybdis. Thi vilde den Definition af Poesien, at det er en Efterligning af den skiønne Natur udtrykt i harmonisk Stiil, være alt for trang, da synes Schlegels, at det er det sandseligste og behageligste Udtryk af det skiønne eller gode, eller det gode og skiønne ved Sproget for viid. Thi da han for det første ikke bestemmer med nogen Tvddel, om det er det sande eller falske Gode, veed jeg ikke hvorledes denne Definition skiller Poesien fra Veltalenheden. **)

---

*) J. A. Schlegel (Broder til J. E. og J. H. Schlegel, og Fader til Fredrik og August) i hans Afhandlinger om adsk. Mat. i de skiønne Kunster, tilføiet som anden Deel hans Overs. af Batteux: les beaux arts reduits a un seul principe S. 217.

*) Dette Følgende er mig ved de Trykfeil, hvoraf Disputatsen vrimler, uforstaaeligt.

4. §.

Ikke vidtløftigt at omtale dem, der have søgt Poesiens Væsen enten i Digtning, eller i Versification, eller endelig i Enthusiasmus, vil jeg blot sige, at de have taget en Deel for det Hele, hvilket Batteux grundig nok har viist, hvem de kunne raadsporge, der ønske mere Underretning herom. Ligeledes vil jeg forbigaae dem, der staae langt under de anførte, og isteden for Definitioner kommen med lutter høitravende Lovtaler over Poesien, og kalde den snart en høist guddommelig Kunst, snart et Indbegreb af alle Kunster, snart en Koglerske, og snart en Skaberinde, og vil blot paastaae dette ene: at lige fra Aristoteles ligetil Boileau og Marmontel har endnu ingen frembragt en nøiagtig og i alle Maader fuldkommen Definition paa Poesien. Nogle have kun deelviis handlet om den, som Aristoteles blot om Tragedien og det episke Poem. Andre, som Horats, har selve Poesiens Væsen ikke tilladt rettelig at definere Poesien. Enhver seer lettelig, at en Poet snarere skildres end defineres i følgende Vers:

,Ingenium cui sit, atqve mens divinior, atqve os
Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.

Andre har uden Tvivl Kunstens Storhed forbudet at indskrænke den inden en Definitions snævre Grændser. Thi der er, som sagt, de Dele af Poesien, der kunne henføres til Efterligningens Grundsætning, der ere de, der ikke kunne henføres dertil. Der ere Poemer, hvis Gienstand er Naturens Efterlignelse; der ere og de, der have selve Naturen til Formaal; der er og blandede, hvor hver af disse har sin Deel.

Men er Efterligningen ikke en vis Grundsætning, hvoraf Poesiens Væsen kan udledes, og hvortil alle Særslags af denne Kunst kunne henføres, ere de fleste enige om, at vi aldeles ingen saadan Grundsætning have. Om Digtningens, Versificationens og Enthusiasmens Grundsætning have vi talt. Hertil kan lægges, hvad den ældre Racine *) kalder Affecternes eller Følelsernes Sprog, men som synes at udelukke det episke, og for det meeste, hvad Maleri og Poesie have tilfælles. Vor høiærværdige Cramer har troet denne Mangel bedst kunde afhielpes, naar her baade taltes om sande og digtede Følelser.

---

*) Ikke den ældre men den yngre (Louis) Racine i hans Reflexions sur la poesie; der udgiøre femte og siette Bind af hans Skrifter.

5. §.

Men det, der allermeest er i Veien for at definere Poesien, er de Grændseskiel, der skulde skille Prosa fra Poesie, og som stode saa tæt sammen, at de løbe ganske i hinanden, og man næsten aldrig bliver dem vaer. Man vil, som jeg ovenfor har erindret, ofte finde Poesie under Form af Prosa, og at ligeledes meget ofte Prosa findes under Poesiens Klædebon, vil ingen fragaae, der ikke er aldeles ubelæst i vore Versifikastre. Dette giør, at disse to Kunster, Veltalenhed og Poesie, ofte gaae Side om Side, og ikke vedbørlig kan skilles fra hverandre. Men de, som af en vilkaarlig Ziir, f. Ex. Rhytmus og en harmonisk Stiil giøre det væsenlige i Poesien, hvis vi betænke os paa at frakiænde dem Navn af Digtere, vil de fastsætte en saadan Definition af Kunsten, at det er en Tale, der har Fodmaal eller Stavelsemaal.

6. §.

Men at ikke Nogen skal bebreide mig, at jeg har talt meget om Intet, da jeg vil foredrage Poesiens Natur og Væsen, og har sagt, ikke, hvad det er, men blot hvad det ikke er, og ene sysselsat mig med at vise, at den aldeles ikke kan henføres til eet Almeenprincip, og derfor ikke heller defineres; vil jeg med

saa Ord fremføre, hvad min Mening om den Sag er, ikke fordi jeg bilder mig ind at kunne sige noget ypperligere, end saamange og store Mænd, eller bedre træffe Sømmet paa Hovedet, men at jeg kan efterkomme mit Løfte, og nogenlunde giøre, hvad mig paaligger.

Jeg vil altsaa omskrive Poesien saaledes, at det er den Kunst, ved udmærkede Gienstande, der enten ere digtede, eller i sig selv saa skiønne, at de ikke trænge til Digtning, fremførte i et Sprog der enten udmærker sig enten ved en physisk Klangens Skiønhed, eller i det mindste ved Stilens Høihed, saaledes at bevæge Læsernes eller Tilhørernes Gemytter, at de gaae over til, hvad Affect, hvad Mening, man vil.

Saaledes, hvad denne Sætnings første Deel angaaer, mener jeg, at alle Arter af Poesie, enten de ere episke, eller dogmatiske, eller hvad andet de ere, kunne bedre henføres til dens Almeenbegreb, end hvis jeg med Batteux stræbte at bringe alt under Efterligningsprincipet. Jeg har oftere erindret, at ikke blot den skiønne Naturs Efterligning, men ogsaa den skiønne Natur selv, er en Gienstand for Poesie. Saaledes de Følelser, vi selv fornemme, saaledes

Dogmer, som, skiøndt de ingen Dig'ning taale, dog enten blot ved en harmonisk Stiil, eller ved en behageligere Foredragsorden, eller overalt ved andre Prydelser kunne hæves til Poesiens Værdighed; saaledes tit ogsaa de i sig selv skiønne Ting, som endog de smukkeste Farver ikke kunne forskiønne.

Dernæst har jeg ved de Ord: enten ved en physisk Klangens Skiønhed, eller ved Stilens Høihed, villet tilkiændegive en vis specifisk Forskiellighed mellem Poesie og Veltalenhed; skiøndt som jeg selv troer, med heel maadeligt Held. Thi begge Kunsters Grændseskiel ere altfor skiulte til, at de nogensinde med tilstrækkelig Nøiagtighed kunne bestemmes.

Dette er midlertid vist, at Poeter stedse have brugt begge, saavel den harmoniske som den ubundne Stiil, og kunnet bruge dem; men Talerne ikke. Poeterne have bestandig tilhiemlet sig den første, den sidste havde de fælles med Veltaleren. Og i mine Tanker er dette den eneste Forskiællighed, der bestandig har været fastsat mellem begge.

At der ere andre og det saare mange Skielnemærker, vil jeg ingenlunde nægte, men ingen af disse tilkommer paa alle Tider alle Særslags af sin Art. Saaledes tillægger man almindeligen Taleren Sandruhed, Poeten Digtning; men hvo veed ikke, at Poe-

ten i Læredigte foredrager Sandhed, Taleren i Lovtaler ofte Digt. Metaphorer, Allegorier, og Ironier ere fælles for begge.

Fremdeles paastaaer man, at Poesiens Formaal blot er Forlystelse, men Veltalenhedens baade Forlystelse og Gavn. Men hvo der nægter, at dette ogsaa ofte har været Poesiens Formaal, maa være lidet hiemme i Historien. For at forbigaae utalligt Andet, vil jeg blot beraabe mig paa Æsops Maade at overantvorde Lærdomme, og indskiærpe Mennesker Dyden. Og nu Poesiens historiske Nytte! Fast alt, hvad om de Gamles Theogonie, Mythologie og Indretninger er kommet til vore Tider, have vi Poeterne at takke; Davidcitharens guddommelige Kraft ikke at omtale.

Men jeg er ikke engang overtydet, at Forlystelse altid er Poesiens Formaal. Vist nok, da den udøver sit Herredøm over alle Affecter, frembringer og nærer den stundum ligesaavel Sorg og Græmmelse, som Glæde. Af de ypperligste Tragediers Opløsning føler jeg sandelig ingen anden Lyst, end den relative, som kommer af Forfatterens Fuldkommenhed, og hvis jeg følte anden, havde Forf. sikkerlig ikke naaet sit Maal.

Af denne Aarsag har jeg og heller villet søge Poesiens Formaal i at frembringe Affecter, for saavidt Epopeen o. d. l. angaaer, og Meninger, med Hensigt til Læredigte, end tiltræde den almindelige Mening om Forlystelse, som denne Kunsts eneste Diemeed.

Saameget om Almeenbegrebet af Poesie. At undersøge de enkelte Dele, da de ere næsten utallige, vilde være et uendeligt Arbeid, og desmere overflødigt, da saamange og saa store Mænd for mig have fuldkommen udtømt Alt, hvad derom var at sige.

Men ligesom selve Kunstens Lærere have været himmelvidt forskiellige i at udvikle dens Begreb, saaledes de øvrige i at berømme eller fordømme den. Der ere de, der foragte den aldeles. Af disse ere de fleste, enten Mæcenater, der vel stundum ere lærde, men der vrage Alt, hvad der vedkommer Poesien, da de sagtens fra de Tiggervers, de hiemsøges daglig med, slutte dem til Resten af Kunsten; eller og rige Dumrianer, der, da de efter adskillige Poeters Armod bedømme Kunstens Gavnlighed, agte den ringe; eller endog nogle storagtige Lærde, der, naar de falde paa at sammenligne deres herkuliske Arbeider, med Poeternes flygtige Fias, som de pleie at udtrykke dem, aldeles intet nyttigt, intet en lærd Mand værdigt

finde i Poesien. Da disse drages af Avind, er udentvivl deres Had det bedskeste.

Men vi lade dem fare, da vi baade i det foregaaende selv have godtgiort Poesiens Gavnlighed, og de fornuftigere ere enige om, at de tage feil, som paastaae, at Poesien bør staae paa Lærdoms nederste Trin; men ogsaa de tage feil, som med altfor overdrevne Berømmelser opløfte denne Kunst til Skyerne. Men at man tilfulde kan see, hvilke og hvor store Berømmelser der skyldes den gode Digter, der vedbørlig vogter sit Kald, vil jeg i muligste Korthed fremstille hans fornødne Egenskaber og hans Pligt, og ganske heri følge Marmontel.

8. §.

De nødvendige Egenskaber hos en Poet ere Forstand, Phantasie, og Følelse. De tvende sidste fremlyse og herske vel hos en saaledes fød Poet, men fare som oftest vild, naar ikke de hielpes af den Førstes Lys. Forstandens Evner vise dem forskielligen efter de forskiellige Digtearter, hver Siæleævne har sin Digtart, hvor den hersker. Aandens Høihed sees i Oden Heltedigtet, og Tragoedien, dens Bøielighed i fortrolige Epistler, dens Skarpsind i Epigrammet, i Comedien vise næsten alle Evner dem. Desuden bør Digteren have den Evne at glemme sig selv, iføre sig dens

Person, han vil afmale, antage hans Sæder og Begierligheder, bruge hans Sprog, og foretage det, hvad han, om han var tilstæde, vilde giøre og foretage. Denne Evne dannes ved Menneskeomgang, Naturens Betragtning, og Efterligning af alskens Mønstre, men af Naturen maa Poeten have faaet en om, vorblød, og driftig Aand.

Han maae besidde Sands eller Smag for det sande og skionne. Denne er af Naturen ikke forskiællig fra den medfødte Klygt og Følelse; men hvad der kommer til fra Konsten, maa Digteren erhverve sig ved Flid og Øvelse. Især maa han besidde et skarpt Øie. Foruden Kundskab om selve Kunsten, saavel med Henlyn til Regler som Exempler, bør Digteren kiende sig selv, og have undersøgt sine Aands Kræfter, og følgelig vide, om Muserne ynde ham eller ikke.

Sproget maa han kiende til Fuldkommenhed. Især maa han kiænde Mennesket, og det ikke alene nøgent, men med den Forandring og det Udseende, Sædvane efter Tidens og Stædets Forskiellighed har givet den simple Natur. Hid høre Religion, Love, Oplugtelse, Sæder, Regieringsformernes For-

Skiellighed o. s. v. Især maa han see paa Menneskenes Sæder, han maa være kiændt saavel med Menneskets simple, som ved Kunst polerede Natur. I Mythologien maa han ikke være ukyndig. Han bør giøre sig fortrolig baade med de ældre og nyere Poeter, og ansee sig Kundskab i alle Kunster for nyttig. Af dette, som udførligere foredrages i til anførte Marmontel, troer jeg, det noksom sees, at den Digter, der baade er begavet med de Egenskaber, der er fornødne til hans Kunst, og vedbørligen har uddannet disse, ikke tilkommer ringe Roes; ja at Poesien ikke uden Føie regnes om ikke blandt de nyttigste dog blandt de vanskeligste Kunster.

8. §

Men inden jeg slutter disse Betragtninger over Poesien, hvordanne disse end ere; kan jeg ikke undlade at uddrage Formaninger af de nys anførte Fordringer til en god Poet. Der gives nemlig de, som endog mod Apollos Villie vil bestige Parnasset. Skiøndt disse mangle alle Naturens Gaver, stræbe de at bøde paa denne Mangel ved flittig Læsning, idelig Pønsen, og ængstelig Sveed. Disse vil jeg have det sagt, at Digteren fødes, og dannes ikke. Der ere andre, begavede med ypperlig Aand, og Alt, hvad Naturen kan skiænke til at frembringe en Poet; men

der stolende paa deres medfødde Gaver, aldeles forsømme Alt, hvad der er fornødent til Udbyrkelsen deraf. Disse være overtydede om,

At Digteren ikke fødes, men dannes.

Udaf af Etatsraad og Ridder Prams Testamente,

hans øvrige litterariske Arbeider angaaende.

(S. f. H.)

(Uagtet Undertegnede for Øieblikket ikke tør giøre sig Haab om at blive i Stand at udgive mere af sin Vens efterladte Arbeider, end de udvalgte poetiske, hvorpaa han har indbudet til Supskription, anseer han det dog af Vigtighed, at der offenlig gives Oplysning om de øvrige Værker af ham, i Haab, at der vil blive sørget for, paa een eller anden Maade at bierge og bevare disse Skatte, enten til at udgives i lykkeligere Dage, eller til at raadspørges og benyttes af Mænd, der i eet eller flere af disse vigtige Æmner ville vide at sætte Priis paa en saa kundskabsriig, tænksom og utrættelig Veileder). K. R.

V Oeconomisk statistiske Forsøg.

1 Skriftet om Dragten, som tilvandt mig en af de 1791 eller 92 udsatte Præmier, hvilken jeg havde den Ære at vinde i den hæderligste Concurrence, behøvede desuagtet, og uagtet de hoist smigrende Bedømmelser i vore og fremmede Blade, maaskee meer end noget andet, næsten total Omarbeidelse. Vinder jeg ei selv at giøre den, saa anbefaler jeg Udgiverne jo ei at fordølge Læseren, at jeg selv erkiændte den for umoden, og ansaae det, der er giort, mere for et løst Udkast, en Plan for, hvorledes man skulde gaae til Værks ved Æmnets Behandling end dens Udførelse. Endog adskilligt, der henkastet, som Axiomer, fundamentale anerkiændte Sandheder, indseer jeg nu selv, ikke eller kun halv at fortiene saa at ansees. — Jeg haaber, om jeg faaer endnu nogen Tid at leve, at ombanne dette Udkast til en anden Bog, som bedre fortiener den Modtagelse, denne imødte. — Som den er, saa deels kan den vel ei tilintetgiøres, deels vilde dens Brøst, eller hvad jeg nu erkiænder saa at være, blive lidet skadelige, især efter Bekiændelsen af, hvorlunde jeg selv anseer Tingen, som og af sildigere hermed i Forbindelse staaende Udarbeidninger vil sees; deels indeholder Skriftet desuagtet meget godt og nyttigt, især vel som en metho-

dologisk Anviisning for, hvorledes Emnet skulde med mere Noiagtighed, og, skiøndt bygget paa andre Fundamenter, behandles. — At Alting her er behandlet saa særdeles overfladigen, undskyldes vel kun paa en meget ufuldkommen Maade derved, at jeg, fra jeg begyndte det, til det maatte være og blev fuldendt og indsendt, havde ei mere end netop 4 Uger, da jeg ikke forudsaae, det maatte blive en Bog paa nogle og tyve, men troede at kunne udføre min Plan paa 4—6 Ark.

2 Om Faareavlen, Uldproduktionen, Ulds og uldne Klæders Forbrug i de danske Stater og i Norge. Dette Arbeid, endnu utrykt ligger dog allerede fuldfærdigt til at trykkes. Betænkeligheden ved at udgive et saadant Arbeid, som for den Mængde dertil hørende Tabeller, vil nu koste forholdsmæssigen uhyre i Trykkelen — men fornemmeligen Vanskeligheden ved at faae den trykt, da vore bedste Sættere ere dragne til Norge (?) er Aarsagen, hvorfor det ei allerede er trykt. Det blev allerede 1814 forelæst i det skandinaviske Selskab, og agreeret til Plads i dets Samlinger, hvortil det dog nu ved silbigere tilføiede Foregelser, hvorved det er blevet mere end dobbelt, hvad det da var, ikke længer er passende.

3 Om Høravl og Hørs Forbrug i Danmark og Norge. Endnu er dette egentligen kun, hvad forrige No. 2 ogsaa oprindeligen var, en Memoire, bestemt til Oplysning for Commerce-collegium, hvis Medlem jeg var. Faaer jeg Mulighed dertil, saa udarbeider jeg dette Udkast omtrent efter samme Plan, som hiint. Som det er, vil det midlertid for dem, hvilke Landets oeconomiske Hoved-anliggender er vigtige, ei kunne være uvelkomment. Det viser udentvivl i det mindste Maaden, paa hvilken man bør gaae frem, om man derover skal anstille Betragtninger, eller giøre Beregninger, som ei ere alt for vaklende.

4. Om Korns Avl, Forbrug, og Udførsel i de danske Stater; mit sidste ei endnu fyldest færdige, dog deri heller intet væsenligt manglende Arbeid, da der egenlig intet mangler uden læselig Afskrift. — Jeg forfattede egenlig dette Skrift paa fransk, efter Præsidenten Geh. Conferenceraad Sehesteds Anmodning, som ønskede sammenhængende og oplyst Besvarelse paa de vedkommende Spørgsmaale, forelagte ham af en af de her etablerede fremmede Ministre. Den danske for Trykken bestemte Udarbeidning er naturligviis udførligere. — Ved at kaste Øiet paa disse Udarbeidninger No. 3 og 4, vil

man finde det begribeligt, at jeg paa dem sætter nogen Priis, saavel i Hensyn paa Indholdets Vigtighed, som den megen Moie, Udarbeidningen oiensynligen har kostet.

5 Afhandlingen om det daglige Brød i Norden (Minerva 1786) hører passeligen herhen. Den staaer der uden Navn, men er min; dog er største Deel af Noterne, vel de, som give den noget sandt Værd, af min lærde Ven, Etatsraad Thorkelin, hvilket ei maatte forties.

6 Afhandlingen om Skandinaviens Befolkning (Skand. S. Skr.) Da den nøiagtige Kundskab om Befolkningen og dens Til- eller Aftagen, udentvivl er i al oeconomisk statistisk Beregning det vigtigste, og afgiørende Datum, som og i disse Afhandlinger, især i No. 2, 3 og 4, vil findes omhyggeligen benyttet, saa torde vel dette lidet Arbeid være det, der, som Basis for de øvrige maatte staae i Spidsen, forøget med en general Tabel over Tællingen 1801, classificeret efter Næringsveiene, hvilken vil findes vedlagt de hidhørende Manuskripter. — Giøres der, som man maa vente, snart nogen ny Tælling, saa vil det særdeles forøge de i denne Afhandling af mig anstillede Beregningers og Betragtningers Værd, om Tabellen, indeholdende denne ny

Tællings Resultater, endnu vedføies, end videre, om den classificerede Tabel over Tællingerne 1769 og 1787, samt den 1815 i Norge anstillede, og hvad der maatte være at faae om Sverrigs Folketal, endog for samtlige disse Perioder, maatte medtages. Ogsaa dette er, hvad jeg agter, om jeg lever, selv at giøre. Bliver jeg dertil ei istand, saa anbefales dette, som høist vigtigt, for at give denne væsenlige Deel af mine Lucubrationer sandt forøget Værd, og riig Anvendbarhed, mine Udgiveres gode Omhu. Da dette Slags Arbeid er saa forskielligt fra, hvad der var min Rahbeks hele Livs Hovedsyssel, saa bør jeg ansee det ubilligt og urimeligt i denne Henseende at æske umiddelbar af ham, hvad der vilde koste ham meget mere Møie, end en anden deri mere bevandret. Jeg overlader ham, naar han forresten kan og vil være Udgiveren, dertil at vælge sig den Hielp, som han finder at kunne behøve. Bliver min Ven Engelstoft Udgiveren, saa vil han være Manden, som vist gierne vil forene sit Arbeid med mit for at frembringe, hvad ved hans ogsaa heri modne Indsigter, og øvede Flid, vil giøre Arbeidet saa nyttigt, som hæderligt.

7 I Bladet Borgervennen, hvoraf jeg fra 1796 til 1804 var Medudgiver, findes en heel Række

af Smaaafhandlinger, om Brødtyveri, om Arbeidsomhed, om Flittighed, om Nøisomhed, ogsaa om Ordet Pøbel, om Moden, om Nethed i Klædedragt o. fl. Disse Afhandlinger, som særskilte maatte ansees af ringe Værd, anbefaler jeg særdeles mine Udgiveres Opmærksomhed, dersom jeg ei driver det, efter mit Forsæt selv at udarbeide de her stykkeviis udviklede Ideer, som samlede og forbundne udgiøre i det mindste Grundvolden af min Theorie om almindelig Oeconomi. Denne Grundvold vil ved disse Stykkers Ordning, sammenholdt med, hvad der i de alt nævnte endnu eller i det følgende forekommende hidhørende Udarbeidninger, som hidhørende, ei endda findes saa ufuldstændig. I Henseende til Stilen vil der herved især findes ret meget, som trænger til Rettelse, især da Aftrykningen eller Correcturen er der især heel ofte saa skiødesløs, at der uden Rettelse hist og her neppe er Mening at giette. Det vil maaskee have Vanskelighed at finde disse Blade. De fandtes endnu for ei længe siden ikke i det kongelige Bibliothek. — Samlingen bestaaer og for den største Deel af Ubetydeligheder, dog er der mellem Smørerier af ****, ** ***, o. fl. nogle ei foragtelige Ting af Tønder Lund o. a. Det der staaer af mig, er betegn.

net med Bogstavet P, siden med mit fulde Navn, og Titel efter Forordningen 1799; dog staaer der med mit Navn eller Mærke under, meget, som ei er mit, men enten blot Oversættelse, eller Meddelelser af ingen Værdi, som qvalificerer sig til at giemmes. — Ved en, dog i følgende Blad rettet Feiltagelse staaer der — jeg troer 1803 — i et Stykke, af mit med A (brahamsons) Mærke under, et Brev til Besvarelse paa et indsendt Stykke fra en Hr. Nichtfaul, der skulde være en Giendrivelse af min Afhandling om skadelig Flittighed. Dette Stykke og den hele Controvers hører ganske væsenlig til Udviklingen af min Theorie. Som sagt, haaber jeg selv at ordne og udarbeide Alt dette. Men mit Haab kan slaae feil; jeg kan døe i Morgen eller i Dag.

8 Der vil findes en liden men solid Udvikling af Spørgsmaalet, Hvor stor kan og bør Danmarks Krigsmagt være? Manuskr.

9 Om Hundes Antal i de danske Stater, og Anvendelsen af Pudeluld.

*) Undertegnede eier de fleste af disse Aargange, uden tvivl tildeels forhen Pram selv tilhørende. Den Nichtfaulske Correspondence findes i Aargangen 1797 No. 26—29, 32 og 39—40.

K. N.

10 Der staaer i Rafus oecon. phys. Magazin 1792 en Afhandling af Prof. Manthey og mig om Brød af Halm, en officiel Undersøgelse, som ved kongelig Befaling var os overdragen, af et Project af en Mand i Norge, som theoretisk og practisk blev prøvet. Den chemiske Analyse er ene af Manthey.

11. I Aaret 1810 eller 11 afgav jeg til Comm. Coll. mine udførlige paa statiske Data og oeconomiske Forsøg grundede Beretning om Tilvirkningen af udenlandske Vine, af Ribs, Stikkelsbær pp. Den indeholdt tillige omhyggelige statistiske Beregninger om Forbruget af Viin i Staterne. Den blev Basis for en Forestilling fra Collegio, hvis Resultat blev Præmiers Udsættelse for en Deel Viinsurrogater. Det hele Anliggende blev imidlertid behandlet med en Letsindighed, som vilde forbause Efterslægten, om den engang kommer til at behandle denne Gienstand noget ædrueligere.

12. I Aaret 1812 afgav jeg til Commerce-collegiet en udførlig Beretning om Faareavlen i Norge, eller rettere om et til Collegiet indkommet Forslag til et Anlæg for Avlen og Udbredelsen af spanske Faar i Norge. — Den ei tilendebragte Underhandling herom blev afbrudt ved Norges Aftrædelse. Denne Beretning fortjente udentvivl at komme

til offenlig Kundskab, i det mindste som et Anhang til ovennævnte No. 2.

13. En udførlig Beretning om Handelsberettigelser, vel især med Hensyn paa Kiøbenhavn, men og med Hensyn paa almindelig Anvendbarhed, forfattede jeg 1813, som en Collegialbetænkning, der af Commercecollegium meddeeltes danske Cancelli. Uagtet egenligst et Collegial-Document, er det af den Beskaffenhed, at jeg troer det meget nyttigt og godt, at det forelagdes Publikum. Som Collegialdocument er det naturligviis uden al Lærdomspomp. Kyndige ville indsee, om det er affattet uden Anvendelse af overtænkt Theorie, og uden Benyttelse af sande Theoretikeres Lære. Sagen er endnu under Ventilation. Maatte Udfaldet blive, hvad det bør!

14. En Afhandling om Pensionsvæsen i Almindelighed, Postcassens Pensionsvæsen især, som jeg affattede i Aarene 1787 eller 88, indeholdende ogsaa Postcassens meget mærkelige Historie, forblev i Ghr. Holmskiolds, eller i Geheimraad Schützes Hænder. Det var et Opus paa flere Bøger Papiir. Min Concept brændte 1795, og Afskriften fik jeg siden aldrig at see. — At min Theori om Postcassens Pensionering, som

jeg i det hele fik fulgt (da den samme bestemmende Anordning af 29 Sept. 1787, og tildeels den af 4 August 1788 bevirkedes ved min Bestræbelse) ei maa have været endda saa urigtig, synes Udfaldet at vise, da Postcassen (som i Aarene 1787=91 ei uden at giøre Gield kunde udrede circa 75000 Rdr. Pensioner, inden 1804, da min Deel i de Sagers Behandling ophørte, ei alene udredede over 14,0000 Rbdr. aarlige Pensioner, men havde da samlet sig et rentebærende Fond af circa 1 Mill. Rdr., hvortil vistnok Conjunkturerne meget bidrog, dog — vistnok endnu mere en forstandig Administration.

15. Der var i de sildigere Tider opstaaet en en Mængde Laane= og Livrente=Selskaber. Jeg havde ei tænkt paa at undersøge, hvorledes det med dem hang sammen. Jeg erfoer, at mange fornuftige Folk, som jeg maatte, uundersøgt, tiltroe baade at kunne og have villet kiænde, hvad de indlode sig i, deri indsatte endog betydelige Summer, tildeels og vare med i deres Bestyrelse. Paa en Vens Anmodning tog jeg i eet af dem nogle Lodder i Aaret 1807, og see, inden nogle Uger var jeg valgt til Medlem af dette Selskabs Bestyrelse. —

Vistnok burde den umaadelige Fordeel, dette Selskab ei blot lovede, men gav, og allerede i nogle Aar

havde vedblevet at give, have bragt mig til, selv at anstille nogen virkelig Undersøgelse om Beskaffenheden med denne Fordeel. Men deels laae denne Undersøgelse uden for Grændsen af, hvad jeg til da havde befattet mig med, eller sat mig istand til at undersøge, deels var, som det syntes, Erfaringen af Selskabets Formues store Fremvæxt, medens de fulgte de i en ei kort Aarrække bestaaende Love, deels Erfaringen af, at kyndige Mænd, selv Mænd, som vare eller maatte være gode Regnere, daglig satte der hele Capitaler, Tryghed nok for mig, som var Medbestyrer, for at agte paa, at de Love, man havde, bleve fulgte, ei for at give nye; da en bekiendt Mand i Avisen og i en liden Piece, ei oplyste eller beviiste, at disse Selskabers Fundation var urigtigen beregnet, men uden Beviis skiældte dem, som deri deeltoge, som galne Folk, og dem, som deeltoge i deres Bestyrelse for Tyve og Skielmer. Han indbød til Forelæsninger, hvori han lovede at bevise, det saa at forholde sig. Jeg kom at høre disse Forelæsninger, og see, de bestod i endnu mere uforbeholden at skielde, og med en Forbittrelse, som gjorde hans Declamation bogstavelig skummende, at forsikre os Bestyrere, at vi var et Tyvecomplot. Det, der skulde tiene til Beviis, var, at Opfinderne

og Bogholderne vare for en Deel Skræddere og Haandværkere, som ei kiendte eller kunde forstaae Tetens — som, han dog selv tilstod, han ei heller forstod.

Der blev midlertid nedsat en Commission af indsigtfulde Mathematikere, for hvilke ethvert af disse Selskaber skulde giøre Rede for deres Beskaffenhed. Jeg tog mig strax, saasnart Mandens Juren blev mig bekiændt, for at begrandske mit Selskab lidt noiere, som snart efter, at mine Medbestyrere ikke bedre jeg kjendte eller kunde bedømme det, men at dog han i Henseende til dem samtlige, saa fuldt som til mig selv, havde Uret i at skiælde os for Tyve.

Jeg fandt mig i den Nødvendighed for at kjende og bedømme vort Selskabs virkelige Forfatning, men da og at styre til, efter Mulighed, at der kunde raades Bod paa den meget snart mere end blot formodede Brøst, at sætte mig istand til at forstaae Tetens, eller det, dertil udfordredes. Dette kostede mig megen Tid og megen Møye, vist nok mere, at giøre, hvad jeg nu om Selskabet befandt, forstaaeligt og overbevisende for mine Medbestyrere. Jeg affattede min Undersøgelsesact, saa forstaaeligen som mig muligt, efter de af mig selv indseet rigtige Principer. Vist nok lykkedes det mig kun maadeligen at overbevise de fleste af Medbestyrerne om — ikke, at vi

udgiorde en Tyvebande, thi i al Ærlighed handlede vi, som vi handlede: men — at vore Forventninger vare høist urigtige, vor Fremgangsmaade saadan, at den største Deel af Interessenterne maatte tabe det, de havde indskudt, og det hele falde sammen. Jeg gjorde et Forslag til at redde Indskuddene, hvilket Pluraliteten, skjøndt uovertydet, dog ad interim antog, eller dog underskrev, men ugjerne, og saaledes, at man høist gjerne gav mig den ønskede Fritagelse fra Deel i Administration og Ansvar. Med den af mig foreslagne Forandring bestod Selskabet saa nogenledes for Commissionen — saa nogenledes, thi man havde og kun saa nogenledes fulgt mit Forslag. —

Denne Undersøgelse torde være en ei uinteressant Fremstillelse af Selskabets, og derved samtlige lignende Selskabers Forfatning, af det rasende i de af dem givne Forventninger, og af en rigtig iværksættelig Maade til at opnaae saadanne Foreningers fornuftige, og for saavidt de det ere, ønskelige Diemed. Som saadan kunde den maaskee fortiene at trykkes i en Samling, hvor den ei, som de Lapper, der angaae al den Brøvl, upaaagtet, uforstaaet, særskilt aftrykt, vilde snart forsvinde, uden engang at advare tilkommende Tider for Dumheder, dem vi begik.

16. Statsminister Grev Schimmelmann har

fra mig adskillige interessante oeconomiske Tabeller — især har han fra Aaret 1814 en Opsats over Embedsmændenes Lønninger paa tydsk, som udentvivl qvalificerede sig til at trykkes. Jeg er i det Øieblik, jeg skriver dette, uvis, om jeg kan tilveiebringe en forstaaelig Afskrivt deraf, udaf de Stumper, hvorpaa jeg har oprindeligen skrevet dem.

17. Jeg udarbeidede 1793 en statistisk Memoire, over Fordelen af den danske Handel paa Middelhavet, hvorved jeg beviiste den Sandhed, at den ei i almindelige Tider udbringer det, den uhæderlige Fred, vi ved en forunderlig Stolthed kiøbe af Barbareskerne, koster. Jeg veed ikke, hvor den er bleven af, men vel, at den blev upaaagtet, og at Concepten brændte med det mere 1795. Kan jeg, saa fornyer jeg dem, og forøger den med Beviser for Intetheden i vore Speculationer paa Handelsstorhed af de sidste 14 Aars Historie, den for saa herlig anseete Periode fra 1793 til 1807.

Hvilke, om nogle af disse Diatriber, hvis Antal jeg meget kunde forøge, qualificere sig til at bevares, overlader jeg Udgiverens Skiøn. Jeg har efter Evne stræbt i dem alle at forene boglig Underviisnings og Tænknings Resultater med sikre statistiske Erfarings-

data. Stedse varm for det Æmne, jeg behandlede, kan jeg heel sandsynligen ofte have anseet det, jeg havde udviklet som Sandhed, for vigtigere, end det, om ei i sig selv, saa ved min Behandling var. Et og andet kan og have havt en temporair Vigtighed, som forandrede Omstændigheder enten har formindsket, eller hvorved den, for at erkiændes, maatte behandles paa forandret Maade.

(Slutningen i næste Hæfte.)

De HH. Says, Sismondis, og Malthus Meninger om Virkningerne af Machineri og Opdyngning, fremsatte og prøvede i London 1821.

(Udaf Edinburgh Rewiew, Martii 1821).

Fra Udgivelsen af Smiths Værk om Nationalvelstand 1776 ligetil Freden 1815, synes det at have været almindelig antaget, at det store practiske Problem af den politiske Oeconomies Videnskab opløste sig i en Undersøgelse af de Midler, hvorved den muligst største Production kunde giøres erholdelig ved den muligst mindste Udgift; og at den sande Maalestok for Tilvæxten eller Formindskningen af Nationalvelstanden,

fandtes i den Udstrækning, hvori de i en given Periode frembragte Vare gik over eller var under dem, der fortæredes i samme Periode. De Grundsætninger, hvoraf disse Slutninger udlededes, syntes at være næsten øiensynlige, og ubestridelige. "Enhver Mand er riig eller fattig, efter den Grad, hvori han kan overkomme at nyde det menneskelige Livs Nødvendigheder, Beqvemmeligheder og Forlystelser". *) Og da det paa alle Sider indrømmes, at disse Nødvendigheder og Beqvemmeligheder — hvad Virkning end Samfundets Indretning maa have havt paa deres Fordeling, maa fra først af være erholdede ved Arbeid, synes det umuligt at omtvivle, at hvert Lands Velstand og Rigdom, eller, hvad der er det samme, dets Forraad af Nødvendigheder og Beqvemmeligheder maa forøges, naar Mængden af Arbeid, der udkræves til deres Frembringelse, formindskes. Lad os sætte, at det Arbeid, der er fornødent til at frembringe Hatte, blev nedsat til en Tiendedeel af, hvad det nu er, er det klart, at den samme Quantitet Arbeid, der nu udkræves til at erholde een Hat, vilde da erholde t i Hatte; og da en stor Masse af

*) Om Nationalvelstand, 1. B. S. 43 (engelsk Orig.)

Menneskeslægten har kun Arbeid at give i Bytte for Vare, vilde disses Kaar følgelig betydelig forbedres. Midlertid kunde isteden for at være indskrænket til eet Slags Vare, en liig Nedsættelse finde Sted i Bekostningen af at frembringe alle Vare, og naar saa var Tilfældet, er det yderst vanskeligt at begribe, hvorledes vi ikke skulde blive ti Gange rigere; det er: have ti Gange mere af Livets Nødvendigheder og Overdaadigheder til vor Raadighed.

Men uagtet den tilsyneladende Rimelighed af disse Slutninger, er deres Rigtighed paa senere Tid kaldet i Tvivl af Skribenter af betydelig Upperlighed. Dr. Smith er beskyldt for at have taget feil af Videnskabens Formaal. Formaalet, siges der nu, er *ikke* at lette Frembringelse, men at ægge Forbrug. En Tilvært af Efterspørgsel, og ikke af Frembringelse, fremstilles at være det sande Savn — vi siges, at frembringe for meget, og fortære for lidet, — og den Oversvømmelse, der er bleven følt i næsten alle Vindskibelighedens Canaler siden Freden, lagt til den yderlige Vanskelighed ved at finde Marked til adskillige Vare, hvis Frembringelses Bekostning er bleven meget formindsket, er triumpherende bleven paaberaabt, som et afgiørende Beviis paa Rigtigheden af den Theorie, der lærer, at Arbeidsbesparelse i

Frembringelse af Vare kan gaae forvidt — at overdreven Rigdom kan ledsages af alle Fattigdommens Onder — og at en stor Tilbeielighed til at spare og opdynge Capital, eller en pludselig Nedsætning af Paalæg, hyppig tør bringe Befolkningen til en absolut Forhungringsstand.

Men hvad Sandhed end kan være i disse nye og overordenlige Slutninger, kunne de ikke hente nogen Støtte fra de Givenvordigheder, hvori de frembringende Classer i dette Land have været indviklede disse sidste fem sex Aar. For dem kan gieres fyldestgiørende Rede, ved at forudsætte, at de ere udgaaede fra aldeles forskiellige Aarsager, fra det, at vi pludselig ere blevne skilte ved det Monopol paa Verdenshandelen, vi nød i de sidste Krigsaar; og af Stigningen i Courantens Værdi, der virkelig har lagt fra 25 til 30 pCt. til de offenlige Tyngers allerede uhyre Vægt. Vi have i foregaaende Artikler søgt at vise, at disse have været Hovedaarsagerne til de handlende og agerdyrkende Classers Forlegenheder i Sammenligning, siden Freden. Og da det er umuligt at nægte, at de maatte have yttret en meget mægtig Indflydelse, er det klart, at den tilværende Nød ikke giver nogen grundig Formodning til Fordeel for dHH. Sismondis og Malthus' Meninger, Hovedforfægterne af de nye

Lærdomme. Og da der ikke er nogen afgjørende Erfaring til deres Fordeel, maa vi stræbe ved Hjælp af en omhyggelig Analyse, at forvisse os om Sandheden eller Usandheden deraf.

Inden vi gaae til at undersøge de Indvendinger, der ere gjorte mod den bestandige Nedsættelse i Vareprisérne, der er foraarsaget ved Machineriets ubegrændsede Udvidelse og Forbedring, maae vi anmærke, at de samme Indvendinger vilde ligefuldt kunne anvendes paa den bestandige og ubegrændsede Forbedring af Arbeidernes Indsigt og Vindskibelighed. Hvis Bygningen af en Machine, der kunde forarbeide to Par Strømper for samme Bekostning, der forhen var udkrævet til at forarbeide eet, er i nogen Maade til Fornærmelse for Samfundet, vilde det være ligesaa fornærmeligt, hvis det samme blev fuldbragt ved en Tilvæxt af Hændighed og Indsigt paa Strømpebindernes Side; hvis f. Ex. de Fruentimmer, der pleiede at binde to eller tre Par Strømper om Ugen, for Fremtiden blev istand til at binde fire eller sex Par. Der er øiensynlig ingen Forskjel paa disse Tilfælde. Og dersom Efterspørgselen om Strømper var allerede tilstrækkelig forsynet, kunde Hr. Sismondi ikke, overeensstemmende med de Grundsætninger, han har fremført i sit sidste Værk (Nouveaux

Principes, T. 2, P. 318) være i Tvivl om at fordømme denne Forbedring som et meget stort Onde — som et Middel til at kaste Halvdelen af dem, der vare ved Strømpeforarbeidelsen, ud af Næringsvei. Spørgsmaalet angaaende Machineriets Forbedring er derfor i Grunden det samme som Spørgsmaalet, om Forbedring af Vidskab, Sindrighed, Duelighed, og Vindskibelighed hos Arbeideren. De Grundsætninger, der bestemme vor Kiændelse i det ene Tilfælde, maa ogsaa bestemme den i det andet. Er det fordeelagtigt, at Arbeiderens Duelighed ubegrændset skulde udvides — at han skulde blive sat istand til, at frembringe en overmaade større Mængde Vare, med samme eller mindre Mængde Arbeid, maa det ogsaa være fordeelagtigt, at han skulde betiene sig af saadanne Machiners Bistand, der virksomst kan hielpe ham til at frembringe dette Udslag.

For desbedre at vurdere de Virkninger, der flyde af en Tilvæxt af Arbeiderens Haandsduelighed og Hændighed, eller af en Forbedring af de Redskaber eller Machiner, han bruger, lad os sætte, at Vindskibelighedens frembringende Kræfter ere almindelig forøgede, og at de Arbeidere, der ere sysselsatte ved hver forskiellig Virksomhed, kan med samme Anspænding, frembringe ti Gange saamange Vare for nær-

værende Tid: er det da ikke øiensynligt, at denne forøgede Lethed af Frembringelse vilde forøge ethvert Individs Velstand og Nydelse i et tifoldigt Forhold? Skomageren, der før kun giorde eet Par Sko om Dagen, vilde nu blive istand til at giøre ti Par. Men da en lige Forbedring havde fundet Sted i enhver anden Vindskibeligheds Green, vilde han blive istand til at faae ti Gange saameget af ethvert andet Product til Bytte for hans Sko. I et saaledes beskaffent Land vilde hver Haandværksmand have en stor Mængde af sit eget Arbeid at afsætte foruden, hvad han selv kunde bruge; og da enhver anden Haandværksmand vilde være i samme Forfatning, vilde enhver være istand til at borsbytte deres egne Vare, for en stor Mængde, eller hvad det kommer ud paa det samme, Prisen for en stor Mængde af de Andres. Et saadant Samfunds Tilstand vilde være yderst lykkelig. Alle Livets Fornødenheder, Beqvemmeligheder og Overdaadigheder vilde være almindelig omspredte.

Der tør imidlertid blive spurgt, om Efterspørgselen nu vilde være tilstrækkelig til at tage imod den forøgede Mængde af Vare? — Vilde deres overvættes Mangfoldiggiørelse ikke volde saadan en Overfylden paa Markedet, at det vilde nedtvinge deres Salg

til lavere Priis, end hvad der vilde udkræves til at erstatte den formindskede Productionspriis? Men det er ikke nødvendigt, for at giøre en Tilvæxt i de productive Arbeidskræfter fordeelagtig for Samfundet, at disse Kræfter stedse skulde anvendes i deres fulde Udstrækning. Hvis Arbeiderens Raadighed over Livets Fornødenheder og Behageligheder steeg pludselig til tifold dets nærværende Beløb (og dette vilde virkelig blive Følgen af den omhandlede Forbedring) vilde Arbeiderens Forbrug, saavel som hans Besparelser, upaatvivlelig blive meget høilig forøget; men det er aldeles ikke rimeligt, at han vilde vedblive at anvende al sin Kraft. I en saadan Tilstand af Samfundet vilde vi ikke længer høre om Arbeidere, der ti til tolv Timer om Dagen var i svært Arbeid, eller om Børn, der fra deres tidligste Aar var indmurede i en Bomuldsmølle. Arbeideren vilde da være istand til uden at sætte sine Underholdningsmidler i Vove, at opofre en større Deel af sin Tid til sit Moerskab, og sin Aands Dyrkelse. Det er kun, hvor Vindskibelighedens productive Kræfter ere i Sammenligning svage, — hvor Arbeideren maa faae sit Føde-Forraad fra Jordsmon af fierde eller femte Frugtbarhedsgrad — og hvor et undertrykkende Paalægssystem drager en tredie eller fierde Deel fra Producten

af hans Erhverv, at han er drevet til at giøre disse overordenlige Anspændinger. Hoi Daglon er ene fordeelagtig for de forøgede Nydelser, den medfører, og af disse er en Tilvæxt af den Tid, der kan opofres til Moerskaber, sikkerlig ikke af de mindste. Hvor Daglon er hoi, og lidet underkastet Stigen og Falden, findes Arbeiderne at være virksomme, kyndige, og vindskibelige. Men de følge ikke deres Sysler med samme Intensitet, som de elendige Stakler, der ved Trykket af strængeste Nødvendighed ere forpligtede at spænde enhver Sene til det Yderste. De ere satte istand til at nyde deres Mellemtider af Mag og Forfriskning, og de nyde disse.

Lad os midlertid sætte, at Vindskibelighedens frembringende Kræfter ere forøgede til det tidobbelte; ja lad os sætte, at de ere titusindfold forøgede, og at de ere anspændte til det Yderste, er der dog stedse ingen Grund til at befrygte nogen vedvarende Overfyldning af Markedet. Det er sandt, at de Personer, der vare mere vindskibelige end deres Naboer, torde frembringe Vare, som de, der vare mindre vindskibelige — der foretrak Uvirksomhed for Anspænding — ikke torde have Evne at kiøbe, eller ikke var istand til at yde Æqvivalent for. Men den Overfylde, der kom af denne Omstændighed vilde hurtig forsvinde.

Det Formaal, hver Mand har for Øie ved at anspænde sine productive Kræfter, maa være, enten selv at forbruge Producten af sit Arbeide, eller bytte det for slige Vare, som han ønsker at faae af Andre. Giør han det sidste, frembringer han Vare, og byder dem i Bytte til andre, der ikke ere istand til at forsyne ham med, hvad han attraaer at faae, er han skyldig i en Misregning — han skulde selv umiddelbar have frembragt dem. Og hvis Regieringen ikke lægger sig imellem at forløse ham fra Følgerne af hans Feiltagelse, vil han umiddelbar give sig til at skifte Syssel, og vil blot frembringe slige Vare, som han agter umiddelbar at forbruge. Det er derfor tydeligt, at en almindelig forøget Lethed af Frembringelse kan aldrig blive Aarsag til en vedvarende Overlæsning af Markedet. Lad os sætte, at den Qvantitet Capital og Vindskibelighed, der er sat i hver forskiellig Syssel hertillands, er nu afpasset efter den virkelige Efterspørgsel, og at de alle give den samme Nettofordeel, hvis da de productive Arbeidskræfter almindelig forøges, vil de frembragte Vare samtlig beholde den samme relative Værdi indbyrdes. Dobbelt eller tredobbelt Mængde af de Vare vil blive given for den dobbelte eller tredobbelte Mængde af enhver anden Vare. Der vilde blive en almindelig Forøgelse

af Samfundets Velstand; men der vilde ikke blive nogen overdreven Mængde af Vare paa Markedet; da de forøgede Eqvivalenter paa den ene Side nøiagtig opveies ved de forøgede Eqvivalenter paa den anden. Men dersom, medens een Classe af Producenter var vindskibelig, en anden Classe fandt forgodt at være lad, vilde der upaatvivlelig blive en midlertidig Overfylde; men hvorfor vilde de Vare, der frembragtes af den vindskibelige Classe, blive en Overfylde? er det ikke tydeligt, at det kommer aldeles af den manglende Production fra den lade Classe? Det er ikke en Følge af, at Productionen formeget forøges, men af det den forøges for lidt. Forøg den mere — giør den lade Classe ligesaa productiv som de andre, og den vil da være istand til at forsyne dem med Eqvivalent for deres Vare, og Overskuddet vil umiddelbar forsvinde. Det er forgiæves, Hr. Malthus forudsætter Tilværelsen af en Utilbøielighed til at forbruge. Der er ikke saadan Utilbøielighed i noget Land i Verden — ikke engang i Mexico, hvortil Hr. Malthus i Særdeleshed har henviist. Utilbøieligheden er ikke til at fortære, men til at frembringe. I Mexico, som andensteds, er en Mand ikke berettiget til at forbruge Producterne af andres Vindskibelighed, med mindre han giver dem Eqvivalent derfor; men Mexi-

Laneren foretrækker Uvirksomhed for den Behagelighed, de Vare, han kunde forskaffe sig til Bytte for Producten af hans Arbeid, vilde give ham. Hr. Malthus har mistydet denne Utilbøielighed til at frembringe, som Utilbøielighed til at fortære, og er følgelig bleven ledet til at benægte den Sætning, at effectiv Efterspørgsel beroer paa Production.

Hr. Malthus har selv fremsat, at Efterspørgselen efter en Vare beroer paa Villien, forenet med Evnen til at kiøbe den, det er, paa Evnen til at give Æqvivalent derfor. Men hvor hørte vi om Mangel paa Villie til at kiøbe Vare? Den fattigste Tigger i Kongeriget ønsker at kiøre med Sex, være klædt i Fløiel, og drikke Champagner og Bourgogner. Hvis Villien allene kunne forskaffe Livets Nødvendigheder og Overdaadigheder, skulde vi alle være saa rige som Crøsus, og Markedet altid være for knap forsynet med Vare. Det er Evnen, der er det virkelige og eneste Savn. Det er, at ikke være istand til at give Æqvivalent for de Vare, de ønske at faae, som indvikler den største Deel af Samfundet i Mangel og Usselhed. Forøg Evnen at kiøbe, eller, hvad er det samme, forøg Letheden at producere, og du forbedrer paa Øieblikket hvert Individs Kaar.

Mangel paa et aabent Marked er ustridig den umiddelbare Aarsag til Manufacturisternes og Agerbrugernes Nød hertillands. Men vi benægte, at denne Vanskelighed at finde Kiøbere for de raae Vare, er paa nogen Maade kommen af Forøgelsen af Productionsævnerne. Tvertimod er det let at vise, at dersom det ikke havde været for denne Tilværts Skyld, vilde Markedet være meget mere indskrænket, end det virkelig er. Mangel paa udenrigs Efterspørgsel, da den notorisk ikke er foraarsaget ved Mangel paa Forraad af de Vare, som vore Kiøbmænd og Manufacturister villig modtage af Udlændinge i Bytte for deres Producter, maa komme af en eller anden af følgende Aarsager: — Det maa enten være en Følge af den i Sammenligning høie Priis af vore Varer, eller af de Indskrænkninger, der er ere blevne lagt paa Indførselen af brittiske Vare i fremmede Lande og Indførselen af fremmede Vare i Brittannien. Nu er det øiensynligt, at ifald Aftagendet af fremmed Efterspørgsel kommer af den første Aarsag, maatte dette være taget uendelig til, hvis Productionens Bekostelighed var vedblevet uformindsket. Hvis uagtet alle Bestræbelser af vore Arkitrighter og Watter for at spare Arbeid og Udgift i Frembringelse af Vare, vi bestandig staae Fare for at

undersælges af Fremmede, er det vist, at uden disse Bestræbelser skulde vi ikke være istand til at modstaae deres Concurrence et eneste Aar. Det vilde ikke være lidet inconseqvent, først at klage over, at vore Vare var i for høi Priis for det fremmede Marked, og da for at raabe Bod paa de Ting, ivre med den eneste Maade, hvorpaa Priserne kunne nedsættes, og Efterspørgselen forøges.

Det er ikke den almindelige Indførsel af Machineri, men det kunstlede og udelukkende Commercialsystem, vi have antaget, og det trykkende Skattevæsen, vore Elendigheder ere at tilskrive. Beboerne af Polen, Norge, Sverrig, Frankrig, China, Brasilien, o. s. v., ere overmaade begjærlige efter at tuske deres Korn, Tømmer, Jern, Viin, Sukker, o. s. v. bort for vore Vare. Disse Vare ere tillige overmaade beqvemme for vore Markeder, og udgiøre i Virkeligheden just de Æqvivalenter, vore Kiøbmænd vilde være meest begierlige efter at faae igjen for deres Udførsler. Det er derfor ligefrem, at den manglende fremmede Efterspørgsel efter vore Vare ikke kommer af det overvættes Forraad (thi de fremmede havde baade Evne og Villie til at blive Kiøbere deraf) men blot af de Forbudsbestemmelser, der lænkebinde og indskrænke Friheden af Indførsel og Udførsel.

Der kan ikke, maa man erindre, være nogen Sælgen uden lige Kiøben. Men da vi har paa det bestemteste afslaaet at kiøbe af andre de Vare, de have Overflod af, og som de have nogen naturlig Fordeel i at frembringe, have de ikke Evne til at kiøbe af os. Polakker og Nordmænd have f. Ex. ikke andet end Korn og Tømmer at give i Giengield for vor Bomuld, Uld- og Metalvare o. s. v. og da vi have ubetinget forbudet begge Deles Indførsel paa vore Markeder, have de mod deres Villie været nødsagede til at tye til andre Lande for at forsynes med de Manufacturvare, de forhen fik fra England. Vilde vi tilbagekalde vore barbariske Reglementer, vilde vi, isteden for at nøde Folk til at bygge deres Huse af det bekostelige og slettere Tømmer fra Canada, tillade dem at bruge det bedre og bedrekiøbs Tømmer fra Memel og Norge — og hvis isteden for at tvinge Jordsmon af femte og siette Frugtbarhedsgrad, til at give en knap og ulige Erstatning for Dyrknings-omkostningerne, vi kunde indføre det i Sammenligning godtkiøbs Korn i Polen og de forenede Stater, vilde den udenrigs Efterspørgsel efter vore Vare til en forbausende Grad forøges. Det er ustridig fuldkommen i vor Magt, ved at antage et mere liberale System i vor Samfærsel med Frankrig — ved at

samtykke i at lade dets Vine, Silke og Brændeviine indføre imod Betaling af moderate Afgifter, at fordoble eller tredoble Antallet af de udenrigs Fastlands Forbrugere af brittiske Producter.

Vi agte ikke at nægte, at en Deel af de Handelsforlegenheder, som umiddelbar fulgte paa Slutningen af de sidste Stridigheder med Frankrig, kom af en pludselig Overfylding af de fremmede Markeder, der foraarsagedes ved en for stor Udførsel af brittiske Vare til Fastlandet, efter at de nederlandske Havne vare aabnede. Men denne Omstændighed vil ikke giøre Rede for den vedvarende Vanskelighed, vi siden have fundet ved at finde fordeelagtig Afsætning for vore Vare.

I de sidste Aar af Krigen, besad vi Verdens Handel fuldkommen. Efter at Conseilsordrerne havde giort Ende paa Amerikanernes Fragtfart, kunde Fastlands Nationerne hverken forskaffe dem Colonialvare, eller raa Bomuld til deres Manufacturer. De blev følgelig bragte til, uagtet Bonapartes modstridige Forbud, at kiøbe engelske Vare til en Grad uden Exempel. Det blev forklaret, i Afhørelse for Guld- og Sølv-Committeen, at raa Bomuld, der solgtes for 2 Sh. Pundet i London, giældte 6 Sh. i Amster-

dam og 8 i Paris; og at de fornemste Udførsels Artikler fra dette Land til Fastlandet, gav der Priser fra 50 til 200, og 300 Pct. høiere end hiemme. Denne Forklaring, vil man erindre, blev givet i 1810, og dog, i det foregaaende Aar, 1809 havde vi udført en større Mængde Vare til Fastlandet, end noget foregaaende Aar, og næsten ligesaameget, som vi har udført i noget Aar efter Freden. Men Fastlandsnationernes productive Evner, eller hvad er det samme, deres Midler til at yde Eqvivalenter for saadanne Vare, som de maatte ønske at erholde af fremmede, ere umodsigelig forøgede siden den Periode, og havde vi antaget et liberalt Handelssystem, vilde de nu have udgiort et meget mere udstrakt Marked for vore Vare, end i nogen tidligere Periode. Men isteden for at benytte os med Skiønsomhed af disse Fordele, valgte vi netop det Øieblik, da Rolighedens Gienkomst havde sat dem istand til at blive vore Medbeilere i forskiellige Vindskibeligheds-grene, som vi under Krigen havde havt Monopolium paa, til at lægge forøgede Vanskeligheder i Veien for Indførselen af Korn, og andre raa Producter, som de kunde forsynet os med paa de fordeelagtigste Vilkaar, og saaledes ved at afslaae at modtage de eneste Eqvivalenter, de havde at tilbyde til Bytte for vore

Manufacturvare, satte dem ud af Stand til at blive vore Kunder, og giorde Alt, hvad der stod i vor Magt for at nøde dem til at drive Manufacturer for dem selv. Lad os derfor ikke prøve at undskylde vore Statsmænds taabelige Udueligheb, ved at tilskrive vore Machinisters beundringsværdige Opfindelser, og vore Arbeideres Duelighed og Vindskibelighed, hvad der er de nødvendige Følger af hines blinde og bagvendte Politik. Men lad os erkiænde, at, havde disse Opfindelser ikke været, vilde de Vanskeligheder, vi nu ere indviklede i, have været betyngede i tidobbelt Forhold.

Men det er sagt, at hver Lindring, vi kunde faae ved et mere liberalt Handels System, vilde ene være for en Tid; at den forøgede Productionsævne, vi besidde, er saa uhyre, at vi skulde inden lang Tid overfylde Verdens Marked med vore Vare. Det, maa jeg tilstaae, er en usandsynlig Forudsætning. Men lad os sætte, at vort forbedrede Bomuldsmachineri kunde manufakturere et tilstrækkeligt Forraad af Bomulder til at forsyne Verdens Marked, og endog drive Prisen ned under, hvad Productionen koster, hvad da? kunde denne Tingenes Tilstand blive varig? Vilde ikke Manufakturisternes egen Tarv

umiddelbar indskyde dem Fordelen af at uddrage en Deel af deres Capital, og anvende den til nogen anden Slags Vindskibelighed? Efter at vi var vendt tilbage til det sunde Princip om fri Handel, vilde Efterspørgselen efter vore Vare i Sammenligning være stadig. Den vilde ikke væsenlig lide ved den Omstændighed, at vore Høste vare mere eller mindre frugtbringende end sædvanlig, eller ved nogen af de Tilfælde, der nu øve saa stor Indflydelse over vor Handel. Og hvis det fandtes, at efter et Giennemsnit af to tre Aar vi havde ikke været istand til at afsætte vore Bomulder eller uldne Vare o. s. v., med tilstrækkelig Fordeel, vilde det være et Beviis, at denne Production var dreven i for stor en Udstrækning; og da der ikke kunde være nogen rimelig Udsigt til, at Efterspørgselen hurtig vilde forøges, vilde Manufacturisterne ikke blive forledte til, som nu, at hentvine i en ufordeelagtig Sysſel; og naar Forraadet af Bomuldstøier formindskedes, vilde Prisen hæves til sin rigtige Middelstand.

Bestandig kan man imidlertid paastaae, at under et liberalt Handelssystem, vi turde ikke blot blive istand til at forarbeide for meget af een, men af enhver Vare, Udlændingerne efterspurgte. Men endog antaget, at dette var Tilfældet, vilde det stedse ikke

give nogensomhelst Grund at omtvivle, at den Tilvæxt af Productionsævnen endog da vilde medføre stor og ublandet Fordeel. Ere de Fremmede ikke istand til at forsyne os med de Vare, vi ønske at erholde til Bytte for de Producter, vi have sendt ud, maa vi opgive Productionen af de udførte Vare, og umiddelbar frembringe dem, vi agtede at indføre. Nu bliver det sande Spørgsmaal — hvis der kan opkastes noget Spørgsmaal over et saadant Emne: — Om det er fordeelagtigt, at vi skulde blive istand til at frembringe disse Vare godtkiøb eller ikke? Lad os sætte, vi trænge til at indføre, og ere færdige til at betale 10 Millioner Qvarters fremmed Korn, men at vi blot kan faae 8 Millioner, er det da muligt at kalde i Tvivl, at det vilde være fordelagtigt at være istand til at frembringe de Vare, med hvilke vi maae betale de 8 Mill. Qv., med den muligst mindste Udgift? Jo mindre af Landets Capital og Arbeid, der anvendes paa at frembringe de Vare, der udføres til fremmede Lande, jo større vil den tilbageblivende Part blive til at frembringe dem, som det er nødvendigt at avle hiemme. Dersom der forhen behøvedes 300000 Mænds Arbeid til at frembringe de Eqvivalenter, der ere nødvendige til at gives i Bytte for de 8 Mill. Qv. indført Korn, og dersom ved

Brug af forbedret Machineri, eller ved en Forbedring i Arbeidernes Duelighed og Hændighed, nu 150000 Menneskers Arbeid er sat istand til at yde det samme Forraad af Equivalenter, vilde vi have 150000 Hænder frie, som vilde for Fremtiden blive brugte til at avle det Korn og de øvrige Producter, man ikke kunde blive forsynet med udenfra. Udenrigs Handel er gavnlig, da et Land ved at udføre Productionen af de Vindskibeligheds Grene, hvori det har nogen særdeles Fordeel, er sat istand til at indføre Productionen af de Grene, hvor Fordelen er paa Udlændingens Side. Men for at betrygge denne Fordeel, er det ikke nødvendigt, at Landets hele Capital skal sættes i disse særdeles Grene. England kan yde bedre og bedrekiøbs Bomuldstøier, end noget andet Land; men hvo vilde derfor paastaae, at det ikke skulde frembringe andet end Bomuldstøier? Var det istand til at yde det samme Forraad af Bomuldstøyer, som for nærværende, med en tiende Deel af Capital og Arbeide, er det da ikke ligefrem, at dets Midler til at frembringe alle andre Vare, vilde uhyre blive forøget?

(Slutningen i næste Hæfte.)

Tvende utrykte Kiæmpeviser
af Kiæmpevisemanuskriptet paa Stiftbibl. i Odense.

*) Den sælsomme Vaagestue **).

Der ere saa mange, der undre paa,
At mine Kinder gjøres blege;
Huen løber, og Hjertet gjøres trangt,
At Sorgen tvinger mig tildøde.
Nu haver Sorgen tvunget mig.

Jeg veed, hvor en Ridder han er,
Han er baade høvisk og god;
Han haver en Jomfru i Hjertet saa kjer,
Og kan hende ikke faae.

Herr Carl han bad til den skjønne Jomfru,
I fulde Vintre tre;
Dette var al hans største Sorg,
Han fik onde Svar i de.

---

*) Conf. udvalgte danske Viser fra Middelalderen, ved Rahbek og Nyerup, 4de T. No. 212.

**) See og C. A. Lunds deilige Efterligning heraf i de schulziske Poesiesamlinger. K. R.

Det var om en hellig Søndag,
Saa hellig var de Tider,
Til Kirken vilde Jomfru Mettelille,
At forlyse sit unge Liv.

Det var Jomfru Mettelille,
Hun skulde til Kirken fare;
Herr Carl spender forgyldte Sporer om Fod,
Han red i Vejen fore.

Messen var alt udsjungen,
Og Folket fore alle hjem,
Herr Carl han axler sit Skarlagenskind,
Han gik den Jomfru igjen.

Krysted han hendes Fingre,
Og traadte han hende nær;
"Naar vil I, min skjønne Jomfru,
Være min Hjertens Kjære?"

Krysted han hendes Hænder,
Og traadte han hendes Fod;
"Naar vil I, min skjønne Jomfru,
Baade min Angest Bod?"

"Da skal I sperge min Fader ad,
Og faa mine Frænder til Raad;

Ikke giver jeg Eder min Tro,
Uden de mig derom bad."

"Jeg haver spurgt Eders Fader ad,
Og Eders Frænder til Raad,
Dette er al min største Sorg,
Jeg kan ingen gode Svar faae.

Nu vil jeg ikke meer spørge,
Eders Fader og Frænder til Raad,
Vil I give mig Eders Tro,
Vi raade det mellem os baade."

"Vil I ikke spørge min Fader ad,
Og ei mine Frænder til Raad,
Aldrig skal I leve den Dag,
I skal mig nogentid faae."

"Hør, I stolten Mettelille,
Vil I love mig,
En Krone af det røde Guld,
Den vil jeg give dig."

"I troe mig vist, hin unge Herr Carl,
I tro mig, om I maa,
Gav I mig end Borge af Guld,
I fik mig ikke saa."

Godnat bød han den skjønne Jomfru,
Klapped hende paa hviden Kind:
"Den rige Christ i Himmerig
Kan omvende Eders Sind!"

Det var unge Herr Carl,
Kom fra Kirken hjem;
Det var hans kjær Moder,
Gik ham ud igjen.

"Velkommen, unge Herr Carl,
Og kjære Søn min,
Hvad haver du ved Kirken spurgt,
Mens bleg er Kinden din?

Hør, du unge Herr Carl,
Hvi giøres dig Kinden saa bleg?
Haver du en Hjertesorg,
Du dølge det ikke for mig."

"Hør I, kjær Moder,
I kiende mig gode Raad,
Jeg haver talt Jomfru Mettelille,
Jeg kan hende ikke faae."

"Har du hende for Æren bedet,
Og kan hende ikke faae,

Da skal du hende svige,
Det gaae ihvor det maa."

Det svarer Herr Carl,
Alt med saa megen Snilde,
"Det forbyde den øverste Gud,
Jeg skulde hendes Ære spilde!"

"Ikke skal du hendes Ære spilde,
Det siger jeg paa min Troe;
Du skal hende elske og ære,
De Dage du leve maa.

Du skalt dig nedlægge,
Som du laast død paa Baare,
Send Bud efter stolt Mettelille,
Hun kommer i din Haand.

Du lade det ingen i Verden vide,
At Livet i dig er,
Foruden din liden Smaadreng,
Som Budet til Jomfruen bær."

Aarle om den Morgen,
Dagen den var lius,
Det var liden Smaadreng,
Han ganger til Jomfruens Huus.

Ind da kom den liden Smaadreng,
Var klædt i Skarlagen rød:
"Min Jomfru, vil I til Vaage gaae,
Herr Carl han er nu død."

Alle da ginge de Klosterklokker,
Og Tidinge ginge saa:
Nu er den rige Ridder død,
Der bar for den Jomfru Traa!

Alle da sadde de Klosterjomfruer,
Og syede det hvide Liin,
Foruden Jomfru Mettelille,
Og hende randt Taare paa Kind.

Det var stolten Mettelille,
Hun svøber sit Hoved i Skind,
Saa gaaer hun i Høieloft
For sin kjær Moder ind.

"Hør I, Fader og Moder,
For Eder klager jeg min Nød;
Maa jeg mig til Vaage gaae,
Herr Carl han er nu død!

Hør I, Fader og Moder,
Jeg spørger Eder om til Raad;

Maa jeg mig til Vaage gaae,
I Herr Carls Gaard."

"Fuldvel kan du did gange,
Du faaer ikke Lov af mig,
Inden du kommer af hans Gaard,
Da haver han sveget dig."

Det var stolten Mettelille,
Lydde ei deres Raad;
Hun slog over sig Skarlagenskind,
Med sine Jomfruer at vaage gaae.

Den Jomfru ind ad Døren traad,
Hun glimred som røden Guld;
Hun kunde ei Lyset paa Stagen see,
Hendes Øine var taarefuld.

Hun helsed alle de Folk,
Som hun kunde allerbedst;
Først og sidst Herr Carls Moder,
Hun stedes for Baaren nest.

Hun satte sig ved hans Hoved,
Hun bad godt for hans Sjæl;
"Imens du varst i Live,
Da undte jeg dig fuldvel!"

Jeg torde det aldrig aabenbare,
At jeg vel undte dig,
Thi det var stadig i mit Sind,
At du skulde svige mig."

Alt sad den skjønne Jomfru,
Hun græd og Hænderne slog;
Alt loe unge Herr Carl,
Saa hjertelig der han laa.

Hun løfted op det hvide Liin,
Den Herre laae under, og loe;
"Vare vi gode Venner før,
Saa ere vi ligesaa endnu!

Bære I ud den Liigbaar,
Og saa den bare Lov: (?)
Følge mig nu til Senge,
Med den skjønne Jomfru at sove!"

Det svared Jomfru Mettelille,
Hun gav sig alt saa ilde:
„Jeg troer det aldrig, min unge Herr Carl,
I vil min Ære spilde?

Han tog hende listelig i sin Arm,
Klapped hende paa hviden Kind:

I skal hverken sørge eller quide,
I er Allerkjæreste min!

I skal hos min Moder blive,
Indtil jeg kommer her;
Jeg vil drage til Eders Faders Gaard,
Og bede om Eder for Ære."

Det var unge Herr Carl, ——
Han sprang til Gangeren graa,
Han reed sig saa snarlig
Til Herr Nieluses Gaard,

"Her stander I, Herr Nielus,
I er en Ridder saa fiin;
Vil I give mig stolten Mettelille,
Til Allerkjæresten min?"

Det var med Herr Nieluses Villie,
Og med hendes Moders Raad;
De gave hannem stolt Mettelille,
Alt førend han red derfra.

Tak have Herr Carl,
Han holdt saavel sin Troe;
Han lod brygge og blende Viin,
Og lod sit Bryllup boe.

Nu haver unge Herr Carl
Forvunden baade Angest og Quide;
Nu sover han saa gladelig
Alt ved stolt Mettelilles Side.
Nu haver Sorgen sluppen ham.

M. Winther.

Jomfru Rosenkind,

en utrykt Kjæmpevise efter Kjæmpevisemanu-
skriptet paa Stiftsbiblioteket i Odense.

Det var Jomfru Rosenkind,
Hun græder i sit Buur;
Det hørte hendes kjær' Fader,
Paa Thinget, som han stod.
Du rører dig ved din Aare.

Riddere, I holde Stevne,
Og Bønder, I sætte Thing;
Imens jeg rider til Bure,
Og taler med Datter min.
Du rører dig osv.

"Rosenkind, kjær Datter min,
Og hvi græder du saa saare?
Hvad heller da fattes dig Guld eller Sølv,
Eller Vinen hiin klare?"

"Ikke fattes mig Guld eller Sølv,
Ei heller Vinen hin klare;
Saa mangen skjøn Jomfru har lønlig Sorg,
Og tør den ei aabenbare."

"Hør du, Rosenkind, kjær Datter min,
Den Sorrig du sige mig;
Hvad du vil af mig begjere,
Det vil jeg give dig."

"Hør I det, kjær Fader min,
I vide mig Bøn idag;
I give mig Nielus Marggrevens Søn,
Jeg takker Eder alle mine Dage."

"Hør du det, kjær Datter min,
Jeg vider dig ikke Bøn;
Jeg giver dig den gamle Greve,
Saa fanger du meer Løn."

Det var Jomfru Rosenkind,
Hun vred hendes Hænder af Nød,

Skal jeg have den gamle Greve,
Jeg følger (sørger?) mig selv til Død!

Der bade Fruer og Jomfruer,
Og alle de bede kunde;
Det Bryllup det maatte en Maaned opstaae,
Om det ikke længer kunde.

Det var Jomfru Rosenkind,
Hun lod de Løndreve skrive,
Det sendte hun Nielus Marggrevens Søn,
Og dem lod hun ham give.

Det var Nielus, Marggrevens Søn,
Der han de Breve saae;
"Christ signe Jomfru Rosenkind,
Som der lagde Vind paa."

Det da var den gamle Greve,
Han lod sit Bryllup boe,
Det var Nielus, Marggrevens Søn,
Han lader sin Gangere skoe.

Det var Nielus, Marggrevens Søn,
Han bandt om sig sit Sværd,
"Nu vil jeg mig til Stranden ride,
Og saa til Brudefærd!"

"Det forbyde den øverste Gud,
Den Sorrig skulde mig hende;
Vil Herre Gud unde mig Styrke dertil,
Jeg skal det bedre ende."

Tak have Nielus Marggrevens Søn,
Han rider ikke ene,
Han red imod den gamle Greve,
Med tredive raske Svende.

Det var Nielus, Marggrevens Søn,
Rider over de grønne Enge;
Der mødte hannem den liden Smaadreng,
Han førte hin Hest i Vede. (?).

"Hør du liden Smaadreng,
Og hvad jeg adspør dig:
Veed du ikke, hvor den gamle Greve er?
Du dølge det ikke for mig!"

"Igaar saae jeg den gamle Greve,
Hans Bryllup skal stande idag;
Han er end den bedste Mand,
Der nogen i Verden være kan."

Det er end den bedste Mand,
I Verden være maa;

Han skal have en Jomfru,
Den skjønneste, Sol skinner paa.

Hold I der en liden Stund,
Og ikke hvile længe,
Greven med sin Brudeskare
Kommer over de grønne Enge."

Der holdt han en liden Stund,
Og ikke hvilte længe,
Der kom ridende den gamle Greve,
Han tog ham til sin Fange.

"Hør du, Nielus, Marggrevens Søn,
Og vilt du lade mig leve,
Det hvide Sølv, det røde Guld,
Det vil jeg dig give."

'Hav du selv dit røde Guld,
Ogsaa din gode Gave;
Du give mig din Fæstemø,
Jeg vil ikke andet have.

Jeg vil ikke have dit hvide Sølv,
Ikke heller dit Guld saa rød;
Giv mig din kjære Fæstemø,
Eller du skal for hende død!'

Længe stod den gamle Greve,
Og tænkte han ved sig.
Maa vel skee min Fæstemø,
Under dig langt bedre end mig!

"Her ligger Skib for Vande,
Og her er rede til Vand,
Tager du nu min Fæstemø,
Du far med hende af Land."

Der holdt han en liden Stund,
Og ikke hvilte længe,
Der mødte hannem en forgyldte Karm,
Kom over de grønne Enge.

Det var Nielus, Marggrevens Søn,
Han red til hendes Karm,
Hilsed' han den skjønne Jomfru,
Og tog hende i sin Arm.

"Hør, I liden Rosenkind,
I er en Lillievand;
Eders Fæstemand haver mig Eder givet,
Vil I mig følge af Land?"

Det svared Jomfru Rosenkind,
Under sit Skarlagenskind,

"Jeg Eder gjerne følge vil,
I er Allerkjæresten min."

Det var stor Lyst at see derpaa,
De fulgte den Jomfru til Strand;
De lægger ud de Aarer to,
De Bølger de legte paa Sand.

Hen da red den gamle Greve,
Og han havde Bruden mist;
Hun følger Nielus, Marggrevens Søn,
Han under hende bedst.

Nu haver Nielus, Marggrevens Søn,
Forvunden baade Sorrig og Harm;
Saa haver og Jomfru Rosenkind,
Hun sover i Ridderens Arm.
Du roe dig ved din Aare.

M. Winther.

Bilag til historisk Artikel.

a) Om Grækernes Frihedskamp.

(Udaf: die Politik nach dem Grundsätzen der heiligen Allianz, von Hr. C. N. v. Schmidt Phiselbek.)

(Jo længere Undertegnede i saamange Punkter afviger fra denne skarpsindige og lærde, af ham høiligen hædrede Forf. her yttrede Synsmaader og Ideer, jo kiere er ham deres fuldkomne Overeensstemmelse i denne Punkt, der ikke blot som europæisk Statsborger, men paa Menneskehedens og Christenhedens Vegne ligger ham saa dybt paa Hjerte, og han har derfor tilladt sig at pryde sit Tidskrift med følgende.)

K. N.

Grækenlands Kamp for dets Frihed ligner i mange Stykker de spanske Folkefærds Kamp for deres Befrielse fra det mauriske Aag, og den vil — de christelige Magter maa nu komme det betrængte, men paa egen Grund fast staaende Folk til Hjelp eller ikke — tidligere eller sildigere faae samme Udgang. Thi denne Opstand er ingenlunde et Værk af en revolutionair Svimleaand, eller den Nyhedssyge, som en god, eller endog blot taalelig Tilstand ved sin Eensformighed og Rolighed var bleven til Byrde, meget mere er den Resultatet af Tidens almene Oplysning, som hentrængt til de ædelste og bedste af den græske Nation, hos dem har fremkaldet det overlagte, og

længe i Stilhed modnede Forsæt, og den fasteste Bestemthed at hæve deres skjændig undertrykte Folk igjen til menneskelig Værdighed, og atter gjøre det deelagtigt i en ikke blot borgerlig fri, men og ved bedre Sæder og Aandsdannelse ophøiet Tilværelses Velsignelser. Ene og uden Bistand har Grækenland begyndt denne Kamp, og hidtil ført den med standhaftig og usvækket, ja tiltagende Kraft, og det vilde, om man endog skulde lade det være ene, fortsætte den, eller om det endog ved ugunstig Skiæbne nødsagedes at holde inde dermed for en Tid, ligesom Spanien, fornye den atter, og til Slutning dog naae sit Maal.

Forgiæves vilde man stille Undertrykkernes Antal og Hielpekilder i Sammenling med Grækenlands Indskrænkning; have dog Mainotternes svage Stammer kunnet bevare deres Frihed mod det paatvungne Aag indtil denne Dag. Nationen er for talriig, og i biergomhegnede eller havomskyllede Landemærker for godt beskiærmet af Naturen til at udslettes af Jordens Aasyn; og for hvert Offer, der falder for den gode Sag, træder en modnet Yngling atter til, og Drengen, der nu neppe er istand at løfte Faderens Vaaben, bliver snart Ynglingens Efterfølger i de krigerske Rækker. Først maatte altsaa den Umulighed

blive mulig, at hver sand Idee, og hver mandig Følelse, og Erindringen om heltemodige Forfædre *), og Kraften af det nærværende Exempel, udryddedes i et aandfuldt og let bevæget Folks Gemytter, inden vi vare berettigede at tvivle om det store Forehavendes endelige Held.

K. R.

---

*) Op! endnu vinker Zeus med Faderblik
Til Eder, som fra Herkules nedstamme — —
Svæv dandsende, og under Sang og Spil
Med vinget Sværd henover Hellas Fiende
Hist vinker Eder Parcens Tryllesmiil,
Bag hende straaler Fredens Heldgudinde.
Tyrtæi anden Krigssang ved Sagen.
K. R.

---

h) Brittisk ministeriel Anskuelse af Europas politiske Stilling.

(Udaf hamb. Corresp. No. 129).

Af Talen fra Thronen kunde vore politiske Tegns Udlæggere denne Gang uddrage mindre end nogensinde. I det Sted lod the Courier dem giøre et dybere

Blik bag Forhænget, i det den i disse Dage i en lang Artikel gav udførligt Regnskab om den europæiske Politiks nærværende Stand, og Formaal, og om det, der i den nærmeste Fremtid er at vente, som Middel til at opnaae dette. Keiseren af Rusland, siger nysnævnte Ministerialblad, indsaae nok, at han vilde laane Rebellionens Sag sin Bistand, hvis han erklærede Tyrken Krig, og at det første Kanonskud vilde være Signal til Insurrectioner i det sydlige Europa. Mange vide maaskee ikke endnu, at dette var en af de vigtigste Bevæggrunde, der bevægede Keiser Alexander til at afstaae fra Fiendtlighederne. De, der meente, Carbonarierne havde ganske opgivet deres Planer, eller var uden Tilhængere i Norden af Italien, kiende Tingenes Tilstand i Syden meget lidet. Men deraf kan man ogsaa slutte, hvormeget Østerrig og Frankrig var interesseret ved, at hindre Krigens Udbrud mellem Rusland og Porten. Vore Læsere kunne være forsikrede, at Revolutionairerne allevegne indstændigst ønskede denne Krig, og havde bestemt dens Udbrud, som den Tidspunkt, da deres Planer skulde udvikles. Mod en saa truende Fare kunde Keiser Alexander ikke være blind og Overtydningen om dens Tilværelse, som hans Allierede bestyrkede ham i, er Aarsag, at Krigen mod Tyrkiet blev opgi-

vet. Det europæiske Fastlands almene Tilstand giver de store Magter tilstrækkelig Evne til alvorlig Beskiæftigelse. Det var daarligt, om man troede, at de med Ligegyldighed kunde see Spaniens og Portugals Tilstand. De saakaldte (?) Liberale ere vel af den Mening, at de øvrige europæiske Magter ingen Ret have til at indblande sig i andre Nationers indre Anliggender — naturligviis, fordi de ønske at befordre det revolutionaire Systems Fremme — men man erindre sig, at disse Magter alt have giort det, og med Blod og Gods befriet dem fra det skrækkeligste og grusomste Tyranni. (?) Det lykkedes dem, de gienreiste Europas Fred, og forpligtede dem indbyrdes, ikke for Fremtiden at lade denne forstyrres ved hine revolutionaire Projecter, som nær have bragt det civiliserte Europa til Fordærvelsens Rand. Talen er herefter ikke mere om Indblanding til Fordeel eller Skade for en Familie, eller til at fremme eller forstyrre en Localinteresse, men om en Indblanding, for at hindre de Grundlag, hvorpaa Menneskesamfundet beroer (?) fra end eengang at forstyrres. Vi troe dog, at denne Indblanding i nærværende Tilfælde ikke vil bestaae i, at lade en østerrigsk og preussisk Armee rykke giennem Frankrig til Spanien. Det var at anledige en ufornøden, og mulig en farlig Giæring i Frankrig,

som de Liberale vilde ufkridig begunstige og fremme; men der staaer, som vore Læsere vide, en meget stor, maaaskee 60,000 Mand stærk (???) fransk Armee paa den spanske Grændse, som kaldes Sundhedscordonen, og vel fortiener dette Navn, naar den forebygger Udbredelsen af den farlige Syge, Jacobinismen. Om denne Armee er bestemt til activere Tieneste, eller ei, ville vi ikke indlade os paa; saameget er midlertid let at begribe, at Rygtet om en østerrigsk og preusisk Armees March ingen Tro fortiener. Og kan man fast bygge paa, at hvert Skridt, de store Magter tage, ene og alene har til Formaal at hindre enhver Forstyrring af Europas Ro. I Henseende til Grækerne har de besluttet, at disse kan fortsætte deres Kamp mod Tyrkerne, men med deres egne Hielpemidler, og uden at begunstiges eller understøttes af nogen anden Magt. Disse Magter see, at de alle efter de foregaaende lange og ødelæggende Kampe trænge til Hvile og Forfriskning, og derpaa gaae alle deres Bestræbelser og Anspændinger ud."

Morningchronicle holder denne Artikel for officiel, og slutter deraf, at England hører til den hellige Alliance, og at ingen europæisk Magt uden de andres Bevilling tør giøre det ringeste. Følgelig vil Eng-

land, hvis noget skal foretages mod Spanien, først maatte give sit Samtykke o. s. v.

K. R.

---

e) Den grædske Sags nyeste Stilling.
(Brem. Zeit. 21. Aug.)

Under denne Titel har den ridderlige Kiæmper for de ulykkelige Grækere, Prof. Krug i Leipzig atter udgivet et lidet Flyveskrift, der, om det end ikke kan indeholde nye Kiændsgierninger, dog, formedelst de deri fremstilte Betragtninger, maa læses af enhver med Interesse.

"Hvorledes staaer det med den grædske Sag? siger Forf. i Indgangen af sit Skrift, og hvad lader ved denne Tingens Stilling sig haabe eller frygte for denne? saa spørger enhver, i hvis Bryst et Menneske-hjerte slaaer, hver, hvem det ikke er eet, om et Folk gaaer under i Kamp paa Liv og Død, eller opstaaer igien, naar han kun selv hjemme kan spise sit Brød i Ro. Hvo kunde ligegyldig see til ved saadan Kamp? uden just derved at bevidne, at han selv paa Menneskehedens Trappe staaer mange Trin lavere, end

kine ulykkelige, der nedtrykte af Barbariet, ikke længer kan bære dets skiændige Aag.

"At tale for disse Ulykkelige, maa derfor være enhver tilladt, der føler sig indvordes kaldet dertil, om han endog udvordes havde et ganske andet Kald. Det indvordes Kald er fra Gud; at følge dette maa ingen menneskelig Magt formene Mennesket; thi al verdslig Magt er kun dertil ordnet af Gud, at den paa Jorden skal udføre Guds Villie. Men Gud vil ikke, at eet Folk skal underkue, mishandle, sondertræde et andet; han vil langtmere, at Ret og Retfærdighed skal raade overalt, som mellem enkelte Mennesker, saa og mellem hele Nationer."

Forf. betragter derpaa de grædske Anliggenders Stilling fra en treedobbelt Synspunkt 1) med Hensyn til de kiæmpende Partier selv 2) med Hensyn til den offenlige Mening og 3) med Hensyn til de europæiske Magter, der mere eller mindre ere interesserede ved hin Kamp.

1. "Ved alle Modsigelser i offenlige Blades og Privatmeddelingers Efterretninger, siger Pr. Kr. have dog følgende tree Omstændigheder udtaget sig som unægtelige Kiendsgierninger.

a) **Den tyrkiske Regiering** har med alle de Midler, den har i sin Magt, end-

nu ikke kunnet dæmpe Grækernes Opstand.

Her anmærkes, at den vel endelig har overvældet Ali Pacha, men kun ved Forræderi, og at Churschid Pacha siden intet har udrettet. Angrebene paa Morea ere samtlig mislykkede, og de tyrkiske Besætninger holdt dem endnu kun i nogle faste Pladser, og det ikke ved egen Kraft, men ved fremmed Understøttelse. De tyrkiske Flaader ere bestandig, hvor de hidtil have viist dem, slagne eller adsplittede, og have vendt hiem igien, uden at have udført et Hovedslag. Det eneste Overfald paa Chios er lykket ved Overmagt; men de der udøvede uhyre Grusomheder have ikke blot ikke nyttet, men skadet den tyrkiske Regiering.

Medrette er af det hidtil skeete at slutte, at den til at undertrykke Insurrectionen enten fattes Kraft eller Indsigt eller begge Dele tillige, og at den følgelig ved egne Midler vel aldrig vil naae dette Maal.

b) Hertil hæfter sig den anden ligesaa visse Kiændsgierning: Grækerne have ikke blot holdt dem mod den tyrkiske Regiering, men bestandig giort store Fremskridt i deres Frihedskamp og det næsten ene

ved egne Midler og trods alle Hindringer.

c) Grækerne have alt foreløbig constitueret sig som et selvstændigt Folk, saa at deres Anliggender bestyres af en provisorisk Regiering.

Hvad Forf. i denne Afdeling udfører, trænger for saa vidt mindst til Udtog, som det paanøder sig selv. Kræfterne stode der enkelte, tit modstræbende hinanden. Hurtigere end man tænkte det, bragte den fælleds Nød, allevegne Menneskenes bedste Læremesterinde, det frem, hvad Fornuft og Tid for længe somt vilde bragt til Modenhed. — Eenhed i Operationerne, Eenhed i det Indre, en forhen manglende Forvaltning.

Skeede saameget i Adsplittelsens Tilstand, ved enkelte Skarers Fortvivlelseskamp, hvormeget mere tør man vente nu? Denne Forf. Betragtning har virkelig alt bekræftet sig i de nyeste, Forf. dengang endnu ubekiændte, Begivenheder saavel tillands som tilvands især ved det saa dristige og vel combinerede Foretagende mod den tyrkiske Flaade. "De have, siger Pr. Kr., ved et formeligt Manifest anmældt dem for de europæiske Magter, som et constitueret Folk: Ja de have i denne Egenskab giort et Skridt,

der synes mange uoverlagt, og alt for vovet, men i Grunden var meget vel beregnet til at fremme deres Sag eftertrykkeligere og hurtigere. Vi mene den bekiendte Erklæring, hvorved de af Tyrkerne endnu besatte Kyster af Grækenland sattes i Blokadestand. Denne Erklæring, naar den, som er at vente, vedbørlig fuldbyrdes af den grædske Flaade, er et saa afgiørende Skridt i den grædske Frihedskamp, at vi fra det troe at kunne datere et i den europæiske Statskreds igien indtraad grædsk Folks factiske Tilværelse.

"Efter disse tree Kiændsgierninger, slutter Forf. tør vi antage, at det ikke ved egen Kraft *) vil lykkes Tyrkerne at bringe de Græker, der alt have befriet dem fra deres Aag, under dette igien."

*) Herved maa midlertid ikke oversees, at Porten hidtil opstilte sine betydeligste Stridskræfter mod den frygtede russiske Invasion; nu synes Moldaus og Wallachiets Rømning virkelig at skee, og betydelig Forstærkning at sendes til Grækenland; midlertid saalænge den russiske Hær ikke adskilles, vil Tyrkerne bestandig holde Donaufæstningerne, og Grændsen stærkt besatte, og følgelig fremdeles maatte dele deres Hære, ikke at omtale Kampen med Perserne, der dog synes at være alvorligere, end man hidtil har villet have os til at troe. (Br. 3.)

2. Hvad den offenlige Mening i Henseende til den grædske Sag angaaer, da mener Forf. den har forenet sig om følgende tree Punkter.

a) Den grædske Frihedskamp er en retfærdig Kamp, da den er udgaaet fra trængende Nødværge.

"Forgiæves — siger Forf. — have nogle Skribenter bemøiet dem, at anvende Legitimitetstheorien paa dette Tilfælde, og fremstille Grækerne, som strafværdige Rebeller mod en retmæssig og lovlig Regiering. Den sunde Menneskeforstand har dømt, at en Regiering, som i Sandhed skal hedde legitim, ikke blot i Oprindelsen men og i Brugen af sin Magt maa være retmæssig, men at den tyrkiske Regiering i Henseende til Grækerne, hverken i Oprindelsen eller Brugen af sin Magt nogensinde har været retmæssig, eller er bleven det. — Hvor den Uskyldige straffes med den Skyldige, hvor efter Behag stranguleres, halshugges, spiddes, hvor man ingen fremmed Eiendom agter, men tager hvad og saameget man behager, og selv giør de myrdedes Qvinder og Børn til sin Eiendom, der regieres ikke, men kun myrdes og røves. — Derfor har samme Forstand ogsaa fundet det meget fornærmeligt for vore christeligeuropæiske Regenter, efter hin Pseudopolitik at stille dem i lige Linie med

den tyrkiske Sultan; derfor er Krigen mod Tyrkevædsnet til alle Tider priset som høist retfærdig og nødvendig, den maatte saa føres af Græker eller Ikkegræker.

b) Men den grædske Frihedskamp er og en beundringsværdig Kamp, da deri med saa ringe Midler alt er udrettet saa store Ting.

Midlerne vare ved Begyndelsen af Opstanden saa smaa, at Verden aldeles ikke vilde troe, Grækerne af egen fri Drift havde foretaget et saa vanskeligt Værk. — Den offenlige Mening gik da først ud paa, at en fremmed Magt havde opmuntret Grækerne til Kamp, og tilsagt dem Understøttelse. Men da man saae sig nødsaget at opgive denne Forudsætning, beundrede man desmere Grækernes Mod imod saadan Overmagt, og denne Beundring steeg med hver af deres Seire. — Vel kom nogle Eventyrere, der vilde giort deres Lykke i Grækenland, tilbage derfra, og forkyndte Verden, paa det man ikke skulde tvivle paa deres egen Tapperhed, at Grækerne var feige Flygtninge, hos hvem en Helt intet kunde udrette; men den offenlige Mening lod sig ikke lede vild derved. Den dømte, at Eventyrerne havde giort bedre i

at blive hiemme, naar de ikke af reen Kiærlighed til Sagen vare besluttede at opofre dem Alt."

Forf. berører herved, at der vist nok kan gives Undtagelser, nemlig, at mellem de tilbagevendende ogsaa have været redelig'sindede Mænd; men bebreider disse Mangel paa Vedholdenhed. Jo vanskeligere midlertid denne uden de derværende Forhold, især i Begyndelsen havde været, des beundringsværdigere finder han den hos Grækerne selv. "Naar, siger han, Grækenland bliver frit, og eengang igien frembringer en Homer, vil de nye grædske Heltes, en Jordakis, en Odysseus, en Boblinas o. fl. Navne ikke glimre mindre i Efterverdens Erindring, end de ældre. Thi først, naar Aarhundrede ere hengangne over Heltenes Grave, og deres Navne foreævigede af Digtekunstens Muse, sees de og deres Bedrifter i fulde Glorie!

c) Endelig har ogsaa den offenlige Mening forenet sig derom, at den grædske Frihedskamp er værd at understøtte, da den i hver Henseende lover Menneskeheden de største Fordele.

Forf. taler først om Religionens Interesse, som nu der er i saadan Trængsel, at ikke blot christelige Templer og Altere i Hundredeviis ligge i Ruiner;

men at og Tusinder af fangne og til Slaver giorte Christenbørn med Vold føres til Islamismen. Men ogsaa Agerbrug, Vindskibelighed og Handel — siger han — Kunst og Videnskab maa vinde, naar et opfindsomt, danligt, og næringsflittigt Folk befries fra et udannet barbarisk brutalt Folks Aag, der qvæler al Culturs Blomster, som med en Pestaande; naar hint gives sig selv og sine dannede Troesforvandte tilbage.

Derfor, bliver Forf. ved, har det dannede Europa vel endnu ikke været saa enigt i noget Ønske, som deri, at de maatte blive understøttede i deres retfærdige Frihedskamp. Kun om denne Understøttelses Art og Maade ere Stemmerne deelte; nogle ønske umiddelbar Understøttelse af en stor Magt ved Vaaben, andre kun middelbar ved Penge og Krigsfornødenheder, samt ved Tilladelse for krigkyndige Mænd, der af fri Hiertesdrift ville tage Deel i Krigen.

Forf. sætter nu Grundene for og imod ud fra hinanden, og tager sig ikke paa at afgiøre det stridige Spørgsmaal. Kun een Anmærkning føier han til: at der meget vel lader sig tænke en høimodig Politik, der uden alle Erobringshensigter, følgelig og uden al Forstyrrelse af den antagne Ligevægt, hielpende og frelsende kunde gribe ind i den blodige Kamp, og ene

finde sin skiønneste Triumph i et ulykkeligt Folks Redning.

3. Just disse Betragtninger føre nu Forfatteren til den ovenanførte tredie Synspunkt, til det Spørgsmaal: hvad er at dømme om den græske Sags nyeste Stilling med Hensyn til de europæiske Mågter, der mere eller mindre ere interesserede deri.

Her tager han atter tre Slags Ting, Ret, Pligt, og Klogskab i Betragtning.

a) Den strænge Ret, mener han, tilstæder de europæiske Magter to Ting, hvoraf de kunne vælge det ene, eller det andet: Neutralitet og deels mæglende deels passiv at see til, eller virksom Indblanding i Kampen ved Bistand yderen af Parterne; thi der kunde i Nationernes Forhold vel gives Omstændigheder, der til at afvende egen Fare, giorde hin Indblanding nødvendig. Om dette sidste Tilfælde finder Sted, maa, mener Forf. blive Cabinettet overladt at afgiøre, og gaaer han derfor over til følgende:

b) Hvad fordrer Pligten af de europæiske Magter i Henseende til den græske Sags nærværende Stilling?

Dette Spørgsmaal afgiør Pr. Krug saaledes: at naar Magterne giorde Brug af den Retlighed, at være og blive neutral, foreskriver Pligten ogsaa at iagttage stræng og samvittigfuld Neutralitet; men i Tilfælde af krigersk Indgribning var kun Deeltagelse for Grækerne tænkelig og tilladelig. "Vi maa, siger han, betragte Sagen fra Retspligtens, eller Samvittigheds= og Religions = pligtens Synspunkt, føres vi stedse tilbage til den Tanke, at en christelig europæisk Magt kun torde tage Parti for Grækerne mod Tyrkerne. — At staae Tyrkerne bi mod Grækerne, vilde ikke være andet, end at berøve de Græker, der alt have tilkiæmpet dem Frihed og Selvstændighed, disse høieste politiske Goder igien, dræbe hine Græker politisk paa ny, og sandsynlig ogsaa physisk med samt de øvrige Græker. Thi den hevn- og blod tørstige Seiervinder vilde, hvad han saa og torde love, og hvad Forsikringer man og maatte give og tage, kun lade lidet eller intet blive tilbage af det grædske Folk, uden maaskee nogle Lastdragere, der med deres Efterkommere snart vilde tabe sem i Tyrkedømmet.

c) Klogskabspunkten holder Forf. for den vanskeligste og meest indviklede af alle. Hvad Ret og Pligt fordre, meent han, var i de fleste Til-

sælde snart tydeligst for Menneskene, men Klogskaben var en farvevexlende Cameleon, en gestaltskiftende Proteus, der ikke var saa let at gribe. Spørgsmaalet var egenlig at sætte saaledes: Er det overeensstemmende med den politiske Klogskab, at understøtte Grækerne i deres Frihedskamp? Hr. Prof. Krug anfører derpaa deres Grunde, der benægte Spørgsmaalet, og som beroe paa den mulige eller virkelige Misbrug af Friheden, og den ved ultraliberale revolutionaire og anarchiske Synsmaader og Tendentser kun alt for bevægende Tid, og det bestaaendes i Fare bragte Orden. "Let, frygte disse benægtende, kunde ved Deeltagelse i denne Kamp i hele Europa optænde sig en Krig, der efter at Orden og Rolighed neppe ere tilbagebragte, ved saa meget overalt udbredet Tændstof kunde være af uoverskuelige Følger, og medføre ubeskrivelig Elendighed. — Men hvor det Hele kunde gaae tilgrunde, ved det man søger at redde en ubetydelig Deel deraf, der er det klogt, ja endog pligtigt at opofre en Deel for det Hele."

Forf. finder dette Raisonnement uden Grund, da det beroer paa en falsk Forudsætning, da Grækernes Opstand ikke er anstiftet af nogen Jacobiner eller Carbonaro, men udgaaet af Forholdenes Natur,

Grækerne havde bestandig fra Tid til Tid sat dem op mod deres Pinere, fordi deres Pinsel var blevet dem for smertelig. Men endog sat, at en nærmere indvortes Sammenhæng havde fundet Sted, raader Klogskab dog ikke at forbytte to Ting med hinanden, der efter deres indre Væsen ere ganske forskiellige, og derfor ogsaa fordrede en forskiellig Behandlingsmaade. Grækerne ville blot en retlig og for et menneskelig følende Hierte taalelig Existents, og at tilstaae dem denne, var ikke, at gaae Revolutionsmændene tilhaande. Saasnart Grækerne havde naaet denne Existents, vilde de ikke mere sætte Ordenen i Europa i Fare.

Men tilstod man dem ikke denne, vilde Revolutionsmændene ikke undlade, at bagvaske den hellige Alliance, og erklære Religiøsiteten for en Maske, en Kerne af Politiken. Dette giftige Vaaben maatte man rive dem afhænde, der hverken mener det godt med Fyrster eller Folk, men kun med sig selv.

Forf. slutter med de Ord: Da behøver man ikke mere at zittre for Frihedsideen. Den har levet i Menneskenes Hoveder og Hierter, saa længe Verden staaer, og Verden er derfor ikke forgaaet. Værer kun overalt retfærdige, og I ville snart

udsone Eder, ja blive Venner, med denne Forestilling; thi Retfærdighed er just ikke andet, end den i Loven raadende Frihed.

K. R.

Historien.

Det er, som i nærværende Tidspunkt en usynlig Haand, ved overraskende Begivenheders uafbrudte Følge, vilde kalde hine mærkelige Ord i Minde, som Virgil lader sin Phegyas i Underverdenen tilraabe de Overmodige *). Allerede havde saaledes Tidenderne bestemt, i hvor mange Uger den store tyrkiske Flaade efter Chios Ødelæggelse skulde være færdig med det øvrige Archipelagus og selve Morea; og see! en Haandfuld modige Græker løbe med Brandere ind i denne frygtelige Armada, sprænge Admiralskibet med dets talrige Besætning i Luften, hævne de ulykkelige Chioters Mishandling paa Blodmanden Capudan Pacha og udbrede saadan Ødelæggelse og Skræk over den øvrige Flaade, at Grækenland fra Søsiden siges at være aldeles sikkert. Nu bebuder man, skiøndt ikke med saa al-

*) Lærer advarede Retfærd og Nemesis ei at foragte.

deles apodiktisk afgiørende Tone, deres Undergang fra Landsiden, hvor Serasketen Churschid Pascha med 40,000 Mand var marcheret ad Thessalien, havde slaaet Insurgenterne ved Zetun var trængt igiennem Thermopyle, havde besat Livadia og Salona, og skulde efter senere Breve have indtaget Theben og Athen. Derhos vidste man med Vished, at i disse Egne ved Juli Maaneds Ende herskede den største Bestyrtelse, og at fortvivlede Forholdsregler toges til at forsvare Peloponnes, hvilket dog den østerrigske Jagttager ansaae for temmelig misligt, ikke saameget fordi de ingen klækkelig Armee kunde sætte mod Churschid Pachas, som især fordi Uenigheden mellem Grækernes Anførere lammede deres Foretagender paa alle Sider. Saa godt som i selvsamme Dieblik indløber den Efterretning, at Churschid vel først havde vundet en Fordeel mod Grækerne, men disse havde derpaa draget sig ind i Thermopylas Snævrer, og medens en heltemodig Skare af 700 Mand her standsede den tyrkiske Hær, omgik de øvrige Grækere den, faldt den i Flanke og Ryg, og gjorde et uhyre Nederlag, hvorved 3 Paschaer, 70 Beyer og 11000 Tyrker skal være gjorte til Fanger; en Seir, der endnu maa blive vigtigere ved sine Følger, end den er i sig selv, i det ethvert Fremskridt af Grækerne maa tilføre dem nye

og nidkjære Vaabenbrødre, som af Chioternes Exempel vil have lært, at, naar man eengang har draget Sværdet mod Tyrkerne, var det end nødtvungen, er det intet andet Raad, end at bortkaste Skeden.

Med spændt Forventning er man nu opmærksom paa, hvad Følger disse Efterretninger ville have i Constantinopel, hvor man alt i Forveien længe har frygtet for et skrækkeligt Udbrud, der hidtil synes kun ved en synderlig Blanding af Strænghed og Klogskab af Ibrahim Pascha at være nedkuet; men dog ikke anderledes, end at man befrygter, de Midler, man dertil har brugt, tidligere eller silbere torde give Anledning til en desfrygteligere Explosion.

Midlertid har Divan gjort Mine til at begynde at efterkomme sine Forpligtelser, i det der ikke blot er udnævnt Hospodarer i Wallachiet og Moldau, men og virkelig de tyrkiske Troppe have begyndt at rømme disse Førstendømmer. Med meget spændt Forventning har man daseet den i Verona bebudede Congres imøde, hvor det østlige og vestlige Europas Anliggender sagdes at skulle afgiøres; men see, i det Øieblik da Alt synes ordnet og færdigt dertil, da man fra alle Kanter allerede har givet sig paa Veien til Wien, hvor Alt skulde forberedes, lægger en af de Mænd,

der med Iver ventedes paa Congressen at faae det store Ord, den engelske Udenrigsminister Marquis Londonderry, et Par Dage, for han skal tiltræde Reisen derhen, i Vanvid Haand paa sig selv, og den hele Machine synes at standse i Forventning af det nye Hiul, der bliver at indsætte isteden for det sønderbrudte, og af de Fiedre, hvoraf dette skal drives.

Ustridig er Marquis Londonderrys saa uventede og paafaldende Død i saa critisk et Dieblik en Begivenhed af uberegnelig Vigtighed, og det er ikke at undres, at ikke blot England, men hele Europa med Utaalmodighed venter paa, hvad Forandringer dette Dødsfald i Englands Ministerium, og følgelig i Englands System vil medføre. Der er — skriver man fra London, en Mængde Rygter i Omløb, hvo der vil blive udnævnt til Statssecretair for de udenrigs Anliggender. Hr. Canning — hvem dette Parti vel helst saae — er ingen Yndling af Kongen — fra Dronningens Proces af — og H. M. skal have erklæret, at han aldrig igien skulde faae Sæde i Cabinettet. Af denne Grund tænker ingen paa, at han skulde blive udnævnt til Londonderrys Eftermand; men det hedder ganske bestemt, at Marquis Landsdown skal træde ind i Cabinettet. Skulde dette være Tilfældet, føier Morning Herald til, vil ogsaa fore-

gaae en væsenlig Forandring med vor udenrigs Politik, i det Landsdown har forpligtet sig til meget, som er langt liberalere, end den afdøde udenrigs Statssecretairs Grundsætninger var; ogsaa have Aviserne mældt fra Wien, at Fonds ved den der indløbne Efterretning om hans Død vare sunkne, da rimeligviis nogle ængstlige Gemytter havde tænkt sig den Mulighed, at Whigs — Moira, Grey, Holland, Lansdown, Russel, Erskine pp. kunde komme til Statsroret." Naar man imidlertid betænker, hvor lydelig Hadbets Stemme saavel ved hans Jordefærd i London, som ved Efterretningen om hans Død, adskillige Stæder i England har udtalt sig; naar man erindrer sig, hvilke Kampe han, for at opretholde sit Sinecure-, og Raaddenborgs-System i nysluttede Parlamentssession har havt at bestaae, hvor misligt ikke sjælden deres Udfald har været, og stedse mere og mere blev; og at ved Parlamentets Slutning udtrykkelig bebudedes ham, man, naar man samledes igien, vilde begynde med fornyet og fordoblet Styrke, synes det just ikke, som der var nogen ængstelig Forestilling, at Kongen af England kunde være fristet til at giøre et Forsøg igien med et prøvet Sæt af Ministre, hvis Udgang af Ministerio for Storbritannien, og vel ikke for Storbritannien ene, var et Stød, som kun seent vil forvindes.

Ufstridig vil Udfaldet heraf, som man ved Kongens nære Hiemkomst fra Skotland kan see imøde, ikke være uden Indflydelse paa Tingenes Vending i Frankrig, hvor Spændingen er ubeskrivelig. Saaledes endtes eller rettere afbrødes Kammerets Session under overordentlig heftige Stridigheder, i det den venstre Side vilde have en Generalprocureur i Poitiers, der udtrykkelig havde nævnte Lafayette, Keratry, Foy, Benjamin Constant, og Lafitte som overbevuste om at være Bertons Medskyldige, sat under Tiltale, hvilket den høire Sides faste Stok naturligviis afslog. Saaledes er der et Schisma i Ministeriet selv, i det Villette og Corbieres ikke ere Ultraerne Ultra nok, hvorfor man vilde have Vi sas, der kommer hiem fra Rom, Hyde Neuville, hiemkommen fra Nordamerica, og Chateaubriand, der forlader Gesandtskabet i London efter Sigende for at gaae til Congressen i Wien eller Verona, i Spidsen af et nyt Ministerium, sammensat af idel Erkeultraer. Tillige berette Tidenderne, at nys er i St. Cloud holdt et Ministerconceil, hvor Villele og Corbieres ikke vare tilstæde, men derimod Statsraaderne Vaublanc, Bounald og Bourbonnaye, og hvor Majoriteten havde været af den Mening, at den franske Regiering maatte i Hiertet af Spanien udrødde de Spoer

af revolutionair Anarchi, som begyndte der at fæste Rod, følgelig erklære Krig, og lade Sundhedscordonnen komme frem. Nogle vovede vel at modsige dette Forslag, men det optoges dem meget ilde, indtil endelig en meget høi Person erklærede: Dieblikket var endnu ikke kommet at træde fiendtlig op mod en Regiering, der i det mindste hidtil syntes at handle i Forening med sin Konge; hvilke Ord naturligviis saameget mere maatte giøre Indtryk, da man vil vide, at i det mindste England havde erklæret sig imod væbnet Indblanding i de spanske Anliggender.

At oppustet ved slige Forventninger Borgerkrigen i det nordlige Spanien blusser frygtelig op, er saare begribeligt; et andet Spørgsmaal vilde være, om Indrykning af fremmede Tropper ikke vilde være det nemmeste Middel til at giøre Ende paa hin indbyrdes Tvedragt, og om det var saa afgiort, at de franske Krigere vilde være den Sag meget hengivne, de sendtes til Bistand. I Madrid er endelig et nyt Ministerium organiseret, som har de Constitutionelles Tillid. Processen mod Gardisterne fortsættes, og synes det, som man frygter at faae mere at vide, end man ønsker. Mellem Portugal og Spanien knyttes et meget nøie Venskab, som, man paastaaer, i Tiden torde lede til begge Rigers Forening. Mærkeligt nok er det, at man i Lissabon vil have sporet en Sammenrottelse fremtidig med Gardeopstanden i Madrid, og der ikke syntes aldeles Sammenhængende dermed. Efter senere Efterretninger, har i Catalonien organiseret sig et sig saa kaldende spansk Regentskab under Kongens Fangenskab.

D. 10. Septbr. 1822.

K. R.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen

helliget.

Syvende Binds

tredie Hæfte.

Slutning af Udtoget af C. R. Prams Testamente.

(S. f. H. S. 115).

Af Udarbeidninger, som ikke ere at henføre under Cathegorien statistiske oeconomiske Arbeider, i det mindste ei dertil hovedsagligen eller ene, er i det ringeste den største, nemlig

VI Forsøget om en Høiskole i Norge som 1796 tilvandt mig den største af de derfor udsatte Præmier, i hæderligste Concurrence med de

mange ypperlige Lærde, saasom med den i saadan Conflikt saa tit seierrige Baron Eggers o. fl.

Det maa forholde sig paa en egen Maade med de særdeles panegyriske Domme, der fældtes om dette Skrift, saavel i allgemeine Litteratur Zitung, som i den kiøbenhavnske lærde Tidende, da man kun 11 til 12 Aar sildigere synies i Norge at have glemt det, og den Mand, som deroppe, da Opgaven, som før aldrig besvaret, fremsattes paa ny, nu vandt den fornyede Priis, tilstaaer i Indledningen, at han ikke kiender det, der for ei længe siden erkiendtes for saadant, at man da skulde troe den fyldest besvaret, — og da Bedømmerne ei fandt hverken saadan eller saa mangen anden hans uforbøigelige Mangel paa Kundskab, at være til Hinder. —

Saa vigtigt er da vel dog dette mit Forsøg, at det ei maa savnes i Samlingen af mine Skrifter. Til der at trykkes igien, ønskede jeg vistnok ret meget at kunne tilføie adskillige Bemærkninger, som nærmere Omtanke, især den Leilighed, to Aars Reiser i Norge og Ophold paa de vigtigste Steder i Landet har foranlediget. — Den mellem mig og de Herrer, som tilkiendte mig Præmien, førte Correspondence, pudseerlig nok, findes vedhæftet det originale Haandskrift af den, som jeg efterlader. — Et Udtog af Be-

dømmelserne, den jenaiske, den kiøbenh. l. Tid. — ogsaa da min eneste virkelig lærde Antagonists, Badens, og den ei heller for mig partiske stokholmske Recensent, Silfverstolpes — bør, synes mig, ei mangle. Maaskee var det, hvad Samtid og Eftertid saae ligesaagierne som jeg, naar jeg saae op af Graven, og hvad der vilde give Arbeidet et større Værd, end jeg — meget større Anseelse end Præmien (og Commissionens ɔ: H. Exc. Statsraad Treschows Noter) kunde give dette Skrift, dersom dets Udgiver, forudsat, at det bliver enten Rahbek eller Engelstoft, vilde, hvad hver af dem saa særdeles er qualificeret til, ledsage det med sine Anmærkninger, og med en historisk Indledning. — Den Afhandling, jeg nogle Aar forud havde meddeelt i Minerva (1793 11 B.) heel ved den sildigere Udarbeidning overflødig, vil dog give Veiledning til Kiendskab med denne Gjenstands Literatur, som her endnu kunde benyttes.

VII. Forsøg om det kjøbenhavnske Weisenhuses Gienoprettelse, skiøndt skrevet for en Priis, som det ei vandt, vil dog nok findes at indeholde Planen for en Opdragelses Indretning for fattige Børn, som fulgt i det væsenligste maatte blive af saare ønskelig Virkning; i det mindste

indeholder den Udvillingen af mine Ideer om, hvorledes en saadan Anstalt burde være, hvad dens Diemed, hvorledes dette at naae. Jeg troer det ikke godt, om der skulde være for mange, der indladende sig med at læse denne liden Bog, skulde finde den uinteressant, end mindre, at ret mange skulde haane disse Ideer om Almuedannelse, som en Sværmers, hvilket, jeg rigtig nok veed, vederfores det af dem, som skulde bedømme det, vel og af en, der recenserede det (saavidt jeg erindrer.) Men det er hidtil, da dets Opskrift har saalidet indbydende, og det mødte Afslag heel naturligen maatte virke en Fordom mod det, som Recensionen ei formindskede, læst af faa, eller ingen flere.

VIII. I Form af Taler har jeg skrevet en heel Deel, hvilke Taler alle ere holdne (rettere oplæste, thi Mangel paa udvortes Veltalenhed har stedse afholdt mig fra endog at forsøge paa at foredrage dem saaledes, at jeg bør eller kan ansee dem som holdne) paa Opfordring af forskiellige af vore Selskaber, eller deres Bestyrere.

1) I det schouboiske Underviisningsinstitut, jeg troer, 1800, trykt i det skandinaviske Selskabs Skrifter.

2 og 3) I Selskabet for den jødiske Ungdoms bedre Dannelse i lige Anledning, trykte som Bilag til Borgervennen.

4) I den jødiske Nations Friskole 1810 ved en lige Anledning, særskilt trykt.

5) Paa det harmoniske Selskabs 25de Stiftelsesdag.

6) Det forenede musikalske Selskabs 25de Stiftelsesdag, jeg troer begge trykte i Minerva.

7) I Efterslægtselskabet, Sørgefest ved Statsminister Geh. R. Scheels Død, særskilt trykt.

8) I samme ved den aarlige Præmieuddeling (Minerva).

9 10) I Landhuusholdningsselskabet 1804 og 5 som dets Præsident ved den aarlige Præmieuddeling (Minerva).

11-12) I det forenede Selskab (Dreiers Club) paa Kongens Fødselsdag, den første 1802 eller 3, trykt i Minerva, den sidste 1810 trykt i scandinavisk Selskabs Skrifter, med udførlige statistiske Noter.

IX. Enkelte mindre eller smaa Afhandlinger over forskiellige Gienstande fornemmeligen i Minerva 1785—93 ogsaa i Borgervennen (saavidt de ikke ere nævnte forhen under V, 7. eller de der nævnte passeligere kunde ansees hidhø-

rende) og i scandin. Selsk. Skrifter. De vigtigere af disse ere:

1) Brevverling mellem en Landsbypræst og hans Søn om Forfatterskabets Værd (Min. Aug. 1793). Den der udkastede Idee er blandt de mange, som jeg ønskede, og som jeg ogsaa har foresat mig, noiagtigere og udforligere at behandle, om jeg dertil faaer Tid. Den fortiener det ubentvivl, som ny, og riig paa Anvendelse. Hvad jeg ikke selv maatte blive istand til, anbefaler jeg mine Udgiveres Omhu og Opmærksomhed.

2) Om Selskabelighed (Minerva 1791, IV). Denne Afhandling staaer i saadan Forbindelse med Talerne 5 og 6, at den maaskee passeligst sammstedes med dem.

3) Om Naade (Min. 1788, IIII).

4) Om Tydskhed (Min. 1789, II) ved denne bemærker jeg det samme, som strax oven ved No. 1 og 2.

5) Om Livsstraffes Nødvendighed (Min. 1793. I). Jeg har stedse ærgret mig over, at denne liden Afhandling slet ingen Opmærksomhed har tildraget den der fremsatte, ganske vist høist vigtige Idee, uden at den, saavidt jeg erindrer, i vor lærde Tidende er udmærket, just som en Ubetydelighed. J

det ringeste fortiente dette, efter mit Skiøn en høist alvorlig Undersøgelse, inden den blev forkastet. — For Resten om denne, som om No. 1, 2, og 4.

6) En Brudevielse (Min. 1793. I) Denne opvakte Sensation. Der kom en Art af Gjendrivelse paa dens Indhold i et af Minervas næste Hæfter. Forfatteren af denne havde ikke forstaaet, endnu mindre følt Brudevielsen. Det var saare ilde, at Discussionen af dette høist vigtige Æmne dermed ophørte. Eggers oversatte den i sit tydske Musæum, ogsaa i Tydskland tildrog den sig Opmærksomhed.

Vistnok blev den skrækkeligen misforstaaet, og har havt en overmaade ulyksalig Virkning, dersom den deri, dog, som jeg troede, med saa megen Varsomhed, og saa om Ærbødighed for Sædets og Tænkemaadens Reenhed, og Ægteskabets lyksalige Hellighed, forebragne Sandhed "at det udvordes Tvangs-"begreb om Ægtebaandets Uopløselighed virker natur-"ligen og hartad uundgaaeligen, naar der mangler "den sande indre Harmoni, som stedse forudsætter "den reneste Sædelighed, det modsatte af, hvad det "skulde", vist nok er den, siger jeg. Skrækkeligen misforstaaet, og har havt en høist ulykkelig Virkning, dersom et ufuldstændigt og letsindigt Begreb om

Sandheden, har bidraget med til den Lethed, større end før, hvormed Ægteskaber siden den Tid saa hyppigen opløses, og Skilsmisserne saa let faae offenlig Sanction.

Undertrykkes bør derfor ikke Afhandlingen, saalidt som Sandhed bør forties, fordi den ilde forstaaet, og fordreiet, misbruges. — Men ved atter at lægges for Almeenheden var det godt og nyttigt, om en anden end Forfatteren ledsagede den med Oplysninger, og Bemærkninger, som saavidt muligt reddede den fra Misforstand og Fordreielse, uden spildte og daarlige Forsøg paa, for at afvende Misbruget, at tilintetgiøre Sandheden selv.

7. Om de skiønne Videnskabers Selskab (Min. 1789). Jeg har atter igiennemlæst dette Stridsskrift (hvilket ei nylig er Tilfældet med Resten) i den Hensigt at finde det, hvad ei burde fornyes. Det finder jeg imidlertid saa aldeles ikke, at jeg tvertimod ret beder, det uden Bihensyn — uden, hvad der kunde giøre dig, min Rahbek, det mindre behageligt, at fornye paa en Maade Angrebet mod et Institut, af hvilket du nu selv er et mangeaarigt Medlem, ei udelades, ei engang mit Svar paa Badens Replik med et Tillæg af dig selv, og da for, at Tingen kan forstaaes, det fornødne af de ba-

danske ***. — Det bliver da vel fornødent, at du for Fuldstændighedens Skyld fortæller Enden paa Klammeriet, eller Virkningen af denne Controvers, eller rettere, saa godt du kan, forklare Muligheden af det sælsomme Phænomen *), at det hele Institut derpaa, som qvalt, faldt i en nu sex og tyveaarig Dvale.

8) Om den mærkelige af Fox i et politisk Giæstebud i London udbragte Skaal, eller hin, min politiske Troesbekiændelse indeholdende Afhandling om Frihedsbegrebets almindelige Udbredelse (Min. 1791). — Jeg haaber her selv at efterlade nogle Oplysninger eller Bemærkninger, som kunne bidrage til at give dette Stykke fornyet Interesse. — Disse, om jeg faaer giort dem, eller de Bemærkninger, Du vil tilføie, eller hvo der bliver

*) Da Omstændighederne neppe lade haabe, at en saadan Samling af Forf. Arbeider, som her forudsættes, kan udkomme, troer jeg det Pligt at mælde, at om de her paagieldende Punkter, paa forskiellige Steder, især i den under Arbeid værende Historie af vor Digtekunst under Christian den syvende, det fornødne vil blive meddeelt, saaledes som jeg er Sandheden, min Ven Pram, Selskabet, og mig selv det skyldig. K. R.

Udgiver, der dog formodes, som du og jeg, at erindre hin Tid, maa ved Udgivelsen sagtens indrettes efter Tiderne, og med den Varsomhed, hver ædel Borger skylder sit Fædrelands Ro. — Tiderne have siden synderlig forandret sig. — Du, min Ven! og enhver, som kiendte mig, vil dog nok vide, at, hvad der i hin Afhandling staaer, og hverken mere eller mindre, end hvad der staaer, var virkeligen min sande Tro, og er stedse saa. Du vil indsee, at den stemmer saare vel med enhver min Yttring, med hele min Vandel, ogsaa med Tendentsen af min Damon og Pythios, som dog ei heller burde været miskiendt for at være andet, end hvad den var, en ærlig fri Mands Apologi for Rojalismen, og da den blev til, et Ord i rette Tid, om det var blevet paaagtet. — Hvi blev den det ikke? maaskee manglede Tingen æsthetisk Værd nok, maaskee ogsaa en Deel af dem, der skulde agtet derpaa, og hævdet dens æsthetiske Værd, kun manglede Øren, eller havde dem for lange.

Der staaer i Minerva en Mængde flere smaae Afhandlinger af mig, som vil deels have for ringe Værd eller Interesse, deels hvis Værd kun var temporært, deels som jeg selv har glemt, og har ei nu, veed ei heller at faae i en Hast fat enten paa Mi-

nerva, eller ei engang paa Registret. Jeg erindrer blandt de øvrige kun een.

9) Om Bygselvæsenet. Dette var et af min Ungdoms tidligste Arbeider. En ung, ustudert, temmelig ukyndig Landsmand kom herned, for at søge sin Lykke. Han havde Hovedet fuldt af Projecter, og Klager, som han vilde anbringe, i Haab om, derved at anbefale sig. Han talede ilde, skrev om muligt, endnu slettere for sig. Jeg fik ham bragt fra at spærre sig selv al Fremgang ved at fremstaae som ilde udrustet Projectmager, eller alminbelig Anklager. For at give ham noget at vise sig med, samlede jeg de Anker, han førte, mod Bygselvæsenet, og gav dem denne Skikkelse. Han anbragte Tingen med den Tilbageholdenhed, jeg anbefalede ham, for ei at røbe sin Tomhed. — Isteden for en Skriver- eller Kopist-plads, gav man ham uden at trænge dybere ind paa ham, meget snart et ret godt Embed. — Jeg erfarede aldrig, om hans Andragende blev nærmere undersøgt. Det skede neppe. Der kom nye Mænd i Kammeret — Andragendet var i Hovedpunkterne sandt, men overdrevet. Jeg var selv giennemgløbet deraf. Bekiændtgiørelsen skal, siger man mig, have havt den gode Virkning, at ei faa Bygselherrer, ængstede, dreve deres Herreretter ei

nær saavidt, som man ellers havde vovet det, — Skulde det, som hørende til Tidens Historie, og forfattet med god, men brændende Følelse, bruges, saa hører Anecdoten om dets Tilblivelse med. Manden er nu død, ingen compromitteres.

10) Afhandlingen om Lystreiser, i scandinavisk Selsk. Skr. er af et andet Slags end de forrige, næsten blot Satyre. — En Art af Tunghed, af formegen Sammentrængthed, giør Foredraget, som efter sit Slags, burde være let og spøgende, søgt og besværligt. Jeg troer mig ei til at finde paa at rette denne dog sande Feil, som maaskee for nogen Deel har sin Grund i Lyst til at trodse adskillige Godtfolk, der fordre, at Alt, hvad dem bydes, skal fattes tilfulde saa mageligen, som en Comedieplacat. Deri vil jeg ei føie dem, ei udvande, flaugiøre, hvad jeg har at fremlægge, som fordrer et vaaget og ei sløvt Hoveds Omtanke. "Jeg skriver ei for Fæ."

Men bedre Læsere have Ret i at fordre, at Spøg skal ogsaa i Foredragets Form — hvorvel dog ei engang altid og ubetinget — være Spøg. Kunne og ville mine Udgivere — hvor og saavidt det kan skee med et Pennestrøg, og uden at kuldkaste Tingens Væsen, qvæle dens Aand — lette Læsningsarbeidet en Smule for den, som let trættes, om det

ei glider, som en Slæde paa glat Iis — uden at forvandle til Frost den omaandende Athenosphære, hvor den bør være varm, og uden at de fare afsted, saa de ei faae Stunder til at agte paa, hvad jeg vil føre dem igiennem — saa skulde det være mig ret kiert. — Den Ubeqvemmelighed har den mere sammentrængte Foredragsmaade, at den, mere end det mere laxe Foredrag, er udsat for Trykfeil, siden det ei er at forlange, at Bogtrykkersvenden overalt forstaaer, hvad han sætter; dertil og den, at Trykfeil, der hyppigere, er der saameget mere til Skade, da det er ei saa let at see, hvad der skulde staae. — Derfor maaskee, at næsten Alt, hvad jeg har ladt trykke, er saa fuldt af Trykfeil.

Den heraf flydende Anmodning til mine Udgivere om at bruge Opmærsomhed mod Stiil-, Skrive- og Tryk-feil, giælder især dette og næstfolgende Stykke, men dog ogsaa Alt, hvad der af mig er trykt, mere eller mindre.

11) Om Reisebeskriversygen med en Prøve af dens Udbrud (scand. Selsk. Skr. f. f. No.). Intet af, hvad jeg har skrevet, er saa umaadelig feilfuldt aftrykt. Især ere Navnene paa de i Reisebeskrivelsen forekommende Steder saa forfærdeligen mishandlede, at de aldeles ikke ere at gien-

kiænde. Jeg har rettet Feilene i mit Exemplar, men neppe læseligen nok, til at giøre det overflødigt, at faae en i Trondhiems Egne kiendt Mand til at læse en Correctur.

X. Beretningen om mine Reiser i Norge 1804 til 1806. Denne saadan, som den er affattet, som en officiel Rapport for Dec. og Comm. Collegium, ei for Publikum, indeholdes i ti for det meste meget svære Quartbind, dog vidtløftig skrevne. Den er i nærværende Skikkelse blot og tørt heel oeconomisk statistisk. Det første Bind bestaaer i enkelte Rapporter skrevne paa Reisen 1804. Disse vare, inden jeg kom tilbage i Foraaret 1805, alleerede forkomne. Jeg fornyede dem af min Copibog, hvor de endnu findes. — Den fornyede Afskrift forsvandt næsten strax, uden at være læst af andre, end — —, som ei vilde, at den Punkt om Tangbrændingen, maaskee ei at noget til Norges Fremme — skulde komme til Discussion. Jeg havde da giennemreist Landet til Trondhiem, største Deel af Trondhiems Stift, og, de vestre, og søndre Dele af Aggershuus. Jeg afgav min detaillerede Rapport inden Mai 1805 i 4 Qvartbind, med en heel Deel Tabeller, og nogle Tegninger, og fortsatte Reisen fra Julii 1805 til Mai 1806. Jeg havde da bereist især hele Christiansands Stift,

den Deel af Landet, hvorom forhen især manglede nøiagtig Underretning, som og atter Aggershuus-stifts vestligste Egne. — Beretningen om denne Deel af Reisen indeholdes i 4 brøie Qvartbind, og et femte, der indeholder et concentreert Oversyn over det Hele, og nogle og firsindstyve statistiske oeconomiske Tabeller; og er det af Beretningen, som angaaer Christiansands Stift, ei langt fra at kunne gielde for en fuldstændig oeconomisk Statistik over denne Provinds, om hvilken forhen havdes næsten slet ingen Kundskab.

Ganske, som disse Reiseberetninger ere, ere de vel ikke at lægge for Publikum. De indeholde hist og her en for smaalig Detail, enkelte Vink om Embedsmænd eller Individer, der passende, og som sig bør, af en fortroet Embedsmand til hans Collegium, offentlige vilde være til ingen Nytte, desuden nu (1816) allerede elleve Aar gamle, ere de deels unyttige, deels det, de fortælle, nu heel anderledes. Tilberedelsen til Trykken vilde for det meeste bestaae i at udslette.

Af en Reisebeskrivelse vilde de fleste Læsere vel og fordre noget andet end blot og bar statistisk Oeconomie, skiøndt, ei for snævert taget, indeholder dette allerede meget. En Deel Bidrag til at giøre Beret-

ningen i det mindste noget mere underholdende, eller mindre eensformig, indeholder vel min holdne Journal, dog er denne for en stor Deel vel neppe at forstaae af andre end mig selv. Til at indrette det hele for at forelægges Publikum, stolede jeg, understøttet af de i Journalen antegnede Vink, paa min Hukommelse. De væsentlige Underretninger indeholdtes for den mindste Deel i Journalen, for det meste i særskilte Antegnelser og Documenter, som i den allerede fuldendte Beretning ere benyttede og verificerede ved Sammenhold med hinanden, og med det, jeg her hiemme omhyggeligen samlede i Archiverne, og bearbeidede.

Det var min Agt, at bearbeide Alt dette til en saa interessant som nyttig Bog. Det er den sidste Reise eller den i Christiansandsstift, som jeg i Henseende til det væsenlige har fuldendt. Jeg vilde brugt det øvrige endnu eengang, tilligemed Bergens Stift, og de Strækninger af Aggerhuus og Trondhiems Stifter, som jeg for løseligen besaae. Jeg vilde, hvad kun efter Reisen hernede lod sig giøre, ledsage det hele med ligesaadanne sammenhængende statistiske Tabeller, som de over Christiansands Stift. Krigen standsede det Hele, og nu er det ved Aftrædelsen af Norge, og Archivernes Adsplittelse giort umuligt

ganske efter Hensigten at fuldende det. Det kan ei heller dølges, at det hele Arbeid har ved en Buchs og Hausmanns siden udkomne Reiser i Norge tabt en heel Deel i Interesse. Norge er siden dem ei længer en terra incognita, som det var, da jeg reiste. Begge reiste strax efter mig, bleve meget vel underrettede, skreve meget vel, og gave vel langtfra ikke saa nøiagtige og omstændelige Efterretninger, som mine dog maatte kunne blive, og nødvendigen maatte blive; men den store Nøiagtighed er vist nok, hvad de færreste søge; meget maa nødvendigen see ud, som om vi afskreve hinanden. Et stort Fortrin for, hvad mine Beretninger kunde komme til at indeholde, er den Riigdom af geognostiske, mineralogiske, ogsaa andre naturhistoriske Oplysninger, som udgiøre aldeles Hovedsagen af hine Mænds Arbeider, og hvoraf jeg intet kan meddele.

Neppe burde dog mit hele Arbeid, som det er, være spildt, og ubrugt overlades Møllene. Forkortes kan det vel noget, neppe ret meget; tvertimod kunde det, burde vel og meget forøges. Saa ubyre stort, som det seer ud, er det ikke. Det er meget vidtløftigen og stort skrevet. Trykt, som jeg vilde det, passende til Resten af mine Skriblerier, som jeg gierne

vilde have dem trykte, det er i portativ Form, og med nogenlunde tækkelig Tryk, som vor Tycho Rothes Bøger omtrent, vil det vel udgiøre en 4 eller 5 Bind eller circa 100 Ark, foruden Tabellerne, der nok maatte trykkes særskilt, for ei at sammenkrølles for meget, da de for en Deel maa nødvendigen blive meget store. De burde derfor vedføies i et Quart- eller lidet Folio-Hæfte. Der burde og vedføies Korter, hvoraf der allerede er nogle faa. Resten burde, og kunde meget let og uden stor Bekostning besørges, ved Copier af det store pontoppidanske til Forundring gode Kort i formindsket Scala, som de Begtrups Beskrivelse over Agerdyrkningen i Danmark vedføiede Korter, paa hvilke fornemmeligen kun de af mig ommældte Steder behøvede at nævnes og betegnes.

XI. Af mine andre indenlandske Reiser er endnu kun Reisen i Nordsiælland 1806 nogenledes rede til at trykkes. Den har sit Værd fornemmelig af en temmelig nøiagtig Underretning om de nordsiællandske Fiskerier, det esserømske Faareavls Institut og Canal, og om Frederiksværk. Den udgiør et Quartbind, som, da ogsaa denne er, som hine, egentligen en officiel Rapport, i hvilken der disaarsag maatte være en Deel at udelade, vilde trykt vel endda nok udgiøre et maadeligt Octavbind.

Jeg opholdt mig 1798 og 99 paa Bornholm, for, i Forening først med Assessor Esmarch, siden med Justiceraad Rafn, at undersøge Steenkulsværket der. De dertil anstilte Arbeiders Resultater, i Forbindelse med de forrige i samme Hensigt, burde kiændes, at ei flere skal, som det skeede faa Aar efter, spilde Arbeid og Summer paa at efterforske, hvad der fyldest kan vides forud Meget udførlig Beretning om det bornholmske Steenkulsvæsen, det er: samlede Resultater, ei alene af mine, men af samtlige mine Forgiængeres anstillede Undersøgelser, som jeg med yderste Omhu opsøgte, samlede, og benyttede, et godt Kort over den steenkulholdige Kyst, med Antegnelse af alle Anviisninger, og undersøgte Steder, markscheiderske Korter og Tegninger over Fløtserne og Lagene, Beskrivelse over dem, og over de med Kullene anstillede Forsøg, practiske Beregninger over Kullenes Udvinding og Værd, o. s. v. findes af mig indleveret til Oec. og Comm. Collegium, siden derfra til Rentekammeret, hvor det er i Biergværksbureauet; eller Collegii Archiv. Men desuden har jeg fra samme Reise meddeelt Collegium udførlige Beretninger over alle Grene af denne Øes Oeconomievæsen. — Ogsaa dette Arbeid er af dem, som det var mit Ønske og

min Agt at ordne og indrette saaledes, som jeg troede, det til at offenliggiøres til Nytte for det Almindelige overhoved, for Bornholm, især burde. Det vil af de forhaandenværende Papirer ingen Vanskelighed have.

Jeg har samlet Materialier til en udførlig Efterretning om de vigtigste oeconomiske Anliggender i de fleste andre Egne i Siælland, dog især i Odsherred, som et i mange Henseender, især i Henseende til Folkecaracteren fra Resten af Provindsen heel forskielligt Landskab, ligeledes paa en Reise af nogle Uger i Fyen, hvor Høravlsinstitutet paa Trolleborg og Høravlens Udbredelse derfra, var Hovedformaalet. — Dog dette, som og, hvad jeg har samlet og begrandsket om Tobaksavlen ved Fredericia, den derværende franske Colonie, og meget mere, har jeg Uret i her at nævne, uden som for at minde mig selv om, hvad jeg, dersom Forsynet tildeler mig Liv og Evne, bør og vil søge, at efterlade mig saaledes tilberedet, at det efter min Død kan tiene med til Beviis for, at jeg har ønsket og stræbt, ei at ville have levet forgiæves. — — — —

Fru Mettelild og Fru Ellen *).

Der boer en Frue i Siælland,
Hun var en Frue selv (?)
Det maa man hendes Sønner love,
Hun lærte dennem alle saavel.
Frue Ellen kjære hun kan vel Raad sige.

I raade Eder, mine kjære Sønner,
Alt før I rider at gille,
I raade Eder aldrig Enke eller Mø,
Mod deres Frænders Villie.

Vi var ikke Søskend foruden to,
Jeg og saa min Broder;
Min Fader satte mig til Kloster,
Og død saa var min Moder.

Hør I det, mine kjære Sønner,
Jeg vil det ei for Eder dølge,
Jeg gav Eders Fader min Tro,
Mod alle mine Frænder deres Villie.

Der min Fader han det spurgte,
Og saa blev han mig vred;

*) Af Kjæmpevisemanuskriptet paa Stiftsbibl. i Odense.

Saa gav han mig en anden Ridder,
Den største Sorg jeg fik.

Det var Eders kjær Fader,
Der han de Tidender spurgte,
Og saa drog han til Ribe,
Den samme Ridder han slog.

Der han havde slaget den Ridder ihiel,
Saa rømte han ud af Land,
Og der var han i otte Aar,
Mig baade til Sorrig og Vaande.

Der min Fader han var død,
Saa kom han hjem til Land;
Saa lod han blende og brygge Viin,
Han sendte mig hjem til sin.

Vi var tilsammen i atten Aar,
Efter begge vores egen Villie;
Det Menneske blier aldrig i Verden til,
Der hørte os et Ord at skille.

Hør I det, mine kjære Sønner,
Saa hendte mig større Sorg;
Min Broder han slog Eders Fader ihjel,
Her paa sin egen Borg."

De svoer om Gud, de svoer om Mand,
Om Christus den Herre saa dyre:
"Alt skal han kjende hin Kunst fuldvel,
Om han skal vores Vrede stille."

"Hør I det, mine kjære Sønner,
En Bon skulle I mig vide,
Det første I til min Broder gaaer,
Saa skal I sige mig til."

Det da meldte hendes yngste Søn,
Han stod udi Skarlagen smaa,
"Ja saamen min kjære Moder,
Da maa I fuldvel saa."

For da rider de femten Riddere,
De maatte dem vel Riddere kalde;
Efter red stolten Eline kjære,
Var Moder af dem alle.

Ind kom liden en Smaadreng,
Var klædt i Kjortel ny,
"Hisset seer jeg Eders Søstersønner,
Foroven vores By.

Hisset seer jeg Eders Søstersønner,
Foroven vores By;

Deres Harnisker er saa blanke,
Deres Glavind staaer høit i Sky.

Fru Ellen og hendes Sønner,
De kom der ridende i Gaard;
Ude da stander den liden Smaadreng,
Var klædt i Kjortel blaa.

"Her stander du, liden Smaadreng,
Agt, hvad jeg siger dig,
Hvor sover Herr Peder inde,
Du dølge det ei for mig."

"Frue Mettelille sover i Høienloft,
Som hende fuldvel sømmer;
Herr Peder han sover der indenfor,
Alt i saa sterke Gjemmer."

Saa stødte de paa Døren,
Baade med Skjold og Spiud;
"I stander op, vores kjære Morbroder,
I gange i Gaarden ud."

Det var Herr Peder,
Han klapped' sin Hustru ved Kind:
"Hvad Raad kanst du mig kjende,
Hjertens Allerkjæreste min!"

"Tag I nu Eders Dannesvende,
Som I haver givet Brød,
Og søge I ud i Marie Kirke,
Inaar I trænges af Nød.

Søg I ud i Marie Kirke,
Som om I kunde der blive;
Jeg vil gange disse Herrer imod,
"Om de vil Eder det tilgive.

Det da svared de Riddere,
De vare i Hu saa vrede:
"Og vi ere Eders Søstersønner,
Og vi vil tale med Eder."

"Hør I det, mine Søstersønner,
Hvad jeg Eder ombeder;
I ville mig hverken hugge eller slaae,
Imens jeg taler med Eder."

Det da svared de Riddere,
De havde saa ondt i Hu:
"Det vilde I ikke Fader love,
Det angrer os endnu."

Ud gik skjønne Frue Mettelille,
Hun havde stor Sorrig og Vaande;

Hendes elleve Børn gik hende for,
Den tolvte havde hun ved Haande.

Hun gik om de Herrer,
Om Frue Ellen monne hun gange;
Det vil jeg forsanden sige,
Saa gode Svar hun monne fange.

Længe stod skjønne Frue Ellen kjære,
Og saae hun derpaa;
"Det maatte være stor Sjælevaade,
At tage dem Faderen fra.

"Vi var og saa mange,
Og vi var og saa smaa,
Den Tid vor kjære Morbroder
Han tog os Faderen fra."

Det da svared den ældste Broder,
Af Spot saa monne han svare:
"Pleier ikke Husbonden hjemme at være,
Naar Gjesterne komme til Gaarde?"

Det svared stolten Frue Mettelille,
Hun var udi Hu saa mod;
"Fuldgjerne havde han hjemme været,
Om han for Eders Vrede havde tord!"

Det da svared' den yngste Broder,
Han var en Mand saa trøst:
"Ikke tager jeg den Synd paa mig,
At gjøre disse Børn faderløs."

"Han gjorde for Eders Faders Død
Baade Pligt og Bod;
Han gik sig til Rom,
Paa sin bare Fod.

Han gik sig til Rom,
Paa sine bare Been;
Han haver bygget Kirke og Closter,
Udaf graa Malmersteen."

Længe stod Knud, hendes yngste Søn,
Og saae han derpaa:
"Ikke veier jeg min Morbro'er idag,
For alt det Gods jeg aaer."

Der var stor Lyst i Herr Peders Gaard,
Stor Glæde og heel større Gammen;
Saa vel forliges de Sødskendebørn,
De kom alle tilsammen.
Frue Ellen kjære hun kan vel Raad sige.

M. Winther.

Jomfru Ingeborg. *)

Fru Mettelil boer sig ud ved Aa,
Hun haver en Datter saa fiin,
Og hende fæsted Hertug Henrik
Til Allerkiæreste sin.
Nu stander al Verden i Fryd.

Fæsted han Jomfru Ingeborg,
Den skiønne Liljevand,
Han bad hende hos sin Moder blive,
Saa foer han ud af Land.
Nu stander o. s. v.

Han var borte i Vintre,
Og saa i Vintre fem,
Der de Aar hengangen var,
Kom han i Landet hiem.

Jomfru Ingeborg stander i Høienloft,
Og seer hun ud saa vide,
Hisset seer jeg Hertug Henrik,
Og Snekken under ham skride.

*) Efter Kiæmpevisemanuskriptet paa Stiftsbibliotheket i Odense.

Jomfru Ingeborg satte sig hos Moder sin,
Hun vrider sine Hænder saa saare,
Hun var alt i Hu saa tung,
Og fælder saa modige Taarer.

Hør du kiære Datter min!
Hvi græder du saa saare?
Hvi da falmer din Rosenkind,
Og hvi da fælder du Taare?

Dig falmer Lød som Græs paa Jord,
Og Løv paa Lindequist;
Du er som den eneste Mø,
Der al sin Glæde har mist.

Det svared Jomfru Ingeborg,
Hende rand Taarer paa Kind:
„Skam faae Jomfru Sidsels Broder,
Han har spildet Æren min."

„Hvor skulde det tilkomme,
Han skulde spilde Æren din?
Otte saa vare de skiønne Jomfruer,
Dig fulgte baade ud og ind."

„Det var silde om Aften,
Jeg skulde tilsenge gaae,

Jomfru Sidsel og hendes Broder
Haver mig baade forraadt.

I lukked min Dør med Jern,
Saa gik jeg i min Seng,
Op stod Jomfru Sidsellille,
Hun lod sin Broder ind.

Han slog mig saa saare,
Han drog mig i mit Haar;
Jeg torde det ek aabenbare,
For I var mig saa haard."

Det var stolten Frue Mettelille,
Hun slog hendes Datter saa saar,
Fire da var de skiønne Jomfruer,
Hende løsted paa Bolster blaa.

Det var ikke derefter,
Foruden Maaneder to,
Det var Hertug Henrik,
Han kom der ridende i Gaard.

Hertug Henrik han stod paa Mure,
Og saae hen derpaa,
At alle de skiønne Jomfruer
De monne i Høienloft gaae.

Det var Hertug Henrik,
Han spurgte den Portner ad,
Hvo ere alle de skiønne Jomfruer,
Som her forsamlet er?

Det er Jomfru Kirstin,
Hun kom af heden Bye;
Og det er Jomfru Ermegard,
Hun kan baade skiære og sye.

Det er stolten Ingerlille,
Alt i hendes Skarlagen rød;
Og det er Jomfru Eline,
Den allerskiønneste Møe.

Der er inde Jomfru Blidelille,
Alt i hendes Skarlagen grøn;
Og der er Jomfru Lisabet,
Hun er en Jomfru skiøn.

Der er inde Jomfru Sidselille,
Alt i hendes Fløiel blaa;
Der er inde Jomfru Ingeborg,
Alt i den Bliant smaa."

Hertug Henrik gik i den Borgegaard,
Han leger med sit Sværd,

Da lyster hannem i Fruerstue
At gaae blandt Jomfruer og Møer,

Midt udi den Borgergaard,
Der aþler han sit Skind,
Saa gik han i Fruerstuen
For Frue Mettelille ind.

"Her sidder I skiønne Frue Mettelille,
Og kiære Moder min;
Hvor er Jomfru Ingeborg,
Med sine Jomfruer inde?"

For oven ved den Høilofts Svale,
Forneden ved den Tinde,
Der er Jomfru Ingeborg
Med sine Jomfruer inde.

Det var Hertug Henrik,
Han vender sig snarlig omkring,
Saa gik han i Høienloft
For sin kiær Fæstemø ind.

Det var Hertug Henrik,
Han gik i Høienloft ind;
Det var Jomfru Ingeborg
Hende rand Taare paa Kind.

Længe stod Hertug Henrik,
Og tænkte han derpaa,
Hvi monne Jomfru Ingeborg
Have slig en Dragt paa?

"Velkommen, Hertug Henrik,
Og vil I sidde hos mig,
Al min lønlige Sorg
Den vil jeg klage for dig.

Jeg gik i min Seng at sove,
Og lukte jeg Døren min;
Op stod Jomfru Sidselille
Og lukte sin Broder ind.

Han rev af mig mine Klæder,
Han slog mig saa saare;
Jeg turde det ikke aabenbare,
For jeg havde Moder saa haard."

Længe sad Jomfru Ingeborg,
Med Suk og Sorg i Hu;
"Saa gierne giver jeg eder Lov dertil
At fæste en anden Jomfru."

Det var Hertug Henrik,
Klapper hende paa hviden Kind,

Det Ord skal du godt af nyde,
Hiertallerkiæreste min!

Svared det Jomfru Sidselille,
Hun smiler under sit Skind,
"I lade den Svend den Jomfru faae,
Der har stemmet Villien sin."

"Tak skal I have Jomfru Sidselille
For eders Giftermaal;
Eders Broder skal jeg lade hænge,
Selv skal I brænde i Baal.

Det skal I have, Jomfru Ingeborg,
For det var Eder imod,
Alle de Dage jeg leve maa,
Da skal jeg være Eder god."

Det bad Fruer og Jomfruer,
Saa mangen en skiøn Mø;
Jomfru Sidselille maatte ved Livet blive,
Hendes Broder under Sværdet døe.

Nu haver Jomfru Ingeborg
Forvunden al sin Harm,
Hun sover vel saa gladelig
I Hertug Henrik sin Arm.
Nu stander al Verden i Fryd.

M. Winther.

De HH. Says Sismondis og Malthus Meninger ꝛc.

(Udaf Edinburg Rewiew).

(Sluttet, s. f. H.)

Men der paastaaes, at disse Midler ikke vilde blive satte i Reqvisition, og at det er umuligt, at saa stor en Arbeidsbesparelse kunde finde Sted i en Vindskibelighedsgreen, der sysselsætter $1\frac{1}{2}$ Mill. Mennesker, med nogen rimelig Udsigt til en saadan Tilvæxt i Spørgsmaal efter Arbeid til andre Beskiæftigelser, som vilde optage de Hænder, der vilde sættes i Uvirksomhed. Da dette er en Indvending, hvorpaa megen Vægt er bleven lagt, og der er bleven fremført paa ny i tusind forskiellige Skikkelser, tør det være passeligt at undersøge den noget omstændelig.

For det første er det nødvendigt at anmærke, at en Forbedring, der havde den Virkning, at faae Bomuldsvarernes Priis til at falde ni tiende Dele — det er, som satte een Tiende Deel af den Capital og det Arbeid, der nu er sat i den Manufactur, istand til at frembringe samme Qvantitet af Vare, kunde umulig have den Virkning at sætte de øvrige ni Tiendedele ud af Virksomhed. Spørgselen efter Bomuldsvare,

isteden for at blive staaende, vilde i slige Omstændigheder meget høilig forøges. De, som leve af deres Arbeide, og hvis Raad til Livets Fornødenheder og Overdaadigheder altid er sammenligningsviis indskrænket, udgiøre en umaadelig Majoritet af hvert Lands Befolkning, og enhver betydelig Nedsættelse i Prisen af en Vare, der almindelig søges, er næsten altid befundet, at udvide Efterspørgselen i langt større Forhold. Dette har i en overordenlig Grad været Tilfældet med Bomuldsmanufacturen selv. Det vilde maaskee være umuligt at nævne nogen Vindskibelighedsgreen, hvor saa stor en Tilvæxt har fundet Sted i Frembringelsesævnen, og dog er det vist, at Markedets Udvidelse, der er en Følge af hver ny Opfindelse til at spare Arbeid og Udgift, altid har foraarsaget Sysselsætningen af et forøget Antal Hænder. Nu er der ingen Grund til at antage, at Forbedringernes Virkning i den tilkommende Tid, vil i nogen Henseende være forskiellig fra deres Virkninger hidindtil. En saadan Nedsættelse i Prisen, som vi her have antaget, vilde give vore Bomuldsvare en afgiort Superioritet paa ethvert Marked i Verden. Fremmede Stater vilde forgiæves stræbe at forbyde deres Indførsel. Godtkiøbsvare ere altid sikkre paa at skaffe dem Vei giennem hver Bom. For

at bruge Sir Josiah Childs rigtige og kraftige Udtryk: de, der kan give den bedste Priis for en Vare, skal aldrig mangle at faae den paa en eller anden Maade; af saadan Styrke, Fiinhed og Voldsomhed er Handelens almindelige Gang.

Men for det andet gaae vi videre, og paastaae, at de Fordele, der følge af Machineriets Indførelse, aldeles ikke, som Hr. Malthus antager, beroe paa, at Markedet udvides i Forhold til Nedsættelsen i Varenes Priis. De ere ligesaa store, hvor ingen saadan Udvidelse kan finde Sted. — Blev Prisen paa Bomuldsvare nedsat i Forhold af ti til eet, paa samme Tid, som Spørgselen efter dem ikke kunde udvides, er det sikkerlig sandt, at ni Tiendedele af den Capital, og den Vindskibelighed, der var sat i Bomuldsmanufacturen, vilde blive sat ud af denne Anvendelse; men er det ikke ligesaavist, at der forholdsviis vilde blive en Udvidelse af Efterspørgselen efter Producterne af andre Vindskibelighedsgrene?

De Midler, hvorved Kioberne forhen betalte for de dyre Bomuldsvare, kunde sandsynligviis ikke blive formindskede ved denne forøgede Frembringelses Lethed. De vilde bestandig have samme Capital at anvende, og samme Indtægt at udgive. Den eneste Forskiel vilde være, at en Tiendedeel af

den Sum, der forhen var bleven udkrævet til at forskaffe et passende Forraad af Bomuldsvare, vilde nu være tilstrækkelig til dette Diemeed, og at de overblevne Mitiendedele vilde blive anvendte til at kiøbe noget andet Slags Vare; vi sige, vilde blive anvendte, thi skiøndt vi kunne have nok af et eget Slags Vare, er det dog aldeles umuligt, at vi nogensinde kunne have, hvad vi skulde ansee for et tilstrækkeligt Forraad af alle Slags Vare. Der er ingen Grændser for Opbyngningslidenskaben.

Nec Cræsi fortuna unqvam, nec Persica regna Sufficient animo.

Den Deel af Indtægten, der var bleven fri ved Bomuldsprisernes Fald, vilde det ikke tillades at ligge ørkesløs. Den vilde upaatvivlelig blive anvendt til at kiøbe en forøget Qvantitet af nogen anden Ting. Den virkelige total Efterspørgsel i Samfundet vilde derfor ikke i ringeste Maade lide. Hvad Capital eller Arbeid blev frigiort fra Bomuldsmanufacturen, torde siden blive ligesaa fordeelagtig anvendt til at frembringe de Vare, efter hvilke der vil blive en eqvivalent Forøgelse af Spørgsel. Og efter Forløbet af et saadant Tidsrum, der vilde tilstæde deres Overførelse til disse nye Anvendelser, vilde Arbeidet igien blive i ligesaa stor Søgning som nogensinde,

medens ethvert Individ vilde blive istand til at faae tifold den forrige Qvantitet af Bomuldsvare, for den samme Qvantitet Arbeide, eller nogen anden Vare, hvis Værdi var bleven stadig.

Det er imidlertid paastaaet (Sismondi, nouveaux principes) at naar Machineri er blevet anvendt til at giøre det Arbeide, der forhen er blevet giort ved Arbeidere, bliver Varens Priis siælden eller aldrig nedsat saameget, at Prisens Nedsætning er ligemed de Arbeideres Dagløn, der sættes ud af Virksomhed. Den Opfindelse af Machineri, siger han, der vilde tilveiebringe Bomuldstøier 5 pCt. under de nærværende Priser, vilde foraarsage, at hver Bomulds Spinder og Væver i England fik Afskeed; medens den forøgede Søgning efter andre Vare, der foranledigedes ved denne ubetydelige Besparelse, blot vilde skaffe Syssel for 5 pCt., eller en Tyvendedeel af de ledige Hænder; saa at, naar en saadan Forbedring skulde finde Sted, maatte den store Majoritet af slige Personer enten reent sulte ihiel, eller forsørges i Arbeidshuset. Men i at giøre denne Paastand, har Hr. Sismondi forsømt et høist vigtigt Element; han har ikke sagt os, hvorledes disse Machiner skulle frembringes. Hvis, som Hr. Sismondi stiltiende har antaget — Machiner koste ingen Ting,

hvis de, som den athmosphæriske Luft, ere Forsynets frie Gave, og ikke kræve noget Arbeide at frembringe, da isteden for at Priserne skulde falde fem Procent, vilde de falde til slet intet, og hver Skilling, der tilforn var bleven anvendt til at kiøbe Bomuldsvare, vilde nu blive fri, og anvendes til at kiøbe andre Vare. Men dersom ved at sætte, at Indførselen af det ny Machineri har nedsat Prisen af Bomuldsvare fem pCt., Hr. Sismondi mener, som han maa giøre, at 20,000 Pd. satte i een af hans forbedrede Machiner, vil frembringe samme Qvantitet Bomuldsvare, som 21000 Pd., anvendte som circulerende Capital, eller i det nu brugelige Machineri, er det tydeligt, at tyve Enogtyvende Dele af den hele Capital, der før brugtes i Bomuldsmanufacturen, vil nu blive anvendt til Manufactur af Machineriet, og at den tiloversblivende ene Eenogtyvendedeel, vil udgiøre en Fond til at understøtte de Arbeidere, der ere sysselsatte med at frembringe de Vare, som i Følge de 5 pCt., Bomuldspriserne falde, der forholdsviis maa blive en større Spørgsel efter. I saa Tilfælde er det da tydeligt, at isteden for at tyve af hver een og tyve Arbeidere, der var sysselsatte ved Bomuldsmanufacturen, skulde blive sat ud af sin Virksomhed, vilde ikke eet eneste Individ komme i den Stilling. Men

da denne Slutning grunder sig paa den Forudsætning, at Machinerne blot vilde vare eet Aar, torde Hr. Sismondi endnu paastaae, at, naar de vare skikkede til at vare ti eller tyve Aar, vilde der blive Mangel paa Arbeid. Sandheden er midlertid, at det modsatte holder Stik, og at isteden for at formindskes, Spørgsel om Arbeid tager til, efter som Machinerierne bleve varigere. Sætte vi, at Fordelen er 10 pCt., naar en Capital af 10,000 Pd. er sat i en Machine, der er beregnet til at vare eet Aar, maa de Vare, som derved frembringes, sælges for 22,000 Pd., nemlig 2000 Pd. Fordeel, og 20,000 Pund til igien at anskaffe Machinen selv. Men hvis Machinen var indrettet til at vare ti Aar, vilde de Vare, som produceredes derved, isteden for at sælges for 22,000 Pd., kun sælges for 3254 Pd., nemlig 2000 som Fordeel, og 1254 at oplægge som en Annuitet paa ti Aar, til at erstatte den oprindelige Capital af 20,000 Pd. Saaledes sees, at ved at indføre en Machine bygget med en lige Capital, der skulde vare ti Aar isteden for eet Aar, vilde Prisen af de Vare, som derved frembragdes, falde til omtrent en Syvendedeel af deres forrige Priis. Bomuldsforbrugerne vilde følgelig, ved deres lige forøgede Søgning af andre Artikler, i Fremtiden skaffe Arbeid

for sex Syvendedele af de ledige Arbeidere. Men dette er ikke den eneste Virkning, der vilde frembringes. Eieren af Machinen vilde foruden den ordenlige Fordeel af hans Capital ved Enden af det første Aar have en forøget Indtægt eller Capital af 1254 Pd. eller en sextende Deel af hans Machines Værdi, som han nødvendig maatte anvende paa een eller anden Maade til at betale Arbeidsløn; ved Enden af det andet Aar vilde denne forøgede Indtægt eller Capital stige til omtrent Ottendedelen af hans Machines Værdi, og i de sidste Aar af dens Tilværelse, er det øiensynlig, at langt fra at være taget af, Søgning af Arbeid maatte være bleven næsten fordoblet.

Man seer derfor, at ingen Forbedring af Machineri mulig kan formindske Søgning efter Arbeid, eller nedsætte Arbeidslønnens Priis. Indførslen af Machineri til et Brug foraarsager nødvendig en lige eller større Spørgsel efter de ledigblevne Arbeidere til nogen anden Beskiæftigelse. Den eneste Byrde, den nogensinde paalægger Arbeideren, er, at den i nogle Tilfælde nøder ham at skifte Haandtering. Denne er midlertid ikke meget væsenlig. Den, der er opfød til Vindskibeligheds og Arbeidsomheds Færd, kan let skifte fra en Haandtering til en anden. De forskiel-

lige underordnede Grene af alle Vindskibelighedens Fag have saamange Ting fælles, at et Individ, der har giort nogen betydelig Fremgang i eet, sielden har megen Vanskelighed ved at naae et lige Fremskridt i et andet. Det er let for en Bomuldsvæver, at blive en grovt Klædes= eller Linned-Væver; og der vilde behøves en meget indskrænket Grad af Underviisning, til at lære den, der kan giøre en Karre eller Vogn, til at bygge en Tærskemachine.

Hr. Malthus er midlertid ikke tilfreds ved denne Slutning. "Ved at trække Capital udaf en Anvendelse, siger han, og sætte den i en anden, er der næ-"sten altid betydeligt Tab. Om og hele det Over-"blevne blev umiddelbar anvendt, vilde det blive min-"dre i Beløb. Om det endog maatte give en større "Production, vilde det ikke fremkalde den samme "Qvantitet af Arbeid, som forhen; og med mindre "der blev brugt flere Huustyende, vilde mange Perso-"ner sættes ud af Arbeid; og saaledes vilde den hele "Capitals Evne til at fremkalde samme Qvantitet "Arbeid, aabenbar beroe paa den tilfældige Omstæn-"dighed, at de ledige Capitaler uddroges uformind-"skede fra deres gamle Bestemmelse, og "fandt strax eqvivalent Anvendelse i andre." Hr. Malthus mener herved at vise, at skiøndt Samfundets

effective Efterspørgsel, ikke vilde formindskes ved en forøget Lethed af Production, thi han indrømmer tydelig, at ingen saadan Mindskning vilde finde Sted, vilde der dog — saafremt ikke hele den faste Capital, som var giort unyttig ved Forbedringen, kunde drages ud, og sættes i nogen anden Green, ikke blive noget Middel til at fyldestgiøre denne Efterspørgsel, eller anvende samme Qvantitet af Arbeid som før. Men denne Indvending er aldeles grundet paa en Feiltagelse, som det ikke er lidet overraskende, at en saa duelig Oeconomist som Hr. Malthus, skulde være faldet i. En Manufacturists Evne til at anvende Arbeid beroer ikke paa det fulde Beløb af hans Capital, men paa Beløbet af den Deel, der er i Omløb. En Capitalist, som eier hundrede Dampmachiner, og 50 000 Pd. Capital i Omløb, har ikke større Spørgsel om Arbeid, og anvender ikke een eneste Arbeider mere, end den Capitalist, der intet Machineri har, og blot 50,000 Pd., udelukkende opoffrede til at betale Arbeidsløn. Hele denne Deel kunde midlertid drages ud, og da det er efter dens Omfang, Evnen at anvende Arbeid bestandig bestemmes, kan det ikke være sandt, at naar Capitaler flyttes over fra een Anvendelse til den anden, mange Personer maae sættes ud af Arbeid.

Det kan rigtignok ikke nægtes, at et Individ, der er nødsaget at omsætte sin Capital, vil tabe den Fordeel, han tilforn havde af den Deel, der ikke kan flyttes. Men skal Staten bemyndiges at forebygge Indførsel af forbedrede Machineri, blot fordi det gamle klodsede Machineri derved kan blive bragt ud af Brug, og den Capital, som var sat deri, tabes? — Nogle faa Individer vil tabe; men det hele Samfund er altid sikkert paa at faae en stor Tilvæxt af Rigdom ved Antagelse af ethvert Opfund, hvorved Arbeid kan spares. Vi have alt viist, at hverken Evnen eller Villien til at kiøbe Vare, er, eller kan blive formindsket ved en Forbedring i Machineri; og da Midlerne til at bruge Arbeid beroer paa Beløbet af den circulerede Capital, der kan uddrages uden Tab, er det tydeligt, de kunne ikke formindskes. Arbeidslønnen vilde derfor vedblive at være ligesaa høi som tilforn, medens Nedsætningen i Vareprisen vilde sætte denne Arbeidsløn istand til at omvexles for en større Deel af Livets Fornødenheder eller Beqvemmeligheder. Man seer derfor, hvor stridende det end maa være med de almindelige Begreber desangaaende, at en Forbedring i Machineri altid er fordeelagtigere for Arbeidsmanden, end for Capitalisten. I enkelte Tilfælde kan det formindske den sidstes Fordele, og

tilintetgiøre en Deel af hans Capital, men det kan ikke i noget Tilfælde formindske Arbeiderens Løn, medens det maa forøge dens Værdi i Forhold til Varene, og forbedre hans Kaar.

Vi indrømme Hr. Malthus, at dersom den udenlandske Søgning af vore Bomuldsvare og Metalarbeider pludselig skulde ophøre, vilde det være vanskeligt, maaskee umuligt at finde en ligesaa fordeelagtig Brug af den Capital, og det Arbeid, der saaledes blev sat ud af Virksomhed. Men endskiøndt dette sikkerlig er en god Grund, hvorfor vi skulle være yderst varsomme i at antage slige Forholdsregler, der kunde have nogen Tendents til at sætte vore forhenværende Kunder i en Stilling, at manufacturere for dem selv, eller bringe dem med Magt til at udelukke os fra deres Markeder, kan vi ikke see, hvorfor det skulde have bragt Hr. M. til at kalde Fordelen af Machineriforbedringer i Tvivl. Det forekommer os bestandig, som en forøget Lethed i Production vilde være ligesaa fordeelagtig i et Land omgivet med Biskop Berkeleys Kaabbermuur, som i et, der holder en udstrakt Samfærsel med alle de fornemste Markeder i Verden. Vi kan ikke have nogen Grund, der leder os til at udføre Bomuldstøier eller andre Producter, uden en Attraa efter at tuske dem for sadanne Vare,

som vi ønske at indføre udenlands fra. Det er midlertid muligt, at Udlændinge kunne vægre dem at give os disse Vare til Bytte paa vore Bomuldstøier og Metalvare; og det er tydeligt, at vi i saa Tilfælde enten maa byde dem nogen anden Vare, som de tør være tilbøielige at modtage som Æqvivalent, eller hvis det er umuligt, maa vi selv lægge os efter at frembringe de Vare, vi ønske at faae. Nu forudsat, at vi ere nødde til at tye til dette sidste Alternativ, og at isteden for at indføre Portugals Vine, Vestindiens Sukkre, og Polens Korn, vi ere forpligtede umiddelbar at frembringe disse, eller æqvivalente Artikler hiemme, er det umuligt at kalde i Tvivl, at det vilde være til største Fordeel, hvis vi kunde opdage Fremgangsmaader, hvorved vi kunde blive istand til at faae dem, eller deres Surrogater, saa godtkiøb eller bedre Kiøb end tilforn. Hr. M. har rigtig nok sagt, at der ingen Grund er til at formode, en saadan Forbedring kunde finde Sted, og vi ere ikke tilbøielige at trættes med ham om denne Mening. Men Spørgsmaalet er ei, om denne Forbedring kan gieres, men om den, naar den skeede, ikke vilde være heilig og særdeles veldædig, og om hver Nærmelse hertil ikke vilde være fordeelagtig.

Vare Kunsterne lige vidt i forskiællige Lande, vilde Vare uforanderlig findes lettest, og meest overflødigen i de Lande, der havde den meest udstrakte Samfærsel med Udlændinger. En handlende Nation er sat istand til at benytte sig af alle disse naturlige Beqvemmeligheder til at frembringe visse Vare, som Forsynet har tildeelt forskiællige Lande; og kan følgelig forskrive dem meget lettere Kiøb, end om det var nød til at avle dem hiemme. Men de naturlige Uleiligheder, som et Land uden Handel har at kiæmpe med, maa enten for en Deel eller ganske overvindes ved en i Sammenligning hurtig Fremgang i Kunsterne. Surrogater vil kunne findes for slige Vare, som det er umuligt umiddelbar at frembringe, medens i at frembringe andre, forøget Indsigt og Vindskibelighed hos Arbeiderne, og i Maskinvæsenet, tør mere end opveie det ufordeelagtige i en slettere Jordbund, og et ugunstigt Clima. Det er derfor aabenbart, at slige Opfindelser, som lette det store Frembringelses Værk, isteden for, som Hr. Malthus vil have os til at troe, at være til mindre, er altid til større Fordeel, i Lande, der savne udenrigs Handel. Opdagelsen af en Fremgangsmaade, der skulde sætte os istand til umiddelbar at frembringe saa god og godtkiøbs Rødviin, som kan indføres fra Frank-

ſig, vilde ikke, under Samfærſelens nærværende Tilſtand mellem begge Lande, være af nogen betydelig Nytte. Men kom der en Standsning i Samfærſlen, var vi udelukkede fra de Markeder, hvor Rødviin er at finde, vilde Opfindelſen blive høiſt gavnlig. Tuſinde ſlige Exempler vilde kunne gives; og i ethvert Tilfælde vilde man finde, at Opfindelſens Værdi vilde blive des ſtørre, eſter ſom Evnen at tye til fremmede Markeder formindſkedes.

Saaledes ſees, at den yderſte Lethed af Frembringelſe kan aldrig blive ſkadelig, men ſtedſe maa medføre den ſtørſte Fordeel. For meget af en vis Vare kan tilfældig blive frembragt; men det er aldeles umuligt, at der kan blive for ſtor et Forraad af alle Slags Vare. For enhver Overflod maa der være en tilſvarende Mangel. Feilen er ikke i at frembringe formeget, men i at frembringe Vare, der ikke er efter deres Sind, ſom vi ønſke at omtuſke dem med, eller ſom vi ikke ſelv kan frembringe. Agte vi paa disſe to ſtore Fordringer, kan vi forøge Productionsævnen tuſind eller Million Gange, og blive ligeſaa fri for al Overfylding, ſom om vi formindſkede dem i ſamme Forhold. Hvert Individ, der er Beſidder af Vare, er egnet til at blive en Kunde. Sætter man mid=

lertid, at han isteden for at bringe dem til Marked, foretrækker at forbruge dem selv, er der Ende paa Sagen; og det er øiensynligt, at Forøgelsen af saadanne Vare til det uendelige, aldrig kunde foraarsage en Overfylding. Men han forbruger dem ikke selv — han ønsker at faae andre Vare, og tilbyder dem i Bytte. I dette Tilfælde — og ene i dette — kan der blive en Overfylding; men hvorfor? — sikkerlig ikke, fordi der har været alt for stor Frembringelse, men fordi Frembringerne ikke have vedbørlig læmpet deres Midler efter deres Maal. De trængte, f. Ex. til at faae Silketøier, og de tilbød Bomuldsvare i Tusk for dem; Eierne af Silkevare var imidlertid allerede tilstrækkelig forsynede med Bomuldsvare, og trængte til grovt Klæde. Aarsagen til Overfyldingen er følgelig øiensynlig; den bestaaer ikke i overdreven Frembringelse, men i Frembringelse af Bomuldsvare, der ikke søgtes, isteden for grovt Klæde, som der blev søgt; lad denne Feil rettes, og Overfyldingen vil forsvinde. Men — kan man sige — Silketøiernes Eiere ere ikke blot forsynede med Bomuldstøier, men ogsaa med Klæde, og med enhver anden Vare, som det er i Efterspørgernes Magt at frembringe. Til Svar herpaa torde det maaskee være tilstrækkeligt, at paastaae, at det er høist usandsynligt, eller rettere umu-

ligt, at et saadant Tilfælde virkelig kunde indtræffe hos en handlende Nation. Vi ønske midlertid ikke at søge selv Ly under dette Skiul, eller undgaae at binde an med Indvendingen i den frygteligste Gestalt, den kan fremsættes i. Vi antage Muligheden af, at et saadant Tilfælde kan møde; men vi nægte, at det medfører en Skygge af Grund til at omtvivle Sandheden af de Grundsætninger, vi have stræbt at befæste. Hvis de, der trænge til Silketøier, ikke kan faae dem i Bytte for Klædevare, og saadanne Vare, som de ere i Besiddelse af, og som de ikke trænge til, have de et beleiligt Huusraad ved Haanden; lad dem opgive deres Frembringelse, og umiddelbar frembringe de Silketøier, de trænge til. Det staaer altid i deres Magt at giøre dette eller at frembringe Surrogater; og vi have viist, at i at skifte Anvendelse, al den Part af Capitalen, som er henlagt til at understøtte den arbeidende Classe, altid kan flyttes uden ringeste Tab. I intet Tilfælde derfor, enten Landet har Samfærsel med sine Naboer eller ikke, enten Markedet for dets Vare kan udvides eller ikke, kan den yderste Lethed af Frembringelse nogensinde medføre den mindste Uleilighed. Vi kunde med ligesaa megen Sandhed paastaae, at en forøget Frugt-

barhed af Jordbunden, og en forøget Sundhed af Climatet ere skadelige. Den er den urigtige Anvendelse af Productionsævnen, den urette Lempning af Midler til Meed, der i ethvert Tilfælde er den specifiske Aarsag til Overfyldinger. Men det er ligefrem, at det virkelige og ene virksomme Middel mod dette Onde maa findes, ikke i at antage Forholdsregler, der ere beregnede paa, at drive Vareprisen i Vœret, men i at tye til et liberalt og oplyst politisk System. Vilde vi gradeviis gaae tilbage til det sunde Princip om en fri Handel, og opgive ethvert Forsøg paa at opelske og opmuntre een Productionsgreen fremfor en anden, vilde uforstandig Productions Indtræf høiligen formindskes, og naar det traf, vilde det meget hurtigere rettes. Hidtil, naar for stor Capital er trukket hen til een Vindskibelighedsgreen, isteden for at lade det ordnes efter den virkelige Søgning, har Staten almindelig lagt sig derimellem, for at forekomme Gienreisningen af den naturlige Ligevægt af Fordeel og Production, som Speculationshidsighed stundum kan bringe i Ulave, men som den, naar den overlades sig selv, ligesaa sikkert vil tilbagebringe. Det er denne Mellemkomst fra Regieringens Side — en Mellemkomst, som Hr. Sismondi bestandig anraa-

der, man kan tilskrive de ni Tiendedele af de Overfyldinger, som nu mode. Indskrænknings og Forbudssystemet har udrevet Samfundet af dets naturlige Stilling. Vi have sat enhver Ting paa en usikker Basis. Vore Kornlove f. Ex., ved at opdrive Middelprisen af Korn her i Landet til det dobbelte af dets Priis i ethvert andet Land, forekomme al Udforsel i et overordenlig frugtbart Aar, indtil Prisen er faldet 100 eller 150 pCt. under Productions Omkostningerne, og indtil Agerdyrkerne er blevet indviklede i den yderste Elendighed og Ruin. Saaledes er almindelig Tilfældet. Enhver kunstlet Stimulus, hvad dens Oieblikvirkning kan være paa det Vindskibeligheds Fag, hvor det anvendes, er umiddelbar fordærvelig for andre, og til Slutning odelæggende for sig selv. Ingen vilkaarlig Bestemmelse, ingen Lovgivnings Act kan muligen lægge en eneste Skilling til Landets Capital eller Vindskibelighed; den kan kun give den en urigtig og unaturlig Retning. Desuden, efter at en tilstrækkelig Capital er lobet i disse nye Canaler, maa en Tilbagevirkning begynde. Der kan ikke blive noget udenrigs Afløb for deres overflydende Production; og naar Forandring af Mode eller Ustadigheden hos Forbrugerne hiemme, foranlediger, at Sogningen aftager, ere Pakhusene sikkre

paa at blive fyldte med Vare, der i en Frihedß Tilstand aldrig vilde være blevet frembragte. De uvidende, og de egennyttige tilregne altid en Overdrivelse af den productive Kraft slige Overfyldinger. Sandheden er imidlertid, at de til Slutning tilkiendegive dens Formindskelse, og at de ere den nødvendige og uundgaaelige Følge af Anvendelsen af disse giftige Qvaksalvermidler, hvorved den offenlige Oeconomies naturlige og karske Tilstand er forqvaklet, og bragt i Ulave.

Æmnets anden Afdeling vil kun i Sammenligning kræve en kort Undersøgelse. Da vi have, vi haabe, fyldestgiørende, viist, at en forøget Lethed af Production maa i hvert Tilfælde blive fordeelagtig, er det, i Sammenligning, let at vise, at en Tilvæxt af Fonds til at understøtte Arbeid ɔ: en Besparelse af Arbeid, og en Tilvæxt af Capital maa ligeledes blive fordeelagtig.

For at bevise Fordelen af hans "uproductive Fortærere" antager Hr. Malthus, at det Forbrug og den Søgning, der foraarsages ved de Personer, der ere sysselsatte med productivt Arbeid, kan aldrig ene afgive en Grund til Capitalens Forøgelse og Anvendelse (Principles o. s. v. S. 352). Nu da det fra alle Sider er indrømmet, at den

uproductive Classes Indkomster maa i ethvert Tilfælde middelbar eller umiddelbar tages fra den producerendes Indtægter, gaaer den af Hr. Malthus fremsatte Paastand i Grunden ud paa, at, dersom Vindskibelighedens hele Production skulde tilhøre Arbeideren og den, der sysselsatte ham, vilde Samfundet aldrig giøre noget Fremskridt: at i slige Tilfælde det vilde blive umuligt for nogen af dem at oplægge Capital; og at der, forinden Oplag kan finde Sted, er det nødvendigt, at en Mellemmand — en Person, der har ikke været med i at avle Productionen — skulde beføies til at tilegne sig en betydelig Deel! Dette, kunne vi forsikre vore Læsere, er ingen tvungen Udtydning. Det er den nødvendige og eneste Slutning, der kan drages af den Grundsætning, Hr. Malthus har fremsat. Ledede det ikke til denne Slutning, kunde det ikke give hans Theorie nogen Understøttelse.

Havde Hr. Malthus sagt, at Forbruget og Begiæret af de Arbeidere, der ere sysselsatte med at frembringe Varene, aldrig, i Fald de skulde have det hele til dem selv, kunde blive en tilstrækkelig Grund til at formaae Capitalister at forøge eller anvende Fonds, vilde han have havt fuldkommen Ret. Bestandig byder det os midlertid at giætte,

hvorledes denne ufordeelagtige Tingens Stilling paa nogen mulig Maade kunne blevet bedre, ved den Omstændighed, at en tredie Mand — en Skattefoged, sætte vi —, der ikke havde bidraget til Productionen, fik Tilladelse at borttage en Deel af det producerede. Men dette er uden for Æmnet. Spørgsmaalet er ikke, om Forøgelse kan finde Sted, naar Arbeideren faaer hele Productet af sit Arbeid — thi i saa Tilfælde indrømme alle Oeconomister, at det ikke kunde skee — men om det kan finde Sted, naar han og han ene deler det med den, der giver ham Arbeid? Nu i dette Tilfælde kunde det sikkerlig skee. Forudsat, Arbeideren faaer Firefemtedele, vilde den, han arbeidede for, beholde den øvrige femte Deel, som han enten kunde forbruge selv, eller lægge til sin Capital, og hvorved, naar den saaledes lagdes til han vilde blive istand til at sysselsætte flere Arbeidere næste Aar. Det er beviisligen klart, at Samfundet kunde gaae saaledes frem, bestandig forøge Capitalen, og sysselsætte et bestandig tiltagende Antal af Arbeidere, forudsat blot, at Befolkningen forøgedes i samme Forhold. Hvis denne ikke tog saa hurtig til, som Capitalen, vilde Arbeidslønnen stige; og Arbeiderne isteden for at faae $\frac{4}{5}$ Dele, eller 80 pCt., kunde faae $\frac{19}{20}$ eller fem og halvfemsindstyve Procent af, hvad deres

Vindskibelighed frembragte. I et Samfund, der bestod ene af Capitalister og Arbeidere, hvor der var en stor Lethed af Production, og hvor Paalæg var ukiændt, vilde Overvægten af en stræng Oeconomies Aand, og en Higen efter at opdynge, høist sandsynlig frembringe denne Virkning. Der er midlertid ingen Grund til at befrygte, at Arbeidslønnens Stigen, og Fordelenes Falden vilde nogensinde gaae til den Yderlighed, at de vilde forebygge videre Tilvæxt. Arbeidslønnens Stigen vilde for en Tid give Befolkningen en overordenlig Stimulus; men efter at Lønnen var steget saa høit, at den foraarsagede en betydelig Formindskning i Udbyttet, vilde Tilvæxten blive mindre snar, og Søgningen efter Arbeid vilde vedblive at tage af, indtil Mindskningen af Efterspørgsel, og det tiltagne Forraad af Arbeidere ved deres forenede Virkning havde nedsat Lønnen til den rigtige Middelpriis. Det er derfor tydeligt, at et saadant Samfund torde gaae frem, og ubegrændset tiltage i Riigdom og Befolkning, skiøndt der aldrig var blevet hørt om nogen saadan Ting, som en uproductiv Classe. Fordelingen af Vindskibelighedens Producerede vilde ikke altid blive den samme. Til een Tid vilde Arbeideren faae et større, til en anden et mindre Forhold. Naar han fik meest, vilde hans Kaar, eller

hvad der er det samme, den store Masses Kaar i Samfundet være lykkeligst; naar han fik mindst, vilde han have den Fyldestgiørelse at vide, at, hvad han havde tabt, var lagt op som Capital, og at det isteden for at ødes paa at bygge Pragtbygninger, og brodere Husartrøier, var anvendt til at fremme Vindskibelighed — at forøge den Fond, efter hvis Beløb Spørgsmaalen om Arbeid stedse maa bestemmes.

Hr. Malthus antager (Principles S. 31) at den Deel af Indtægten, der spares fra Udgiften, og lægges til Side til at udgiøre en ny Capital, forbruges ligesaa virkelig, som det Krud, der forbruges til et Fyrværkeri. Men i det ene Tilfælde fortæres det af Personer, der frembringe igien en større Værdi, og i det andet ved dem, der ikke igien frembringe nogen hvilkensomhelst Værdi. Det tør upaatvivlelig være heilig passende og fornødent, at en saadan uproductiv Fortæring skulde finde Sted, men at paastaae, at den bidrager til at forøge Nationalvelstanden, er netop det samme som at paastaae, at Velstand vilde forøges ved at kaste en Deel deraf i Stranden.

Hvor der er Evne, vil Villien til at fortære, aldrig savnes. Vanskeligheden bestaaer ikke i at spise et godt Middagsmaaltid, men i at faae et godt

Middagsmaaltid at spise. Naar Productionen tilstrækkelig fremægges, kan Fortæringen overlades til sig selv, og Hr. Malthus kun lade sin Frygt fare, at vi uden stor Udgift fra Regieringens Side "skulde bestandig være overfyldte med Vare!" I alle Tilfælde maa vi ikke lade os mislede af hans Anseelse. Vi maa ikke forudsætte, at der i Paalæg er noget frembringende — noget fordeelagtigt for de frembringende Classer. Det kan rigtig nok ikke ganske undværes; men jo lavere det nedsættes, jo bedre: "Den bedste af alle Financeplaner er at udgive lidet; og det bedste af alle Paalæg er det mindste." En Landbrugers Vindskibelighed vil blive anvendt; han vil stræbe at avle større Afgrøder, naar han veed, han kan bortbytte sit Overskud af Korn, for Arbeid, Manufacturvare, eller andre Ting, han kan ønske at anskaffe. Men vil nogen saadan Virkning frembringes, naar man tager det Halve eller Trediedelen af hans Production til at understøtte et unyttigt Paradecorps, en mædsket Sinecurist, eller en ryggesløs Frille? Skal vi lade os fortælle, at Udsigten til at nyde forøget Velleonet, og forholdsviis Agtværdighed og Mag, som vor Bestræbelses Frugt, vil virke som en mindre mægtig Stimulus til Vindskibelighed og Oeconomie, end den Attraa at

tilfredsstille Skattefogdens utaknemmelige og umættelige Rovgierrighed? Hr. Malthus argumenterer, som om Forbruget stod stille, naar Paalæg formindskedes. Men naar dette finder Sted, forøges i Forhold deres Formuer, de oppebæres af. Forbruget virker med lige Visheb, og nøiagtig i samme Udstrækning, i begge disse Tilfælde. Den eneste Forskiel er, at en Nedsættelse af Paalæg sætter dem, ved hvis Arbeid Varene ere frembragte, istand til at fortære en større Part af dem. De opægges følgelig til større Anspænding, og dette, have vi allerede viist, maa nødvendig forøge Landets Capital, og Søgningen af Arbeid. Saalænge de frembragte Vare ere skikkede til deres Brug, som man agter at bortuske dem til, eller til Producenternes eget, er det aldeles umuligt, at der nogensinde kan være for stor Mængde af dem. Er der — kommer det af Misregning — af den urigtige Læmpning af Midlerne til Diemedet, og ikke af, at der ingen Skattefoged er. Paalæg er i hvert Tilfælde et Onde, men naar det drives til den Høide, hvortil det fordum var drevet i Holland, og nu er her i Engelland, bliver det — for at bruge Dr. Smiths Ord, "en Forbandelse lige med Jordens Ufrugtbarhed og Himlenes Umildhed."

K. R.

Cantate,

affsiungen paa det Kongelige Frederiks Universitets Stiftelsesdag i de Studerendes Samfunds Høitid i Anledning af Universitetets Stiftelsesdag den 2den September 1820.

For Talen.

Chor.

Hist Urania! din Stjerne
Funkler dybt i Himlens Blaa!
Fromt vil Øiet Dig forstaae,
Straaleglimt udi det Fjerne!
O! Du vinker mig til Fryd
Smilende, som da Du trolig
Lyste Vandreren i Syd,
Hen til Himmelbarnets Bolig.

Een Stemme.

Saae Du nys hiin Stjernelil,
Der saa underligen luer?
Ei tilforn saa klar dens Ild
Blinkte paa vort Tempels Buer.

En anden Stemme.

Undreés ei, at den i Dag
Syvfold straaler ned fra Brimlen;
Ved hans Barm, som kom fra Himlen,
Laante Viisdom samme Tag.

Første Stemme.

O, saa hæv Dig da min Aand!
Priis de Himmelske, de Høie,
Hvem saa inderlige Baand
Til harmonisk Eenhed føie!

Anden Stemme.

Naar Gudindens Hjerte slaaer
Mod Uranias med Vælde,
Blandt de mosbedækte Fjelde
Trofast Viisdomstemplet staaer.

Chor.

Lysets evige Gudinde!
Huld lyksaliggjør vort Nord,
Da skal det Dig Krandse binde,
Prise Dig i fulde Chor!

Efter Talen.

Smiil varigt, Du vor Ledestjerne,
Og før os an paa Sandheds Vei!
Urania! vi følge gjerne;
Du stakkels Pill'grim skuffer ei:
Henrykt han stammer barnligfrom
Sin Tak i Lysets Helligdom.

Men Pillegrimen gaaer, og kommer,
Ham fængsler ikke fremmed Sted;
Snart stunder paa ham Livets Sommer,
Og da bortflygter Ungdoms Fred;
Til Dig o Panthea! han gaaer
Kun eengang i den lyse Vaar.

Dit Straalesyn da han binder,
Da vogter han din Altarild;
Men, skjøndt ham Vandre-Tiden minder,
Mens Veemodstaaren flyder mild,
Dog stedse skal mod dette Tag
Pæaner hvirvle om din Dag.

Sange,

afsjungne paa det Kongelige Frederiks Universitets Stiftelsesdag den 2den September 1820.

For Universitetets Stifter.

Paa Jorden tidt løses de ommeste Baand,
Da qvæler os Veemod og Smerte;
Men dette ei dæmper Taknemligheds Aand,
Den flammer af trofaste Hjerte;
Som Rogen af Offre med liflige Lugt
Mod Himle sig hæver dens dristige Flugt.

Her straaler et Tempel paa Norriges Grund,
Og ham, der opreiste dets Buer,
Ham skulde vi glemme fra Skilsmissens Stund?
Nei, før det nedstyrte i Luer!
Lad Stormen her rase i Vinteren haard,
I Hjertet Taknemlighed aander sin Vaar.

Held være Dig Frederik, ædleste Drot!
Dig Lyset i Norden vi skylde;
Du Grundstenen lagde hiint lysende Slot,

Hvis Dronning saa gjerne vi hylde.
Brol Nordhav din Torden, dit Bølgedyb bruus,
Du døver ei Ønsket: "Hil Dankongens Huus"!

For Kongehuset.

Melodie: Wohlauf Kammeraden ꝛc.

O Carl! Du, som hegner om Norriges Land,
Til Dig nu vor Jubelsang lyder.
Hvo skued' Dig her mellem Klipper, ved Strand,
Og saae ei, at Alvor Du tyder,
I Gjerning, i Daad, og i hvert dit Ord,
At ene Du lever for gamle Nord!

Du fundet har, Ædle blandt Fyrster, din Vei,
Den fører til Folkenes Hjerte,
See deraf dit Billed udslettes vil ei,
Selv naar man Dig savner med Smerte;
Hvor Nøden var haard og Trængslen svar,
Dog større, o Fader! din Godhed var.

I Himle! huldt værger om Fyrste og Folk!
Hegn Fred om vort Tvillingerige!

O evige Sandhed, guddomlige Tolk,
Fra Tronen Du aldrig bortvige!
To Genier værne om elskte Nord,
Dem toner vor Jubel i festligt Chor.

For Universitetet.

Melodie: Mit fulde Glas og Sangens raske Toner 2c.

Da Stormen Trygvason! din Lampe slukte,
Udblussed' ogsaa Odins brat,
Og ganske sig hans matte Oie lukte,
Omtaaget af en evig Nat;
Huldt over Norden randt Du da
Mildtstraalende Urania!

Saa yndig lyste trindt din Morgenrøde,
Men blege var de første Glimt,
De sært og magisk gjennem Mulmet brøde,
Hvor Valhal svæver i flygtig Skimt;
Snart stod det kun en Skygge svag
I Glandsen af den fulde Dag.

Men endelig i Klippedalen reiste
Sig Viisdoms-Tempelbue skjøn;

Snart et Decennium Du herlig kneiste,
Saa kjær for hver en Norges Søn.
O Du, som der i Straaler boer,
Dig jubler nu vort glade Chor!

Athene! spred dit hulde Lys om Jorden,
Driv Dæmringen fra mørke Pol!
Straal Tempel klar, som Arctos over Norden!
Lys stadig, Du vor Foraarssol!
Thi see, udi dit Guddomsskjød
Fremspire Fred og Enighed.

Bidrag til historisk Artikel.

a) Den provisoriskgrædske Regierings Erklæring til de christelige Magter.

(Br. Zeit.)

Den store Kamp, den grædske Nation er indviklet i, har sysselsat Europa, som den eengang vil sysselsætte Historieskrivernes Penne. I første Dieblik jublede alle retsindige og følende Gemytter op ved de Ord: Grækenland kiæmper for sin Fri-

hed. Et Rov for den meest ydmygende og haardeste Trængsel vakte det den dannede Verdens Medlidenhed; Menneskeheden fordrede lydelig sin Velgiørerindes Befrielse, Europa Gienreisning af sin interessanteste og kostbareste Deel. Den evige Retfærdighed sønderrev Forhænget for den Allerhøiestes Throne, og anklagede de christelige Mysteriers gudsforgaaene Vanhelligere, retmæssige Eiendommes blodgierrige Røvere, Enkers og Faderløses Taaresugere. Hvorledes kom det, at Politiken, istededen for at velsigne saa retfærdige Anspændinger, saa høilig miskiændte deres sande Natur? Hvorledes kom det, at uhørt Vrangvillie søger at bagvaske og fordreie en undertrykt Nations Hensigter, og at forgifte et Foretagende, der neppe behøver en Undskyldning? Havde den grædske Insurrection ikke paa friske Gierninger sin cathegoriske Grund i det ottomanniske Tyranni? vidste man da ikke, at Fortvivlelse og Vaaben snart blive Midlerne til at naae lovlig Frihed? hvordan end stedse Leilighed, Paaskud, og Omstændigheder maatte være beskafne, under hvilke denne Bevægelse udbrød, saa var det dog aabenbart, at den havde sine Rødder i en inderlig almeen længe næret Misnøie, hvis frygtelige Følger om kort eller lang Tid maatte sætte den grædske Grund i Brand. I øvrigt er

denne Nations Reisning hverken en Opstand, eller et Oprør; ligesaalidet kan det være en hensigtløs Parodie, eller en materiel eller moralsk Udgydelse af hine politiske Rystninger, hvis tvetydige Natur har fremkaldt alvorlig Eftertanke hos de fornuftige. Den uhyre Ulov, Grækenland leed, forkyndte lydelig nok, at vi ikke løb lovlig og beskiærmende Magt, og at Legitimiteten vilde vanhellige sig selv, naar den satte sin Sag i Ligning med hine ubøielige Barbarers Fremfærd, hvem vor politiske Tilintetgiørelse ikke havde formildet, og som en Skygge af borgerlig Frihed giør rasende.

Ingen Eed, intet Forbrag bandt os til det indtrængte Voldsherredom, der ligt den dødeligste af alle Epidemier forgiftede vor ødelagte Hiemstavns hele Luftkreds. Ved den sagteste og fierneste Sandsynlighed af et gunstigt Udfald var ogsaa Tiden kommen, ikke, at omstøde en national og æret Kongemagt, ikke, at opoffre en skiøndt ufuldkommen dog taalelig Stilling for indbildt Fortreflighedes Skuffebilleder, men at knuse vore Slavefogders Jernriis, fordrive Magt med Magt, og isteden for en usikker, lov- og forsvarløs Tilværelse sætte en uforanderlig Ret. Og hvad Ulykke kunde man befrygte, større og dybere end den, Candia, Epirus, Morea sank under?

En afskyelig Forvaltning, værdig Datter af den tredie Mahomeds vindesyge Regiering, et Forbillede paa det Rov, og den Plyndring, der med hver Dag paa Embedsvegne forøgedes, afpressede det underkuede Folk den sidste Blodsdraabe. Forgiæves forøgedes de Ulykkeliges Klager, de henveiredes uden at trænge ind i den Region, hvorfra den Magt gik ud, der holdt os i Stavet. Alt begyndte ved dvælende Hielp Fortvivlelsen at forestille adskillige Provindsers Elendighed en Religionsforandring, som det sidste Middel til Rolighed, og tilintetgiøre de hellige Fordringer, Evangeliet havde erhvervet sig paa den græbske Nations fromme Taknemmelighed. Men havde Europa foredraget at see denne uhyre Meneed begaae for sine Dine, havde det, skiøndt stolt af et aldeles christeligt Forbund paa ny villet skiænke Koranens Triumph over den hellige Skrift, Barbariets over Culturen, sit Samtykke? Man maatte gribe til Vaaben for i det mindste at ligge under med Ære.

Man bedrog sig ikke i Henseende til det store Problem; ogsaa i Politiken har ethvert Selvbedrag sin Straf i sit Følge, der er desstørre, jo vigtigere de Interesser og Tider ere, man miskiænder. Her i dette Tilfælde flyder Alting af Tingenes Magt. Mennesker, Steder, Ord ere her i ingen Betragtning.

Efter at det første Skridt eengang, skiøndt paa en haard Maade, var skeet, maatte man gaae videre under Straf af at tilintetgiøres. Revolutionen populair i sine Bevæggrunde, maatte endnu blive det mere ved de Begivenheder, som fulgte derpaa. Den frygtelige Lod, der traf Alt, hvad den grædske Nation besad af udmærkede Mænd, og berømte Familier, Kirkers og Skolers Ødelæggelse, Virkningen af en vild Hævn viste den Afgrund, hvori Nationen maatte synke, hvis den begik den Feighed at underkaste sig? hvad Borgen for sin Sikkerhed kunde den vente sig af dem, der foragtede alle Grækker, og krænkede alle Love? Opægget ved sin Stillings Lov- og Forsvarsløshed fandt den sig ved den første Bevægelses Storm henkastet i den Alternativ enten at omkomme eller at befrie sig.

Svag og blottet for Alt vilde den virkelig alt være gaaet tilgrunde, havde ikke det guddommelige Forsyn til nu virket dens Fremgangs hele Mirakel, og paa ny forkyndt det opmærksomme Europa, at det hielper den betrængte, i det det bliver stærkt i den Svage. Hvad! eller skulde det saa faa Aar efter Europas, som et Værk af den guddommelige Naade, selv af de Mægtige og Nationernes Hoveder prisede Be-

frielse, alt ikke mere være paa Tide, ogsaa i Politiken at erindre om, at Almagten vaager over Nationers og Monarkers Fremfærd, at den selv ved Ulykker medfører Epokernes Jævning, og af nærværende Slæaters med ædelmodig Hengivelse udgydte Blod lader de tilkommendes Lykke fremvoxe.

Paa tretten Maaneder have vore Folkefærd giort mere, end de vovede at haabe. Forladt af den øvrige Verden, med en stor Forgangenheds Erindring bag sig, drevet ved sin Elendighed vil Grækenland vedblive, at vandre en haard Løbebanes Hæderssti, og give de christelige Nationer, og de ikke følesløse Styrere af disses Skiæbner, Skuespillet af et Folk, der kiæmper for sit Fædreland, og er besluttet at seire eller døe i denne Kamp. Det er dets Lod, dets Bestemmelse, som Forsynet har anviist det. Det er tvunget til, at holde fast deri, og i fortvivlelsefuld Kiæmpen at sætte sit Sidste og Dyrebareste paa Muligheden af sin Frelse.

Skulde desuagtet vor Nation være bestemt, at overvældes af Mængdens Overmagt, eller af sin Dødsfiendes umaadelige Hielpekilder, vil den endnu væde sine Nederlag med Fiendens Blod, og, i det den forgaaer, som den begyndte, efterlade Efterverden den Overbeviisning, at den var en bedre Skiæbne værdig.

Efterat Nationen, forsamlet i sine Tilforordnede, har givet sig en provisorisk Regiering, der omfatter hele Grækenland i alle dets Dele og Interesser, troede denne det efter sin Pligt, som efter den Nations Interesse, i hvis Spidse den stilledes, aabenlyst at borde fremlægge de christelige Magter sin Stilling og sin Beslutning. De lykkelige Udfald, den, fra den blev indsat, er omgivet af, styrke det Haab, at Grækenland vil naae Nationaluafhængigheds Fred og den europæiske Culturs Gode. Forud giore vi Indsigelse mod enhver Krænkelse af uaftvistelige Rettigheder, som vi med umaadelige Opoffrelser have gienkiobt. Menneskelighed og Religion, Politiks og Samfærsels Betragtninger vil ved denne Leilighed vise de christne Magter i deres Raadslagnings Viisdom, den deres Nationers Interesse, og deres egen Roes passende Efterladenskab, de i denne Sag ere sindede at overgive Historien og Efterverden.

Corinth den 15. April 1822. Medlemmerne af Grækenlands provisoriske Regiering: A. Maurocardato Præs. Athanasios Canacari Vicepræs. Anagnosti Pappaganopulo. Johannes Orlando, Johannes Logotheti. — Secr. for de udenrigs Anliggende M. Negri.

K. R.

---

b) Udaf Lord Erskines Skrift om Grækerne.
(Br. 3. No. 254.)

London d. 5. Sept. Lord Erskine har i Form af et Brev til Lord Liverpool udgivet et Flyveskrift til Fordeel for Grækerne, hvoraf de offenlige Blade indeholde store Udtog. I et af disse hedder det blandt Andet: "Der forekastes Grækerne, at de ere ikke mindre grusomme end Tyrkerne. En saadan Beskyldning vil jeg intet høre om. De frommeste Dyr, der ere taalige ved Arbeidet, og slikke den velgiørende Haand, der føder dem, forandre pludselig, naar de behandles paa en umenneskelig og grusom Maade, deres oprindelige Naturs Caracterbestemmelse, og tilintetgiøre Alt, hvad der kommer dem i Veien. For at dømme, hvad Grækerne under en god Regiering ere istand til at være, behøve vi kun at see tilbage paa det, de have været. Deres Stammetræer, hvor vi finde saamange store Mænd, der aldrig skulde død, burde ogsaa beskiærmet dem for Sarazenerne, der i alle deres Vaaben og Skiolde ikke kunne vise een eneste, der burde have levet. Men skiøndt jeg paa denne Maade har mod mine Følelser giort mig Umage for, at fierne Grusomheder, af hvem de saa maae være begaaede, ud af min Hukommelse; og

dække de ulykkelige Grækere til deres Beskiærmelse med det Slør, vor ufuldkomne Natur berettiger mig at kaste over dem, beder jeg dog at lægge Mærke til, at det, jeg forskrev om dem, ikke er anvendeligt paa forud overlagte Grusomheder, men kun paa saadanne, som, at, naar de f. Ex. blev jagede som vilde Dyr, de endelig overfaldt deres Forfølgere, og selv begik Grusomheder.

Barbarisk Giengieldelse udøvet i Kamp for Religion og Frihed kan ingen Tilgivelse finde. Jeg glæder mig over Grækernes Lykke, og ønsker, at de i Fremtiden maatte erindre, at de ere Soldater og Christne.

Det er mig umuligt, at overtale mig til at troe, at vor Indflydelse, naar den ærlig blev anvendt, endda vilde være hensigtsløs. Jeg gad spurgt dem, der vare for den sidste Krig, og juble over Englands Storhed, om det var at vente, at det af os udtalte Ord ikke vilde blive efterkommet. Det er kun Ulykken, at vi ikke udtalte det Ord paa en Tid, da mange af de Ugjerninger, der alt have fundet Sted, og endnu ville finde Sted, kunne været forebyggede, og jeg frygter, vi nu vilde finde os i stor Forlegenhed, naar vi nu skulde føre et Sprog, der ganske afveeg fra det tidligere.

Fast er jeg overbeviist, at Skylden ligger hos det System, der i lang Tid er fulgt, at Menneskehedens og Retfærdighedens store Værk ikke alt længe er fuldbragt, og den eneste Vanskelighed jeg seer i at fuldbyrde det paa Øieblikket, er, at vi maaskee selv maa være nødsagede, at gienkalde nogle af vore tidligere Skridt. Vor Alliance med Porten skulde for længe siden, som den brittiske Regiering og det brittiske Folk uværdig, været hævet, og uden at paastaae, at vi strax med væbnet Haand skulde hævnet deres Grusomheder, er jeg, selv om ikke noget Menneske i England skulde være enig med mig, af den Mening, at det vilde anstaaet os vel, naar vi havde hiemkaldt vor Gesandt for Constantinopel, og forskudt saadanne Banditer, til vore Allierede. Inden Scios Ødelæggelse og Gidslernes Henrettelse ere hævnede, skulde vi heller ikke tilstæde, at Kongen af England blev kaldt Sultanens Broder. Disse autoriserede Mord ere ikke Handlinger af en civiliseret Nation. Stemmen af deres Blod, som Stemmen af Vellystens første Slagtoffer, skriger lydelig til Gud, og Guds Dom skulde tiene de Nationer, som tilbede ham, til Monster: De skulle være landsflygtige og ustadige paa Jorden".

K. R.

---

c) Tidernes Tegn af Ultrablade.

(Alt. Merk. No. 156.)

Benjamin Constants Brev til Generalprocureur Mangin i Poitiers er udkommet. Forf. siger i Indledningen, at han egenlig ikke behøvede at forsvare sig mod Beskyldninger, som hans Anklager efter egen Tilstaaelse ikke kunde bevise, men i det Sted vilde vise, at adskillige Begivenheder, samme Øvrighedsperson havde indflettet med i sine Conclusioner ere ganske falske. Han beviser blandt andet, at hans Ankomst til Saumur, og det Maaltid, han der var budet til, ikke havde været Anledning til de forefaldne Uordener, men at disse vare afstedkomne ved nogle forførte og ophidsede Ynglinge af Rideskolen, der havde staaet og skreget under hans Vinduer o. s. v. Brevet er affattet med Værdighed, og Forf. krænker aldrig deri Anstændighed og den Agt, der skyldes en saa høi Øvrighedsperson, og det er tillige skrevet i et forsigtigt, men fast Sprog. Desuagtet har Øvrigheden dog fundet for godt at lægge Beslag derpaa. Samme Dag har Drapeau blanc det allermeest erklærede af alle antiliberale Blade leveret en meget bitter Artikel om dette Brev, og en meget utro Beretning om dets Indhold. "Dette Charlataneri — hedder det — har været alt

for længe; det er Tid, det faaer Ende, det er Tid at ydmyge Statens Fienders Forvovenhed, og gienbygge Samfundet paa dets sande Grundvolde, at udrydde Uordens, Oprørs, Vantroes Sæd, som Hyklere, Folk, der skabe dem som Charterets sande Beskyttere, Frihedens Forsvarere, den constitutionelle Monarks tro Undersaatter, udsprede med fulde Hænder. Vi skulle nok vide at forsvare Chartet uden Eder, Charterets hykkelske Venner! Eders Time er kommet; den slaaer paa alle Europas Klokker." At man hindrer en paa sin Ære krænket Folkepræsentant at forsvare sig, og derimod taler et saadant Sprog imod ham, giør intet godt Indtryk. K. R.

---

d) Forvarsler.

Paris den 9. Sept. Fra Hr. Villeles Udnævnelse til Ministeriets Repræsident er det Rygte, at Kamrene først skulde træde sammen i Marts næste Aar, reent forsvundet. Valgene til at erstatte den indtrædende Serie begynder første October, og Kamrene vil formodentlig blive aabnede i Slutningen af November. Adskillige Grunde see have foranlediget

denne Foranstaltning. Paa den ene Side ønsker Regieringen at forelægge adskillige Lovforslag, hvoriblandt eet angaaer Pairskammerets Constitution, paa den anden Side hedder det, at den forestaaende Congres skal ville gribe Forholdsregler, der skulle være fælles for alle (?) Europas Stater, men i Frankrig ville kræve Lovgivningens Samtykke. Mellem disse Forholdsregler anfører man nye og strænge Indskrænkninger af Presfefriheden. Nu kunde rigtig nok Ministeriet i Kraft af den ved den nye Presselovs 4 § det indrømmede Ret, ved egen Magt anordne disse Indskrænkninger, men da vare de kun overgaaende, og man vil noget Blivende (?)... Efter vore Salonsdiplomater torde ogsaa levende Debatter opkomme paa Congressen over den Beslutning, der var at tage om begge Halvøens Magter. Man forsikrer, vi vide ei, med hvilken Grund, at Rusland i Forening med Østerrig erklærer, at man skal gaae fiendtlig frem imod dem, for at føre den tilbage til en Constitution, som den Frankrig har, medens England ønsker, man vil lade hine Stater Frihed at regiere dem selv, saa godt de forstaae. I første Tilfælde torde Frankrig see sig indviklet i en Kamp, der vel uden Kamrenes Medvirkning kunde begynde, men ikke fortsættes uden deres Samtykke.

Man troer temmelig almindelig, at vor Regiering ikke vil Krig med Spanien, og man anseer Hr. Villeles Ophøielse til Præsident i Ministeriet, som Borgen for dette Sindelag. Man fortæller i denne Anledning, at, da i sidste Ministerraad Spørgsmaalet om en Krig med Spanien anden Gang kom paa Tale, og de fleste Medlemmer alt havde stemt for Krig, havde Hr. Villele erklæret sig derimod, og udviklet de Bevæggrunde, der maatte afholde derfra. Hans Mening skal være understøttet af en høi Person, der ligeledes giorde meget kraftige Betragtninger giældende.

Vore Overspændte vare og i høi Grad forargede ved Hr. Villeles's Udnævnelse til Præsident; de ansaae dette, som en Hilde, som et Offer bragt de Liberale (?) og forsikkrede, at denne Foranstaltning vilde tilveiebringe en Splid mellem den yderste Høire,

*) Altonaer Merkur fortæller, at en Hoffnog vilde giøre Hr. Villele urolig for de Betænkeligheder, der kunde være ved Kammerenes nære Sammenkomst, men Ministeren havde svart ham: han var mindre bange for Kamrene (les chambres) end Forgemakkerne (les Antichambres) hvilket Indfald — tilføier nysnævnte Blad — har giort megen Lykke iblandt de Liberale. K. N.

og den høire Side, i det Hr. Labourdonnaye og hans Venner ikke vilde see paa, at man paa denne Maade fik dem fra Magten. Denne Omstændighed kunde vel tilføre den bestaaende Opposition en Forstærkning, men i intet Tilfælde vinde saadan Betydenhed, at derved den ministerielle Majoritet blev brudt.

Derhos forsømmer man intet, for at giennemdrive de ministerielle Candidater ved de forestaaende Valg, og allerede ere de didhørende Ombudsbreve afgaaede til Autoriteterne i de Departementer, hvor Valg finde Sted. De Liberale mistvivle paa deres Side heller ikke om, at see deres Coryphæer valgte igien. Midlertid er den nye Indenrigsminister, under hvis Departement Valgene høre, uskyldig i alle disse Forholdsregler. En dyb Tungsind holder Grev Corbieres *) ude fra alle Forretninger. Man havde

*) Ogsaa den noksom bekiendte Generalprocureur Bellart, der gav den første Indberetning om Carbonariernes Tilværelse i Frankrig, skal alt en rum Tid lide af en Sindssvaghed, saa at han efter sine Venners Raad foreløbig har draget sig ud af alle Forretninger, hvilket har givet Anledning til det Rygte, at han gik til Italien.

K. N.

raadet ham, at gaae til Bretagne, men han er sunken i en saadan Slovhed, at han Snese Gange lod bestille Alt til sin Reise, og Snese Gange bestille Reiseanstalterne af igien.

Abbe Frayssinous reorganiserer ivrig Studievæsenet. Daglig holdes Raad, og indtil den ubetydeligste Lærer blev Alt,*) skrutinert; man kan deraf slutte, hvorledes de behandles, der i den lærde og politiske Verden have erhvervet dem et Navn. Nys havde det lærde Senat erklæret Guizots Skrift om Dødsstraf for politiske Forseelser, for oprørisk, og andraget paa, at Forf. skulde udsættes af Professorlisten. Man seer en Foranstaltning desangaaende med det første i Møde.

---

e) et Ord til sin Tid.

(Udaf Advocat Merilhons Forsvar for Sergent Major Bories, som Carbonari.)

Defensor begyndte med at bevise Usandsynlighe-

*) Hvilket endog gaaer saavidt, at en Vandbærer i Hendrik den fierdes Collegium efter Avisernes Beretning for sine politiske Meningers Skyld skal have faaet Afskeed.

K. R.

den af en efter Foregivende til Regieringens Omstyrtning indledet Sammensværgelse, som Underofficierer stod i Spidsen for; han advarede for det Feilgreb, at holde strax modsatte Meninger for strafværdige; han gjennemgik alle Bories til Last lagte Omstændigheder, viiste, at de ikke gik ud paa andet end den Beskyldning, at han var en Carbonaro, og søgte derpaa at retfærdiggjøre Institutet Carbonaria selv i lovlig Henseende. Følgende var Slutningen af hans Tale: "Jo mere Statsautoriteten har søgt at lokke os uden for Anklagen, jo mere har jeg holdt det for min Pligt, at holde mig inden dens Grændser, jeg har undgaaet at forvandle en lovformelig til Overtydning bestemt Discussion til en politisk Strid, der kunde forbittre os, uden at oplyse os. Af Overtydning, at Billedernes Glands ikke kan oprette Midlernes Svaghed, og dække de paafølgende Modsigelser, har jeg stiltiende forbigaaet, hvad Reqvisitorialernes Sprog kalder almene Kiændsgierninger; thi jeg kan kun tale om det, der ligger fore til Discursion, men nu er det ikke den dirigerende Committee, der er anklaget. Tidsaanden er ikke bragt i Fængsel, og De har ikke at paakiænde, om Kotzebues Morder hørte til Carbonariernes Sect.

Hvortil indkalde Nabo — og venskabelige Nationer for Deres Skranker, for at fornærme disses Love, anklage deres Caracteer, og beskiæmme deres Fremtid med Ulykkesspaadomme? Hvad angaae Neapel og Lissabon os? Hvad Lag ligger os paa Turin og Amerika? Ved hvilken Række af Følgeslutninger har man anseet det nødvendigt, for at antaste nogle franske Soldaters Liv, med Bitterhed at angribe hint mærkværdige Folk af Heltemartyrer, der paa Periklis og Socratis Grave med den levende Guds Kors i Armen døe for Friheden? — Naar vi ogsaa med Statsfistalen vilde beundre Serailtyranniets faderlige Sagtmodighed, hvad vilde derved Anklagen vinde i Deres Gemytter? og skulle tolv Franskmænd bringe deres Hoveder paa Skafottet, for at bevise, at Grækerne, der vare indslumrede i deres bløde Lænker, uden Møie vilde opgivet den af Evangeliet lovede Frihedsarv, naar ikke den dirigerende Committee havde forraadt dem deres Rettigheders og deres Lidelsers Lendom, og naar deres Casnister ikke havde afgiort, at Sværdet kunde bryde det Aag, der var paalagt af Sværdet.

Dirigerende Committee! frygtelige Magt, da den var ubekiændt! skal nuomstunder dette hemmelighedsfulde Navn opfylde Europæernes

Indbildningskraft med Skræk, som fordum Hexeri og Troldom? Fornuftgrunde, Urimeligheder, Umuligheder, Beviser, modsætter man kun et eneste Ord: den dirigerende Committee, og Fornuften maa tie, og alle Tvivl svinde. Dens Krigshære ere utallige, og man finder dem ingensteds; dens Hævn er uundgaaelig og skrækkelig, og dens foregivne Agenter, efter at have vansmægtet i Armod, døe paa Skafotter, medens deres Angivere blive rige, og døe i Fred.

Ligesaa uhyre i sine Værker, som umærkelig i sine Hielpekilder, stige, siger man, paa dens Bud Kongerne ned af deres Throner, og de lærvillige Nationer sønderbryde deres ældgamle Love; beundringsværdigere end hine store Erobrere, hvis Fremkomst har rystet Verden, kunde den uden Armeer og uden Skatkammer iværksætte hint Universal Monarkie, som Alexander og Carl den Store have tragtet efter. Selsomme Skabning af Partiaanden, Folkesagn, der som alle Fabler henter sine Autoriteter fra sin egen Urimelighed, og imponerer Fornuften, i det det underkuer Fornuften. Hvorfor gribe slige Hiernespind ind i Fornuftens og Sandhedens Enemærker?

Men, siger man, den dirigerende Committees Tilværelse bebuder sig ved dens Gierninger. Just

saa talte for tree hundrede Aar siden Magiens, Astrologiens, og saa mange ynkelige Drømmeriers Adepter, for hvilke kun alt for længe den menneskelige Aand har fornedret sig. Seer, sagde de, de overnaturlige Videnskabers Virkninger! er det ikke beviisligt, at Døde ere valte tillive? har man ikke seet, at Høste have forladt deres Sted, Mennesker paataget dem Dyreskikkelser; og begunstigede Dine bortdraget Fremtidens Slør? Hvor kan man tvivle paa Magien? Har I ikke Bekiændelserne af de Personer selv, der staae i ugudelig Forbindelse med Diævelen? — Og for desbedre at bevise Troldommen, brændte man Troldmændene; og Domstole, der udentvivl gik redelig tilværks, men lode dem beherske af Almeenvildfarelser, sendte Ulykkelige i Døden for indbildte Forbrydelser, som Fornuften ikke nøie vovede at undersøge. De paa Baalet døende Slagtoffres Blod er steget til Himlen! Hvo kan afgjøre, om de ville finde Naade for den allerhøieste Dommer, da de havde ladet udgyde uskyldigt Blod, vel i en god Mening, uden Had, uden Hævngiærrighed, men med Tilsidesættelse af deres egen Fornuft, som de underkastede en fremmed Fornuft indtaget af Lidenskaber og Fordomme.

K. N.

---

f) Item.

(Af Brem. Zeit.)

Berlin. Et herværende meget agtet, kongelig priviligeret Blad indeholder følgende: "Hvad skulde der blive af Videnskaberne, naar deres Ammer, Universiteterne, vare saa farlige, som en Bibliothekar Fabritius i Bruchsal skildrer dem i et nylig udkommet Skrift under den utrolige Titel: Historie om den academiske Sammensværgelse mod Kongedom, Christendom, og Eiendom. Nu, værre Beskyldninger kan man dog ikke opkaste mod Nogen, end her Titelen paa et Skrift, der desuden er tilegnet den hellige Alliances Stiftere, fem tydske Konger, og alle andre Forbundsfyrster, deres Statstjenere, og Ministre. Neppe troer man sine egne Øine, naar man deri finder, hvad der er sagt mod Kant, Fiche, Schelling, Paulus, Fries, Krug, Campe, Stephani, Løffler, og 60000 (!) andre Skribenter; hvorledes dem er giort den Bebreidelse, at de ere Opæggere, Ungdommens Forførere, og kort Alt, hvad der kan lade sig tænke afskyeligt. Forf. kiænder det Forbund, de ved deres Skrifter har dannet, og der fremmer alle vore Dages Revolutioner. Han lader den Eed aftrykke, dets Lemmer sværge, og

som ogsaa Sand havde svoret, da hon drog ud at myrde Kotzebue.

K. R.

---

g) Porto.

Paris d. 28. Sept. Som bekiendt har Kongens ved en Ordonnance erklæret Sundhedscordonnen som saadan og med Hensyn til dens første Bestemmelse for ophævet, og derimod befalt, at disse Tropper, som Observationsarmee skulle til videre blive staaende. Denne Forholdsregel viser aldeles ingen i sig selv fiendtlig Hensigt mod Spanien, som adskillige Blade saa gierne gad forudsætte, om ikke indskyde Regieringen. Mod disse Dagblade tager nu Constitutionel for i Dag; usædvanlig nok, Regieringen, og resp. Ministeriet i Forsvar ved følgende Yttringer.

"Den kongelige Ordonnance, der forvandler Sundhedscordonnen til en Observationsarmee, har givet Anledning til mange Formodninger. Disse Forholdsregler hæve de Vanskeligheder, der hidtil hæmmede Handelsforbindelserne mellem Frankrig og Spanien, og fra denne Synspunkt er de en væsenlig Fordeel for begge Lande.

"Midlertid holde adskillige Blade haardnakket ved at føre Krigen ind i Hiertet af Spanien; de udtale dem med Indignation over, at den franske Regiering ikke har begyndt Krigen fra sin Side. Dette fredelige Forhold er Gienstanden for deres bittre Bebreidelser, og fornærmende Insinuationer, og paa det ingen Synderlighed af den nærværende Tid skal undgaae vore Samtidige, maa det netop være os, der i denne Punkt tage den offenlige Autoritets Ihændehavere i Forsvar. Efter Alt, hvad foregaaer, vil man i det mindste tilstaae, at vi derved give Ministeriet en stærk Prøve paa Upartiskhed, og hvad endnu er mærkværdigere, at vi ingen Tak vente derfor.

"Til Sagen! paa hvilket Paaskud kunde man grunde en Krigserklæring mod den spanske Regiering? hvad Fornærmelse er Frankrig vederfaret af Spanien? en politisk Revolution har tildraget sig i dette Land, og Nationen er fra vilkaarligt Herredom gaaet over til en constitutionel Regiering? Hvorved kan denne Overgang krænke et Folks Interesser, der selv har naaet denne Forbeel, og intet ønsker uden at bevare den? Hvorledes kunde det retfærdiggiøre sig ved at gribe til Vaaben, for at gienreise en Tingenes Orden, der faldt i Ruiner hos det selv, da den absolute Magt kun kan opholde sig ved materiel Overvægt,

og falder sammen af sig selv, saasnart denne i sig selv saa precaire Støtte glipper.

"Vi troe her fuldkommen at trænge ind i vore Modstanderes Tanker. Hvad ville, eller rettere, hvad fordre de? At Regieringen ved væbnet Medvirkning skulde understøtte det foregivne Regentskab i Urgel, der usurperende al Magt, officiel forkynder, at den klare og simple Gienreisning af Civil og Religions-despotisme er Gienstanden for dens Bestræbelser. Altsaa for igien at grundfæste et saadant Systems aabenbare Misbrug, skulde Frankrig udtømme sine Financer, og indlade sig i en tvivlsom Kamp? — Man maa være meget forblindet af Partiaand, for at drive paa en saadan Uklogskabs Act, en Forholdsregel, der er saameget imod Landets Interesse.

"Ikke desmindre staaer man derpaa. Man siger: Spaniens Constitution er mangelfuld. Men tilkommer det da en fremmed Indblanding, at bevirke en Reform, der kunde ansees for nødvendig? Lad dog Tid og Erfaring virke! ere Forbedringer nyttige, saa vil den almene Interesse antyde dem, og man vil antage dem tilsidst. Men troer man da, at det er et Middel, der fører til dette Maal, at true, og uafladelig overvælde et stolt og krigersk Folk med Fornær-

melser? Til Fornuften, til Alles Interesse maa man vende sig.

"Man tilføier, at Dagbladene i Madrid uden alt Maadehold tale om den franske Regiering. Det er blot Følgen af det fornærmende og truende Sprog i nogle af vore Journaler, der have stemplet dem selv til Borgerkrigens Herolder, og Ovesadas Bundsforvandte. Vil man, at den spanske Regiering skal erklære Frankrig Krig, for at hævne sig for Quotidiennens Fornærmelser, og Drapeau blancs Angreb? Sandelig, der behøves alvorligere Aarsager for at give Nationerne til Priis for Krigens Ulykker.

"Man tør forudsætte, at hverken Frankrig eller de allierede Fyrster vil anvende Magt for at understøtte Contrarevolutionen i Spanien. En Contrarevolution er en uudtømmelig Kilde af Had, Hævn, offenlige og private Elendigheder. Man maa oppebie, alt Lidenskaben tier, og Lovenes Magt er grundfæstet, for med Sikkerhed at bevirke endog fordeelagtige Reformer.

"Med eet Ord: Observationsarmeen vil være nyttig, til at skaffe vore Grændser Respect i et Dieblik, hvor Navarra og Catalonien ere blevne en Borgerkrigs Skueplads. Denne Stilling kan og maa man erkiende; enhver anden vilde være uviis og farlig."

h) Universitetsnyt.

(Af Journal des Debats).

Turin d. 24. Sept. Nylig et udkommet et Reglement for Universiteterne i Turin og Genua i fem og tredsindstyve Artikler. Man lægger deri Mærke til følgende Foranstaltninger, der have til Formaal at gienreise Sædernes Strænghed og Studeringsflid.

"De Studerende maa hverken boe i Værtshuse, eller spise hos Giæstgivere. Der skal oprettes Pensionsanstalter, hvor de skulle boe, der ingen Paarørende have i Byen.

"Til disse skulle de Studerende komme hiem, inden Nattens Frembrud; de maa ikke besøge noget Caffehuus, noget Billard, eller noget Forlystelsessted, heller ikke oprette Clubber (Crocchi). Ved offenlige Skuespil eller Baller maa de ikke hyppigen indfinde dem.

"De skulle nøiagtigen udøve deres religieuse Pligter; bivaane Gudstienesten i deres Sogn, i det mindste eengang om Maaneden gaae til Skrifte, punktlig høitideligholde Paaskefesten, og holde de for dem indrettede geistlige Øvelser for og efter Paaske."

"Der skal udvælges fire Studieopsynsmænd af de meest agtede Geistlige, der skulle vaage over de Studerendes sædelige og religieuse Opførsel."

"Hver anden Maaned vil paa disse Opsynsmænds Attester blive dem udleveret nye Adgangskort."

Paa samme Tid udkommer ogsaa et Skolereglement i to hundrede og halvtredsindstyve Artikler.

K. R.

Historien.

Ikke uden Føie kunde man vel kalde den nærværende Tidspunkt de uopfyldte Forventningers Periode. Allerede har den østerrigske Jagttager, der udentvivl gjør sine politiske Jagttagelser giennem et temmeligt ureent Glas, ringet til Liig over Grækerne, ja endog paataget sig Jordpaakastelsen, med øvrige tilhørende Ceremonier, da det med eet fra alle Sider erfares, at Grækerne, om de endog eet Dieblik ved et uventet Indbrud, styret af christelig Taktik, og udført med christelige Stikke, syntes kastede til Jorden, ligesom fordum Antæus, ved dette

Fald have faaet fordoblede Kræfter, saa at endog fra Constantinopel selv mældes, at af de Tyrker, der baade tillands og vands ere komne ind i Morea [illegible] fastlingen er kommen tilbage; medens paa den anden Side ikke blot Perserne vedblive at gjøre en farlig Fremgang, men det og i det Indre selv seer mere og mere betænkeligt ud. Allerede havde de franske Ultrablade ladet Sundhedscordonen under sin ny General d'Autichamp, tage en activ Deel i at understøtte det selvbeskikkede Insurgentregentskab i Catelonien, da temmelig uventet Indenrigsministeren Grev Villele, der allerede længe, som Hovedet for de saakaldte royalistes circonspectifs, var lagt for Had af de rette Ultraer, bliver Præsident i det franske Ministerconseil, hvorved ei allene Frankrigs egen udenrigs Politik, især med Hensyn til Spanien synes at tage en langt mindre Ultravending, men der og, efter adskillige mærkelige Ublidelser i ministerial Bladet Journal des debats Frankrigs og Engellands politiske Forhold til det øvrige Europa angaaende, i Henseende til Frankrigs Sprog paa den nærforestaaende Congres ikke torde være uden Indflydelse, saameget mere, som Aviserne udtrykkelig have mældt, at den til Congressen afgaaende franske Diplomat Cha-

teaubriand aldeles skulde være enig med Ministerpræsidenten. Hertil kommer endnu, at der ikke uden Skin af Føie bebudes en nærforestaaende Forandring af det øvrige Ministerium — naturligviis i det villeliske System, hvorved Ultraterroristen Peyronnet, med hvem Villele aldeles ikke kan enes, og hvis Jernhaand i Carbonariprocesserne til almindelig Forbrydelse har ladet sig føle, med flere ligesindede torde komme til at vige, og moderate Royalister tage deres Sted.

Vel har, Kongens og ikke faa af de betydelige Ministres alvorlige Modsætning uagtet, Lord Liverpool drevet igiennem, at faae Canning ind i Londonderrys Sted; men som endog ikke, som nogle Tidender have ymtet om, denne Sammensætning af Ministerium torde være af saare kort Varighed, og ved Parlamentets Samtræde forestaae betydelig Rystninger, der nær om Kongen selv torde finde mægtige Fremstød, synes det fra flere Sider i det mindste uafgiort endnu, hvorvidt Hr. Canning ubetinget vil træde i sin Forgiængers Fodspor eller ikke. Saalidet — siger Morning Chronicle, vi, især hvad den indre Politik angaaer, ere enige med Hr. Canning, vente vi dog i vore udenrigs Forhold af ham et liberalere System, end hans Forgiængers var.

I saa Henseende ansee vi hans Indtrædelse i Cabinettet for en lykkelig Tildragelse. At haabe, eller i det mindste heilig at ønske er det, at han stadig vil komme ihu, hvad han nys i sin Afskedstale til sine Committenter i Liverpool, da han ventede at afgaae til Ostindien, sagde til Ære for den Alt bevogtende uafladelig virkende Magt, den offenlige Mening, der ved den frie Presse giver sig tilkiænde, og støtter og beskytter det Hele, at det ikke skulde blive fornødent, at erindre ham om, hans afdøde Forgiængers uforglemmelige Ord: at Sandheden kun ved Meningernes retlige og oprigtige Kamp kan bringes for Lyset, og selv den meest oplyste Minister ikke regiere vel uden Meningsfrihed.

Nogle Tidender bebude, at han selv vil gaae til Cóngressen, hvad dog andre benægte. Midlertid skal Congressen være udsat 14 Dage.

D. 18. Oct. 1822.

K. R.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen helliget.

Syvende Binds fierde Hæfte.

Hamlet i England,

Tragødie af Søtoft.

Første Acts første Scene.

Dowers Kyst. Det er Aften: paa Strandbredden staaer et prægtigt Telt med det engelske Flag. Musik høres fra et lidet Skib, som lægger til Kysten. Hamlet stiger i Land med nogle Mænd. Det danske Flag vaier paa Baaden.

Hamlet.

Saa sætter jeg da Fod paany, o England!
Fra Søen paa din friske grønne Bred;

Langt mere fro jeg atter hilser dig,
End da jeg første Sinde var din Gjest.
Men — hvem er I? —

Esgar.

Velkommen, ædle Herre!
I Bretlands Konges, Edmunds, Navn, velkommen!
Min Herre sendte mig at møde Eder:
Selv er han dragen halvveis fra sin Borg;
I Dornington han venter Eders Høihed.
Velkommen atter!

Hamlet.

Tak for Eders Hilsen!
Saa værdigt, som min Tunge det formaaer,
Skal hist jeg takke Kongen for hans Velkomst.

Esgar.

I dette Telt, som bærer Bretlands Flag,
Vil Eders Naade finde Viin og Frugter,
Forfriskninger, til Styrke efter Søen.

Hamlet.

Jeg takker Eder: Søen tærer vel!
Dog taber ei den Danske Kraft paa Søen:
Den er for os som Eder jo en Amme,
Der ved sin fulde Barm opfostrer os
Til Mænd med Mod og Kraft — og Ærlighed.

Esgar.

Ja! — Dog er Søen ofte falsk, og Bølgen
Er som den glatte Snog.

Hamlet.

Ja! I har Ret!
Men siig; I kjender vel Horatio?

Esgar.

Særdeles!

Hamlet.

Nu? hvordan da?

Esgar.

Meget nøie!
Ved Hoffet seer jeg daglig denne Herre:
En saadan Mand maae alle Hjerter ynde.

Hamlet.

Dog er han ingen Hofmand, mener jeg.

Esgar.

Hvis dette Ord paa Eders Naades Tunge
Faaer en uædel Mening.

Hamlet.

Da var Tungen
Uædel jo! Nu, vredes ei, min Ven!
Jeg hører selv til Hoffet jo, som I;
Tro derfor ei, jeg vilde krænke Eder,

Som Eders Ord lod til! — Men, nu Horatio!
Han har mit Hjertes fulde Brodervenskab;
Mit Hjerte bankede ham stærkt imode,
Jeg havde haabet, at det første Oie,
Jeg skulde seet i England — det var hans.
Forgjeves stirrer jeg dog efter ham:
Siig: er han syg? — hvis er den hvide Ganger,
Som styrter ned ad Klippestien?

Esgar.

Herre!

Hvorban er Hjelmens Fjeder?

Hamlet.

Ogsaa hvid.

Esgar.

Saa er det ham.

Hamlet.

Horatio?

Esgar.

Ham — ja!

Hamlet.

O min Horatio! dyrebare Ven!

Esgar.

Jeg kjender ham!

Hamlet.

Lad os forkorte Veien.

For ham og Dyret, som sig strækker ud
I Luften, liig en Orn paa sine Vinger.
Kom! lad ei Vennen stille staae, mens Vennen
Med Lynets Hurtighed, paa Længsels Vinge,
Imod os iler: kom!

Esgar.

Igjennem Telten
Er Gangen kortest ud til Veien, Herre!

Hamlet.

Vel flyver ei min Fod, rask som din Ganger,
Men, vore Hjerter har alt naaet hinanden.

(De gaae ind i Telten).

(En Havfrue stiger op af Vandet med Ofelia).

Ofelia.

Hvad bærer Du i Haanden?

Havfruen.

Siv!

Ofelia.

Hvortil?

Havfruen.

En Krands jeg vilde flætte:

Ofelia.

Og til hvem?

Havfruen

Til Dine Lokker, før Du mig forlader.

Ofelia.

Hvortil det Tang, de Siv, de Muslingskaller!

Havfruen.

De skulle minde Dig, Ofelia!
At nu est Du ei meer en Jordens Mø;
Den, som Du tager i Din kolde Favn,
Er Dødsens!

Ofelia.

Ja! jeg veed det.

Havfruen.

Glem det aldrig!
Du elsker Hamlet end?

Ofelia.

Troløse Kvinde!
Din Kjerlighed er ikkun Bølgeskum,
Som hvert Minut af hver en Vind bortveires.
Din Kjerlighed er Vellyst! —

Havfruen.

Hvad var din?

Ofelia.

Da hist i Dannemark mit Malurtbæger
Var krystet fuldt, og drukket ud til Bunden,
Da brast misundelig den Viddiesvaand,
Der holdt mit Liv, som svæved over Bølgen.
Da druknede min Sorg blandt sorte Bølger;

Og bleg og stille sad jeg i Din Borg,
Blandt Muslingskaller og Corallers Skarer,
Og for mit Øie vrimled det i Dybet;
Men, skjøndt fra Livet hist paa Jorden skillet,
Jeg ei forgjættet har dets Diamant:
Den funkler paa mit Hjerte som en Stjerne,
Og lyser op igjennem Bølgerne;
Og, da nu Hamlet drog til Engeland,
Da saae han jo sin Stjerne i det Dybe,
Han stirred taus og ængsteligt i Bølgen,
Hans Taare faldt i Vandet ned til mig.
I Danmarks faure blomstersprængte Vang,
Han svoer mig evig Tro og Kjerlighed.
Hans Kjerlighed var høi, som Himlens Hvælving,
Og min som Havet dyb, hvori jeg sank.

Havfruen.

Hvad vil Du da paa Jorden? Bliv i Dybet!
Stiig atter ned! Han er jo tro, Ofelia.
Jeg hørte jo, han sukked: "min Ofelia!"

Ofelia.

Men hine Skyer, som bedækte før
Hans høie Pande, vare nu forsvundne.
Og hvad gjør Hamlet nu i Engelland?
Jeg veed ei, hvad er hændet fra mit Fald

I Bølgerne: dog sælsom er hans Skjæbne!
Jeg følger ham, som Skytsaand — eller Hevner!

Havfruen.

Saa tøv! følg atter ned i Bølgerne.

Ofelia.

Hvi saa?

Havfruen.

En Pilgerkaabe skal os dække:
Jeg følger Dig paa Jorden denne Gang.

Ofelia.

Og, har Du slig en Kaabe?

Havfruen.

Da en Vinternat
Et Skib paa Dowers Banker stødte an,
Tre Pillegrimme blev af mine Hvaler
Neddragne og fortærede i Hast;
Men Kapperne sank ned til mig i Dybet.

Ofelia.

Saa lad os synke!

Havfruen.

Hu holo! holo!
(synker).

Ofelia.

Jeg synker med! — der er dog skjønt paa Jorden!

(Hamlet og Horatio).

Hamlet.

Tak! du forstodst mit Vink, og fulgde mig,
Imens de Andre hist, bag Teltets Lagen,
Maae varme Hjerterne ved Druens Blod.
Min Ven! vort Hjerteblod er ikke koldt
Som Havbeboerens, som Fiskens! — Men —
Du stirrer livløs som en Støtte hen
Paa Bølgerne?

Horatio.

Forunderlige Syn!

Hamlet.

Hvad? har Du Syner som Din arme Ven?
Hvad er der? tael! mon, liig en Jordemoder,
Naturen sælsomt hjælper Dine Tanker
Til Verden? eller, som en Fødselskvinde,
Stædt i den haarde Nød for Barnet, Jorden
Omsider aabner Dig, som mig, sin Bug,
Og kaster ræbselsfulde Fostre ud?
Hvad har Du seet? hvi stirrer du bidhen?

Horatio.

Mit Øie er ei drukkent, veed jeg jo,
Hvis ei af Glæde — men — jeg kan ei troe det!
Nei!

Hamlet.

Lad da af som Stjerneskigeren
Paa Taarnet, uvis om han saae en Taage,
En Ilddamp eller virkelig en Stjerne,
Ei stirre vildt.

Horatio.

Ei langt fra Havets Bred jeg saae
Ofelia — just som vi kom fra Teltet.

Hamlet.

Lad det ei undre Dig! — Jeg saae det selv,
Men agted ei derpaa.

Horatio.

Du saae det selv?

Hamlet.

Du veed, naar Skibet gaaer med Toug og Takkel
Til Havsens Bund — da skuer tidt i Maanskin
Det bange Folk Dødsseileren; — min Ven!
Det var et Syn af denne Art, et Skjær,
Som følger efter — Solens Nedgang!

Horatio.

Hvad?
Død? — død Ofelia!

Hamlet.

Den Sol gik ned
I Havet!

Horatio.

Himmel!

Hamlet.

Stille! stille Ven!

Horatio.

Død! død!

Hamlet

(griber hans Haand).

O meget, har forandret sig,
Fra sidste Gang jeg trykte denne Haand.
Giv Agt paa mine Ord, Horatio!
En kort Fortælling skal forklare Alt.
Hvi Hamlet har forladt det grønne Danmark,
Hvi Hamlet atter staaer paa dette Land,
Hvor nogle Ungdomsaar hensværmedes,
Det er den Gaade, hvortil nu mit Ord
Skal være Dig en Nøgle! Hør mig da!
En stormfuld Vinternat — det var om Julen! —
Da Haglen raslede paa Borgens Ruder,
Jeg kasted mig urolig paa min Seng:
Jeg hørte Skrig af underfulde Stemmer
Som i en Skov paa Dovre, naar en Flok
Af Ulve hungrige tilsammen hyle!
Med Vanvid blev jeg ramt ved denne Tuben,
Saa ei jeg reiste mig, og saae, hvo skreg:

Min faure, bolde Faders Skrig i Døden
Jeg havde hørt: han myrdet var.

Horatio.

O Himmel!

Hamlet.

Du har ei hørt det? — Nu! saalidet agter
Den ørkesløse Verden Kongers Fald.
Tænk! Morderen var Broder til den Dræbte.

Horatio.

En Cain!

Hamlet.

Net! en Cain! — Han er falden,
Min Haand har gjennemboret Niddingen!

Horatio.

Hvor fik I Vished om hans Brøde?

Hamlet.

Aanden
Har sagt mig Alt! — Min arme Faders Aand!
Dog — mere herom siden, kjære Broder!
Liig Brutus tog jeg Vanvids Maske paa;
Min Moder, blid, men svag, var brat formælet
Med Niddingen, der nu bar Danmarks Spir.

Horatio.

Min Ven! — du har dog ei lagt Haand paa hende?

Hamlet.

Nei! ingen Furier forfølge mig;
Jeg har ei overskridt Naturens Grændser,
Som en ulykkelig Orestes!

Horatio.

Godt!
Jeg aander friere; min Ven er frelst.

Hamlet.

Hm! det er Knuden: uden Kjerlighed
Er Livet kun en Blomst foruden Duft!
Jeg bragde min Ofelia til Vanvid.
Døm om min Lykke!

Horatio.

Og hvorlunde da?

Hamlet.

Jeg dræbte hendes Fader, da jeg troede
At dræbe Morderen — o Jammer! Jammer!

Horatio.

Gru! Gru!

Hamlet.

Saaledes staaer da Hamlet her:
En blodig Mand fra Top til Taa, Horatio!

Horatio.

Og Danmark kysser blodbestænkte Haand!

Hamlet.

Dog drog jeg bort fra Danmark. Vil du vide,
Hvorfor? Min Elskovsblomst er visnet jo;
Min Moder sidder nu som Enke hjemme,
I Sorg paa Tronen over tvende Mænd.
Nu veedst Du vel, da første Gang jeg var
I Bretland ved Kong Edmunds Hof, min Ven!
Da elskede hans Datter Elma Hamlet;
Men Hamlets Hjerte gjemte alt et Billed
Af hiin ulykkelige danske Pige.
Erindrer Du Dig dette?

Horatio.

Klarligt! Ja!

Hamlet.

Og da jeg lod den danske Skipper lægge
Sin Seiler ud, og steeg ombord paa den —
Mon Du erindrer Dig Princessens Sorg?
Mig kom det for, at hun lod Taarer falde,
En Hofmand sagde: det var Diamanter.

Horatio.

Fuldt vel jeg mindes Alt.

Hamlet.

Et Sølverskjerf,
Et Belte gav hun mig til Minde!

Horatio.

Ja!

Jeg seer, du bær det om Din Lænd endnu.

Hamlet.

For første Gang idag, Horatio!

Horatio.

Fra England agter Du at føre Bruden?

Hamlet.

Ja! — men som ærlig Mand!

Horatio.

Du glemmer ei

Ofelia!

Hamlet.

Nu er hun død for mig:
Men dybt hun præget staaer i Sjelens Indre!
Men — hvi vil Hamlet bringe Brud til Danmark?
Jeg læser dette Spørgsmaal paa Din Læbe! —
Det er min Pligt, da nu jeg jo er fri,
At byde Elma denne Haand, min Ven!
Hvis hun tiltakke tager, naar hun hører,
At Hamlet før har givet bort sit Hjerte;
Den Døde gjør jo hende neppe Skinsyg.
Dernæst jeg havde denne Grund til Reise:
Nys rev jeg med en blodig Haand mit Danmark
Af sine Lænker ud — det er ei Nok!

Jeg vilde ved et Ægtebaand forene
Det danske Hjerte, min Horatio!
Med Englands! Seer Du! dette var min Villie!
At bringe Danmark til sin Høiheds Glands,
Ei blot at myrde — men at skabe selv.

Horatio.

Jeg ønsker Eder Held til dette Forsæt!
Gid Lykken staae det gamle Danmark bi!

Hamlet.

Men see! Du veed nu Alt, hvad er fornødent.
Vær taus! Giv nøie Agt paa, hvad der skeer;
Thi Hamlets Sjel er ængstelig, og mener,
Der findes Torne overalt, som stikke!
En sælsom Følelse behersker mig;
Mon jeg er skabt til Lykken? — Ha, ved Himlen!
Jeg kunde fristes til, Horatio!
At lade Kvinder spaae mig i min Haand;
Men — bedre vel end Kvindetungen taler
Jo Himlen! Skjønne stjernerige Nat;
Viis mig den Stjerne, som for mig er sat.
Hvor er den? hvor? i Syden eller Vest?
Blink frem, o røde Stjerne, hvor du est!
Iblandt det ganske gyldne Stjernekor
Jeg seer Dig ei i Øst og ei i Nord;
Thi — alle smile de saa blidt, saa sødt;

Men, Du est dunkel, funklende med Rødt;
Jeg veed det vist, endskjøndt jeg seer Dig ei
Paa Himlens store blaae Forglemmigei!
Jeg søger Lykken med et stille Blik,
Dog ahner mig, som ei paa Roser gik,
Med mindre jeg skal nævne Blodet saa, —
At ei jeg skal endnu paa Roser gaae.
Horatio! min stille Ven!

Horatio.

Saa bleg!

Hvad er der?

Hamlet.

Est du her?

Horatio.

Ja, her er jeg!

Hamlet.

Giv mig din Haand! kom! styrk mig — jeg er mat!
Et Syn forfølger mig paany i Nat.
See hist, see hist paa Bølgen — sort og stor
En Skygge reiser sig!

Horatio.

O Himmel, Jord!

Hamlet.

(Ofelia i en sort Kappe er stegen op.)

Hvad vil det sorte Væsen?

Horatio.

Kom!

Hamlet.

Nei! Nei!

Hvad vil du, sorte Skygge! paa min Vei!
Hvor blev Ofelias den hulde Glands?
Hun bar om Lokkerne en Rosenkrands;
Men du — ha! du er Dødens sorte Viv,
Du bær om Issen jo en Krands af Siv!
Hun, liig en Lilie, klædt i Silken hvid:
Du — bulgt i sorten Kappe lang og sid.
Viig fra mig! Gienopreiste Dødningbeen!
At ei min Haand Jer splitter Een for Een!
Viig fra mig, Syn! som jeg som Helved hader.
Du est ei from, som Aanden af min Fader.
Viig fra mig! Hamlets Siel kan meer ei bære!
Bort! Bort! Bort! — lad den stakkels Hamlet være!

(Horatio og Hamlet bort.)

Ofelia.

Bølgen falder;
Jorden kalder,
Jorden har min Rose skiøn!
Rosen i Løn!
Hamlet! Hamlet, Kongesøn!

(stiger i Land.)

2den Scene.

(Kongeborgens Hauge. Themsen sees i Baggrunden.)

Prindsesse Elma. Prinds Irland. Det er i Morgenstunden.

Elma.

Min Prinds! jeg havde troet, I vilde ilet
Til Dovers Kyst.

Irland.

Hvi saa?

Elma.

At hilse Danmark!

Irland.

Hvis jeg et Øieblik forlod en Kvinde
For Mænd — kom disse end i Tusindtal —
Da var jeg aldrig værd en Kvindes Ansigt.

Elma.

En Kvindes Ansigt? — Ja! det har I, Prinds!
Troer I, det vilde klæde Eder ilde,
Om I fik Mands Udseende? fik Skiæg
Som Hamlet?

Irland.

I forstod mig vel, Prindsesse!
I spøger med mit Ord.

Elma.

Ja! og med Eder!

Irland.

Har Hamlet Skiæg? Og hvoraf veed I det?

Elma.

O! det har alle Mænd — i Dannemark!

Irland.

Nu! dette Bukkefortrin, min Prindsesse!
Giør ikke Hamlet frygtelig for Irland.

Elma.

Hvo veed?

Irland.

Hvad mener I?

Elma.

Kan I da ei,
Foruden Hiælp begribe tvende Ord.

Irland.

Ei Ord af Eders Mund!

Elma.

Hør, gode Prinds!
Jeg kan ei tale mere tydeligt:
Thi ellers maatte jeg jo tale dumt.
Kan I begribe det?

Irland.

Nei!

Elma.

Ikke heller?

Nu da — det var en deilig Hest, I reed,
Paa Jagten, sidste Gang i Warwikshire!

Irland.

Ah! deilig, deilig! Hvilken Svanehals!
Paa Benene lidt fransk! ha! det er Skade!
Midt mellem Dinene en herlig Stjerne.
Kastaniebrune Haar! Kridhvide Sokker
Paa trende Fødder — just som det bør være!
Tyk Man og Hale! Net en Pegasus!

Elma.

Og Rytteren Apollo, sandelig.

Irland.

Saa? — ha! I spøger med mit halte Been!

Elma.

Just derfor! Hver en Lignelse maa halte,
Saa er den ret.

Irland.

Nu Snogepanderne —
Var de ei skjønne?

Elma.

O, saa skjønne Prinds
Som nogensinde jeg saae Snogepander.
Man saae det grant, I var en herlig Ridder!
Jeg hørde ogsaa Eders Riddersmænd
Fortælle Hoffets Folk om Eders Dyder.

Irland.

Hvad? mine Dyder har man udbasunet?
Jeg har forbudet alle mine Mænd
At tale om mit Naturel ved Hoffet.

Elma.

Det var forsigtigt — og beskedent.

Irland.

Ja.

Thi Roes af sine undergivne Folk
Er lidt mistænkelig og som en Bjælde
Paa Kanehesten foran Herren selv;
Desuden rødmer jeg, naar man mig roser.
Naar man mig roser, bliver jeg som en Rose!
Ha ha! ha! ha!

Elma.

Fortræffeligt!

Irland.

Prindsesse!

Man man ei troe, naar man mig seer at rødme,
At det var Usandt, som om mig var sagt.

Elma.

Det maatte man.

Irland.

Ha, jeg skal straffe dem.

Elma.

Tæm Eders ædle Vrede, som en Ganger
Med trende hvide Sokker — Snogepander —
De talte ikkun Lidt.

Irland.

Som for Exempel?

Elma.

Paa Wiltshire-Jagten havde Eders Høihed
Ei ødelagt undtagen tyve Marker
For Bønderne. —

Irland.

Nei! det er ganske sandt.

Elma.

I Warwikshire I havde, sagde man,
Kun myrdet trende Bønder, da de ei
Som Hunde kunde jage Eder Vildt.

Irland.

Paa Ære! atter sandt! Ei meer end tre!
Ei Een!

Elma.

Forgangen, da I reed guldbækte Ganger,
Og traf en Tigger, krybende paa Veien,
I satte over ham med Hest og Alt,
Og lod ham slippe levende derfra

Blot med libt Angst i Blodet — ja, o Prinds!
I kastede en Krone til den Arme.

Irland.

Det gjorde jeg: jeg ønskede i Sandhed!
At skjænke hver en Mand en Kongekrone.

Elma.

Hvo blev da Undersaat?

Irland.

Hvo er det nu?
Et Dyr! — Et Menneske — en Abekat —
Ei! Navnet gjør jo ei til Sagen!

Elma.

Nei!
For ofte kun er Mennesket et Dyr.
Men hvilken Forskjel nu imellem Eder,
Og Hamlet! I kun dræber usle Kryb,
Som ei fortjene andet — Bønderne;
Men Hamlet — hvis kun Rygtet taler sandt —
Skal dræbe Konger!

Irland.

Himlen os bevare!

Elma.

Men see! min Fader! — Prinds forlad os!

Irland.

Gjerne!

(Sagte).

Han dræber Konger? altsaa ogsaa Prindser!
Det er en farlig Karl! Ham maa vi vogte!

(gaaer,)

Elma.

Hvor gjerne vil han plage mig med Ord
Om Elskov, klædt i lange Blomstersvøb,
Som lidet Barn, der ei kan tale redt;
Med List jeg derfor leder ham til Stalden,
Da glemmer han sin Kjerlighed til mig.

(Kongen kommer.)

Kongen.

I al din Pragt, mit Barn!

Elma.

Ja, høie Fader!

Det er min Ungdoms kjære Legebroder,
Som jeg idag bereder mig at hilse.
Nu er han visselig en Mand af Kraft,
Af Ære, Høihed, Skjønhed!

Kongen.

Snart han kommer!

Elma.

Snart? — (sagte) Glædens Budskab! stille hør det Sjel! —
Snart? Fader!

Kongen.

Toget nærmer sig, min Datter!
Hør Hornene! kom paa Altanen op
At hilse ham.

(gaaer.)

Elma.

O! jeg skal atter see Dig,
Min Hamlet! feireste blandt unge Mænd!
Mit Øie har Din Lige aldrig skuet;
O, hvor mit Hierte jubler Dig imøde.
Men — har Du ei en Elskerinde? — Kval!
Kval for min Sjel! — Nei! Du har ingen, ingen!
Jeg veed det Hamlet; Du har ingen Brud.
Mon Du vel ellers skulle komme hid?
Men — vil Du — vil Du have Brud, o Hamlet!
Der gives Hjerter jo som Marmorblokken!
Dog! jo — hvad vil vel Hamlet her i England?
Men han er nær, og jeg maa paa Balkonen
At see ham drage ind, den kjære Yngling!
Vær rolig, Hjerte! o forraad Dig ikke
Ved Elskovsrosen paa Din Kind, for Folket.

(Ofelia og Havfruen kommer frem bag Træerne).

Ofelia.

Han stiger af i Borgegaarden nu.

Havfruen.

Hoit paa Altanens Rand jeg Kongen seer.

Ofelia.

Ved Siden staaer hans faure unge Datter.

Havfruen.

Han havde hvide Lokker ret som Sneen.

Ofelia.

Hun havde Kinder røde ret som Rosen.

Havfruen.

Han havde sin Guldkrone paa sin Isse!

Ofelia.

Hun havde gylbne Lokker om sin Tinding.

Havfruen.

Et Demantscepter bar han i sin Haand.

Ofelia.

Hun bar en Myrthekvist ved sine Bryster.

Havfruen.

Hoitidelig, liig Sølv fra Bjergets Indre
I Verdens Luer luttret, synes han.

Ofelia.

Saa elskelig som Kjerligheds Gudinde
Omflagret skjørt af Duer — stod hun der!

Havfruen.

Ja, Du har Ret! i Luften saae jeg Duer.

Ofelia.

De kom fra Søen foran Hamlets Tog.

Havfruen.

Jeg troer, Du frygter alt den Kongemø?

Ofelia.

Ja; thi jeg elsker jo den Kongesøn!

Havfruen.

Hist seer jeg, mellem Haugens tætte Træer
Sig Themsen slynger, liig et Ridderbaand,
Om Borgen; kom! lad os i Bølgen dukke,
Og vexelviis opstige for at speide
Hans Hjerte, naar han vandrer her i Haugen.

(Bort.)

3die Scene.

Taffel. Elma. Irland. Hamlet. Kongen og Hofmænd.

Kongen.

Albeles ei, min ædle Prinds! Betænk
Ei slige Smaating: troer I, Gammelengland
Har sine Fortrin — hvert et Land har sine.
Og Danmark, som er Englands Stammemoder,
Gud give det maa æres af sin Datter!
Hvad mig anlanger, ædle Prinds af Danmark,

Mit Hjerte glæder sig, at I er her:
Ei kunde sendes mig en bedre Gjest,
Forstandig, dydig, vel i Alt oplært,
Begavet riigt paa Aand og Legeme —
Ja! slige Sønner fostrer gamle Danmark.
Nu! lad mig standse Tungen i sin Roes,
Den kunde ellers blive længer ved,
End Øret maaskee lystede at høre;
Thi, hvis jeg gamle Mand ei tager feil,
Faaer Fædrelandet Gavn og Fryd af Eder.
Jeg saae ei nogen Tid det gode Land,
Som Bretland er saameget skyldigt, Prinds!
Dog troer jeg, jeg har Meget tabt derved.

Hamlet.

Ja; thi mit kjære elskte Dannemark
Er skjønt som nogen Drots paa hele Jorden.

Kongen.

Tilvisse, Herre!

Hamlet.

Vil jeg lede om
Ret skjønne Ord til Priis for Fædrelandet,
Ord, som ret er det værdige, i Sandhed,
Jeg gjør en Daares Gjerning, ret som den,
Der ledte efter Guld til Ring om Solen.

Kongen.

Tilvisse, Herre!

Hamlet.

At jeg som en Søn
Dog ei er blind for gamle Moders Feil;
Som Moderen jo tidt er blind for Sønnens,
Da lad mig og forkynde Britterne:
I Danmark gives store Niddingsmænd!

Kongen.

En saadan Arvelod har hvert et Land.

Hamlet.

Dog findes ei saamange nu som før;
Ei heller nær saa store! — Derom siden!

Kongen.

Saa Dydens Sædekorn tiltager der?

Hamlet.

O Konge! Dydens Sæd kan voxe frodigt
Saa godt som Lastens — skjøndt Folk mener nei:
Men Hamlet er forvisset i sin Sjel,
At Lasten ei gier flere Fold i Skjeppen
End Dyden. Hveden trives vel som Klinten.
Kun mærk: end bedre dyrket, renset Grund
Behøver Dyd, mens Lasten overalt
Med sine skarpe Rødder trænger ind,

Og voxer uden Pleie. Det er Alt!
Skjondt ikke gammel — har jeg mærket Dette.

Kongen.

Jeg skatter Eders Viisdom høit, min Prinds

Irland.

Har Danmark gode Hopper, ædle Prinds?

Hamlet.

Til Krig har Danmark stolte Gangere!

Kongen.

Velkommen, Prinds! tøm Eders Bæger!

Hamlet.

Herre!
Det gane Jer vel — og Eders faure Datter!

(De drikke.)

Irland.

Hvad koster vel en Ganger udi Danmark?

Hamlet.

Hvis ei jeg tager feil, min ædle Herre!
Og Prangeren ei enten er eenfoldig,
Eiheller altfor snild — da er det trolig,
At den vil koste, hvad den vel er værd.

Elma.

Velkommen Prinds!

Hamlet.

Hil Eder!

Kongen.

Natten kommer!

Thi Solen brænder ei paa Ruderne.
Af Reisen er I mødig, vel og træt;
Thi lad os end kun tømme denne Skaal
Paa Eders Velkomst, og saa hæve Taflet.

(Trompeterne lyde, de reise sig).

Elma.

Ja! Solen gaaer alt ned!

Hamlet.

En deilig Aften,
Saa skjøn som den, hvorpaa jeg drog fra England.
Erindrer I vel den endnu?

(Træder til Vinduet med hende.)

Elma.

O Prinds!
Jeg glemmer aldrig den! Det danske Flag
Blev mig forhadt den samme Stund.

Hamlet.

Hvi saa?

Elma.

I stod jo under det i Stavnen, Prinds!
Og pludseligt det bredte ud sin Silke
Ved Vindens Pust — og dækte Eders Aasyn.
Jeg saae Jer ikke meer fra det Minut.

Hamlet.

Og seer I mig da gjerne atter?

Elma.

Gjerne!

Hamlet.

Og drog I med mig over Bølgen gjerne,
Bag Danmarks Silkeflag? —

Elma.

Prinds!

Hamlet.

Nu velan!
Mit Hjertes Hemmelighed skal I vide:
Jeg troer nu fuldt og fast, I elsker Hamlet;
Ak — Hamlet er jo som en Sørgepiil,
Der græder over Graven.

Elma.

Og hvi saa?

Hamlet.

Min Brud er død! jeg elskte hende høit:
Vil I forskjønne Livet nu for Hamlet,
Og knytte gamle Baand, Princesse! sammen,
De tvende Rigers Baand ved Ægtebaandet,
Da er min Reises Diemed opnaaet.

Elma.

Jeg kjender Hamlet jo fra gamle Dage,
Hans Sjel er ædel, om end Hjertet saaret;
Ei ny er Elmas Kjerlighed til ham:
Ja! jeg vil være Lægeblomsten, Hamlet,
For Hjertets Saar; thi bort med Mørkets Tegn,
Med Rynken paa Din Pande. Dine Lokker
Forgylde Dig Din Iöse, meer end Kronen!
Vær fro — jeg skjænker Dig min Kjerlighed.

Hamlet.

Sorg furet har min Kind, Du seer det vel;
Dybt har den bøiet dette unge Hoved
Mod Brystet, saa, skjønbt Yngling kun af Aar,
Mit Legems Gang mod Graven peger hen.
Thi siig ei: Hamlets Lokker ere gule,
Liig Jordens ædleste Metal; hans Kinder
Med Roser røde blomstre; som i Østen
Den unge Morgen! Siig det ei, Prindsesse!
At ei min bange Sjel, der frygter Uraad,
Hvor Andre vandre trygge Haand i Haand,
Skal troe, I smigrer mig med faure Ord.

Elma.

Oprigtigt er mit Hjerte, ædle Hamlet!
Men, synes mine Ord saa honningsøde,

Da viid, at Kjerlighed, som tidt gjør blind,
Har aabnet mine Øine.

Hamlet.

O formeget!
Formeget, skjønne Kongemø! formeget!
I synes lutter Elskovsøie jo.
Da jeg paa Søen foer, og stod bag Seilet,
Og saae mod Englands fjerne Kyster hen,
Da tyktes det mig, som en rædselfuld,
En sort, uhyre Dødningskiste svømmed
Paa Bølgerne, stolt i Atlanterhavet,
Som om det var det Dødens aabne Svælg,
Der truede at sluge hele Jorden;
Jeg satte Fod af Baaden ud paa Land,
Og Mørkets Aander hvisked i min Sjel:
"Nu træder Hamlet i sin aabne Grav!"—
Men o, hvor herlig blomstrende og skjøn
Staaer Lykken ved min Side nu, saa Den,
Som bær saa skjønne Kjerlighedens Frugter,
Taknemmelig jeg troer, at burde nævne
En bølgehegnet Hesperidehauge.

Elma.

I taler skjønne Ord, der ei beskjæmme,
Men vel forgylde, disse Elskovsfrugter,

Min O vil bære Eder! Maatte vi
Kun længe fryde os tilsammen, Hamlet!

Hamlet.

Mens Himlen vil, mens Himlen vil, Veninde!

Elma.

Det er det rette Maal!

Hamlet.

Kort — eller langt.

(Bort.)

4de Scene.

Borghaugen.

En Dverg. Irland. Siden Hamlet.

Irland.

Hei! Hei! min Dverg.

Dverg.

Her er jeg.

Irland.

Kiære Ven!
Hvad Nyt? hvad Nyt?

Dverg.

Det allersidste Nyt
Er det: at nu gik Solen ned.

Irland.

Godt! godt!

Hvad meer!

Dvergen.

I Borgerstuen drak John Dorley

Margrethes Barbys Skaal i —

Irland.

Snak! Snak! Snak

Dvergen.

Jeg snakker jo! — Hvad er det, I vil vide;
Siig mig det først, saa skal jeg Jer fortælle.

Irland.

Veed du ei, hvad det er, at du skal vide,
Som jeg vil vide?

Dvergen.

Nei, min strænge Herre!
Men bliv ei vred: det var en Gammensdag,
Saa fik vi Alle os en Ruus for Prindsen.

Irland.

Ret, Prindsen! Prindsen! Prindsen! — ganske Ret.
Det er en Torn i mine Øine, seer du,
En Kongemorder — seer du — Prindsemorder —
En Dievel sendt til os fra Dannemark.
Hvad er det, som han fører i sit Skiold?

Dvergen.

Det veed jeg ikke. Kan I ikke see det?

Irland.

Nei, det er lutter Tegn og krumme Bielker
Og underlige Gierninger.

Dvergen.

Ei, ei!
Troldsproget! — Hexeord! —

Irland.

Det maa vi vide.
Vistnok er han en Troldmand: kiære Ven!
See til at speide ud af Folkene,
Hvad disse Tegn betyde, kiære Ven!
Skaf mig at vide, hvilken Konge han
Har myrdet. Ha! jeg mærker allerede,
At han forhexer vor eenfoldige
Prindsesse; — jo — jo — jo! jeg mærkte nok,
Hvor deres Øine modtes, hvor de hoisked
Ved Vinduet tilsammen heel fortrolig,
Som om de vare alt Trolovede:
Og nys var jeg jo hendes Diesteen!
Det gaaer kun til med Dievelsk Kunst og Magt.

Dvergen.

Giv mig lidt Guld at dele ud blandt Folket,
Saa skal I høre Nyt. Guld aabner Ganen.

Irland.

Der! der! Hvad? føre os Prindsessen bort?
Og lægge England under Dannemark!
Nei! Gudskeelov! at vi har ogsaa Kløgt!
Man tager ei Prinds Irlands Høns og Giæs:
Jeg veed at vogte dem for Ulv og Ræve.

(gaae.)

Hamlet.

Hvad jager mig af Søvnens bløde Arme?
Hvad nager atter denne Siel? — o Hamlet!
Misundelig er hver en Himlens Stierne!
Naar du tillukker slumrende dit Øie,
De jage dig, liig Furier med Svøber
Af Ild, i Hænderne; — men tys! hør Sang!
En Cithar lyder! Elma, er det dig,
Som bringer Harmonie i Hamlets Indre?
Tak! tak! berøvet Alt, jeg stod i Strømme,
Og næste Bølge vilde kaste mig
Omkuld, og føre mig, mit Liig, afsted;
Da greb jeg som fortvivlet Mand et Siv:
Maaskee, maaskee, det frelser mig fra Stormen,
Maaskee mit Siv kan bære Rosenblomster!

(Citharen bliver ved. Dækket falder.)

Fyrstemønstret Trajanus.

(udaf G. Brottiers Appendix Chronol. C. C. Taciti. It is sincerely to be lamented, that whilst we are fatigued with the disgustful relations of Neros crimes and follies, we are reduced to collect the actions of Trajanus from the glimmering of an abridgment, or the doubtful light of a panegyric).

Gibbon.

Trajan var fraværende fra Rom, og sysselsat med at stadfæste Krigstugten hos Hæren i Nedregermanien. Nervas Død fik han at vide ved Hadrians Driftighed. Denne havde kort tilforn lykønsket Trajan til hans fornlig Udkaarelse af Nerva, opholdt sig da i Øvregermanien, og var saa meget driftigere, til at være den første, der bebudede ham hans Ophøielse, da han var Trajans Sødskendebarn, havde efter sin Faders Død havt ham til Formynder, og var blevet anseet af ham som en Søn, indtil han for sit alt for ungdommelig forvildede Levnet var faldet i Ugunst. Desmere sørgede han for, baade at bringe sin forrige Brøde i Forglemmelse, og bemestre sig Fyrstens Gunst, inden han endnu havde ladet den falde paa nogen. Servianus, Hadrians Svoger, der forhen havde paaanket hans Overdaad, og Udsvævel-

ter, søgte forgiæves først at faae ham derfra, siden at sinke ham ved forsætlig at beskadige hans Vogn; men Hadrianus gav sig paa Veien tilfods, og kom inden Servians Frimand. Kort efter indløb Breve fra Senatet.

Trajan forandrede intet i sit forhenværende Levnet og Tænkemaade. Hvorledes han vilde regiere, skrev han til Senatet, og forsikrede, at ingen retskaffen Mand skulde have noget at frygte, og at ingen af dem skulde blive vanæret eller aflivet. Tillige vaagede han over sin Myndighed, og lod Ælianus Casperius og Prætorianerne, der havde været dennes Drabanter i hans skamløse Udfærd mod Galba, bringe fra Byen, foreholde deres Udaad, og aflive. Ved denne Strænghed hævnede han Nerva, han befæstede ogsaa sin egen Regiering, hvis Begyndelse torde blevet urolig, fordi han tiltraadte Regieringen, der hverken var fød i Rom, eller i Italien, men i Byen Italica i Spanien, og af mere gammel, end anseelig Familie, hvori hans Fader først havde indbragt Consulatet. Men Fyrstens Dyd vandt ham snart Glands og Kiærlighed; alles Gemytter vendtes til Beundring, da de mærkværdige Ord bleve bekiændte, hvormed han havde tiltalt Saburanus, som han satte over Prætoriancohorterne. Da han til Mærke paa hans Værdighed

som Skik var, overgav ham Daggerten, sagde han: denne betroer jeg dig til mit Forsvar, hvis jeg handler ret; hvis ikke, heller imod mig; thi mindst maa den, der styrer andre, forsee sig. "Og var Alt siden i samme høimodige Aand.

Da han holdt det for det ene herlige ved Fyrstevælden, at Fyrsten ved Mønster paa Dyder, og ved Udødelighedens Fornødenhed kunde overgaae alle de Andre, henvendte han alle sine Tanker herpaa.

I den faste Overbeviisning, at Rigets Anseelse og Styrke stod fast ved Krigsmagten, vilde han ikke, at der i Leiren maatte blive noget tilbage af de Udyder, som Damitians vanvittige Affindighed igien havde indført fra de neronianske Tider, og Borgerkrigenes Tøileløshed. Udueligheb, Frækhed, Overhørighed kom af Skik ved selve Fyrstens Nærværelse, der, baade Overbefalingsmand og Vaabenbroder, holdt Alle i Ave med sin Myndighed og sit Mønster. Anførernes Anseelse kom atter i Kraft; Stridsmændenes Øvelser og Lydighed fik nyt Liv; og efter Krigsstandens Maade, der med samme og lynsnare Fart henrives til det Gode som til det Onde, gav denne rettede Leir Legionernes øvrige Leire Lyst og Lethed til at rette dem selv. Alt brændte Soldaterne efter at prøve deres Kræfter, hævne gamle Fornærmelser, og

hœdre Fyrsten, der var berømmelig ved sin Faders og egne Krigsbedrifter, med Triumphens Ære. Men Trajan, glad ved at have gienreist Krigstugten igien, dæmpede disse Bevægelser, da det var hans faste Overbeviisning, at det var Fyrstens sande Ære, hverken at frygte, eller fremkalde Krige. Endnu henholdtes han ved en dybere Omsorg; thi Germanien paa hin Side Rhinen leed af indvortes Tvedragt. Bructererne, der vare forhadte af deres Nabonationer, vare nys fordrevne af deres Hiem, og aldeles ødelagte. Over tredsindstyve tusinde vare faldne, ikke for Romernes Værger og Vaaben, men ved egen Rasenhed og Had. Det syntes bedre og nyttigere, at lade disse Uenigheder rase, at vise dem Krigen langt fra, og ved det romerske Navns blotte Rygte kue de vildeste Folkeslag. Hvilket og havde saadan en Magt, at ingensinde Rigets Grændser have været sikrere, end da de befæstedes ved Skræk.

I Byens Aar 1352, tiltraadde Cornelius Palma, og Sosius Senecio Consulatet. Dette gav Fyrstens Hyldest dem, baade at Privatmænds Fortienester skulde beholde deres Sted og deres Belønning, og at det ved et lysende Exempel skulde være øiensynligt, at de Tider ikke vare mere, da Fyrster aftvang Consulater, og trak dem paa Rad.

Da Leirene nu vare forbedrede, drog Trajan til Rom, hvor baade Borgernes Ønsker, og Tingenes Nødvendighed henkaldte ham; thi forgiæves beskiermede han Staten mod udvortes Fiender, dersom de indvortes Feil fik Magt, og først ødelagde Byen, siden Provindserne. Hans Reise var fredelig og beskeden; der var ingen Tummel med at fordre Kiørsel, ingen Kræsenhed med Herberge; hans Kost var som de andres; hans Følge en saadan Fyrste værdig, flink og lydig; til stor Forundring for Folket, der mindedes Domitians Giennemfart, da han ranede Verterne, indførte Plyndring, og for at fyldestgiøre sin Graadighed og Overdaad, brændte og hærgede overall paa høire og venstre, som om det havde været en fremmed og barbarisk Voldsfærd. Det var Trajanus behageligt, at man lagde Mærke til Forskiellen paa de tvende Fyrster, og ikke saa meget til sin Ære, som for det almindelige Bedste, forenede han i et Edict, hvad Omkostningerne havde været ved begge.

Endnu glædeligere og behageligere var hans Indtog i Byen, da Fyrsten ikke i en fiirspændt Karm, ikke paa hvide Heste, ikke paa Menneskeskuldre, som de forrige pleiede at kiøres og bæres ind, men blot hævet over de øvrige ved sin høie Væxt, saaledes kom til Regieringssædet, at han tillige viiste det fæl=

les Fædreland sin Ærefrygt. Staden, der strømmede ud ham imode, kunde, da de saae Fyrsten, ikke styre sin Glæde, men brød ud i alle de Heldsord, som Kiærlighed og Glæde har opfundet.' Senatet gientog uaflabelig Navnet af Fædrelandets Fader. Fyrsten frabad sig denne Benævnelse, der var ham den kiæreste af alle, men som han endnu ikke havde noksom fortient. Nu blev der en ny Ærbødigheds og Kierligheds Væddestrid; den tager til, da den optagne Fyrste modtager Senatet med et Favnetag, udmærker Ridderstandens Ædlinge, ved at hædre dem ved Navn, uden Tilsiger; hilser sine Clienter først med Fortroligheds Tegn, ja driver sin Vennesalighed saavidt, at han saavidt Tilskuernes Vrimmel tillod, gik sagte og langsom frem, og at det mødende Folk stod rundt om Fyrsten. Ikke var han omgivet af en Trop Drabanter; men omstrømmet snart af af Senatets, snart af Ridderstandens Flor, efter som enten den ene eller den anden Stimmel var stærkest, gik han bag efter sine tause og rolige Lictorer. Soldaterne vare ligesaa beskedne, ligesaa rolige, ligesaa sædelige, som Fyrsten.

Da man kom til Capitolium, saae man Alt opfyldt med Altre, høitideligt ved Offre, hørte man Stemmer, der ønskede Jupiter Lykke til Fyrsten, Fyr-

sten til Jupiter; Alles Ønsker forenedes for hans Vel. Med lige Iver beder Trajanus for sig, for Folket, for Riget; efter at have fuldbragt Offringerne, gaaer han til Palladset, men med det Aasyn, den Beskedenhed, at alle mere følte, han var Borger, end Fyrste. Hertil kom en stor baade Fryd og Værn for den almene Lyksalighed, Plotina og Marciana, den første en Søster af Fyrsten, den anden hans Hustru, begge udmærket ædle, og hvad i saa høi Stand er siældent, indbyrdes enige, saavidt Kiønnets Forskiællighed tillod det, lignende Fyrsten. Ogsaa omtaltes med Berømmelse Plotinas Ord, da hun traadte ind i Palladset: at som hun var traadt ind, saaledes vilde hun gaae derfra." Strax hyldede man deres Dyd med, at Senatet tilbød dem Navn af Augusta, hvilket de med samme Sindelag, hvormed Trajan havde afslaaet Benævnelsen af Fædrelandets Fader, kappedes om at frabede dem.

Disse under slige Forvarsler høist glædelige Regieringsforhaabninger forøgede Fyrstens Gavmildhed. Allerede havde Soldaterne faaet en Deel af deres Skiænk. Almuen, som var i trængende Nød, fik hele sin Herregave, og det med en hidtil useet Omsorg. Thi ingen blev udeelagtig i denne Gavmildhed, enten han saa holdtes borte af Forretninger, eller

Sygdom, eller Hav og Floder; Børn selv bleve medtagne. Over det sædvanlige blev henimod fem tusinde Fribaarne ved denne Fyrstens Omsorg opsøgte og indlemmede. Og ikke affonede, som ofte før Tilfældet havde været, Fyrsten Udaad ved denne Gavmildhed, men den kundgiorde hans Kiærlighed til det Almindelige. Ogsaa traf det paa en beleilig Tid. Thi man var bange for dyr Tid, ved Ægyptens uventede Tørke og Ufrugtbarhed, da Nilen kun ubetydelig havde oversvømmet det. Men ved Fyrstens Forsynlighed udrettedes, at ikke blot Rom og Italien, men ogsaa Ægypten havde Overflod, og dette fik Erstatning for de Levnetsmidler, hvormed det i saamange Aar havde fød det romerske Folk.

Heller gik der ved disse Bekostninger noget fra den offenlige Glæde, men der blev givet et Skuespil, der var prægtigt af Tilberedelse, men dog ikke qvindagtigt og kiælent, saa det kunde blødgiøre Gemytterne, men som ved Kampe af Trælle og Forbrydere, kunde opflamme til hæderlige Saar, og Foragt for Døden. Tilskuernes Meningsyttringer vare frie, deres Yndest uden Fare. Ingen Fribaaren, end sige Ridder eller Senator, fik Befaling at vanære sig ved at betræde Fægtepladsen; og det var heller ikke nogen Ugudelig-

hed eller Majestetsforbrydelse, om en ikke leed Gladiatorerne, eller ikke bar Ærbødighed for dem.

Ad disse behagelige Tillokkelser stundede Trajan til et større Værk. Angivernes Forvovenhed var et gammelt Onde i Staden, der var de slette Fyrsters Gierrighed kiærkomment, og under de Gode aldrig holdt noksom i Tømme; ja forhadte Navne havde endog tidt været i Anseelse hos disse. Vespasianus havde optaget Eprius Marcellus mellem sine Venner; den berygtede Vejento spiste hos Nerva, ja var endog hans Nabo ved Bordet. Disse gode og ærværdige Oldinge troede nemlig, at Feilene kunne hæves lidt efter lidt og med Lempe. Men Trajanus, der baade var i sin frodige Alder, og fulgte kraftfuldere Raad, og var overbeviist om, at store Onder kun helbrededes ved yderlige Midler, vilde have denne Pest borttaget og udrøddet tilgrunde. Ved en forsigtig Strænghed bleve altsaa de Skarer af Angivere, der havde besat Templet og Torvet, der havde giort de retskaffenste, især de mægtigste Borgeres Stilling usikker, drevet dem fra Formue og Hiem, og der i saamange Aar forstyrrede den med Lov byggede Stat, sammenbragte allevegne fra; de blev kastede paa Skibe, som man samlede i Hast, og overgivne til Stormene, at være et Spil for Vin-

dene, strande paa Skiærene, eller forslaaes paa de klippefulde Øer, hvor den forviiste og forarmede Dyd saalænge havde sukket. Og i denne Strænghed savnede man dog ikke Fyrstens Mildhed, idet han skiænkede Mennesker Livet, der vare besudlede med saameget Blod, saamange Mord. Men det var viselig betænkt, at deres afskyelige Rasenhed, indsluttet i et Garn af tusinde Straffe, ikke blot for nærværende, men for bestandig skulde kues.

Da Torvet igien var fredet, vendte Fyrsten sig til høiere Omsorger, han betragtede Paalæggene, de offenlige Tynger, Rigets Fornødenheder, og overveiede tillige, hvad han ved sin Huusholderskhed kunde formindske i Udgifterne, og forøge i Indtægterne. Da han havde undersøgt dette, eftergav han Pengeskyr, nedsatte han Paalæg, og satte Grændser for dem, der blev tilbage, saa de blev taaleligere, men ophævede dem, der ikke stemmede overeens med Naturens Love. Det havde Forfædrene, og Augustus selv forsømt, og paa det, at det romerske Navn skulde være desmere i Ære, blev de, som fra Latium eller ved Fyrstens Naade havde faaet Borgerret, og ikke tillige erholdt Slægtskabsrettighed, ansete for aldeles fremmede for dem, hvem de vare meest paarørende;

og da Tyvendeafgiften blev indførte, kunde Eiendomme, uagtet de besaddes ved Blodforvandtskab, Slægtskab, og fælles Helligdomme, ikke overdrages, uden at jo en Deel deraf ved Skatten blev afknappet. Denne Haardhed havde midlertid alt Nerva formildet, ved at bestemme, at hvad af Moderens Formue tilfaldt Børnene, af Børnenes Moderen, om de end ikke havde faaet Slægtskabsret, da de fik Borgerret, skulde de ikke betale Tyvende af." Samme Fritagelse gav han Sønnen ved de fædrene Midler, saafremt han var under Faderens Værgemaal.

Trajanus tilføiede, at Faderen skulde være fri, naar han arvede sin Søn, ligesom Sønnen, naar han arvede Faderen, og borttog tillige den Betingelse: saafremt Sønnen var i Faderens Værge; og saae ustridig her paa Naturens Kraft og Lov, der har befalet, at Sønnerne stedse skulde være Forældrene undergivne, og der ikke blandt Mennesker som blandt de Umælende gav de stærkere Magt og Herredom. Heller ikke nøiet med at have fritaget den første Slægtskabsgrad for Tyvenden, befriede han ogsaa den anden Grad, og anordnede, at Broder der arvede Søster, og tvertimod Søster der arvede Broder, at Bedstefader og Bedstemoder, der arvede Børnebørn, og giensidig disse, naar de arvede hine, skulde være fritagne.

Ogsaa dem, som fra Latium af den romerske Borgerret var aabnet, bevilgede han det samme, og tillagde alle indbyrdes Slægtskabsrettighed, saa at den høieste Borgerret intet Skaar giorde i Naturen. Fyrstens Forsynlighed gik videre, og der blev bestemt, hvad Sum, der kunde taale at svare Afgift; en liden og ubetydelig Arv svarede ingen Tyvende. Endelig paa det hans Old ikke skulde besudles ved de forrige Tiders Veedskhed, tilføiede han, at de, der af slige Aarsager paa Edictsdagen vare Tyvendeafgift skyldig, men ikke havde erlagt den endnu, ikke skulde erlægge den.

I Følge lige Billighed, hørte man ikke engang nævne Majestetsforbrydelsen, denne synderlige og mageløse Forbrydelse hos dem, der vare uden Brøde, ikke opfunden for at beskiærme Fyrsten, men at berige Fiskus og Skatkamret. Ligesaa sikre vare Testamenterne, og ikke blev Fyrsten nogensinde indsat til Arving uden af sine Venner; men hans Ven var ingen, som ikke var god, standhaftig, og ustraffelig. Et retskaffent og fyrigt Sindelag hos Borgerne behagede og fremelskede han, saadanne ophøiedes til Æresposter, Præsteværdigheder, Statsembeder. Det øvrige i Riget ordnedes ligesaa hæderligt. Da saae man, hvad Aarbøgerne aldrig før have omtalet; og

gid det i Fremtiden maa mindes med ligesaamegen Efterlignelse som Beundring: en By, som uden Censorer, uden Præfectura Morum, rettedes blot ved Fyrstens Velgierninger, ene ved hans Dyder. Almuen selv modtog Fyrstens Tugt og kappedes dermed: Den bluedes selv ved sin Letfærdighed, og bad, at Pantomineskuespillet, der ofte for sin Uærbarheds Skyld var fordrevet af de bedste Fyrster, men tilbagefordret af Folket, maatte afskaffes.

Heller ikke forsomte Trajan noget, hvorved han kunde blive mere elsket, Folket mere fornøiet. Palladset, denne Despotiets Borg, som Nerva allerede havde givet Indskrift af den almene Bolig, giorde han offenligt. Det stod aabent for Alle; der kom Fyrsten enhver imøde, var ikke allene let at faae Adgang til, men indbød, ventede, var venlig og forekommende mod enhver. Efter at han havde tilbragt en stor Deel af Dagen i Regieringssysler, var hans Hviletimer ikke lønlige, men for Alles Øine, selskabelige ved Samqvem, Giæstfrihed, Behagelighed. Maden var der altid for Alle, og Bordet fælles, og ved Maaltidet Tarvelighed, Tækkelighed, indbyrdes Samtale, anstændig Skiemt, og Hæder for Videnskaber. Derpaa en sparsom og knap Søvn, hvorpaa ny Omsorg, ny Menneskekiærlighed fulgte.

Heller ikke var det nok, at Fyrsten opofrede sig ganske til det almene Vel, han vilde ogsaa, at de forgangne Tiders Overdaad, der var ham forhadt og Riget byrdefuld, skulde blive til lige Gavn og Glæde: De uhyre Jordstrækninger blev derfor indskrænkede, hvor Fyrsterne i deres ene Huus havde indsluttet Byer, Floder, Søer, Skove. Der blev ombragt en stor Auctionsfortegnelse paa falbudne Ting, som hines tøileløse Begiærlighed havde sammenskrabet allevegne fra. Man kunde kiøbe Huse, Landstæder, Lystgaarde, som hine i Følge deres urolige Sind og deres svare Samvittighed, havde lagt dem til i det Uendelige, til saamange Smuthuller. Ogsaa skiænkede han sine Venner af de smukkeste Eiendomme, vel som Pant paa sit Venskab, men tillige som Fortienesters Belønning og Opmuntring.

Saameget han havde formindsket Fyrsternes Privateiendom, saameget gavmildere var han mod det Offenlige, og paa ny opførte eller istandsatte Templer, Buegange, gamle Mindesmærker, der af Ælde, Tilfælde, Skiødesløshed, eller Avind var ødelagte eller forfaldne. Da ogsaa ved hans runde Herreskiænk, som vi har fortalt, Folket var forøget, blev der lagt fem tusind Pladser til Circus, og den uhyre Side af denne Bygning, der var brøst-

fældig fra Ildebranden under Nero, blev istandsat med saadan Pragt, at den i Skiønhed maalte sig med Templerne, men faldt langt mere i Dinene, da nu i dette Seiervinderfolkets Sæde, Almuens og Fyrstens Plads blev lige, og man ikke saae Fyrstens Stoel, men ham selv offenligen siddende blandt Folk.

Forunderlig indtraadde under denne Rigets Glands en hæftig Lyst til at have og opdrage Børn, der skulde voxe og modnes ikke til ublide men til hiøst glædelige Tider; en herlig Støtte for Staten, der under gode Fyrster altid er rede, endnu udvidedes under Trajan, og spredde sig til sildige Dage. Thi han forsømte intet for at udbrede Liv og Dyd. Lægekunsten opmuntredes med Belonninger og Privilegier. Det samme forundtes Grammatiker, Rhetorer, Philosopher, der skulde danne Ungdommens Aand og Sæder.

Fra Statens Begyndelse havde der endnu aldrig været saamegen Anledning til Beundring og Roes. Alt gav Theatrene Gienlyd deraf; Fyrsten forbød det, og vilde, at man skulde tie om ham paa Steder, som Hykleri og Vellyst saalænge havde besudlet. Han holdt ogsaa Senatet tilbage, der efter gammel Skik tilbød Triumpher, Seirstegn, og Bil-

ledstøtter for Fode: At imidlertid Beskedenhed i at foragte Æresbeviisninger ikke skulde udarte til Hovmod, tillod han at sætte ham en og anden Billedstøtte og det af Kaabber i Jovis Capitolini Forgaard. Ved hvilken Middelvei han ypperlig sørgede for, at Fortienesters Mindesmærker blev i Ære, medens det, Forfængelighed, Ubaad og Ugudelighed i Mængde tilforn havde helliget af Sølv og Guld, og over Torve og Templer, blev beleet, og borttaget.

Aaret 843 var Trajanus og Cornelius Fronto begge trediegang Consuler. Det forrige Aar havde viist Dyder, der vare sjældne hos Fyrster, dette Consulater, hidtil ukiændte Dyder. Hidtil havde Fyrsterne tiltaget dem Consulatet, at Alt skulde lystre deres Herredom, Trajan modtog det for at adlyde Lovene. Heller ei var der nogen Tid et sikkrere Beviis paa den giengivne Frihed, end da Fyrsten som en Privatmand gik til Valgpladsen, var ved sit Valgmøde; og da dets Høitideligheder vare tilendebragt, som udnævnt Consul traadde til Consulens Embedsstoel, og medens denne sad, selv, Imperator, Cæsar, Augustus, Pontifex Maximus stod for ham; og efter Consulens Tilsigende svoer, og udtalte de Ord, hvorved han hengav sit Hoved og sit Huus til Gudernes Vrede, hvis han vitterlig sveeg. Dernæst, da

han den første Januar tiltraadde Consulatet, nu uden nogens Tilsigende underkastede han sig paa Rostra Lovene ved en lige Eed, og kort derpaa den ellevte Januar, da der giordes Ønsker for Rigets Varighed, for Borgernes Vel, og for Fyrstens, tilføiede han de uforglemmelige Ord: der som jeg styrer Staten vel, og til Alles Gavn.

Endnu større saae man ham, da han bivaanede Valgmøderne. Han havde ved sit Exempel noksom lært Candidaterne, at de skulde hædre Senatet; at ikke deres Gemytter skulde blændes af Fyrstevældens Glands, formanede han dem ydermere, at de skulde henvende deres Ansøgninger til Senatet, og at de paa den Betingelse kunne vente Ærestegn af Fyrsten, naar de hos Senatet havde søgt dem. Dernæst bar han ængstlig Omsorg for, at dersom der nogensteds, efter saamange Ødelæggelser, var noget af den gamle Stamme, af forbums Anseelse, han da kunde drage det frem til Statens Bedste, og tilbyde den Æresdet skyldtes Ætten, endog inden den skyldedes, heller ikke mindre Flid giorde han sig for, at de kunde blive forfremmede, hvem endnu ikke Byrd, men allerede Dyd havde adlet. Selv anpriste han dem, paa det det kunde blive bekiændt, hvad ypperligt de havde bedrevet, om det end var langt borte og i Provind-

rerne; da han nemlig vidste, at det var den behageligste Løn for Fortienesten, naar den rostes af Fyrsten; og at Gemytterne opflammes til Kappelyst, naar de erfare, at intet, der berømmelig er giort, bliver Fyrsten forborgent, at hans Vidnesbyrd er stedse tilrede, og at denne Hæders og Ærés Bane staaer aaben for alle.

Dem, som han saa indstændig havde fremelsket, hævede han ved en ny Forbindtlighed. Thi de Candidater, der vare bekræftede ved Senatets Samtykke, forkyndte han med egen Mund; og efter som han nævnede enhver, sad han ikke som naglet til Curulstolen, og rakte blot Haand, og det ei seendrægtig og tvært, og som han bragte dem det i Beregning, hvad forhen havde været Skik, men han kom dem imøde med et Kys, og steeg ned til dem, og var som en af de lykønskende.

Da alle Gemytter vare overraskede ved Synet af denne usædvanlige Venneſalighed, da Fyrsten og Candidaterne saaes at staae, som Ligemænd sammen, sprang Senatorerne op som af en Instinct og efter Dydens Befaling, og hele Senatet tiltraadde ham: desstørre! desmere majestetisk! Fyrsten rødmede, slog Dinene ned, og med vaade og taarefulde Dine bad han til Guderne: at denne samme Valgmødets Ord-

ning maatte blive til Lykke for Senatet for Republiken og ham. Ved disse Fyrstens Taare, ved slige Onsker opflammes Beundringen, Glæden, Kiærligheden, enstemmig udbrød det hæftige Tilraab: "O du lyksalige! o! vi lyksalige! liid paa os! liid paa dig! vær saa elsket af Guderne, som vi er det af dig! Endnu havde hverken Kongernes Regimente, eller den lyksalige Frihed, eller Cæsarernes Pragt fremkaldt denne Glæde og slige Ord. Og at ikke nogen Forglemmelse skulde røve denne saa hoistlykkelige Dag, og tillige at de tilkommende Fyrster skulde tynges af dens Erindring, vedtog Senatet, at dette Valgmøde skulde indføres i de offenlige Forhandlinger, og graves i Kaabber; Fyrsten gav sit Minde dertil, sikker paa sig selv, og glad ved, at alle glædedes.

Saaledes var hele hans Consulat. Trajan var idelig paa Marspladsen, ideligere paa Torvet, hyppig i Retten, opfyldte alle en Consuls Pligter, beskiærmede enhvers Rettigheder ved samvittighedsfuld Billighed, og Ærbødighed for Lovene; formildede i sine Kiændelser sin milde Strenghed ved en ikke kraftløs Maade; formindskede ikke de enkelte Øvrigheders Myndighed, men forøgede dem; henviiste det meeste til Prætorerne, som han endog gav Navn af sine Colleger; et folkekiært og behageligt Navn, og der i Mun-

den paa en Fyrste, der ikke drev Giæk dermed, men tænkte saa, baade vennehuldt og hæderfuldt.

(Forts. følger.)

Venskab.

En Engel ganger der saa vidt om Lande;
(Klart Stjernen funkler til den hele Jord.)
Den Engel kjendes, elskes tør jeg sande;
Thi overalt hans søde Lillier gaaer.

Han bygger gjerne i de grønne Lunde,
Hvor Maanen smiler gjennem Bøgens Læ;
Han vandrer henrykt kjølne Aftenstunde,
Naar Nattergalen sukker i sit Træ.

Hans Aande farver dobbelt Rosens Buer;
Han spreder Frø paa tidselgroede Mark;
Hans Smiil sødt tænder halvudslukte Luer,
Og skaber Heden til en Godheds Ark.

Han møder Barnet med sin Englevinge,
Forjætter det i Vuggen alt sin Haand;

Med Drengen mon han høit i Sky sig svinge,
Ved Phantasien løst fra Jordens Baand.

Han deler med ham hver en skyldfri Tanke,
Og hæver Legen ved sin Trylleaand;
Han Engen gjerne vil igjennemvanke,
Og rive Blomsten af sit Fængselsbaand.

Han staaer med Ynglingen blandt Freias Blommer,
Bortfjerner Tornen fra den skjønne Vaar;
Han viser vennesælt den lyse Sommer,
Og Salighed, som hisset forestaaer.

Med Manden gaaer han snart ad Tornestien,
Snart mellem Roser, Lilier, Tusindskjøn;
Mens Læben jubler Jesusmelodien,
Han viser Palmen, som er Stridens Løn.

Til Oldingen han rækker Støttestaven,
Og deler Byrden med de trætte Been. —
Saa leder han fra Vuggen indtil Graven
Det svage Støv imellem Tjørn og Steen.

Og selv naar Livets skjønne Bygning falder,
Og Fad'ren længes efter kjære Søn,
Da Englen han dog ikke altid kalder,
Tidt vandrer den en Stund end her i Løn.

Engang, engang vistnok skal de tilsammen
Hist mødes i den søde Himmelro,
Indlemmes saligt da i Englestammen,
Og nyde Herrens Aasyn i hans Bo.

Til den Tid ruller mangen, mangen Taare
Paa Randen, hvor de kjære Been blev lagt,
Og Blomster spire fra den elskte Baare,
Fremtryllet af den Himmeldraabes Magt.

Tidt skeer det og, naar Aftenstraalen spiller,
At Lunden lytter til et yndigt Qvad,
Blidt toner det, som brudte Veemodstriller,
Og Blomsten aabner taaresvangre Blad.

Da er det Englen, der mon venligt svæve
Henover Gravens spæde Mindeflok,
I Aftenskumringen paa Kurven bæve
Og ryste svagt sin fulde Længselslok.

Ham var det og, der rørte Bragis Strænge,
Da Loke havde naaet sit fule Maal;
Ham var det og, der monne Krandsen hænge
Paa Axels Skjold og om hans hvasse Staal.

Han lærte Pythias kjænde Damons Hjerte,
Og Døden vælge for den Ædles Vel;

Han tændte mangen Alderdommens Kjærte,
Som Clio mindes i sit Klippefjeld.

Han foldede' Sullys Favn om Henriks Krone,
Og deelte Hjalmars Kamp for Orvarod;
Han hævede i Nord sin høie Throne,
Hvor kjækt hans Sønner fostredes ved Blod.

Han svang med mandig Arm saa mangen Landse
Mod Saracenen ved vor Frelsers Grav,
Hans kjække Skjold saamangen Helt mon standse,
Og røve Døden brat sit visse Krav.

Hvor er det Sted, hans Magt ei saligt rækker?
Nordpolens Iis har følt hans Broderhaand,
Syd saae ham fro blandt sine Rosenhækker,
Og Øst og Vest han fængsled' med sit Baand.

Og, vee den Svend, som Venskab ei mon yde
Sit faste Anker her paa Livets Hav!
Slet ingen Blomster skal hans Vandring pryde,
Og ingen Taarer falde paa hans Grav.

Nik. Krossing.

Bilag til historisk Artikel.

Uno ex crimine disce omnes.

a) Skrivelse fra Hr. B. Constant til Herr Generalprocureuren ved den kongelige Ret i Poitiers.

(S. f. H. S. 269.)

(Udaf Beil. z. allg. Zeit.)

Hr. Generalprocureur!

Saalænge De i en Anklageact, der lykkeligviis er uden Exempel i vor Litteratur Domstoles Aarbøger, og som jeg til Ære for den franske Magistratur haaber, ogsaa vil blive uden Efterligning, indskrænkede Dem til at indblande mit og adskillige af mine Collegers Navne, kunde og maatte jeg tie. Jeg kunde, da det var at forudsætte, at Forhandlingerne for Retten vilde bevise, til hvad Grad Anklageacten havde, som dens Apologister havde paastaaet, været et tro Speil af det judicielle Fremfærd; jeg maatte, da i et Anliggende, hvor et stort Antal Borgeres Liv stod paa Spil, jeg vilde giort mig selv en Bebreidelse af, om jeg havde villet give en Sag, der kun angik min Person, stor Betydenhed. Deres Tale af femte September tillader, eller rettere nøder mig at sætte denne Tilbageholdenhed til Side. I

denne Tale nøies De ikke med at giøre foregivne Udtog af Vidnernes og de Anklagedes Udsigender: De er ikke tilfreds med, atter at frembringe mit Navn i Spørgsmaal, der staae i intet Sammenhæng med den Proces, Dem er overdraget at lede, hvilket De dog kunde retfærdiggiøre ved det vide Omfang, der i Retsforhandlingerne er tilstaaet den offenlige Tieneste. I det, De selv erklærer, at materielle Beviser fattes, anklager De mig formelig; De bringer de Begivenheder i Saumur, der fandt Sted 1822, i Forbindelse med min Reise 1820 derigiennem Staden; De fordreier alle Kiændsgierninger; De anfører falske, De beraaber Dem paa Vidnesbyrd, som ingensteds er til.

Denne hele Deel af Deres Tale, der indeholder bestemte Paastande, og ikke tillader nogen tvetydig Udtolkning, er uden Sandhed, og uden Maadeholb. Jeg maa svare derpaa. Jeg skal giøre mig Umage for, at giøre det med Rolighed og uden Lidenskab. De m. H. er saa sørgeligt et Beviis paa de Vildfarelser, hvori Lidenskaben styrter dem, den bemestrer sig, at De, tænker jeg, skal tiene mig som Præservativ derimod. Selv Deres Hæftighed (Violence) vil jeg have at takke for min Sindighed.

Det er ingen Retfærdiggiørelse, jeg hermed forelægger Dem. Saameget jeg er giennemtrængt af

Agtelse for de ved Lovene helligede retmæssige Former; ligesaa meget vilde jeg troe, at forsee mig imod de Hensyn, jeg skylder mit Embede, mine Colleger, hele Kammeret, naar jeg nedlod mig til en Anklagets Rolle, medens De selv berøver Deres Paastande den eneste Caracter, der kunde retfærdiggiore disse — en lovlig Anklages. Blot derved, at De erklærer Dem incompentent, har De mod mig sat Dem i et Menneskes Stilling, der anklager uden Overdrag, der beskylder uden Beviser, der følgelig ikke er nogen juridisk Person, men blot en Privatmand, som man, naar han fortiener det, kan beskiæmme, uden at saare den Agtelse, hver Borger er sit Lands Magistratur skyldig. Jeg vil altsaa stræbe, for Publikums og Deres egne Oine at betegne den Vei, De fra Begyndelsen af denne Sag har fulgt, en Sag, som De har forvansket i samme Grad, som den selv var beklagelig. Frankrig, og De selv i Deres inderste Siæl vil bedømme, om jeg bedrager mig.

Oiemedet af Deres Anklageact var at compromittere saamange Lemmer af Oppositionen som muligt. I Følge deraf har De grebet hver Leilighed, eller selv giort Dem saamange Leiligheder som muligt, til at fremføre disses Navne. Jeg skal i det

følgende fremføre Beviserne; jeg skal vise, hvorledes De til denne Ende har fordreiet alle Kiændsgierninger. Her indskrænker jeg mig til, at angive dette Diemeed, og opregne de Midler, De troede at besidde til at naae det.

Det første af disse Midler var at skabe en foregivet provisorisk Regiering, som De har laant af en fraværende ikke for Retten mødt Anklaget. Denne Udeblivelse af de Fraværende er ustridig en uudtømmelig Kilde, som man med Beqvemmelighed kan øse af; thi man har ikke at befrygte, at man kunde gieres til Løgner. Fabelen er midlertid i Forhandlingerne ved Navnenes og Varianternes Mangfoldighed, trods Deres Anspænding at bevare den nogen Eenhed, bleven saa løs og usammenhængende, at De er selv veget tilbage for den aabenbare Latterlighed. Deres egne Apologister i de Deputeredes Kammer have allerede, inden De selv, fældet Dommen over denne Opfindelse. Det var virkelig et alt for let Middel, naar man kunde beskylde Mennesker for en Forbrydelse, ved at sætte bag deres Ryg deres Navne paa en Liste, som de ikke kiændte det ringeste til.

De har ventet større Fordeel af Deres andet Middel; jeg mener det Brev, som De udtrykkelig paastaaer, jeg skulde have skrevet til Hr. Goyet de

la Sarthe. Men dette Middel maa glippe Dem, af den meget simple Grund, at dette Brev aldrig blev skrevet, og aldrig kunde været skrevet, da jeg først erfoer Tildragelsen fra Saumur i Paris, da Efterretningen derom udbredte sig der. De har midlertid anført som Kiændsgierning, at jeg havde skrevet Brevet; De har talt derom som en Kiændsgierning, i det De har sagt til en Anklaget: han vidste deraf. Hr. Generalprocureur! De har villdet giøre en Usandhed giældende som sand, og netop bragt Dem selv i den Stilling, som Deres Forfægtere i Kamret giorde sig al Umage for at udrive Dem af; thi havde jeg skrevet Brevet, vidste De det, vidste man det, var det Deres Pligt at anklage mig. Deres Undskyldning, som er hentet fra to Complotters Tilværelse, finder ingen Anvendelse her. Efter Deres Forsikring har jeg skrevet Brevet til Hr. Goyet i det første Complots Tid, jeg havde altsaa Deel i det første Complot. Men De var competent til at forfølge det første Complot. Det var altsaa Deres Pligt at anklage mig. Er Deres Forsikring Sandhed, har De krænket Deres Pligt; er den falsk, har De krænket Sandhed. Det er sandt, vi vide af Deres egen Mund, at De tit paastaaer noget bra

slemt, uden at give Beviis derfor. I Mødet af anden September sagde De til et Vidne: Man veed, I er Buddet fra Saumur til Paris! og da han tilraabte Dem: hvor er Beviserne? svarte De: havde vi Beviser, var I alt sat under Anklage. Men De sagde: man veed; og De tilstaaer, der var intet Beviis! det var altsaa nødvendigt at frafalde Opfindelsen om et Brev, der aldrig er skrevet.

To Midler blev Dem endnu tilbage, Hr. Generalprocureur, og jeg maa sige, De har ikke forsømt det første. Dette første Middel bestod i, at De ved Spørgsmaal, som De ikke var beføiet til, sammenbragte alle Slags Udsigender af de Anklagede eller Vidnerne mod mig og mine Colleger; det bestod deri, at vore Navne ofte bleve gientagne, om endog ingen af de Udsigende tænkte paa at nævne det (i Mødet af anden September kaldte man dette at lede paa Vei) det bestod deri, at man med en Art Omhed indbød Vidnerne og de Anklagede at lade os figurere i Deres Fortælling; det bestod deri, at man tienstfærdig kom deres Hukommelse til Hielp, der ikke nævnede os; at De førte De Gienstridige Deres priselige Fængslingsret til Gemytte; at De søgte at bøie de rebelske Gemytter ved Fængslernes Skræk, hvor-

ved De ufrivillig giorde dissses Vidnesbyrd sandfærdigere. Jeg lader Dem vederfares Ret, Hr. Generalprocureur! De har heri giort Alt, hvad nogensinde er Dem muligt. Paatrængenhed, Haab, Skræk, Tilhviskning og Forespeiling af Gunst og Straffe, Intet har manglet: Det er ikke Deres Skyld, naar saamegen Duelighed dog Intet har frembragt.

Endelig blev Dem endnu et sidste Middel tilbage, og udentvivl ventede De meget deraf. Hr. Grandmenil, som jeg aldrig i mine Dage har seet, hvis Tilværelse jeg ikke troede paa, før jeg af Forhandlingerne saae, at de Anklagede stadfæstede den, Hr. Grandmenil var en fraværende Anklaget, en saadan Fraværende er meget værd; derfor har De ogsaa med ganske særdeles Omsorg her udarbeidet den Deel af Anklagen, der handler om denne Fraværendes Udsigender. "Af Grandmenils Tale sees" sagde De: "at han blev forestilt DHH. Lafitte, Benj. Constant, Foy, og Lafayette; at han derved gav sig tilkiende ved Carbonarikort, at han har seet dem hver for sig, og samlede o. s. v." Saaledes har De nu ved Stillingen af een eneste Phrase giort, at ikke blot af den Fraværendes Tale sees, at han har sagt det og det; men ogsaa at det virkelig har fundet Sted. Saaledes har De forvandlet Ord til Daad,

og efter Deres Sædvane frembragt en bestemt Paastand, men sandsynlig med Forbehold, atter efter Sædvane i Nødsfald at indrømme, at De fattes Beviis.

Dette Middel lovede noget, indrømmer jeg; thi De havde bebudet, at et Vidne, som De gjemte i Baghaand, og nærede i Mørke, havde hørt hine Ord, og vilde stadfæste dem, saa snart De vilde — og som De vilde, kan jeg føie til; thi behandle De ikke som falske Vidner, true De ikke med Fængselsstraf dem, hvis ulærvillige Hukommelse ikke mere erindrer, hvad De har befalt dem at erklære?

Naar nu ogsaa, som Forhandlingerne lade formode, dette Vidne, den Fraværendes Historiker var indviklet i Noget, som De kalder et Andet Complot; naar han havde sit Hoved eller sin Frihed at frelse ved smidig Føielighed, maatte Udfaldet synes ufeilbarligt. Mod Enden af det næstforrige Aarhundrede har man i England anvendt lignende Midler, og de giorde i tyve Aar god Tieneste. Midlertid synes Deres Tillid til denne Hielpekilde noget at have tabt sig; og jeg begriber det, naar jeg betænker, at, hvad mig personlig angaaer, i de, den nærværende tillagte Taler ikke er et Ord, som jo var en Løgn; sikkerlig er det ligesaa med dennes andre Udsigender. Des-

uden hvilken Uforstand røber sig i disse Taler? Hvilke aabenbare Bedragerier? hvilke Betegnelser af Personerne! hvilke Modsigelser! — Til Kaabestiul for saa megen ubeqvem Nonsens foreslaaer man forgiæves at substituere Sønnen for Faderen, *) hvilket Forslag er laant fra en Fabel i Lafontaine **). Virkningen er imidlertid tilveiebragt. Den Fraværendes Opfindelse er stadfæstet.

Men, min Hr. G. P. de Udeblivende (Contumaces) er et forslidt Middel. Hele Frankrig veed, at i alle Sammensværgelsesprocesser en anviist Udeblivende er Slutstenen. Ved en saadan Tingenes Forfatning maa De give Slip saa vel paa den provisoriske Regieringsliste, da den ingen giør skyldig, og paa det til Sarthedepartementet skrevne Brev, da det ikke er skrevet, som paa Udsigenderne af de haardnakkede Vidner og de samvittighedsfulde Anklagede, da de ikke ville sige, uden hvad de vide, og endelig maa man ogsaa opgive selv de Udeblivendes Bistand,

---

*) Rimeligviis Sønnen Lafayette for Faderen — der af den falske Angiver blev beskrevet som en Mand mellem 40 og 50, med store sorte Bakkenbarter; medens han er mod 70, notorisk blond, osv.

**) Ulven og Lammet, bekiændt fra Phædrus.

der vel ere lettere at handtere, men af hvem man, da de ere fraværende, kan giøre Alt, hvad man vil.

Hvad Parti skal man nu tage? M. H. S. P. Man søger i en fiern Forgangenhed, hvad i den altfor klare Nærværenhed ikke er at finde. Virkelig! hvad staaer De paa i Deres Tale af 5te? paa ganske nye Anklager, der i intet Sammenhæng staae med den foregivne provisoriske Regiering, med det understukne Brev, med de indhvidskede Udsigender, selv ikke med dem, man har laant den Udeblivende. Disse Anklager ere, i Henseende til Hr. Lafitte f. Ex. de hos ham nedsatte Penge, hvormed han, som De forsikrer (for De forsikrer bestandig) besolder de Sammensvorne; disse Anklager ere, hvad mig angaaer, min Reise til Saumur i Oct. 1820, og denne Reise bringer De i Forbindelse med Begivenheder, som fandt Sted i Februar 1822.

Jeg overlader min hæderværdige Collega at afvise en Beskyldning, hvis Falskhed hele Frankrig har erkiendt, da hele Frankrig veed, hvilken urokkelig og modig Retsind Hr. Lafitte har viist i de to Tilfælde, hvor han efter hinanden blev giort til Bevarer af Ulykkens og Forviisningens Skatte. Jeg vil tale om, hvad mig angaaer.

Jeg anfører Deres egne Ord. Efter at De har frembragt andre Deputeredes Taler, og regnet Dem det til Fortieneste, at De kun betegnede disse Taler, som uforsigtige, bliver De saaledes ved: "Men taler Intet mod Dem (mine Colleger og mig) uden hvad jeg har kaldet et Uforsigtigheds Dieblik? Byen Saumur var rolig; Indbyggerne levede rolige og Lovene undergivne. Caffe, en erfaren Læge, en agtværdig Huusfader forrettede i Fred sit Embeds Sysler. Hr. Benj. Constant viser sig inden denne Byes Mure. Hvad siger Mairen, Politikommissairen, kort den faderlige og forvaltende Autoritet Dem? Neppe er dette Menneske ankommet, før Tvedragten tænder sine Fakler, før det revolutionaire Raseri angriber en Deel af Indbyggerne. I et Tidsrum af sex Maaneder, smeddes der tree Sammensværgelser, og Hr. Caffe sidder paa de Anklagedes Bænk." Længere nede siger De end videre: at denne Anklagede levede lykkelig, indtil den Dag, da Hr. Benj. Constant kom til Saumur for at forføre ham! I alle disse Phraser, m. H. findes, hvad Kiendsgierninger angaaer, en materiel Falskhed; men den sidste Phrase indeholder en Anke, som jeg ikke vil characterisere. Naar jeg har tilbagebragt Sandheden, vil Frankrig tilstrækkelig betegne den, jeg beraaber mig paa Na-

tionens Dom. Lad os vende tilbage til Deres Ord, m. H. G. P." Hvad siger Mairen Dem? spørger De, og svarer: Neppe er dette Menneske ankommen, saa tænder Tvedragten sine Blus, saa griber det revolutionaire Raserie en Deel af Indbyggerne. De er ulykkelig i Deres Beviser, m. H. G. P. De beraabte Dem paa Mairen i Saumur, og netop fra Mairen i Saumur har jeg et Brev, hvori han bevidner mit Forhold sin Agtelse, og antyder de sande Ophavsmænd til de Uordener, De søger at paabyrde mig.

Under 8de Oct. 1820 Klokken elleve om Aftenen skriver han mig følgende: "M. H. Med stor Misfornøielse seer jeg mig nødsaget at tale med Dem om de Uroligheder, der i de to sidste Dage ere forefaldne i vor By. Jeg glæder mig derved at erkiænde, at Deres Forhold, saavelsom de Personers, der har modtaget Dem, paa ingen Maade har bidraget dertil.- Men De veed, at Opæggelser, og et Skraal, som man tilskriver nogle unge Menneskers Ubesindighed fra Cavalleriskolen, lod sig i Gaar Aftes høre under Deres Vinduer osv. Underskrevet M. H. Mayoud, Maire i Saumur."

Det øvrige af Brevet angaaer det Giæstebud, der anden Dagen skulde finde Sted. Mairen af

Saumur erklærer følgelig, at mit Forhold, og de Personers Forhold, der have modtaget mig, paa ingen Maade har foranlediget de udbrudte Uroligheder. Han giør endnu mere; han betegner disse Uroligheders sande Ophavsmænd. Han erkiender, at disse Uroligheder vare stiftede imod mig, og have begyndt med Opæggelser og Skraal under mine Vinduer. Han bevidner, at disse Uroligheder vare udbrudte om Aftenen af den Dag, jeg ankom, inden jeg endnu havde seet noget Menneske i Saumur. Virkelig var jeg kommet Kl. 3—4, og ikke siden gaaet ud; da Skraalet blev hørt, spiste jeg med min Vert, og nogle Mænd, hvoriblandt Øvrighedspersoner af Byen. Det er, hvad Hr. Mairen i Saumur bevidner mig; men De m. H. G. P. De vover at give mig Skyld for disse mod mig stilede Uroligheder — disse Uroligheder, som den faderlige og forvaltende Autoritet — for at betiene mig af Deres Udtryk, havde erklæret for mig aldeles uvedkommende. De kalder disse Uroligheder revolutionaire, og Mairen bevidner, at Urolighedernes sande Ophavsmænd var unge Mennesker, der, som De veed, ere bekiendte for deres contrarevolutionaire Overspænding.

Vil De maaskee sige, at, naar De taler om Mairen i Saumur, De ikke meener den fra 1820,

men den nuværende? Men da var den sidste ikke i 1820 den faderlige og forvaltende Autoritet. Hvorfor betegner De ham da paa denne Maade? for at give hans Forklaring større Vægt? er det ikke at bedrage Retfærdighed, og fornærme Sandhed? Dog lad os høre, hvad den nuværende Maire siger! Det skulde undre mig, om hans Ord retfærdiggiøre Deres Paastande; thi man har altid skildret mig ham, som en Mand, der fortiener at anbefales.

Mairen har sagt, at han af Politicommissairen har erfaret, at inden mit Komme til Saumur Hr. Caffe aldrig har blandet sig i politiske Anliggender. Jeg følger her Moniteurens Læsemaade, for ikke fra Deres Side at møde nogen Modsigelse, skiøndt man har Føie til at ansee den for lidet paalidelig, da Moniteuren for hele Frankrigs Aasyn har forvansket den Hovedanklagedes Forsvar i denne Proces. Kunde jeg anføre andre Tidenders Læsemaader, som jeg holder for mere sandfærdige, vilde det hedde, at Mairen blot havde sagt, at inden min Ankomst Hr. Caffe aldrig havde været Gienstand for Politiopsigt; som er noget ganske andet; thi Politiet, vide vi, tager ogsaa ankefrie Mænd under Opsigt, eller lader holde Opsigt med Dem. Men jeg holder mig til de officielle Ord og den af dem erkiendte Analyse. Af Politi-

commissairen erklærer da Mairen at have erfaret, at Hr. Caffe, inden min Ankomst aldrig har blandet sig i politiske Anliggendtr; af Politicommissairen har han hørt, hvad han udsiger, hvis han ellers nogensinde har sagt det, som jeg tvivler paa, siden ingen ikkeofficiel Journal beretter denne Phrase: at man nemlig først efter denne Epoke har noget at forekaste ham.

Man driver derpaa, man spørger ham, om efter mit Komme Hr. Caffe har antaget en forskiellig Opførsel? Hr. Mairen i Saumur svarer ordlydende efter Moniteuren: "Derom kan jeg ikke vel være underrettet; jeg har først været Maire her i Byen fra Oct. f. A. (1821)" (De vidste altsaa, at han paa den Tid, jeg reiste igiennem, ikke var Maire.) "Før denne Epoke", bliver han ved, "tilbragte jeg sex Maaneder af Aaret i Paris, og de andre sex paa Landet." —

Dette m. Hr., er alt, hvad Mairen i Saumur i Følge Moniteuren har sagt. Altsaa er det ikke hans Mening, han foredrager, det er en Politicommissairs, og selv i denne Politicommissairs Mening indeholdes intet af det, De tillægger den; han betegner mig ikke som Ophavsmand til Urolighederne i Saumur, og besvarer ikke Spørgsmaalet i Henseende

til Hr. Caffes Forandring efter min Reise. Mairen svarer, med at anføre Umuligheden i at dømme derom, da han har opholdt sig i Paris, og paa Landet.

M. H. G. P. med Tilsidesættelse af de meest beviiste Kiændsgierninger, de meest bestemte Erklæringer dynger De falske Paastande paa hverandre. De beraaber Dem paa Mairen i Saumur uden at betegne Epoken; men Mairen fra 1820 blev ikke hørt, og Mairen fra 1822 har intet sagt af det, hvad De paadigter ham. Jeg vilde afholde mig fra ethvert krænkende Udtryk; dog lær De mig, hvad Ord jeg kunde betiene mig af for at caracterisere et saadant Adfærd!

Ja, m. H. G. P. der fandt Uroligheder Sted i Anledning af, at jeg kom til Saumur; og veed De hvorfor? fordi de Mennesker, der uafladelig bagvaske det const. Monarkies Venner, havde giort de Unge svimle i Hovederne; fordi Indskydelser og Paastande, der lignede Deres, havde overtalt de unge Mennesker, at jeg var en Fiende af den constitutionelle Konge, som jeg ærer, og af Chartet, som jeg forsvarer. Disse troede efter deres Alders Ild og Lettroenhed at giøre et fortienstligt Værk, idet de forkyndte, at de vilde tillade dem ulovlige og strafværdige Voldsomheder imod mig. Ja m. H. G. P.. der forefaldt Urolighe-

der i Saumur, og der vil ulykkeligviis forefalde Uroligheder snart her, snart der, saalænge man vil betegne den lovede Friheds og den af Kongen selv indførte Ordens Forsvarere, som Opæggere; saalænge man opkalder unge Militaires Uerfarenhed og Svimmel, for at fremstille dem Frankrigs bedste Borgere, de oprigtigste Venner af den Forfatning, der er Borgen for Frankrigs Rettigheder og Ro, som Skyldige, man maa overfalde. Der vil blive Uroligheder, og de sande Skyldige blive ikke hine unge Afsindige, der troe dem berettigede til at vække Uroligheder, naar de kun vanhellige det Raab: Kongen leve! De Skyldige blive hine Mennesker, der udsprede urimelig Mistanke, udbrede ugrundede Ængstligheder, og voldsomt Had mod dem der i deres løgnagtige Angivelser skildres som Sammensvorne.

Lovformelige Forfølgelser, der ligne Deres, m. H. G. P. avle Mistro, Uro, Rasenhed. Og naar et af de af Dem anklagede Mennesker, der, efter Deres egen Tilstaaelse, anklagedes uden materielle Beviis, naar, siger jeg, een af disse skulde blive myrdet i nogen Frankrigs Stad, af Rasende, der opæggedes ved Deres Tale; da bliver Deres Tale Mordets Stormklokke, og De vil ene have at svare for det udøste Blod.

Efter denne med Usandheder, som jeg har beviist, overfyldte Fortælling bliver De ved, og gaaer ud fra Usandhederne for at komme til den af Dem forudbestemte Slutning. "Han levede lykkelig" siger De om en Anklaget: "han levede lykkelig til den Dag, da Benj. Constant kom at forføre ham." Denne Anklagede, hvis moralske Egenskaber, hvis agtværdige Caracter, hvis Dyd og Velgiørenhed har aftvunget selv Dem Lovtaler, denne Anklagede, hvem De søgte, ligesom de andre Anklagede, at stemme imod mig, har erklæret Dem, at han kun eengang har seet mig paa Gaden omgivet af en stor Mængde Mennesker. Hvor har jeg da forført ham? Naar har jeg forført ham? Hvor har jeg seet ham? naar har jeg talt med ham? En saa bestemt Forsikring, som Deres, fordrer Beviis; men naar ingen Beviis er forhaanden, hvad Benævnelse — jeg spørger Dem endnu eengang — fortiener da den, der har tilladt sig at give hin Forsikring?

Der er, siger De, ingen materielle, men vel moralske Beviser forhaanden derpaa. Hvad kalder De moralsk Beviis? Jeg har læst hele Deres Anklageact, alle Deres Spørgsmaale i Debatterne, og dette Resumé, som kroner Deres Værk; hvad har jeg fundet? Kiændsgierninger, som De anfører uden

at omgive den engang med ringeste Sandsynlighed; Navne, De uafladelig gientager, uden at det vil lykkes Dem, at faae dem gientagne enten af de Anklagede, hvis Forhaabninger, De hæver, eller af Vidnerne, som De truer; Udsigender har jeg fundet af Fraværende, der ene aabenbare de foregivne Hemmeligheder, som De efter Behag kan forklare; endelig Larmslaaen, som De laaner af de meest forvovne Tidskrifter, med hvis Urimeligheder Retfærdighedens Øre endnu ikke besudledes. — Det er, hvad De kalder moralske Beviser. Læs dog Talerne for Loven mod de Mistænkte, og Beretningen om den revolutionaire Regiering; Opfindelsen af det, De kalder moralske Beviser, tilhører ikke Dem.

Jeg har besvart, og tilintetgiort Deres Anførender; De har tillagt mig Urolighederne i Saumur, og derved beraabt Dem paa Mairen der i Byen. Jeg har beviist Dem af et Brev fra samme Maire, at jeg var langt fra at være Ophavsmand til disse Uroligheder, i det de meget mere vare stilede mod mig. De har kaldt disse Uroligheder revolutionaire; jeg har beviist Dem, at de var Virkninger af en contrarevolutionair Opæggelse. De har sagt, jeg havde forført en Mand, hvis Roes hans Rygte og

hans Ulykke giøre mig til Pligt at istemme. Denne anbefalingsværdige, følgelig troværdige Mand har sagt Dem, at han kun eengang havde seet mig paa Gaden. Saaledes falder hele deres Stillads over Ende.

Og i Sandhed dette nye mod mig prøvede Middel, denne Forbindelse af min Reise til Saumur 1820, med et Forsøg, som skeede mod Enden af 1822, kunde De formedelst Tidens Korthed ikke faae fuldkommen i Stand. Da De fattedes Tid, tog De Deres Tilflugt til et andet Middel, jeg har alt sagt Dem, hvori det bestod; senere, altsaa i Fortvivlelse om at tilendebringe lykkelig det begyndte, forsøgte De at betiene Dem af dette sidste Vaaben. Men dette sidste Vaaben, Mairen af Saumur, og den Anklagede, hvis Moralitet De med Agtelse erkiænder — dette sidste Vaaben have de sønderbrudt i Deres Hænder.

Nu, m. H. G. P. tillade De mig at spørge Dem, hvad Godt, De af det sørgelige System, De følger, venter for Kongen, Frankrig, og Dem selv? Hvortil skal den tiene, denne Lidenskabelighed i at føre et Embede, der fremfor Alt kræver Ro og Upartiskhed? Hvad haaber De af denne Hævntørst, som Deres ubetydeligste Udtryk forraade? hvad af disse

Bevægelser, som Deres Forfægtere kalde oratorisk Prydelse, men der forraade en lidenskabelig Opbrusning, der lidet anstaaer en Øvrighedsperson? Virkelig, naar De erklærer, at De ikke er competent til at anklage os (som, i Forbigaaende sagt, er en sælsom Erklæring, da hele Deres øvrige Tale er en tordnende Anklage) og De derved udraaber: Var jeg det! — saa maa jeg spørge Dem, hvad dette Udraab betyder, om ikke maaskee en utaalmodig Klage over, ikke efter Lyst og Behag at kunne kaste sig over en stor Mængde Hoveder? Naar De nu var competent, hvad vilde De giøre; Visselig! De kunde ikke anklage os med større Hæftighed, end De giør. Saavidt gaaer Deres Iver, at i det De erklærer Dem incompetent, usurperer De en Anklagers Embede. Hvilket Embede beklager De da — ikke at besidde? Jeg vil ikke udtale det. Alle de, der have læst Deres Udraab, sige sig det allerede noksom selv. Og i Deres Hænder er Anklagens, Angivelsens, og Forfølgelsens frygtelige Magt betroet!

M. H. G. P.! fra første Øieblik af har en blind Iver fort Dem vild paa denne sørgelige Bane. En rasende Hævnfølelse har drevet Dem fra Yderlighed til Yderlighed. Den Dadel, Deputerede have udtalt

over Deres Forhold, der ikke er at undskylde, har saaret Dem. De har ikke undersøgt, hvo disse Deputerede vare. De har ikke eftertænkt, at ingen af dem, der foreslog at kalde Dem ind for Skrankerne, hører til Antallet af de Personer, der vare angrebne af Dem? Følelsen af vor Værdighed befalede os at tie, og blive ubevægelige. De Mænd, der forlangte deres Anklage, vare uinteresserede ved Spørgsmaalet. Frankrig er vant til at beundre disses Talent, ære deres Caracter, og billige deres Maadehold. DHH. Royer Collards, Saint Aulaires og Trippiers Navne byde Agtelse og Tillid.

Og i det, De talte om disse Mænd, har Deres krænkede Egenkierlighed indgivet Dem den usømmelige Phrase: De Anklager, man har vovet at vende mod os! — Vovet! m. H. G. P. hvilket Raserie har betaget Dem? hvilken Forglemmelse af alle Magters Hierarkie? Hvilken modtvillig Fornærmelse af den repræsentative Magt, med hvilken Kongen selv vil dele den Ret at bestemme Frankrigs Skiæbne? Vovet! Hvad nu! de Deputeredes Kammer kan anklage Ministrene; og naar 127 af dets Medlemmer foreslaaet at giøre Brug af denne Rettighed mod Dem, saa studser De over disses Forvovenhed?

Det vilde Conseilets Præsident ikke sige, thi han agter Kammerets Autoritæt. Hvad Seglbevareren, Deres Chef, ikke vilde sige, thi han kiænder vore constitutionelle Rettigheder, det siger De, m. H. G. P. hvor Talen er om Dem, om en af Ministrene afsættelig Øvrighedsperson, om et Værk af Disses Villie. En saadan Forvirring har i vis Henseende Udkomst til en Slags Overbærelse. Et Menneske, hvem hans Lidenskaber drive saavidt, er saa at sige, ikke mere ansvarlig for, hvad han giør. Men jeg beklager de Anklagede, der har slige Modstandere, og Monarkiet, der har slige Redskaber, som Dem.

Hr. G. H. Pr. bedrag ikke Dem selv, og dem der vandre paa samme Linie! Frankrig fordømmer Deres Rasenhed, og gyser ved Deres Doctriner. Det gyser ved de moralske Beviser, der dispensere fra materielle; det gyser ved disse moralske Beviser, der som revolutionaire Midler brugtes til Paaskud ved alle Proscriptioner. Saaledes skeede det, at, ved Hielp af de moralske Beviser i Mangel af de materielle, i Aaret 1793 Myrderierne fuldbragtes. Frankrig gyser ved disse udpressede Anordninger, hvorved man haaber at faae Navne ud, som man vil compromittere, ved disse Vidner, der forjages eller fængsles, naar de udsige anderledes, end De forlanger. Frankrig

gyser ved disse Trudsler mod Advokaterne, der dadles, naar de ordlydende samle de i deres Nærværelse afla te Forklaringer, der kun kunne fortsætte deres bistiærmende Forretninger med den Udsigt, at suspenderes. Frankrig gyser ved de Angreb mod Forsvarsrett n — ved Indskrænkningen til en Frist af tree Dage, inden hvilke forgetyve Anklagedes Retfærdiggiørelse maa være fuldbragt, med Erklæring, at man ikke vilde tilstaae en halv Dag mere. Forsvarerne befinde dem altsaa paa Procrustis Jernseng. Efter den vilkaarlig bestemte Frist vilde man ikke tilstaae dem sex Timer til, om saa deres Liv, de forsvare, beroede paa en videre Oplysning.

Jeg holder inde, m. Hr. G. P. Betragtninger paatrænge dem i Mængde; men hvad Indklædning jeg end vilde give disse, De vilde ikke føle deres Vægt; men for at hele Frankrig skal føle dem, har jeg ikke behov, at udtale dem. De har angrebet mig. I det jeg svarer Dem, har jeg giort Brug af en Ret, og ved dette Brug har jeg opfyldt en Pligt. Jeg har viist, hvorledes De vilde indvikle mig i hadsk Mistanke, og i lumske Anklager. Man vil af det, De prøvede mod mig, kunne bedømme, hvad De har giort mod Andre. Jeg har forklaret mig frimodig, uden at overskride det retfærdigste Forsvars Grænd-

ſer. Jeg maatte tilbageſtøde et modtvillig Angreb; jeg kunde giøre det uden at angribe Magiſtraturen; thi De har ſelv erklæret Dem incompetent. De har altſaa ikke handlet paa Embedsvegne. Individet uden Embedspligt, forſtaaer det ſig ſelv, at jeg har ſvaret.

Paris i Sept. 1822.

Underт.

Benjamin Conſtant.

Dep. fra Sarthedépart.

---

b) Tidernes Tegn af Aviſer.

Fra Rhonen d. 31. Oct. Over Mailand og Turin faaer man nu mangfoldige Efterretninger fra Verona, hvorhen nu alles Øine ere henvendte. Det vigtigſte, de mælde, er, at de forberedende Conferentſer ved Congresſen alt have taget deres Begyndelſe, og at man ſkal ſysſelſætte ſig med at faſtſætte Grundlæggene for de videre Underhandlinger. Man forſikrer, de italienſke Anliggenders Regulering førſt vil blive ſenere omhandlet, og ikke før de ſtore Anliggender ɔ: de, der ere af almeen Vigtighed for hele Europa, ere i det Rene. Som ſaadanne opgiver man

tree: Forholdene mellem Rusland og Porten, de spanske Anliggender, og Aftalen om adskillige almindelige Punkter. Herom mælder man os følgende Nærmere: De saakaldte forberedende eller Indlednings Conferencer ansees som de vigtigste, da der i dem fornemmelig handles om, at komme overeens om det System, der for enhver af Raadslagnings Gienstandene skal antages. Derfor bivaane kun de store Magters Hovedministre, Fyrst Metternich, der fører Præsidiet, Grev Nesselrode, Fyrst Hardenberg, Vicomte Montmorency og Hertugen af Wellington disse Conferencer. Saasnart det derimod kommer til Behandling af de særdeles Gienstande, skulle alle de Ministre tages med dertil, som ved deres særdeles Kundskaber om disse Gienstande især ere kaldede til at tage Deel i Raadslagningerne. (Hr. von Genz er eenstemmig udnævnt til at føre Protocollen, hvilket fra hans Side (?) ogsaa var Tilfældet ved de tidlige Congresser.) Det hedder, at den franske Minister, Vicomte Montmorency, forlader Congressen, saasnart Indlednings Conferencerne ere tilendebragte. Ogsaa Hertugen af Wellington, hedder det, bliver kun saalænge, til den nye Gesandt ved det vienske Hof er kommet til Verona.

Hvad nu Hovedgienstandene for Congressen angaaer, saa forsikre eenstemmige Rygter, at Orientens Anliggender paa ny have faaet den Vigtighed, som de i hver Henseende saa høilig fortiene, og at man endelig vil komme overeens om afgiørende Forholdsregler i Henseende til Porten, hvilket Rusland nu fornemmelig skal drive paa, i det alle hidtilværende Bestræbelser af de mæglende Magter, for at formaae Porten til Eftergivenhed, ere erkiændte for frugtesløse. Man taler om en meget vigtig Erklæring fra Rusland angaaende de tyrkiske Anliggender, og det yttrede Ønske, at alle Hovedmagter forenede vilde medvirke til samme Maal, hvilket saameget snarere torde finde Sted, da Rusland ikke vil giøre nogen Erobring, og ikke forstørre sit alt saa store Rige paa Tyrkiets Side. Hertugen af Wellington, forsikres der bestemt, har alt meddeelt sit Hofs Synsmaade i Henseende til de spanske Anliggender, hvilken aldeles skal være mod al væbnet Indblanding. — Man taler paa ny om en Overeenskomst, der skal afsluttes paa Congressen i Henseende til de Personer, der, personlig forfulgte formedelst politiske Forbrydelser, have taget Flugten til et andet Land. Til almene Forholdsregler i Henseende til Pressen, osv. synes det ikke at komme. (Br. Z. No. 317).

Historien.

Hovedspørgsmaalet i nærværende Øieblik, paa hvis Besvarelse hele Europa med spændt Opmærksomhed venter, er Krig eller Fred. Endnu ruller Terningen, og har allerede et Par Gange lødt til at giøre Udslaget, snart for det ene snart for det andet; men den er vedbleven at rulle, og en ny Side er kommen op. Som man var i Begreb med at overlade sig til de Fredsforhaabninger, det umiddelbar her foran meddeelte Bilag til historisk Artikel henpeger paa, kom pludselig en Efterretning, at Wellington, der især, baade som engelsk Gesandt og paa Grund af sin local- og national-Kundskab til Spanien, kraftig skal have fraraadt af væbnet Indblanding i de spanske Anliggender, havde forladt Congressen, at det var besluttet at forelægge Spanierne et Ultimatum, der maatte antages, hvis man vilde undgaae Krig, og at altsaa denne var uundgiængelig; i hvilken Anledning man og tillige bebudede, at de moderate i det franske Ministerium Villele og Corbieres skulde, eller vilde rømme deres Pladser til Vaublanc, og Ligesindede; Rygter, som end ydermere bestyrkedes ved Statspapirernes pludselige og voldsomme Fald, og som selv Journal des debats ved sin meget betin-

gede Modsigelse synes at bekræfte. Seneste Post bekræfter derimod ikke disse Rygter, da, som nogle Aviser siger, deres Indflydelse paa Coursen opvakte en Ængstlighed for de Følger, deres virkelige Opfyldelse vilde medføre; som Journal des Debats giver at forstaae, fordi Tingen i Spanien syntes at tage en mildere Vending, de mange Forfølgelser, der i Anledning af Gardisternes Opstand vare deels begyndte, deels bebudede, ikke blot mod de forrige Ministre, men og mod Personer af Kongehuset selv, hævedes; Fiskalen Paredes, der havde udstædet Arrestbefalinger i denne Anledning, suspenderedes som den, der havde overtraad sin Bemyndigelse, og da det lod, som der var en Coalition i Giære mellem det nuværende Ministerialparti, som bestaaer af de saakaldte Exaltados, Arguelles, og det forrige Ministerium, hvilket synes at smigres med, at dets Planer til en Revision af Constitutionen, med Indførelse af et Overhuus osv. vel kunde komme i Betragtning, naar de ikke længere viiste dem understøttede med Trudsler om fremmed Hærmagt. Mærkelige ere midlertid de Betragtninger, J. d. D. ved samme Leilighed anstiller, om Frankrigs Forpligtelse til at holde vaaget Oie med, at de østlige europæiske Magter ikke gav de vestlige Love; samt at anvende yderste Forsigtighed,

af den spanske Throne hverken skulde tabes for Bourbonernes Dynastie, eller Spanien skulde fristes at kaste sig i de amerikanske Fristaters Armee; Ord, som fremførte i en Journal, der ikke uden Grund ansees for Conseilspræsidentens Organ, ikke kunne andet, end vække megen Opmærksomhed.

Grækernes Anliggender synes bestandig at vinde et fordeelagtigere Udseende, det mægtige Indbrud, Tyrkerne med europæisk Raad og Bistand giorde i Morea, aldeles at være faldet tilbage paa disses egne Hoveder, og Seiren baade til Lands og Vands at krone Grækernes heltemodige Bestræbelser. Hvorvidt Forandringen i det engelske Ministerium har været, og vil blive dem til Fordeel, og hvad Grund der kan være til det løbende Rygte om en Underhandling mellem Grækerne og England, vil Tiden vise; upaatvivleligt synes det, at jo kraftigere og standhaftigere de vedblive at hielpe dem selv, jo snarere kunne de gløre dem Forhaabning om fremmed Bistand. Deres betydeligste Allierede torde de midlertid maaskee have i det tyrkiske Divan selv, hvis utidige Trods, og barbariske Politik neppe kan andet end indvikle det i indvordes Stridigheder og udvordes Krige, og der muligen snart i sine Lande uden for

Europa torde faae endnu haardere Kampe at bestaae, end den græbske.

Borgerkrigen i Spanien, hvorom man hidtil vedblev at have de meest modsigende Rygter, og som uden tvivl havde sin betydeligste Næring fra Haabet om nærforestaaende væbnet Understøttelse fra Frankrig, vil sikkerlig ikke blive af synderlig Varighed, i det mindste neppe af nogen Betydenhed, saasnart dette Haab falder bort. Et mærkeligt Phænomen er det imidlertid, at i nærværende Øieblik det saakaldte spanske Regentskab har været istand til at aabne et Laan paa fem Millioner, hos en vis Ouvrard i Paris, og skulde man næsten formode, han maatte have nogen ubekiændt Sikkerhed, for sig inden han indlod sig i saa betydeligt et Vovespil.

Brasilien har formelig løsrevet sig fra Portugal, og Kronprindsen, der selv bærer Uafhængighedsfarverne, menes uforløvet at ville blive udraabt til Konge eller Keiser. Mellem Portugal og Spanien knyttes derimod Forbindelsen bestandig nøiere og fastere, og synes de, i Tilfælde Krigsløbbet skulde falde op, bestemte at staae, og falde broderlig med hinanden; ligesom og Aviserne mere og mere synes at bekræfte, at de begge regne med Tillid paa Storbritanniens Medhold.

Som dette er under Trykken, medbringer Posten den mærkelige Efterretning, at de grædske Deputerede, der ere afsendte til Congressen, have faaet Passer did, dog paa Betingelse ikke at maatte komme nærmere til Congresstaden end en halv (italiensk) Miil. I øvrigt vil man og vide, at Keiser Alexander begynder at tabe Taalmodigheden over Tyrkernes Overmod, hvorom han i en Samtale med Lord Strangford skal have udladt sig med megen Varme, og ymte de allernyeste Tidender med temmelig rene Ord om en Krig i Sydost.

Tillige hedder det, at Hovedstaden paa Candien Caurit er falden i Grækernes Hænder, at Napoli di Romanna er i Begreb med at overgive sig, at Albaneserne paany ere i fuld Opstand mod Porten, hvorved Churschid Paschas Stilling er blevet meget mislig, og at den tyrkiske Flaade i en meget elendig Forfatning vender tilbage til Dardanellerne.

Paa samme Tid forsikres, at Porten ikke nøiet med den nylige Befaling om Aflevering af Guld og Sølv, der alt har vakt saa megen Misfornøielse, atter har ved et nyt Ferman sat de nye for to Maaneder siden slagne ti Piasterstykker til tolv Piastre; og seer man alvorlige Uroligheder i denne Anledning

imøde, ja nogle Tidender ymte endog om, at de skulde alt have fundet Sted.

I øvrigt vil man vide, at Monarkerne langt tidligere, end man havde ventet, forlode Verona, og at de tvende Keisers Reise til det sydlige Italien er opgivet.

I Henseende til de spanske Anliggender synes man endnu ikke at være kommet til noget afgiørende Resultat, skiøndt baade i Verona, og Paris, Barometret mindre og mindre synes at staae paa Storm. At der imidlertid begge Stæder er et meget activt Parti, der af al Magt puster til Krigsluen, lader sig ikke miskiænde, og at dette Parti i Frankrig har betydelig Indflydelse, viser noksom de mange Presse-tvangsforhold, Rettens Fornægtelser, vilkaarlige Afsættelser osv. som der endnu bestandig finde Sted. Megen Opsigt har Sir Robert Wilsons Forviisning fra Paris, og en anden reisende Brittes, Bowrings Hæftelse paa Grund af nogle ham medgivne Breve, giort; ligesom og den mod Benj. Constant anlagte og fotfulgte Proces tildrager sig megen Opmærksomhed.

Men fornemmelig henvendes Øinene nu paa de i fuld Gang værende Valgforsamlinger, hvor Lafayette Keratry og Manuel, alle anvendte Bestræbelser uagtet

ere gienvalgte, men hvor man har havt Held til at faae Benjamin Constant fortrængt. Et Hovedspørgsmaal bliver, om ikke mellem de villeleske constitutionelle Rojalister, og de peyronnetske Ultraer, vil udbryde et Schisma, der for den gode Sag langt vil opveie Alt, hvad ved Fortrængelse af nogle enkelte Liberale kunde synes tabt. Til at tale for Sandhed, Frihed og Ret ville disse altid blive i tilstrækkeligt Antal, at de nogentid til at giennemsætte, hvad de forfægte, skulde faae fornøden Majoritet, lader sig efter nuværende Valglov neppe formode.

Midlertid seer man med Forventning Kamrenes nærforestaaende Samtræde imøde, hvor ustridig mange vigtige Ting ville komme paa Bane, der ville udbrede Lys over Anliggendernes Stilling i det Hele. Ikke mindre opmærksom er man paa den sig ligeledes nærmende engelske Parlamentsession, hvor man blandt andet vil vide, det skal være i Giære, at hæve den saakaldte Union med Irland, og give dette sit eget Parlament igien, ligesom og de grædske, spanske og flere Anliggender sikkert med sædvanlig Frimodighed ville blive drøvtede.

D. 25. Nov. 1822.

K. R.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen helliget.

Syvende Binds femte Hæfte.

Odysseens 5te Sang.

Eos stiger af Seng fra den ædeltsindede Tithon,
Bringende Lys for udødelig Gud og for dødelig Afkom.
Da sig leirede Guder i Ring; og mellem de Andre
Hiin høitbuldrende Zeus, hvis Kraft er stor over Alles.
Dem Athene fortæller Odysseus talrige Sorger,

Huskende Manden i Nymfens Bo; thi hun vilde hans Velfærd:
"Fader Zeus, og I andre for evig salige Guder!
Aldrig herske fra nu en mild, langmodig og venlig
Kongspiirførende Drot; gid Retfærd skiøttes af Ingen!
Bister være bestandig Enhver, og voldsom i Adfærd;
Siden ei Een den Ædling Odysseus holder i Minde
Af hiint Folk, han styrede før, som den ømmeste Fader.
Hisset han ligger paa Øe nedbøiet meget af Sorger,
Udi den Nymfe Kalypsos Hiem. Hun holder med Tvang ham
Fast, saa han ikke formaaer til sin Hiemstavn atter at reise,
Hverken aareforsynede Skib han har eller Mandskab,
Hvilket han bort kunde føre paa Havets vældige Ryggе.
Nu hans elskede Barn endog man agter at myrde,
Naar ad Hiemmet han gaaer. Han drog at søge sin Fader,

Til det hellige Pylos og Guders Hiem Lakedæmon.
Hende giensvarede da hiin Samler af Skyer, Kronion:
Elskede Barn, hvad Ord undslap dig Tændernes Ringmuur?
Har da ikke du selv tilforn Beslutningen udtænkt,
At Odysseus kommende hiem, skal revse dem Alle?
Selv du lede Telemachos klogt; thi du jo formaaer det,
At han i god Behold kan naae sin fædrene Hiemstavn;
Men de Beilere Flok tilbage styre med Snekken.
Talt, til den elskede Søn Hermejas lyder hans Stemme:
Hermes! Du som i hver en Dont mig tiente til Ilbud,
Mæld den deiliglokkede Møe min faste Beslutning,
At den lidende Mand Odysseus atter skal hiemgaae.
Ei ledsages af Guder han skal eller dødeligt Væsen,

Men efter udholdt Nød, paa det reebomsurrede Flaadskib,
Komme han tyvende Dag til Scherias yppige Jordsmon,
Til de Fæakers Folk, der hartad leve som Guder.
Disse ham liig en Gud i Hæder høit skulde holde,
Samt hjemsende paa Skib til hans Fædres elskede Hjemstavn
Riigt begavet med Guld, med Klædningstykker og Kobber;
Saa at Odysseus ei slig Skat havde baaret fra Troja,
Hvis han var heldigt reist med den Deel, ham gaves af Byttet.
Thi ham beskikket er, at see sine Venner, og naae til
Sit høiloftede Huus og den meget forønskede Hjemstavn.
Talt. Ulydig ei var hiin Sendemand, Argosbetvinger.
Strax derefter han bandt under Fod sine deilige Saaler,
Hine de himmelske, gyldne, der bare ham hen over Havet,

Og den umaalede Jord, saa rapt som Pustet af Vinden;
Greeb saa Staven i Haand, med hvilken han dysser i Søvnen
Mændenes Øine, naar helst han vil, og Somme han vækker.
Den udi Haand bortfløi den stærke Betvinger af Argos,
Treen paa Pierias Top, og fra Luft nedbaled' paa Havet;
Gleed saa paa Bølgen afsted i en Maages Lignelse synlig,
Hvilken i breden Bugt af det aldrig blomstrende Havvand,
Jager de Fiske saa smaae, og i Vand tit dypper sin Vinge,
Saadan at see Gud Hermes hensløb paa utallige Bølger.
Men da omsider han kom til det langtbortliggende Øland,
Traadte han fra det violblaae Hav paa Landet, det faste,
Vandred saa frem, til han fandt en anseelig Hule, hvor Nymfen,

Den skiønlokkede boede. Han Qvinden træffer derinde.
En betydelig Ild paa Arnen brændte der. Rundtom
Duftede Landet af Virak og smaaligkløvede Ceder,
Tændt til et Baal, og hun sang med liflig Stemme derinde,
Mens om Væven hun gik, og slog med forgyldene Spole. —
Rundt om Hulen i Krebs, der voxer en blomstrende Lystlund,
Elle paa Rad med Popler og vellugtfyldte Cypres-træer;
Og bredvingede Fugle derinde kured paa Reden,
Høge saavelsom Ugler og hiin bredtungede Sø-fugl,
Havets Krage, der helst udi Saltvand driver sin Gierning.
Rundt om den hvælvede Grotte sin Green udbredte tillige
En ungdommelig Ranke, der riigt med Druerne brammed,
Fire Bække paa Rad henrandt med den sødeste Vanddrik,

Bred ved Bred. Een tabte sig her, een tabte sig hisset.
Trindt om disse den blødeste Eng med Violer og Vaargrønt
Blomstrede. Selv en udødelig Gud, der sig nærmede Stedet
Vilde forbauset skue derpaa, og fornøies i Hiertet.
Her med Forbauselse stod hiin Sendemand, Argosbetvinger.
Men da han nu forundret i Sind havde synet det Hele,
Ind i den rummende Hule han treen. Han ikke blev ukiendt,
Da hiin bolde Gudinde Kalypso skued' hans Aasyn;
Saasom en evig Gud af en anden aldrig er ukiendt;
Ei engang dersom En i det Fierne haver sin Bopæl.
Ikke han hiin høihiertede Mand Odysseus mødte derinde.
Denne paa Brinken sad og græd, hvor ogsaa tilforn han,
Sønderrivende Sindet med Suk, med Taarer og Jammer

Stirrede hen paa det frugtløse Hav, udgydende Taarer.
Nu den bolde Gudinde Kalypso spurgte Hermejas,
Bydende ham at sidde paa blanke, paa skinnende Høistol:
Hvorfor kommer du hid, du guldstavførende Hermes,
Mig ærværdig og kiær? Du sielden giæsted mig hidtil.
Siig, hvad ønsker du vel, udføre det byder mit Sind mig,
Hvis udføre jeg kan, og hvis det findes udførbart.
Trin dog nærmere hid, for din Skiel at nyde som Giæsten.
Dette blev sagt af Gudinden, og frem hun stillede Bordet
Fyldt med Ambrosia riigt, og hun blandte den rødlige Nectar.
Derpaa drak og spiiste den Sendemand Argosbetvinger.
Men da hans Maaltid var endt og Sindet forfrisket med Spise,
Da til Orde han tog saalunde givende Giensvar:

Mig den kommende Gud, Gudinde, du spørger, men jeg dig
Alt skal sige forsand; da du selv begiærer det af mig.
Zeus mig bød at drage herhid, skiøndt nødig jeg vilde.
Hvo vilde løbe for Lyst over slig en uendelig Mængde
Saltvand, hvor aldrig en Bye i Nærhed ligger med Folk, som
Bære for Guderne Offeret frem, samt Festhecatomber.
Aldrig det dog gaaer an, at den Ægisfører Kronions
Raad undviges af anden Gud, eller giøres til magtløst.
Hos dig, siger han, findes en Mand, meest ussel af Alle
Hine Mænd, der strede tilforn om Priamos Kongstad
Aaringer ni; men det tiende Aar nedbrøde de Staden;
Droge saa hiem. Underveis de formastede sig mod Athene.

Hun opreiste fordærvelig Storm, samt vældige Bølger.
Her omkom tilhobe de andre fortrinlige Svende,
Han alene herhid blev drevet af Vinden og Bølgen.
Denne, befaler han dig, afsted at sende som snarligst;
Thi det er ikke hans Lod at døe langt borte fra Sine.
Nei ham beskikket er at see sine Venner og vinde
Sit høiloftede Huus og den meget forønskede Hiemstavn.
Saa han talte, da gjøs den bolde Gudinde Kalypso,
Og gienſvarende ham de bevingede Ord hun talte:
Grumme dog er I Guder, dertil skinsyge for All,
I som fortørnes svart, naar Gudinder sove hos Mandfolk
Aabenbare, hvis En sig tager en elskelig Husbond.
Som da den rosenfingrede Eos udkaared Orion,

Derpaa saalænge fortrød I, let henlevende Guder,
Til paa Ortygia hiin guldthronende kydske Artemis,
Ilende frem, ham dræbte med sine lemfældige Pile.
Da saalunde Demeter, den krøllede, fulgte sin Attraa,
Samt i Elskov og Ro sig blandede med Jasion
Paa treploiede Mark, for Zeus ei længe det skiultes.
Han tilbøde ham slog med Lynildstraalen, den hvide.
Saa nu vredes I Guder paa mig for en Dødeligs Omgang,
Hvilken jeg reddede selv, da skrævs han sad paa sin Skibskiøl,
Ene. Hans hurtige Snekke med Lynildstraalen den hvide
Zeus havde truffet og splintret itu paa det rødlige Saltvand.
Der omkom nu tilhobe de andre fortrinlige Svende;
Han blot dreves alene herhid af Vinden og Bølgen.

Ham jeg elsked og pleied; ja ham jeg loved' at skabe
Til en udødelig Mand, foruden Ælde bestandig.
Men da det ei gaaer an, at den Ægisfører Kronions
Raad undviges af anden Gud, eller giøres til magtløst,
Fare han hen, hvor denne ham helst tilskynder, og driver,
Ud paa det frugtløse Hav; men jeg bortskikker ham aldrig.
Ikke det aareforsynede Skib jeg har eller Mandskab,
Hvilket ham bort kunde føre paa Havets vældige Ryg.
Dog velvillig jeg giver ham Raad, og Intet fordølger,
At han i god Behold kan naae den forønskede Hiemstavn.
Hende giensvarte paa ny hiin Sendemand Argosbetvinger:
Saa du sende ham bort, og frygte Zeuses Fortørnen,
At han ikke med Nag paa dig skal vredes herefter!
Saa giensvarende gik hiin stærke Betvinger af Argos,

Men til den ædeltsindede Helt Odysseus gik nu den høie
Nymfe, da sliig Befaling fra Zeus hun havde fornummet,
Ved Havbredden hun fandt ham at sidde, ret aldrig hans Øie
Var for Taarerne frit; men hans lislige Levetid hensvandt,
Medens han græd for sit Hiem. Ei meer ham huede Nymfen,
Dog den udslagne Nat nødtvungen maatte han sove
Udi den hvælvede Boe, uvillig hos hende der, vilde.
Men om Dagen han satte sig ud paa Brinker og Klinter.
Sønderrivende Sindet med Suk, med Taarer og Jammer,
Stirred han ud paa vildene Hav, udgydende Taarer,
Trædende nær tiltalte ham saa den bolde Gudinde:
Stakkel! klag ikke meer, og lad dog ikke din Livstid
Svinde saa beedsk; thi rede jeg er at sende dig fra mig.

Op da, hug dig forsvarlige Planker, og føi dem med Kobber
Som et rummeligt Flaad; men Bræder fæste du paa det,
Høit, som kunne dig bære paa luftblaafarvede Bølger.
Jeg vil bringe dig Brød og Vand og den rødlige Viindrik,
Vederqvægende Ting derud, at fjerne din Hunger,
Svøbe dig ind i Klæder og sende dig Børen den blide,
At du i god Behold kan naae din forønskede Hjemstavn,
Hvis saa Guderne ville, der boe i Himlen den brede,
Hvilke jeg langt maa vige, saavel i at tænke som dømme.
Saa hun talte, da gjøs den lidende Ædling Odysseus,
Og gjensvarende hende de vingede Ord han talte:
Andet i Sinde du har Gudinde og ikke min Hjemfærd,
Du, som mig byder paa Flaad at fare paa Havets det store,

Vilde, besværlige Svælg, som end ei veldannede Snekke
Lægger tilbage, skjøndt rap og fro ved Bør fra Kronion.
Aldrig jeg da mod Villien din bestiger et Flaadskib,
Hvis du føier mig ei, o Møe, og sværger en dyr Eed,
At du ikke paa frisk Ulempe pønser imod mig.
Saa han talte, da smilte den hulde Gudinde Kalypso;
Strygende ham med sin Haand under Kind til Orde hun tager:
Skjelm tilvisse du est, og ei ukløgtig af Hoved;
Siden et saadant Ord du har forsigtigen udtænkt:
Vide det skal da vor Jord, og breden Himmel foroven,
Og dybtrindende Vand udi Styx; (Det er Eeden, som meest er
Stor og forfærdelig, selv for de saligtlevende Guder,)
At jeg ikke paa frisk Ulempe pønser imod dig;
Men det tænker jeg blot, og forkynder dig, hvad for mig selv og

Raade jeg vilde, saafremt i samme Nød jeg bestædt var;
Thi tilvisse min Sjæl retsindig findes, og ei jeg
Bærer et Sind af Staal i mit Bryst, men aabent for Medynk.
Talende saa foran ham nu gik den bolde Gudinde
Flux; derpaa bagefter han følger i Sporet af Nymfen.
Til udhulede Boe da kom Gudinden og Manden.
Der han satte sig ned paa Stolen, hvoraf Gud Hermes
Havde sig reist. Nu bragte den Nymfe mangefoldige Koster,
Drikke saavelsom Mad, der af Jordens Sønner fortæres.
Selv ved Bord hun satte sig, tvært for den Ædling Odysseus.
Dog for hende de Terner Ambrosia stilled' og Nectar.
Nu de med Hænderne langed mod veltillavede Maaltid.
Men da de havde forfrisket sig vel med Maden og Drikken,
Først begyndte paa Tale den bolde Gudinde Kalypso:

Ædle Laertes Søn, du paafundrige Odysseus,
Altsaa du vil da nu hjem til din meget forønskede Hjemstavn
Vandre din Vei igjen. Lev vel da, ikke desmindre
Dersom du vidste blot i dit Sind, hvor utallige Sorger
Dig er bestemt at lide, før atter du vinder din Hjemstavn.
Her du vist heller forblev og med mig bevogtede Huset
Som en udødelig Mand, skjøndt meget du ønsker din Hustru
Atter at see, efter hvilken du længes fra Dage til Dage.
Dog indbilder jeg mig, at jeg slet ei viger for hende
Enten i Væxt eller Skabning. En Dødelig aldrig i Verden
Maale sig tør med en evig Mø i Huld eller Skabning
Hende gjensvarede nu den viisdomsrige Odysseus:
Vredes kun ikke paa mig, ærværdige Nymfe, thi selv jeg

Fuldvel fatter, at dig den fornuftige Penelopeja
Meget viger i Huld og i Legems Reisning at see til.
Hun er en dødelig Viv, du frie for Døden og Ælde;
Men endda jeg higer, og længes fra Dage til Dage,
Atter mit Huus at naae, og min Hjemfærds Timer at skue.
Hvis da en Gud vil knuse mit Skib paa det rødlige Saltvand,
Vil jeg det bære med Taal. Udholdende Hjerte jeg eier.
Meget alt maatte jeg lide, og meget maatte jeg udstaae
Hist i Krig og paa Hav. Lad sligt da støde til Resten.
Saa han talte, nu Soel gik ned og Mørke sig reiste.
Til Lønkammeret ginge de da af den hvælvede Grotte,
Hvor de forlystede sig med Elskov, blivende sammen.
Men da nu aarle sig reiste den rosenfingrede Eos,

Hurtig Odysseus drager paa Krop sin Vams og sin Kjortel.
Selv iførte sig Nymfen en viid sølvskinnende Kaabe:
Yndig og fiin den var, og om Lænden slog hun et Belte,
Deiligt og smykket med Guld, og et Slør hun tog paa sit Hoved.
Tænkte paa Hjemfærd da for den ædeltsindede Herre.
Breden Øxe hun gav ham, der vel ham passed i Næven,
Hamret af Kobber, med dobbelt Eg. Tillige var Skaftet
Pyntelig gjort af Olietræe og passed' nøiagtig.
Dernæst hun gav ham en Biil, velblanket; gik saa foran ham
Ud til Pynten af Øen. Høikneisende Træer der voxed',
Elle ved Poppel der stod, og det skyhøitragende Fyrtræ,
Visne forlængst af Solens Brand, der ham let kunde føre.
Men da hun havde ham viist høikneisende Træer, der voxed,

Han omhuggede Træer og rask fuldendtes hans Gjerning.
Tyve han fælded' i Alt og hug dem til med sit Kobber,
Sletted dem saa forstandig, og passed' dem efter en Retholdt.
Derpaa gav ham et Bor den bolde Gudinde Kalypso.
Alt han borede vel, indfældede Stykker i Stykker,
Spigrede saa tilsidst med Nagler og Kramper det Hele.
Ligesaa bredt som et Rum i det ladningbragende brede
Skib udhvælves af Mand, der vel forstaaer sig paa Tomren,
Ligesaa bredt forfærdiget blev et Flaad af Odysseus.
Dæk opstilled' han hoit, som baaret af Stolper i Siden
Blev, men med breden Fjæl tilsidst bleve Stolperne klædte.
Mast han satte deri og en Raa, som passede til den.
Desforuden han danned' et Roer at styre sin Fart med.

Gjærded' saa trindt omkring med en Fletning af Vidiequiste,
Værn imod Bølgernes Vold, og af Træe tog rigelig Ballast.
Nu tilbragte ham Liin den bolde Gudinde Kalypso,
Til at forfærdige Seil. Dem og heel kløgtigt han laved.
Derpaa han takled' sit Flod med Reeb, samt Stropper og Skjøder
Og udskjød det med Stænger tilsidst i det hellige Saltvand.
Det var den fjerde Dag, og paa den fuldførtes det Hele,
Og paa den femte ham sendte fra Øe den bolde Gudinde
Badet og vel indhyllet i Tøi af fortrinligste Vellugt.
Nymfen ombord en Dunk ham bragte med Vinen den mørke;
Dertil en meer anseelig med Vand, samt Mad i en Pose,
Og hun forsyned' ham vel med det sindvederquægende Suulmad.
Efter ham sendte hun da en flink, mildtblæsende Medbør.

Munter nu spredte for Vind sine Seil den Ædling Odysseus,
Og med sit Roer i Haand fremad han styrede kløglig
Siddende ned. Paa hans Øie der ei neddalede Slummer.
Til Bootes der dukker sig seent og Plejaderne saae han,
Og til Arktos, som ogsaa med Navnet Vogn er betegnet,
Der omdreier sig hist i en Kreds, og betragter Orion,
Og som alene har aldrig Deel i Okeanos Søebad.
Denne befalede ham den bolde Gudinde Kalypso,
Medens han frem over Havet foer, at beholde paa Høire.
Sytten Dage paa Rad fremseilede han over Havet,
Men paa den attende Dag han saae beskyggende Bjerge
Hist paa Fæakernes Land, hvor det nærmest reiste sig for ham.
Der det laae som et Skjold i det luftblaafarvede Saltvand.

Dragende fra Æthioperne hjem hiin Ryster af Jorden
Ham fra Solymiske Bjerg blev vaer. Han viste sig for ham,
Da han drog over Hav. Men i Hjertet hæftig fortørnet,
Rystende svart med Hoved, sit Sind tiltaler han derpaa:
Himmel! et andet Sind tilvisse Guderne fatted
Over Odysseus Kaar, mens iblandt Æthioper jeg vandred.
Nær ved Fæakernes Land han befinder sig, der hvor hans Lod er
Grændsen at see for den Nød, hvoraf endnu han er hjemsøgt.
Dog, jeg giver mit Ord, han har nok af Jammer tilbage.
Talt han samlede Skyerne tæt, oprørte saa Havet,
Med Treforken i Haand. Han valte mangfoldige Hvirvler
Af den forskjelligste Vind. Overalt han skjulte med Byger
Bølger og Jord tilhobs; og en Nat nedstyrter fra Himlen.

Euros og Notos i Flæng foer frem, og den lede Zefyros,
Den luftfostrede Boreos til, fremvæltende Søegang.
Meget Odysseus skjælvede da om Knæe og om Hjerte;
Med dybthentede Suk sit Sind tiltaler han derpaa:
Vee mig usalige Mand! hvad vil nu mig hændes til Slutning?
Meget befrygter jeg nu, at Gudinden spaaede mig Sandhed.
Hun har sagt, at jeg maatte, før atter jeg naaede min Hjemstavn,
Sorgernes Maal fuldbyrde. Det nu indtræffer nøiagtig;
Da med deslige Skyer den brede Himmel Kronion
Haver bedækket og Havet rørt; Fremstyrter nu Hvirvel
Af den forskjelligste Vind. Nu er min Fordærvelse sikker.
Tre ja firefold Held de Danaer, der segnede hisset
Ovre paa Trojas Mark, da de fremmed Atridernes Ønske.

Gid jeg var faldet hist, og hist havde faaet min Helsot,
Paa hiin Dag da mod mig af mangfoldige Troer blev udsendt
Ertsbevæbnede Landser omkring den døde Pelejon:
Da var jeg hæderlig stædet til Jord og berømt af Achæer.
Nu er det mig tildeelt at finde bedrøvelig Ende.
Medens han talede saa, ham traf en Bølge fra oven,
Som nedstyrtede svær og i Kreds omdrejede Flaadet.
Langt fra Flaadet han selv faldt ned, og Roret han slængte
Ud af Hænderne bort. Tvertover knækkede Masten
Ved en rædsom Orkan af de vildtforvirrede Vinde.
Vidt adspredtes paa Hav saavel hans Raae som hans Storseil.
Længe han selv nedbukket i Vand var ude af Stand til
Atter at løfte sig frem af en Bølges ubændige Styrtning;

Thi ham betyngede svart de Klæder, han fik af Kalypso.
Seent fremkommer han dog, og af Mund udspytter det beeske
Vand, som regnede ned fra hans Hoveds Lokker i Mængde.
Men sit Flaad forglemte han ei, skjøndt saare forkommet;
Thi han atter fik Tag deri ved et Sæt udi Bølgen.
Nu han satte sig plat paa Dæk, undvigende Døden.
Flaadet blev tumlet, nu her, nu hist af betydelig Søgang:
Som naar Boreas seent udi Høst henveirer paa Marken
Tidslernes Flok, der drives omkring tætslettede sammen:
Saa det af Vind blev tumlet paa Hav nu her, og nu hisset.
Notos kaster det snart til Boreas hen at forfølges,
Snart udi Zefyros Vold det af Euros atter blev henslængt.
Men Leucothea Kadmos Barn, veldannet om Ankel,

Saae ham. Hun, der tilforn var en lifligtsyngende Jordmøe,
Siden paa Havets Dyb deelagtig i Gudernes Hæder.
Hun blev rørt ved Odysseus Nød, da han flakkede vildsomt.
Som Vandhøne hun flux opsteeg fra Bølgernes Afgrund,
Sad paa det reebomsurrede Flaad og talte, som følger:
Stakkel! hvorfor mon saa svart hiin Jordens Ryster Poseidon
Paa dig fortørnet er. Mangfoldig Nød han Dig volder.
Dog aflive dig ikke han skal, skjøndt dertil hans Hu staaer,
Gjør, som jeg siger dig nu. (Slet ei ukløgtig du synes).
Drag dine Klæder af, uændset lade du Flaadet
Drive for Vind. Selv svømme du rask anstrængende Næven
Hen mod Fæakernes Land, hvor din Lod er atter at bjerges.
Modtag her et udødeligt Slør, og under dit Bryst du

Brede det ud, da frygte du ei for Nød eller Helsot.
Men saasnart med din Haand det faste Land du berører,
Atter du løse det af, og vidt henslænge fra Land det
Ud i det rødlige Hav; dog bort du vende dit Aasyn.
Saadant sagde Gudinden, og gav ham Sløret i Hænde,
Og neddukked igjen i det bølgehenrullende Havvand.
Liig Vandhønen at see af mørken Bølge hun skjultes.
Meget betænkte sig nu den lidende Ædling Odysseus.
Til sit ædeltfølende Sind han sagde fortvivlet:
Ak blot ikke paa ny opspindes Rænker imod mig
Af en udødelig Møe. Hun befoel mig stige fra Flaadet.
Dog slet ei adlyde jeg vil. Nys øined jeg for mig
Hist i det Fjerne det Land, hvor hun vist forjætted mig Tilflugt.
Men saa handle jeg vil; thi sligt nu tykkes mig tjenligst

Medens mit Fartøis Planker end fast i Fugerne slutte,
Her forblive jeg vil, taalmodig midt i min Jammer
Dog, naar Søen tilsidst har reent adsplittet mit Flaadskib,
Svømmer jeg. Ikke til klogere Raad jeg finder en Udflugt.
Mens i Forstand og i Sind han derpaa grublede raadvild,
Reises en Søegang stor af Jordens Ryster Poseidon,
Ret en forfærdelig svar, høitaarnet, der traf ham med Vælde.
Som naar et Kast udaf Vind adsplitter fortørrede Avners
Hob og det hvirvler dem meget omkring nu her, og nu hisset;
Saa de anseelige Planker omkring adspredtes. Odysseus
Flux en Planke besteeg, og sad, som Rytter paa Hesten.
Klæderne fører han af, som han fik af den bolde Kalypso;
Derpaa i Hast under Bryst han strax omslyngede Sløret.

Kastede sig da forlænds i Hav, udbredende Hænder:
Svam saa alt hvad han aarked. Ham saae hiin Ryster af Jorden,
Rokked' alvorlig sit Hoved, og talte saa til sit Hjerte:
Flak nu bestædt udi Nød omkring paa Fladen af Havet,
Til du færdes engang blandt de gudopfostrede Slægter;
Men jeg haaber endda, du skal ei foragte din Jammer.
Talende saa han med Svøben slog skjønmankede Heste;
Drog saa til Ægæ hen, hvor hans stolte Bolig er opreist.
Derpaa Athene Datter af Zeus opfandt noget Andet;
Alle de øvrige Vindes Flugt aldeles hun fastbandt,
Brat hun dem standse befoel, og tilhobs forholde sig roligt.
Blot en Kuling hun reiste fra Nord og kløvede Bølgen,
Til de Fæaker han fandt, de aarefornøiede Søfolk,

Den høiædlige Helt udfriet fra Død og fra Helsot.
Nu to Nætter og Dage han mellem de svulmende Bølger
Pladskede vildt omkring, og hans Sind til fristede Dødsfrygt.
Da skjøntlokkede Eos bevirkede tredie Dagskjær,
Standsede Vinden igjen sin Flugt, nu fulgte der Havblik
Uden den ringeste Blæst. Ret for sig skimted han Fastland,
Fremad stirrende vist, naar ham Bølgen løfted i Veiret.
Som naar til Faders Liv velkommen aabnes en Udsigt
Brat for hans Børn, naar han ligger i Sot fortæret af Smerter,
Lang Tid smægtende hen, hjemsøgt af den fiendtlige Dæmon;
Men til almindelig Fryd udløse ham Guder af Trængsel:
Saa velkomment var Synet af Skov og Bjerg for Odysseus.
Rask han svømmede frem, for med Fod at træde paa Fastland,

Men da han kom det saa nær, som et Karlfolks Raaben fornemmes,
Hørte han Brændingens Drøn at lyde mod Klippen i Havet.
Thi den anseelige Bølge, der stærkt indbrused mod Fastland,
Brølede ræddelig høit, og med Skum besprøitedes Alting.
Ei skibsrummende Havne der er eller skiærmende Bugter.
Ene der stod fremragende Klint, samt Klipper og Bierge.
Meget Odysseus skiælvede da om Knæe og om Hierte,
Og til sit ædeltfølende Sind han sagde fortvivlet:
Vee mig! efterat Zeus mig det aldrigforventede Fastland,
Haver at skue forundt, og jeg hid har trængt over Svælget,
Ei Opgange jeg seer fra det graaliglabende Saltvand,
Men af de kantede Skiær herude jeg trues og Bølgen

Brummer i hule Squulp og om Land sig slynger et glat Field,
Foran Havet er dybt, og ei med Fødderne baade
Nogen Steder jeg bunde formaaer og frelses af Vaande,
Stræber jeg ind imod Land, kanskee den mægtige Bølge
Knuser mig hist paa det kantede Field, og min Stræben er frugtløs.
Dersom jeg videre svømmer omkring, at speide med Øiet
Efter en skakopstigende Bred og beskiærmende Bugter,
Frygter jeg, at jeg paa ny henkastet bliver af Stormen
Paa det fiskevrimlende Dyb, at sukke fortvivlet,
Eller en Dæmon vreed ophidser mod mig en Hayfisk,
Hvilke hun fostrer i Mængde den mægtige Viv Amfitrite,

Ei jeg forglemmer, hvor hadet jeg er af Landenes Kyster.
Mens i Forstand og i Sind han herpaa grublede raadvild,
Drev ham en vældig Søe mod den skarpudtakkede Fieldryg,
Nu skulde reent hans Hud være slaaet, forknuset hans Ribbeen,
Havde ham ei tilskyndet den himmelblaaeøied Athene
Rap med Hænderne baade sig fast at klynge til Klippen,
Der han pustende holdt, til Bølgen var strømmet forbi ham,
Den han slap. Men den atter tilbagerullende Brænding
Greb ham med voldsom Kraft, og langt henslængte paa Dyb ham.
Som naar en Havpolyp er med Magt oprusket af Leiet,
Og dens mangfoldiggrenede Arm behænges af Smaasteen;
Saa mod Kanten af Field blev Huden skavet i Laser

Af mandhaftige Haand, men Bølgen over ham luktes.
Nær den uheldige Mand var dræbt mod Ødets Beslutning,
Havde den himmelblaaøiede Mø ei givet ham Klogskab,
Dukkende frem af Bølgen, der stærkt indbruser mod Fastland,
Svam han igien med sit Øie paa Land og speidede rundtom,
Efter en skakopstigende Bred og beskiærmende Bugter.
Men da til Mundingen han af en skiønthenrullende Biergstrøm
Svømmende kom. Der syntes ham Havets Bredde bequemmest.
Fri for Klipper den var og et Læe den ydede for Stormvind.
Her han bemærked den ilende Strøm, og bad af sit Hierte:
Hør mig o Hersker, ihvo du saa est, jeg kommer med Bønner
Flygtende hid fra Havet for Drottens Poseidons Trudsler,

Selv hos udødelig Gud den Mand jo holdes i Ære,
Som vildfarende kommer. Nu saa jeg nærmer mig ydmyg
Hid til din Strøm og dit Knæe, forfulgt af megen Elende.
O forbarme dig Hersker! jeg trygt dig kalder min Skytsgud.
Hørende sligt, med beroliget Strøm han Bølgerne standsed',
Giorde sit Vand blikstille foran ham, og redbede Helten,
Til udstrømmende Flod. Men denne med krogede Knæer
Stod, og med kroget Arm; thi hans Mod var betvunget af Søvand.
Hele hans Krop var svulmet, og Vand nedregned i Mængde
Over hans Mund og Næse. Berøvet Mælet og Aanden
Sank han i Afmagt om, betaget af frygtelig Mathed.
Men da han atter fik Veir, og erholdt tilbage sin Samling
Vikled han af sit Bryst det Slør, han fik af Gudinden,

Og udkastede det i den havtilflydende Bjergstrøm.
Bølgen førte det langs ad Strøm, og Ino det modtog
Med sine kjære Hænder, men han begav sig fra Floden,
Strakte sig hen i Sivet, og kyssed' den nærende Landjord.
Nu til sit ædeltfølende Sind han sagde fortvivlet:
Vee mig for al min Nød! Hvad skal mig times til Slutning?
Hvis en bedrøvelig Nat ved Flodens Bredde jeg vaager,
Frygter jeg, at en forfærdelig Riim og drypsende Natdug
Skal nedkue mig reent min af Slid forsvækkede Livskraft.
Ogsaa der lufter en kjølig Vind fra Floden ved Dagskjær.
Hvis jeg begiver mig op paa Fjeld i beskyggende Bjergskov,
Og indsover i pakkede Lov, ifald jeg befriet
Vorder for Mathed og Kuld, og Søvnen nærmer sig venlig

Da jeg befrygter at blive til Rov og Bytte for Skovdyr.
Mens han betænkte sig saa, et Raad ham tykkedes tjenligst:
Bort han gik til en Skov, som nær ved Vandet han mødte.
Høit paa en vidtomskuende Plads, i Skyggen af Buske,
To tætflettede Olietræer, et vildt og et ædelt.
Aldrig de gjennemdrages af fugtigtblæsende Vinde;
Helios aldrig formaaer derind at skyde med Straaler;
Heller ei trænger et Regnskyl ind; thi voxede sammen
Slynge de Green i Green. Derunder søger Odysseus
Lye, opdynger sig brat med de kjære Hænder en Lovseng
Lang og bred; thi af Blade der fandtes en rigelig Mængde.
Ja der var nok til to eller tre fuldkommen at dække
Selv om Vinterens Tid i det allervildeste Uveir.
Denne betragtede glad den lidende Ædling Odysseus,

Lagde sig midt derpaa, og sankede Lovet omkring sig.
Ligesom Een tilhyller en Brand i den graalige Aske
(Dersom han fjernt paa Marken boer, og mangler en Nahoe)
490) Dølgende Spiren til Ild, at han ei skal hent det langtfra;
Saa indhyllet i Løvet Odysseus laae, men Athene
Gjød en Søvn paa hans Øie, der snart ham skaffede Lise
Efter besværlige Slid, tillukkende Laag paa hans Øie.

Om det norske litteraire Selskabs Stiftelse.

(Udaf Forelæsninger over vor poetiske Litteratur under Christian den syvende.)

Dette Selskabs formelige Stiftelse var i April 1772. Jeg siger dets formelige Stiftelse, thi det

---

*) Hvorledes jeg i Dagen er kommet til, i Anledning af Selskabets Opløsning 1813, at skrive, og siden

havde unægtelig været til, og virket tidligere, skiøndt ikke, som sluttet Selskab. Det var nemlig den Tid hos os, ligesom i Holbergs Dage, og senere indtil Revolutionen, i Paris, Caffehusenes Periode, og blandt disse var der, ligesom i Frankrigs Hovedstad, et Par, der vare et Slags litteraire Samlingspladse, og paa den Tid i en Art Opposition mod hinanden.

Det var meget kort efter den dramatiske Feides Periode, foranlediget ved Borgemester Bredahls Thronfølger af Siden, som Rosenstand Goiske i sin dramatiske Journal havde holdt et temmeligt slemt Huus med, hvorover Bredahl igien tog Hævn ved at bringe Journalisten i sit Efterspil, den dramatiske Journal, personlig paa Skuepladsen, og til Forsvar for dette sit Stykke at fylde Huset med de bekiændte brutale Klappere, der ved haandfaste Beviis stræbte at kue det talrige Modparti til Taushed. Denne Strid, som da var Dagens Anliggende, opflammedes ved adskillige giensidige Stridsskrifter, hvoriblandt Evalds brutale Klappere var det eneste, der vil bringe

at gjentage, at Selskabet stiftedes 1774, er mig saameget mere uforklarlig, da jeg i min egen Sang til dets Tyveaarsfest, den 30te April 1792, hvor jeg havde den Ære, som Directeur at føre Forsædet, havde det authentiske Beviis for det modsatte.

dens Minde til Efterslægten, samt ved hyppige Udfald paa Vers og Prosa i de offentlige Blade.

Rosenstand og hans Ven Abrahamson, som beskyldtes for at være hans Consulent, kom med flere vittige Hoveder og muntre Selskabsbrødre af deres Samtidige og Omgangskreds paa et Caffehuus i Badstuestræde, som efter sin Værtinde, en meget skikkelig og retskaffen Kone, der, om jeg ikke husker feil, havde tient i den rosenstandske Familie, kaldtes Mad. Neergaards, og under dette Navn, skiondt udentvivl med anden Eier, vedblev at være en Sammenplads for gode Hoveder indtil Khavns Ildebrand 1795.

Borgemester Bredahls Venner, som især fandtes mellem hans Landsmænd, samledes paa et Caffehuus hos en Mad. Juel, en fortreflig aldrende Kone, der for mange var en sand Moder, og hvis Erindring ikke vil forgaae, saalænge nogen af hiin Stamme er tilbage. Her kom blandt andre J. N. Bruun, der for egen Regning havde Feide med den dramatiske Journalist, O. G. Mejer, der havde taget Deel deri, Brødrene Wibe, Wessel, Friman, Colbiornsen, Dec. S. Monrad, Kiep, Fasting, B. Prahl, og flere, meest Nordmænd.

Det Ny, der gik af begge disse Samlingspladse for vittige og muntre Hoveder, trak efterhaanden en

Søgning bid, der ikke altid, og maaskee i mere end en Henseende, var de daglige Giæster behagelig. Begge Steder faldt man altsaa paa, at anskaffe sig et eget Værelse, hvor man, naar man vilde være for sig selv, kunde være Uvedkommende qvit. Til Neergaards stiftedes saaledes det saakaldte Selskab ovenpaa, den første egentlige Club heri Byen, siden bekiændt under Navn af Fabricius's, og efter en Coalition med tvende en Tid adskilte Afdelinger af den saakaldte dreierske Club, som i det følgende vil blive nævnt, kiændt under Navn af Selskabet den nye Forening. Den Forsamling, som stiftedes til Juels, gav sig en anden Bibestemmelse, i det det tillige organiserede sig til et litterairt Selskab, og fra sin Begyndelse af vedtog ved Præmier, som i Førstningen vare smaae, og vel for det meste bestode i de saakaldte Tolvskillings Bolle, indbød til poetiske Væddekampe over opgivne Æmner. Begge Steder vedblev imidlertid de, der vare tiltraadde hine Samfund, fra Tid til Tid at giæste den offenlige Stue, hvor der — især til Juels — kom ikke Faa i den Indbildning, at de bleve vittige Hoveder, ved at drikke deres Caffe med vittige Hoveder, andre for at more sig over de Løier og Vittigheder, der idelig faldt.

Som Selskabets egenlige Stifter, skiøndt formodentlig Ideen paa eengang opkom hos flere, har det bestandig erkiændte O. G. Meyer, hvem og Fasting i Recensionen over den første Samling af Selsk. Skr. (Krit. Tilsk. 1775, No. 37-8) navngiver som saadan, og tit under denne Titel forekommer i Selskabets større og mindre Poesier, saasom i Wibes:

O Meyer du er stor,
Du er vort Selskabs Støtte,
Du stifted det i Fior,
Til hele Verdens Nytte,
Notabene! dette Vers
Giælder kun for tree og halvfierds.

Vist nok var det neppe Wibes Mening at fierde Linie af Ovenstaaende bogstaveligen og alvorligen skulde forstaaes, at den midlertid ikke blot langt over hans men og over selve Meyers dristigste Forventning er gaaet i Opfyldelse, at dette Selskabs Stiftelse baade i positiv og negativ Henseende har havt en Indflydelse, som end ikke nu, da den maaskee ikke saa let torde spores, aldeles er ophørt, og som har stiftet ubegribeligt Gavn, vil enhver, der er kiændt med det sidste halve Aarhundrede af vor Litteratur, erkiænde, og skal, haaber jeg, det følgende modsigelig godtgiøre.

Ikke, som om de Forventninger, Selskabets Stiftere uden tvivl selv giorde dem, da de — med Fasting i nysommældte Rec. at tale — opofrede det allene til den skiønne Litteratur, vare blevne opfyldte; ikke som det lykkedes dem, efter hans Forhaabning at afhielpe den Mangel, han i adskillige Dele af vor Litteratur med Føye klagede over, og afhielpe den med Mesterstykker, der kunde forevises fremmede, og med hvilke de Arbeider, der fandtes i deres første Hæfte, kun skulle være lykkelige Forsøg. Stedse blev hint første Hæfte Selskabets ypperste, for hvilket de tvende andre, hvad Værd man endog med Foie kan tillægge enkelte Stykker deri, staae betydelig tilbage; ustridig giælder endnu mere om disse, hvad Fasting om det første anmærkede, at Arbeiderne deri staae langt tilbage for tildeels endnu utrykte, tildeels aldrig fra Selskabet udgivne poetiske Stykker, der ikke desmindre skylde dets Medlemmer, og dets Møder deres Tilværelse, og der maaskee længere og vissere, end hine større Arbeider ville bevare dets Erindring. Men om endog aldrig en trykt Linie fra dette Selskab var til, vilde det dog stedse bevare et hæderligt Sted i vort skiønne Litteraturs Historie.

Dette Navn, som Sverrigs Kellgreen gav sit kun af tvende Lemmer — men hvoraf han var det

ene, bestaaende Selskab, pro sensu communi, kunde vel dette Samfund endnu med langt større Ret have tilegnet sig; og med endnu fuldere Føie kan man ustridig i denne Henseende sige om det, hvad hans berømte Biograph, den hæderværdige Rosensteen sagde om hint: at det, saavel i vor Tids almindelige, som litteraire Historie bør udgiøre et vigtigt Capitel.

Et hæderligt Vidnesbyrd i denne Henseende har Prof. Oehlenschläger aflagt, der faaer dobbelt Vægt, ved Stedet og Anledningen, hvor det aflagdes, da det er i Fragmentet om Ewald (Athene October 1813) hvis ubillige Miskiændere han i det følgende tillægger Selskabet at have været.

"Muntre Aander, siger han, vante til Bierg-luften, følte det trykkende i den mugne Tørvedunst, der opfyldte Helligdommens Lund, og herved opstod det forunderlige Særsyn, at et Samfund af Nordmænd, hvem man skulde troet, den store Natur paa Dovre og Filefiældet havde givet Kierlighed til det høie, overlode sig ganske til selskabelige epigrammatiske Forlystelser i Dalen, og raabte med Franskmanden: Vive la bagatelle! Saa skadeligt, som det nu var for Smagen i det Hele, at de bedre Hoveder toge denne Retning, saa elskværdigt og originalt var dog

forresten dette Selskab, hvis Vid man paa den anden Side kan ansee, som et Slags Pestlys, der hindrede Bigotteriet fra at udbrede sig."

Vi ville i det følgende, ved at omtale de almindelig erkiændt bedre Hoveders f. Ex. Brødrene Frimanns, N. Bruns, Prams, Fastings, selve Wessels, og fleres Arbeider saavel i som uden for Selskabet, faae Leilighed at undersøge, hvorvidt de ganske overlode sig til epigrammatiske Forlystelser; en Bebreidelse, som, hvis det ellers var nogen, vel egenlig ei kunde ramme andre end de tvende Wider og maaskee B. Prahl. Her vil jeg blot, som et sandelig da, som ivrig Ewaldianer ikke til Selskabels Fordeel indtaget mangeaarigt opmærksomt Dievidne, inden jeg blev Medlem deraf, erindre, at om end vive la bagatelle ved Tolvskillingsbollen var Løsenet, da var vos exemplaria græca, som i senere Dage toges til Selskabsringenes Indskrift, fra de tidligste Dage Selskabets Stiftere og Hoveder i stadigt og levende Minde, og kunde Fasting i sit omtalte Recension med Føie sige om et Selskab, der talte en N. Treschow, S. Monrad, Kiep, O. G. Meyer, J. P. Brown, og flere slige Videnskabsmænd blandt sine driftigste Deeltagere, at man af det endog kunde fordre — i det mindste vente — Arbeider selv i de lærde Sprog; ogsaa var

efter Alt, hvad jeg i hine Dage har kiændt dertil, Selskabets sande Valgsprog Horatses: dulce est desipere in loco, eller som vor Wessel i Epil. til sin Kiærlighed uden Strømper saa mesterlig fordanskede det:

En mere viis der findes neppe
End Socrates, han reed paa Kiæppe,
Og dog ei fra sin Viisdom reed.
Heraf vi drage denne Lære,
Man viis som Socrates skal være,
Og gal som han til Tid og Sted.

Hvorledes Selskabet iøvrigt ønskede sin Aand og Tendents anseet, og hvorledes det ansaae den selv, kan man ustridig skiønne af Wibes deilige Optagelses Sang til nye Selskabsbrødre; og den Inderlighed og Høitidelighed, uden hvilken jeg ingensinde, alle de Aar jeg var i Selskabet, hørte den synge, gav nøksom tilkiænde, at det, der indeholdtes, var meent. Da den, saavidt mig er bekiændt, fornemmelig kun bevares ved mundtlig Overantvordelse, troer jeg det ikke upassende at meddele den her

Og dette Glas, som Druen fylder,
Vort Selskab den til Ære skylder,
Hvem første Gang vi skue her.

Velkommen her til Frihedꝰ Sæde,
Velkommen til uskyldig Glæde,
Det norske Brødres Ønske er.

Ved Musers Gunst vi samlet bleve,
De sang, hvad norske Sønner skreve;
Med deres Gunst vi end bestaae.
Naar os opvarmer Druens Styrke
Det skeer, for deres Chor at dyrke
Og Geistens høie Sving at naae.

Vi elske Venner, ere glade,
Og spilde ikke med at have
Vort Liv saa kort til Kiærlighed.
Vor Attraa er, i Ungdoms Dage
At være muntre, og behage,
Og vores Lov er Ærlighed.

Den skal sig ei blandt os fornøie,
Der med Skinhellighed i Øie
I Hiertet nedrig Falskhed bær;
For, hvo sin Ære ei forsvarer,
Og glemme kan sin Ven i Farer
Ei Adgang til vort Selskab er.

Fly langt fra os, hvo haanlig tænker
Om den, der bær en Skiønheds Lænker,

Og blev til Elskovs Slave fød!
Kun Kiækhed Skiønhed kan tilbede;
Den skiælver for sin Piges Vrede,
Der ikke skiælver for sin Død.

Her kan du sande Venner finde,
Om du dig ønsker dem at vinde,
Om fælles Ære er dit Maal,
Lad i dit Glas da Druen springe,
Heit mod din Naboes Glas det klinge,
Og drik det norske Selskabs Skaal.

Mangen alvorlig, lærerig, grundig og videnskabelig Samtale har jeg, selv i senere Aar, da næsten alle hine magna nomina vare borte, nydt i dette Selskab, ligesom det og sikkert vil være et ikke forkasteligt Vidnesbyrd for dets oprindelige Aand og Bestemmelse, at ved dets Ophævelse 1813 et, vel ikke stort, men udvalgt Bibliothek, var dets vigtigste Efterladenskab, indeholdende de meest classiske Værker i ældre og nyere Sprog, og for største Deel givet af Selskabets ældste Medlemmer.

At iøvrigt, som i det ovenanførte Oehlenschlägerske Citat siges, som et saadant Pestilys, dette muntre Selskab paa den Tid var ikke uvigtigt eller

ufornødent, derfor have vi en uforkastelig Hiemmel i, hvad et paalideligt samtidigt Dievidne, Prof. Baden i sin critiske Journal, ved at anmælde Kiærlighed uden Strømper, har sagt, at han ønskede saameget heller flere Arbeider fra samme Haand og i samme Smag:" og de fleste vittige Hoveder, ventelig mere af Efterabersyge end af naturlig Drift, forfaldt til en sødmodig og traurig Tone, som Journ. hverken holdt fordeelagtig for den skiønne Litteratur, eller overeensstemmende med Nationens herskende Tilbøielighed;" Ord, jeg ikke kan nedskrive uden at tænke paa, hvad han vel vilde have sagt, hvis han havde levet i en Tidspunkt, som nærværende.

Det var midlertid ikke blot ved sine Sange, Epigrammer, Boutsrimes, at Selskabet i denne Henseende virkede og gavnede; men med største Føie kan man anvende paa det, hvad der er sagt, Champfort til Berømmelse, at om man end aldrig havde havt en skriftlig eller trykt Linie derfra, maatte man til Almeenaandens Fremgang bringe en Mængde vittige Indfald i Beregning, der som en Løbeild gik fra Mund til Mund.

Ikke som disse Indfald altid vare rigtige og retfærdige, eller de herfra udgangne Domme altid grundede eller billige; ikke som jeg kunde eller vilde fra-

gaae, at i visse Anliggender, og især i visse krigske Perioder endog hyppig, Eensidighed, Fordom, forudfattet Ubeest, eller uagunstig Vrangvillie umiskiændelig udtalede sig deri; men selv da vare de ikke uden gavnlig Virkning; dette Selskab udgiorde da en talentfuld, talriig, biærv, og tætsluttet Opposition; og det giælder i den litteraire Republik endnu fremfor i nogen anden, at, naar der ingen Opposition var, burde Magthaverne for deres egen Fordeel kiøbe dem en, hvis den, der var for Penge at faae, ellers vilde være af nogen Værdi.

Din Pyrrhi Dadlere maaskee du skyldig var,
Med mere ædle Træk du Burrhus skildret har.

skrev Boileau til sin Ven Racine; og naar Ewalds senere Arbeider, ved renere Sprog, Diction, og Versification, i saa høi Grad udmærke dem for de tidligere, er det mere end blot Hypothese, at Jochum Wibes og Søren Monrads Sarcasmer mod Alt, hvad de i hans Arbeider fandt at paaanke, tør have bidraget mere dertil, end Abrahamsons og selve Carstenses Venneraad, en Hypothese, som faaer en ny Bestyrkelse ved Badens Vidnesbyrd: "at Ewalds Fiskere, der ustridig er det meest fuldendte af hans større Arbeider, er maaskee det, hvori Carstens mindst har havt Deel."

Men ikke nok, at en saadan Opposition har den Fordeel at holde den triumpherende Kirke vaagen, der ellers er saa tilbøielig til at slumre ind uden at lægge Mærke til, at den efterhaanden er kommen til at hvile paa Valmuer isteden for Laurbær; ikke nok, at den lærer Vedkommende at gaae strængt irette med sine egne Arbeider, inden de stilles for den ubarmhiertige Domstoel, der ikke kiænder Skaansel eller Naade; den danner tillige en ikke mindre virksom og nidkiær Contraopposition, og vedligeholder derved Opmærksomheden paa, og Interessen for Litteraturen hos Almeenheden, der ellers, som hin athenienſiske Bonde alt for let bliver keed af at høre Aristides bestandig kaldes den retfærdige, og altsaa i Mangel af Ostracismus, lader sig nøie med at lade Alt, som det almindelige Ordsprog siger, gaae for Lud og koldt Vand. Gives derimod Strid, er det et ivrigt, og kraftigt, og agtet Modparti, der dømmer strængt og skarpt, og aldrig uden Grunde, om end ikke altid med Grund, da vil enhver, som Kiælderpigen i de brutale Klappere,

Dog gierne høre

Hvad for Ulykke dog den Mand har kunnet giøre;

og finder man da, som saa lettelig er Tilfældet, den mod ham udviste Strænghed for haard, vil han

ikke letteelig savne Forfægtere, der med Varme ville tage hans Sag, som snart bliver deres egen. Gierne tør jeg efter egen Overbeviisning og Erfaring tilføie, at hvis Ewald i sine senere Dage og efter sin Død alt meer og meer skede den Ret, ham i hans tidligere Aar blev nægtet, have upaatvivlelig de ikke billige Domme, og de fiendtlige Udfald, der tildeels af det norske Selskab selv, men endnu mere af dets taabelige Eftersnakkere udspreddes imod ham, bidraget mere dertil, end hans ivrigste Beundreres og varmeste Venners Anbefalinger og Berømmelser, og at uden hine disse sikkerlig ikke vilde fundet saa aabne og villige Øren.

Men er dette Tilfældet med det grønne Træ, hvormeget da mere med det tørre? Det er med slige Samfund, som med Publiciteten, overhovedet; det største Gavn deraf er det, der ikke sees, ikke høres, ikke umiddelbar erfares; det er ikke blot det Gode, der skeer, men det Onde, det Skadelige, det Taabelige, der af Frygt for denne ubestikkelige og ubarmhiertige Domstoel ikke skeer. Taknemmelig erkiender jeg, hvad jeg i de Aar, jeg havde den Ære at være det norske Selskabs Medlem, havde de mange indsigtfulde og dannede Mænds, de mange udmærkede Hoveders Venneraad, Anmærkninger, Vink, opmun-

krende og lærerige Omgang at takke; men ærlig tilstaaer jeg dog, at jeg endnu skylder større Tak til dem, der i den Tid, jeg som en af det ewaldske Parties Tabesvende var i Selskabets fuldkomne Ugunst, ansaae ingen fornøden Sandhed for at være mig for braaget, og følgelig ikke blot sagde mig meget, som mine Venner vare for skaansomme, og min ungdommelige Egenkiærlighed for blind til at sige mig; men tillige sagde mig det paa saa hvas en Maade, at de ikke alene tidlig lærte mig at søge og paaskiønne frimodig venskabelig Critik, men og lærte mig til atter og atter selv at spørge mig: hvad er nu her, som hine strænge Dommere kunne tugte dig for? og at lade mangt et umodent Forsøg ufuldbragt, eller i det mindste uudgivet, mangen Ungdoms Ubetænksomhed ugiort, for ikke at falde i deres Hænder.

Det bliver da og min faste Overbeviisning, at i nærværende Tidspunkt intet kunde være ønskeligere for vor Litteratur, end om en lignende Forening kunde opstaae blandt os igien, om endog dette i Overeensstemmelse med Tidernes nærværende Tegn da neppe vilde blive mindre eensidigt — skiøndt vistnok hældende til en anden Side — end hint; thi ikke lettelig vil der — og maaskee mindst i den skiønne Litteratur — nogensinde blive en Kirke, der jo har

sin Dogmatik, sine Helgene, sine Martyrer, og sin Kiætterliste; ligesom der vel heller neppe findes Nogen deeltagende, der jo tillige vitterlig eller uvitterlig hylder sit Parti, og sine Partifordomme, og som Lessing saa rigtig erindrer: Selv det

> Der for Partiskhed meest sig anseer frit,
> Uvitterlig dog holder kun med sit.

Eiede midlertid vor Litteratur et saadant Vehmgericht, der øvede prompte Justice, endnu samme Aften holdt Standret over Dagens litterariske Unoder, Ustyr, og Udaab, og med lige Hurtighed fik sine Kiendelser publicerede og exeqverede, sandelig det vilde snart befrie os fra den Mængde Døgnproducter, vi oversvømmes med, og der, saagodt som i Udspringet, vilde blive stemplede med det dem tilkommende Slet, inden de endnu kom i Noulance; et Epigram, et Sangvers, eller en Vise vilde giøre kort Proces med hver, der i litterarisk eller anden Stridighed tillod sig en uædel Tone eller Fremgangsmaade; dristede Folk, der hverken have borgerlig, personlig, eller videnskabelig Ære, dem at sætte dem i Dommersædet, at uddele Priis og Dadbel, vilde næste Tolvskillingsbolle bringe dem deres Dom, og det uden Appel; de, der saa gierne glemme, hvad de hedde

vilde blive nævnede med deres rette Navn, og — som Boileau siger —

Da Giæk og Nar ustraffet ingen blev.

Men hvad i saa Tilfælde vilde i høi Grad være en saadan Forening at ønske, og hvad i høi Grad ved det norske Selskab fandt Sted, var, at man saavel i, som uden for det, maatte forstaae Spøg. Hertil udkrævedes da atter, som det første og væsenligste, at Spøgen maatte, hvad den i det norske Selskab var, være, som Fasting i sit mesterlige Oversættelse af Wielands Gratiernes Philosophie caracteriserer Musarions:

Selv naar den stikled, smilende
Og uden Gift.

Mellem de flere hundrede Indfald, jeg i og fra det norske Selskab har hørt, er jeg mig ikke mere end eet eneste bevidst, som personlig fornærmede den, det angik, og dette var end ydermere af den eiegode Wessel, og mod en særdeles afholdt, nu for mange Aar siden afdød Selskabsbroder. I Almindelighed vare Indfaldene langt mere Spøg end Spot, og selv, naar der spottedes, var det ikke paa Caracterens eller den borgerlige Æres Bekostning. Derfor skaanedes Selskabets ypperste og meest elskede Medlemmer, ja selve Stifteren O. G. Meyer ligesaalidet, eller egenlig

embnu mindre end de øvrige, hvilket ogsaa f. Ex. Wibe i sin Afskedsvise ved Reisen til Fyen frimodigen vedgaaer i den bekiændte Strophe:

O du, som nu tredie Gang er Director, *)
O tør jeg Forladelse vente,
Fordi jeg har skrevet Paskil om dig før,
Det samme Hr. Claus **) ogsaa hendte;
Naar jeg engang døer,
I Talen, du giør,
Siig, at jeg tilsidst mig omvendte

Saaledes følgende, hvis Forf. jeg ikke veed, til samme O. G. Meyer

Vort Selskab dig ærer,
Du Nøisomheds Lærer!
Er det ikke sandt?
Dit Vers var en Kierne,
Man læste det gierne,
Naar man blev det vant.

---

*) O. G. Meyer.

**) Claus Fasting Provincialbladenes Udgiver, og Oversætter af Musarion; af Selskabets indsigtfuldeste, vittigste, og smagfuldeste Medlemmer.

Saaledes hedder det i et andet Stykke — af Wibe eller Wessel — over en af Meyer selv, og et andet Medlem udsat Priisæmne, Ønskerne.

Jeg saae vort Selskab slidt af Alde,
Og Skræk, kun faa forsamlede,
Og Bygningen til Fald at hælde,
Da to Mæcener vinkede.
Ei mindste Kræ sit Pund tør skiule,
Hver Digter kryber af sin Hule
Og Drukkenskaben efter dem.
Fornyet Tak til dig opstiger,
Hvis Navn ei ligge bør i Skiul,
Som først bod helikonske Piger
At leye Værelser hos Juel — —
Forgiæves Avinds fæle Raab
Dig, Stifter! søge at forskrække,
Du vil i Dag til Nordens Haab
Vort Selskab af sin Slummer vække.
Du meget god og mere stor,
O værdiges du at fornemme
Den ufuldkomne svage Stemme,
Som sang Paskil om dig i Fior!
Gid den som Attestatser seer,
Maa dine tvende ei forglemme,
Og gid du aldrig klage meer.

Den mildeste Monark paa Jorden,
Ifald han vilde høre mig,
Han til Stiftamtmand her i Norden
Jo før jo heller giorde dig;
Men skal du end mod Uheld fægte,
Saa vær dog for Bekymring fri,
Thi Skiæbnen kan dig aldrig nægte
Et lidet Sorenskriverí.

Saaledes følgende Boutrimé over Pram

At ligne Hr. Pram
Ved Faar eller Lam,
Var sikkert en Skam
Men ikke for ham.

Men intet Under, at man ikke kunde optage ilde, at man i Vennevold spøgte med hinanden, hvor man fremfor alle spøgte med sig selv, som Wessel i de to bekiændte:

Han syntes fød til Bagateller,
Og noget stort han blev ei heller!

og:

Han uden Drik var siælden glad,
Gik sine Støvlehæle skieve,
Han ingen Ting bestille gad,
Tilsidst gad han ei heller leve.

hvilket sidste visse Rigorister ikke synes at have havt i Erindring, da de nylig forargede dem over, at en

af Wessels oprigtigste Beundrere, og værdigste Skionnere i Spøg sagde:

En anden mere for Smerter fri,
Elskværdig lo under Masken,
Han skrev en lystelig Parodie,
Og drukned Sorgen i Flasken.

(Slutningen følger).

Brev til Professor Nyrup
adskillige Holbergiana vedkommende.

Ganske særdeles, k. V. overraskede mig forleden Dag, just, som jeg glædede mig til at bivaane vor Lindgreens mesterlige Forestilling af Holbergs Yndlingslystspil Gert Westphaler, det mig tilhændekomne nyeste Stykke af Prof. Zimmermanns dramaturgische Blätter für Hamburg, ved den Efterretning, at samme holbergske Stykke efter Oehlenschlägers Oversættelse, bearbeidet ved en Hr. v. Zieten, Reg. ved det leipzigske Theater, i samme Dage, som vi just her sysleде med at høitideligholde hans Jubelfest, i den sidste Halvdeel af afvigte September, er bragt paa det hamborgske Theater, og har fundet der en Dom

saa streng, som Publikum ikke i mange Aar har givet Exempel paa, idet Mishaget saa lydelig, og ved Begyndelsen af tredie Act, saa overhaandtagende, ytrede sig, at man fandt for godt — siger Dramaturgen — ved en lykkelig Vending at afbryde, og slutte Forestillingen."

Dramaturgens Ytringer i denne Anledning — Holberg og hans Bearbeider til Fordeel — fortiene i mine Tanker saameget mere at forbanskes, som han har havt den ædle Frimodighed, om ikke udtrykkelig at misbillige den fældede Dom, da han ikke havde bivaanet Forestillingen, dog at vedgaae, at han onskede ved sine Grunde at bidrage til at modificere den.

"Baron Ludvig Holberg — siger han — hører til de meest udmærkede Lystspildigtere af alle Tider og Nationer. Fra den Tid, han for hundrede Aar siden havde bragt sin politiske Kandestøber, dette Monster paa et Lystspil — hvis grundige Bedømmelse man kan see i Prof. Meyers Schrøders Biographie, og som man for Alting ikke maa bedømme efter det bekiændt Vaudeville Stykke — paa den danske Skueplads, udbredede dette og flere andre holbergske Stykkers Berømmelse sig ogsaa over Tydskland, hvor Gottsched sørgede for at faae det oversat, og det

i det tydske Sprog i Brug blevne Udtryk Kannegieserne, viser, hvad Indtryk dette Stykke den Tid hertillands maa have giort. Hans Værker ere siden den Tid blevne en riig Grube, hvoraf saavel andre Nationers, som vore tydske Lystspildigtere *) flittig have øst. Hvorledes Kiændere dømme om ham, derpaa være: et Exempel nok. I Annalen der neuen berliner Nationalbühne siger en med Holbergs Værker inderligst fortrolig Kunstdommer:

"Holberg har en ualmindelig stor Fylde af comi-"ske Opfindelser, en let og sikker Caracteristik, en fast "Haand i at udkaste Planer, han gaaer dristig hen "over udfyldende Hielpescener, og trækker dem, der "giøre den høieste Effect, sammen paa Rad. I rette "Lys seer han Handlingens Værdi, der kun er Midlet "for det comiske Spil, og Fremstillingen, og det comiske "Spil selv, der er det Formaal, der kun ved en "Handlings Studium kan lade sig see. Han "har en Rigdom paa Vittighed, og denne Vittig-"hed har den dramatiske Caracter; den gøgler ikke

*) Det nyeste Exempel derpaa have vi i de Bramarbasiader, Hr. Lebrun til sin Fændrik Rummelpuff den ældre, selv vedgaaer at have laant af Holbergs Jacob von Tybo.

"i Luner, giør intet Farvespil med Anthitheser, og "kaster ikke om sig med Epigrammer, som med Ra-"ketter; den gaaer over i Acteurens Spil, og bliver "følgelig en væsenlig Bestanddeel af Caracteren, han "fremstiller, og af Handlingen selv. Tillige træffer "han med Sikkerhed Overgivenhedens høieste, som "dens dybeste Toner; den fineste, som den groveste "Skiemt er til hans Raadighed; han har her en "Ubundenhed og Kaadhed, og tillige en Fiinhed "(Zartheit) som man neppe nogensteds finder saaledes "forenede."

"Med denne Dom — bliver Zimmermann ved — stemmer A. W. Schlegel — om han endskiøndt indskrænker eet og andet — i det væsenlige overeens, og om Ohlenschläger, Holbergs nyeste Bearbeider i vort Sprog, tør vi billig forudsætte, at ikke blot Forkiærlighed for hans Landsmand, men sand Overtydning om dennes Fortrin, har ledet ham ved hans heldige Fortydskning deraf."

"Det ligger i Lystspillets Natur, at det gierne slutter an til Tidens Individualitet, og følgelig fremfører Aarhundredets Sæder og Daarskaber i levende Gestalter. Saaledes har Holberg ogsaa skabt sig visse staaende Personer og Themata, som i det væsenlige stedse ere de sammen, og skiøndt med visse Mo-

dificationer komme tilbage i alle hans Stykker. Han nærmer sig deri visse eiendommelige Caracterer af Molieres, eller endnu mere (?) den italienske Comedies Masker. Hans Henriker, hans Perniller, Magdeloner, Jeronimusser, hans Barberer, Doctorer, og Poeter, ere ligesaa sig selv lige, afsluttede, fuldbannede, og ligesom incorporerede, som Truffaldinerne, Colombinerne, Pantalonerne, Barbererne o. d. l., paa den italienske Skueplads, og gives bestandig igien med samme Bestemthed, og under samme Navne. Men tillige ere disse selvsamme Caracterer saa heeltigiennem nationaliserede, bære heeltigiennem en saa ganske indenlandsk Farve, og Skikkelse (som Hendrikkerne efter Øhlenschlägers Caracterisering ere ægte danske Almuesdrenge, sammensatte af Vid, Snorrighed, lidt Skadefryd, og megen Godmodighed, o. s. v.) at de vel derved have vundet i individuel Grundighed, men for Udlændingen, naar Efterdannelsen ei er faldet i meget sindrige Hænder, ofte maa tabe i Virkning. Den droie Tone, der er forherskende i de holbergske Lystspil, og den lave hverdags Sphære, som de næsten samtlig bevæge dem i, tør have givet vor Schiller Anledning til det Udraab: i hvilken Pøl drager ikke Holberg os ned? Fra den ene Halvdeel af denne Bebreidelse red-

der Oehlenschläger ham: den jævne Borger- og Haandværks-mands Verden er ingen Pøl, men agtbar, og æreværd, og dens Skrøbeligheder og Taabeligheder fremsættes stedse forstandig vittig og genialsk. Men den drøie Tone, saa nøie den passer til hine Skildringers Caracteristik, vil dog blive vor nuværende Smag anstødelig, ligesaavel, som de hyppig gienkommende Udbrud af Uvæir, hvor der regner Stokkeprygl og Ørefigener, som om de hørte med til Dagens Orden. Heraf flyder, at naar disse ægte danske Lystspil skulde acclimatiseres til den tydske Skueplads, kan dette ikke skee ved en ligefrem Oversættelse og Indretning, men ved en ligesaa sindrig udført inderlig conseqvent holdt Efterligning, der ligesaavel maatte rykkes vore Tider, som vore Sæder nærmere. De samme Regler, hvorefter man har forsøgt, at forplante det spanske Lystspil paa vor Grund, kunne her slet ikke bringes i Anvendelse, da i hine Tingenes Form meget mere fremstilles, som der vise sig for Forstanden; i de holbergske derimod den Form, hvori de frembyde den for Sandserne, hvilken tillige med det Udvordes er underkastet en stedsevarende Skiften, saa man kunde sige, med de holbergske Lystspil maatte hvert halvhundrede Aar foreta-

ges en ny Omskrivning, naar de skulde fyldestgiøre enhver Tids Smagskrav."

Uden at indlade os paa, hvorvidt dette for Tydskland, for hvilke, de efter Dramaturgens Mening, fra først af maatte acclimatiseres, alt efter de Forandringer, det svenske Klimat fra Tid til Tid torde være underkastet, maatte besindes nødvendigt, vil jeg blot erindre, at den nylige Erfaring, ved Jubelforestillingerne her, noksom har godtgiort, at en saadan Efterlæmpning for os ikke var fornøden, i det disse Stykker, uforandrede, og af en Lindgreen, Mad. Clausen, Röngsted senior opførte saaledes, som Holberg selv med Bifald af en Clementin, Londeman, Mad. Lenkvitz, Hortulan havde seet dem givne, giorde deres fulde og sande Effect.

Jeg troer ligeledes at kunne gaae den Efterretning om Stykket forbi, Prof. Z. af Oehlenschlägers Fortale til første Bind af Oversættelsen meddeler, for at gaae over til Dram egne følgende Betragtninger.

"Til de holbergske Stykkers Mangler hører, tillige med en alt for simpel Intrigue, en vis Bredde i Udførelsen, der nødvendig i hver Bearbeidelse maa hielpes paa. Nu er det vistnok at beklage, at Hr. v. Zieten, Regisseur ved det leipziske Theater, da han vilde bearbeide dette Stykke for Scenen, saa saare

libet har agtet paa Oehl. fine Vink. Naar alt Holberg havde følt Trangen til, at sammendrage det mere udspilede Arbeid til een Act, maatte dette saameget mere blive Regel for Efterligneren, hvem hin Trang ikke skulde været mindre følelig. De Scener Oehl. af den gamle Bearbeidelse igien har optaget — Scenerne med Borgerne i Værtshuset, Verten, Tobias Prokurator, og Flensborgeren — og som hos ham udgiøre den anden Act, der spilles i Værtshuset, ere for det meste beholdte i v. Zietens Indretning. Ny har han endnu tilføiet en Scene, med Barbeersvenden Peer Skraber, som her, spilt af Gley, skal have tilfredsstillet meest af alle; men den bliver med Alt det kun Bisag, og vækker Forventninger, som der siden ikke agtes paa. Naar jeg tør tiltroe mig nogen Dom, troer jeg, at Stykket, efter Holbergs Exempel igien giort til een Act, ved en rask og genial giennemdrevet Forestilling, vilde overalt være ledsaget af den munterste Virkning."

"Disse Iagttagelser — tilføier han nu — har nærmest den Hensigt, i det mindste at retfærdiggiøre dette Stykkes Valg, hvoraf man har giort en Direction en Bebreidelse, hos hvilken man er vant til at agte Indsigt og Kundskab til Skuepladsen. Valget

havde glimrende Navne for sig, Digter og Oversætter, ogsaa høiagtede hos os tydske; og hos den tydske Bearbeider, en Theaterregisseur, skulde man dog i det mindste ikke forudsætte fuldkommen Theaterukyndighed — ogsaa have flere Skuepladse ligeledes antaget Stykket. Men ogsaa dette Exempel stadfæster, at man aldrig med Sikkerhed kan dømme om det Comiskes Held paa Scenen, især, naar det grændser til Farcen."

"Netop det, hvori Holberg f. Ex. her lagde det comiske, den idelige Gientagelse af Fortællingen om Reisen fra Hadersleb til Kiel osv. netop dette Træk blev ved Oplagelsen her Motiv til Mishaget, skiøndt vi hvergang med Velbehag have hørt den samme Tanke optaget af Kotzebue: om Reisen fra Stolpe til Danzig, der kun er en død Efterklang. Hvo der i Originalen vil efterlæse den holbergske Fortælling, vil finde, at den stedse kommer igien med en Variation, og i en saa drastisk comisk Stilling, at den maa afnøde den mørkeste Alvor et Smil."

"Hvad Andeel, Fremstillingen tør have havt i hint Mishag, er jeg ikke istand til at sige. Sædvanligst yder vor Skueplads for slige Stykker det Ypperligste. Hr. Mädel, som spilte Gerts Rolle, har — efter, at Stykket var kappet af, nydt den Ud-

mærkelse at kaldes frem; en Maade, der giør Publikums Godmodighed Ære. Vist er det, at, da Holbergs Hovedfortieneste bestaaer i en henad Carricaturen streifende Caracteristik, behøver han ganske udmærket gode comiske Skuespillere, naar hans Humor ganske skal komme tilsyne. Devrient yttrede, medens han var her, hvor gierne han selv onskede at spille Barberen i dette Stykke, som han var meget fortrolig med, ustridig fordi han følte, der kunde skabes noget Stort af denne Rolle."

"Endelig er det ogsaa afgiort, at man til en comisk Handling maa medbringe den fornødne Stemning, naar den ikke skal staae Fare for, om ei at mishage, dog at gaae det rette Indtryk qvit. Ogsaa derfor er det muligt, at man denne Aften ved Barberen havde saameget mere ondt ved at sætte sig i gunstig Stemning, da den alvorlige Fremstilling af Houwalds løste Forbandelse var gaaet i Forveien, som just i Dag ganske særdeles havde virket paa Tilhørerne. Overgangen fra tragisk Sentimentalitet til ægte objectiv Comik, er altid vanskelig, og naar man derved har Opmuntring for Øie, for det meeste farlig. Det gielder saavel om Begivenhederne i Livet, som om Skabelserne i Kunstens Verden."

Victrix causa iis placuit, sed victa Catoni kunde jeg vel fristes til at anvende her, og det kunde let være, at jeg, mod at faae et saadant Forsvar og en saadan Forsvarer, vilde trøste mig med Hamlet, om og et af mine Arbeider endog skulde være saa uhældigt, her eller hisset at prøve hint holbergskes Skiæbne.

Anmærkes bør det imidlertid, at samme Lod og paa selvsamme Grund, efter Holbergs eget Vidnesbyrd, traf dette Stykke i dets ældste Form, ved dets første Fremtrædelse i sit Fædreland, og torde muligen begge Stæder Stykkets Vanheld tildeels have reist sig af, enten at Fremstilleren ikke med vor Lindgreens Aarvaagenhed har vogtet sig for at forvilde sig ind paa Carricaturens farlige Enemærker, hvor Caracteren — for at bruge Z. Ord — streifede ind paa dens Grændser, eller at han ved den tit gientagne Fortælling ei har vidst at anbringe de comisk drastiske Variationer, *)

*) Hvis ikke min Hukommelse bedrager mig, var det en lindgreensk Behandling af de Ord, Zimmermann medrette kalder den holbergske Fortællings matte Efterklang: om Reisen fra Stolpe til Danzig (i Kotzebues Pagenstreiche) ved den ypperlige Kühne, der vandt disse den gunstigere Modtagelse.

som, Drom. med saamegen Føie tindrer, den holbergske Fremstilling giver Anledning til, og som vor Lindgreen saa mesterlig veed at skattere. Hvilket af begge med den hamborgske Fremstiller har været Tilfældet, kan jeg, som fornemmelig kun kiender ham fra comiske Syngespil, hvis Spillemaade man vel ikke her ønske den holbergske Comedie, ikke vide, men at Stykket vilde havt en anden Skiæbne, naar Rollen havde været i en Lebruns Hænder — ikke at tale om den forgudede Devrients — tør jeg nok sige; skiøndt jeg tillige bekiænder, at jeg, saameget jeg selv har tilraadet nu at bringe holbergske Stykker paa den hamborgske Skueplads, hvor Schrøder saa ofte ønskede dem tilbage, og hvor der til dem er et saa ypperligt mandligt Personale, dog ikke vilde anbefalt Geert til at giøre Begyndelsen, men langt heller ønskede, at Valget var faldet paa Jean de France, hvis Lykke af flere Aarsager, med nogle faa fornødne Forandringer, neppe vilde været nogen Tvivl underkastet.

Et Rygte, som har sagt, at politiske Kandestøber, jeg veed ikke, paa hvilket tydsk Theater, skulde have havt lignende Skiæbne, har jeg ingen Hiemmel kunnet opdage for, skiøndt jeg iøvrigt, efter det, som nuomstunder mangesteds behager, ikke skulde synderlig enten undres eller harmes, om vor Holberg misbagede.

Efter at dette tildeels var i Trykken, seer jeg, at Aftenbladet har givet en foreløbig Beretning om samme Begivenhed, og kunde altsaa, naar denne i Forveien havde været mig bekiændt, fattet dette kortere, isteden for jeg nu seer mig nødsaget at giemme de øvrige Holbergiana, der ere af glædeligere Natur, til mit næste Brev for at vinde Rum til Beretninger fra den større Scene.

Din

K. R.

Bilag til historisk Artikel.

1) Den grædske Nationalforsamlings Proclamation ved den prov. Statsforf. Udstædelse.

Efter Doctor Ikens Overs. af Originalaftrykket, (Extrabilag til Br. 3. af 31. Oct.)

Som Efterkommere af Hellenernes vise og menneskekierlige Nation, som Samtidige af Europas nuværende oplyste og lovlig regierte Folkefærd, og som Tilskuere af alt det Gode, hvad disse Folkeslag nyde under Lovenes ubrødelige Ægide, var det os umuligt, endnu længere at taale det ottomanniske Voldsherredoms indtil Følesløshed og Dumhed grusomme

Svøbe, der alt næsten fire Aarhundreder er svinget mod vore Hoveder, og som, da den istæden for Fornuft erklænder Villien som Lov, forvaltede og regierede Alt paa en despotisk og egenmægtig Maade. Efter en lang Trældom ere vi endelig blevne tvungne at gribe til Vaaben, for at hævne os og vort Fædreland paa et gyseligt, og endnu som ved sin Begyndelse retløst Tyranni, der aldeles ikke i noget andet Herskab havde sin Lige, eller paa nogen Slags Maade kunde sættes i Ligning dermed.

Vor Krig mod Tyrkerne, meget langt fra at støtte sig paa demagogiske og revolutionaire Grundsætninger, eller egennyttige Hensigter hos nogen Deel af hele den grædske Nation, er en Nationalkrig, en hellig Krig, en Krig, hvis eneste Bevæggrund er Gienopnaaelsen af vor personlige Frihedes Rettigheder, vor Eiendom og Ære, som, skiøndt alle Europas lovlig regierede og nabolige Nationer nyde dem, Ottomannernes grusomme og mageløse Tyranni levende har stræbt, med Magt kun at røve os ene, og qvæle selv deres Følelse i vort Bryst. Have vi da maaskee mindre Fornuft end de øvrige Nationer, at vi skulle berøves hine Rettigheder? eller ere vi af Naturen ringere og mere unyttige, at vi skulle agte dem uværdige, og fordømmes til en evig Trældom, paa det vi

blot som Qvæget og som Automater, skulde krybe om, efter en haard Tyrans ufornuftige Villie, der paa Røverviis og uden noget Fordrag kom fra det vide Fierne at underkue os. Rettigheder, som Naturen har plantet saa dybt i Menneskenes Hierte, og som de Love, der staae i Samklang med Naturen, have helliget, kan hverken et Tyranni paa tree eller fire, eller engang paa tusind eller Myriader Aarhundrede ophæve, og om end Overmagt eller Vold undertrykker dem for en Tid, kan dog Magt paany gienreise dem, som i og for sig selv uforældelige og uforta beli ge Rettigheder, og bringe dem saaledes atter for Lyset, som de saavel tidligere, som i Aarhundreder have været; endelig Rettigheder, som vi i Grækenlands Indre, saavidt Leiligheder og Omstændigheder have tilladt det, ikke have ophørt med Vaaben at forsvare.

Idet vi gaae ud fra slige de naturlige Rettigheders Grundsætninger, og ville sætte os lige med vore øvrige europæiske christelige Medbrødre, have vi foretaget Krigen mod Tyrkerne, eller rettere forenet de deelvise Krige, og ere eendrægtige rykkede i Marken, fast besluttede, enten at opnaae vort Maal, og blive regierede efter retfærdige Love, eller samtlig forgaae; da vi agte det uværdigt, at vi, som Efterkommere af

hin Hellenernes vidtberømte Nation, endnu længere skulle leve under saadan Trældom, der langt før er egnet for ufornuftige Creature, end for fornuftige Væsner. Ti Maaneder ere alt forløbne, siden vi have begyndt at betræde denne Nationalkrigens Løbebane. Den allerhøieste Gud har staaet os bi, skiøndt vi ikke vare tilstrækkelig forberedede til et saa saare stort Foretagende. Vore Vaaben have mangefold viist dem seierrige, skiøndt de og mangensteds have fundet, og endnu finde en ikke ringe Modstand. Ugunstige Omstændigheder have vi mødt, og disse ere vi uafladelig sysselsatte med at bortrødde. Derfor tør det ikke synes overraskende, naar vi hidtil have udsat vor Fædrelands politiske Indretning, naar vi endnu ikke kunde bringe det saavidt, at forkynde vor Uafhængighed, og for alle lovlig regierede Nationers, og den hele beboede Jordklodes Aasyn, igien at træde op, som Nation. Inden vi i Henseende til vor physiske Tilværelse nogenlunde vare betryggede, var det umuligt ogsaa at raadslaae om vor politiske. Det sagte være Andre en tilstrækkelig Apologi for vor Udsættelse, men os selv en Beroligelse for den herskende Uorden.

Men allerede nu, da de ugunstige Omstændigheder begynde at blive bortrøddede, have vi besluttet os;

eller ere rettere blevne nødsagede til, ogsaa at organisere en politisk Grækenlands Organisation; og det først kun deelviis, som for det østlige Fastland af Hellas, det vestlige Fastland af Hellas, Peloponnesos, Øerne, osv. Men da dette mere havde Hensyn paa de specielle Forhold, efter hvilke enhver af bemældte Provindser og Øer maatte indrettes og regieres, saa fulgte deraf den fuldkomne Nødvendighed, at ogsaa en anden almeen provisorisk Statsforfatning kom istand, der strakte sig over alle Grækenlands Anliggender, og alle dets indvordes og udvordes Forhold. Til at udarbeide og affatte denne sendte de enkelte Provindser og Øer deres befuldmægtigede Repræsentanter. Idet disse altsaa i en Nationalforsamling raadslog om de fælles Anliggender, og modent eftertænkte disse, have de organiseret en provisorisk Regiering, efter hvilken hele Grækenland i Tiden skal beskerskes. Denne, saavel overhovedet, for saavidt den grunder sig paa Rettens og de ordenlige Loves Basis, som og i Særdeleshed, for saavidt den er organiseret efter Grækernes fælles Ønske, ere alle Folkestammer, som Beboere af Grækenland, forpligtede, som den eneste retmæssige og nationale Regiering at erkiænde, og sig derefter at forholde.

De Regieringen udgiørende Corpora, ere det fuldbyrdende, og det raadslaaende, af hvilke ogsaa Justitsdepartementet nedsættes, der dog er fuldkommen uafhængigt af hine.

Dette forkynder Nationalforsamlingen hele Grækenland, i det den eengang for alle endnu tilføier, at dens Værk vel er fuldbragt, og den nu opløser sig, men det græbske Folks Værk og Pligt er det nu, at vise sig hørigt og lydigt mod Lovene, og Lovenes Fuldbyrdere og Tienere. Hellener! først for kort siden have I sagt, at I ingen Trældom ville, og Tyranniet forsvinder med hver Dag af Eders Midie. Men kun Samdrægtigheden indbyrdes, og stræng Underkastelse under Regieringen kan betrygge Eders Uafhængighed. O at dog den Allerhøiestes vældige Arm, maatte hæve saavel de regierede som de regierende, det hele Grækenland, til sin Viisdom, at de maa erkiænde deres sande gienfidige Fordele, og disse ved Indsigt, men Folkeslagene ved Hørighed befæste vort fælles Fædrelands brændende længselfuldt ønskede Lykke, o! det give Gud! det give Gud!

Epidauros den 15. Januar i Uafhængighedens første Aar 1822.

2) De vigtigste Artikler om Grækenlands provisoriske Statsforfatning.

Indledning.

I den hellige og udelelige Treenigheds Navn!

Da den grædske Nation under det gyselige othomanniske Herredom ikke har været istand til, at bære Tyranniets høist trykkende og mageløse Aag, og med store Opoffrelser har afrystet det, forkynder det i Dag ved sine legitime i en Nationalforsamling samtraadde Repræsentanter, for Guds og Menneskers Aasyn sin politiske Tilværelse og Uafhængighed.

Epidauros, d. 1. Jan. 1822, og i Uafhængighedens første Aar.

Grækenlands provisoriske Statsforfatning.

1. Hovedstykke, første Afdeling, om Religionen.

1. §. Den herskende Religion i den grædske Stat, er Christi østerlandske orthodoxe Kirkes. Dog taaler Grækenlands Regjering enhver anden Religion, og enhvers Ceremonier og hellige Skikke udøves uhindret.

Anden Afdeling.
Om Beboernes almene Rettigheder i den græbske Stat.

2. De indfødde Beboere af Staten Grækenland, der troe paa Christus, ere Græker, og nyde uden nogen Forskiel alle borgerlige Rettigheder.

3) Alle Græker ere lige for Loven, uden nogen Undtagelse, eller Grad, eller Classe, eller Anseelse.

4. De der ere komne udenlands fra, og boe i Grækenland, eller nedsætte dem der, som Indsiddere, ere lige for Loven med de indfødde Beboere.

5. Regieringen vil sørge for, med Forsigtighed at udstæde en Lov om de Fremmedes Borgeroptagelse, der have det Ønske, at blive Græker.

6. Alle Græker have een og samme Ret til alle Værdigheder og Æresposter. Men, hvad der giver Værdigheder, er blot hvers eget Værd.

7 Hver Grækers Eiendom, Ære og Sikkerhed staae under Lovenes Beskiærmelse.

8. Alle Skatteoppebørsler skulle paa en retfærdig Maade fordeles imellem alle Stænder og Classer af Indbyggerne af den græbske Stats hele Udstrækning. Men ingen Skatteoppebørsel skeer uden en i Forveien udstædt Lov.

Andet Hovedstykke, tredie Afdeling.
Om Regieringen.

9 Regieringen bestaaer af tvende Corpora, det raadslaaende og det fuldbyrdende.

10 Disse tvende Corpora staae indbyrdes lige, med Hensyn til deres giensidige Medarbeidning paa Lovenes Afskaffelse; da hverken det raadslaaendes Beslutninger have Lovskraft uden det Fuldbyrdendes Samtykke, eller de Lovudkast, der af det Fuldbyrdende foreslaaes det Raadslaaende, have Gyldighed, naar de ikke antages af dette.

11 Det raadslaaende Corpus bestaaer af befuldmægtigede valgte Repræsentanter fra Grækenlands forskiellige Dele.

12 Repræsentanternes Antal er ubestemt, indtil en Valglov er udstædet.

13 Regieringen udgiver en provisorisk Lov om Repræsentanternes Valg, der dog i det Almindelige skal indeholde følgende tvende Bestemmelser.

14 Repræsentanterne maae være Grækere.

15 Det udkræves, at de have en Alder af fulde 30 Aar.

16 Alle Repræsentanter af Grækenlands frie Dele, ere efter stræng Prøvelse, og Indlevering af deres skriftlige Fuldmagter deres Sending angaaende,

dygtige til Optagelse, og blive indlemmede i det raadslaaende Corpus. — —

19 Det raadslaaende Corpus varer et fuldt Aar fra sin Aabnings Dag.

20 Det fuldbyrdende Corpus bestaaer af fem Medlemmer, der vælges blandt det raadslaaendes Lemmer ved Nationalforsamlingen, der efter en derom handlende særdeles Lov vil forsamle sig ad hoc.

21 Det fuldbyrdende Corpus har en Præsident og en Vicepræsident, der ere et Aar i Embedet — ligesom det raadslaaendes — og, som disse, vælges ved de fleste Stemmer.

22 Det udvælger otte Ministre, hvoraf den første er den udenrigske Statssecretair, der tillige har Bestyrelsen af de udenrigske Handlinger. De andre syv ere, Indenrigs-, Finance-, Justits-, Krigsvæsens-, Søvæsens-, Cultur- og Politi-ministrene.

23 Ligeledes udnævner det fuldbyrdende Corpus alle Statens underordnede Embedsmænd.

24 Det fuldbyrdende Corpus's Varighed er paa et Aar, fra den Dag, det aabnedes, at regne.

(Fortsættes).

h) Curiosum.

(Udaf Beil. z. Alg. Z. No. 189.)

Følgende var det Udsagn, den franske Deputeret B. Constant for Instructionsdommeren gav til Protokoll. "For adskillige Maaneder siden tilskrev en Person, som kaldte sig Gardiennes. mig et Brev, og anmodede mig om, at modes med ham etsteds; thi han havde Ting at sige mig, der angik min Sikkerhed. Alt vant til, at faae slige Efterretninger og anonyme Breve, hvori man gav mig tilkiænde, at jeg, tilligemed flere af mine Meddeputerede, skulde myrdes, svarte jeg denne Mand slet ikke. Efter adskillige Breve af samme Slags, trængte han sig en Dag ind til mig, under Paaskud, saavidt jeg husker, at sporge mig tilraads om Noget. Han sagde mig ikke Andet, end ubestemte Ting om et Selskab, der fortrinlig kalder sig det kongeligsindede, og der kom sammen i den Hensigt at udgyde sig i Trudsler, og Voldsfærds Bebudelser imod de Liberale, navnlig mod DHH. Chauvelin, Lafitte og mig. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulde tænke, da jeg hørte denne Mand. Var det en Spion, som de der uafladelig komme til mig, for at forføre mine Folk, og fravende mig Papirer? eller var det blot en fattig Diævel, der tænkte at faae nogle Penge? i denne Uvished svarte

jeg ham, at disse foregivne Royalisters Taler ikke foruroligede mig, og gav ham intet, da jeg veed, at man udtyder Almisse, som en strafværdig Gave, og jeg har fordømt mig selv til, ogsaa at modstaae Naturens Impuls, for at undgaae hver Anledning til dette Slags Anklager.

Manden kom tiere; man viste ham for det meste af, da min Dør sædvanlig er lukt; undertiden lykkedes det ham dog at komme ind, eller møde mig paa Trappen. Da fortalte han mig bestandig om de foregivne Royalisters Mordraad. Jeg lagde saaliden Vægt paa hans Tale, at jeg ikke sagde en eneste af dem, der skulde være ligesaa truede, som jeg, det Allerringeste. Rigtignok vilde jeg faae at gjøre fra Morgen til Aften, naar jeg vilde befatte mig med alle deslige Beretninger.

Eengang bragte han mig et Brevet fra det saakaldte Legitimitetsbevarernes Selskab, tillige med Fortegnelse over dets Medlemmer, med Tillæg, at der skulde holdes to Forsamlinger, den ene paa 600, den anden paa 400 Personer, den første i Mongirardgaden No. 92, den anden i Gaden St. Mery No. 41, at der fremdeles har været et Diner i Værtshuset Diekalven, hvor Mordraadene var

omtalte og besluttede, og de betegnede Deputerede skulde især være Hr. Lafitte, Chauvelin og jeg.

Jeg havde hørt tale om Legitimitetsbevarernes Brevets; man havde endog i en Samtale paa mit Værelse forsikret mig, at under Missionairscenerne, et Individ, der selv ikke var Gensd'arme eller Politibetient, og der mishandlede en Student, var hæftet af en Politicommissair, men blev, efter at have fremviist et saadant Brevet, igien paa Stædet løsladt; man føiede til, at dette Selskabs egenlige Præsident var Hr. Delaveau, nærværende Politipræsident (Politipræfect?); og virkelig giver Undertegneren af disse Brevets sig kun Titel af Præsident Conoraire. Alle disse Omstændigheder lode mig formode, der kunde være noget sandt i den Ting; om ikke i Mordanslagene, der vel kunde ligge i nogle Personers Ønske, men ikke i deres Mod, dog i det mindste i Tilværelsen af et Selskab, der er beklædt med ulovlig Magt, og af Politipræfecten ansees, som et hielpende. Jeg befalte at lade Manden komme for mig, naar han kom igien. Midlertid havde jeg vel selv hørt, at der virkelig havde været et saadant Diner i Diekalven, og man havde forsikret mig, at man efter de lovlige og naturlige Skaaler, drak paa de Liberales

Død; en Tale, som jeg vel lagde liden Vægt paa, men der dog stadfæstede Mandens Ord.

Faa Dage efter, han havde ladet Brevetet ligge hos mig, kom han igien, og viiste mig en, som han sagde, med mange andre, paa Selskabets Befaling forfærdiget Dolk, som Selskabets Ærespræs. havde ladet falde, eller glemt paa Bordet, og som han havde bemestret sig. Til Foreviisningen af denne Dolk føiede han Omstændigheder om de Personer, der, som han sagde, stod mig efter Livet, de Gader, hvor de skulde passe mig op, o. s. v. Jeg maae tilstaae, at ligesom disse Beretninger ikke havde faaet mig til, at giøre nogen Forandring, enten i Henseende til de Gader, jeg sædvanlig gaaer igiennem, eller ellers i noget, heller intet herom har stadfæstet sig. Bestandig i Tvivl om Mandens Caracter, og da jeg ikke vidste, om han var en dobbelt Spion, eller en retskaffen Borger, og opbragt over hans daglige Rygtebringeri, erindrede jeg ham om at tage sin Dolk igien, og lade mig i Fred, naar han ingen posit. Beviser kunde skaffe.

Han gik, og kom ikke igien; hans Fader, Forf. til den til Kammeret indgivne Petition, sagde mig, han var hæftet, og i Fængsel, og det paa Hr. Boyers Forlangende. Faderen kom at anraabe min Hielp

til at faae sin Søn paa fri Fod. Jeg svarte ham, jeg havde intet andet Middel hertil end Publiciteten, og tilraadde ham at indgive en Ansøgning til Kammeret. Denne Petition, skiøndt den i Tiden var forved mange andre, der ere komne paa Forhandling, har ikke havt denne Lykke; og da jeg adskillige Gange bragte den paa Tale paa Talestolen, er det min Overbeviisning, at man forsætlig har skudt den tilside.

Tillige hørte jeg, at Medlemmerne af Legitimitetsselskabet lod trykke Statuter, hvori de kaldte dem Velgiørenhedsselskab, et Tilnavn, de forhen ikke gav dem. Sandsynligviis forfattedes og udgaves disse Statuter, først efter Historien med Dolken og Petitionen. Jeg troer at huske, at den hæftede lod mig sige ved sin Fader, der bragte mig et Brev fra ham, at Politipræfecten havde ladt ham kalde til sig under hans Hæftelse, og truet ham meget, fordi han havde forraadt Selskabet. Dette Brev beviser ogsaa, at efter denne Mands Formening, Selsk. Præs. anseer det for vigtigt at lade denne Dolk forsvinde; en Omstændighed, der synes at give denne Mands hele Fortælling nogen Vægt. *)

*) Man har intet videre hørt til denne Sag, saa det synes som Dolkenes Forfølger og de hemmelige Forbindelsers Skræk Hr. Marchangy ikke har eet Maal og een Vægt til alle. K. R.

"Affkrift af Brevet. Moriamur ( ) pro eå. Hr. Gardiennet (J. B.) Legitimitets Secretair, i Gaden blancs manteaux No. 35 blev anseet værdig at udnævnes til Æresmedlem i Legitimitetsbevarernes Selskab, han lover at beskytte og bevare Legitimiteten, aabent og frit, mod dens Fiender, hvo disse end ere. Skeet uden Hemmelighed i Paris d. 9. Marts, Naadens Aar 1822 (underst.) de Boyer Ærespræs. Bataillonschef, St. Ludvigs Ridder, Medlem af Phønixordenen ꝛc. J Bemord. afskediget Captain. Grev de La Rochelle forhen værende Captain, Ludvigsridder.

Bevarernes Troesbekiændelse. Bevarerne vil det legitime Kongedømme i Huset Bourbon. Rundtom staaer: Legitimitetens Bevarere udgiøre et Selskab tro hengivne Rojalister, der frit have forenet dem til Legitimitetens Beskyttelse, da de fornam Ugierningen af 13. Febr. (Hertugen af Berrys Mord) Hr. Gardiennet Fab. Ansøgning til Nationens HH. Deputerede. "Paa lang Tid udbrede Vilkaarlighedens Handlinger sig, og nedværdige den franske Nation; Offere i Tusindviis vansmægte i Undertrykkelse; det tilkommer da Nationens Tilforordnede, at gribe Forholdsregler for at hæmme Forfølgelsen. Overrasket over en saadan

Vilkaarlighed mod min Søns Person, tager jeg mig den Frihed, at henvende mig til Dem, for at faae Ret. Denne Søn arbeidede hos Hr. Boyer, St. Ludvigsridder, som Secretair. Jeg veed ikke de Grunde, der har bevæget nysnævnte Boyer, (der kalder sig Æerespræsident for et philantropisk Selskab, Rojalister kat exochen) til at lade min Søn hæfte. Fra afvigte 15de Mai staaer han under Undertrykkelsens Sværd. Fiorten Dage hæftet i Conciergeriet, blev han for 3 Uger siden forflyttet til St. Denis, uden nogensinde at være stillet for Retten. Er han skyldig, er jeg langt fra at undskylde ham; men er han uskyldig, da erfare Ophavsmændene til hans Hæftelse efter Rettens Giengield den Straf, der vilde truffet ham, hvis han fortiente den! Af Deres Godhed, m. H. og Deres Billighed venter jeg Retfærd, og er osv. Gardiennet Registreret den 27de Junii i Secretariatet i de Deputeredes Kammer under No. 179.

c) Politiske Væirglasiagttagelser engelske og franske.

(Udaf: The Times.)

Mandags Moniteuren har trolig copieret Løverdagsartiklen af Journ. d. Deb.*) Førend vi drage

*) Af ottende Decemb., der giør opmærksom paa nogle Hovedbetænkeligheder ved et Indfald i Spanien. K. R.

Følger af dette Factum ville vi anstille nogle Jagttagelser om vore Principer og vor Fremgangsmaade, i en Sag af saa stor Vigtighed. Først maae vi da anmærke, at vi føle samme Interesse, som alle forstandige Mennesker, for det store Spørgsmaal: Krig eller Fred. Vi ville ansee en Krig imod Spanien som en stor Uretfærdighed; men denne Mening har har intet at giøre med vor Journalistpligt, som bestaaer i, at faae de tidligste Efterretninger, og anmælde Publicum, om Krigen, den være retfærdig eller uretfærdig, vil sandsynligen bryde ud, eller ikke. Dette er nu vor Pligt. Vor Mening, at Krigen vilde være uretfærdig, lader os ikke troe, at den er usandsynlig, thi vi vide, at der i Frankrig, eller ved det franske Hof, gives et Parti, hvis Overherredom føder den Frygt, at det; der er uheldbringende, dog torde blive foretaget. Efter denne Udvikling ville vi nu tale om de for os liggende Vidnesbyrd, angaaende Krig og Fred,

Moniteuren afskriver Artiklen ud af J. d. D. uden videre Anmærkninger; det er, at antage dem. Men vi maa ikke glemme, at Moniteuren for kort siden optog en fredelig Art. af J. d. D. og siden sagde, at denne Journal ikke var Regieringens officielle Organ. Monit. maa nu gientage dette Kunstgreb, eller ei,

men Artiklen er dog officiel, hvis ellers Sanction fra et eller flere Lemmer af Cabinettet berettiger den til dette Navn, og sandelig den skulde være officiel, naar man tør antoge, at Monarkernes Raadgivere lode dem lede af Forstand, klare Fornuftslutninger, og patriotiske Betragtninger. L'Etoile er et Stykke af et ministeriel Blad, eller med andre Ord eftersom vi formode, et Ministerielblad fra en Deel af Ministeriet, og denne Journal giver en Modartikel til Raisonnementet i J. d. D , hvis Vigtighed i Henseende til dens Composition, eller den Autoritet, den er fra, man vil vide at vurdere af det Factum, at Moniteuren aftrykker Documentet af J. d. D., men ingen Notice tager af den arme Etoiles Lucubrationer. De tree andre Ultrajournaler, Qvotidienne, Drapeau blanc, og Gazette de France omtale aldeles ikke Artiklen i J. d. D., og de liberale Journaler, Constitutionel, Courier Francais, og Journ. de Paris amusere deres Læsere ved deres ironiske Compl., som de yde J. d. D., fordi den igien er kommen til sund Fornuft og Menneskeforstand. Den øiensynlige Slutning, som heraf er at drage, er, at Medlemmerne i det franske Conseil ere ikke enige indbyrdes. Og hvad Forhold har denne Uenighed til det store Spørgsmaal: Krig eller Fred? uden tvivl et gunstigt.

At begynde en Krig, naar Ministerium ikke kan enes, er umuligt. Naar Frankrig da anseer Krigen for aldeles nødvendig, maa det først forandre sit Ministerium, og danne et andet af det krigerske Parti. Blev nogen Tid en Krig, som ikke alene den franske, men ogsaa enhver anden europæisk Nation, er fiendtlig sindet imod, begyndt under saadanne Auspicier? var den eengang begyndt, vilde Stifterne deraf snart blive leede af deres eget Værk."

London d. 13. Dec. I et Privatbrev fra Paris af 10. Dec. hedder det: Art. i Journal des Debats fra i Gaar, har giort megen Opsigt. Bemældte Journal erklærer, at en Krig med Spanien vilde være skadelig for Frankrig. Det vil sætte mange i Forundring, at Journal des Debats, der maanedlig faaer saa stor en Sum af Ministeriet, skulde publicere en Artikel, der er Regieringens formodenlige Synsmaader saa aldeles imod. Dertil lader sig to Aarsager angive. 1) Eierne af J. d. D. ere Banqviers, og det er deres Interesse at udsprede fredelige Rygter for at faae Fonds til at stige. 2) J. d. D. ansees for Hr. de Villeles *) Journal, der,

*) I Følge Privatbreve (tilføier her Br. Z.) skal Hr. Villele have faaet sin Afskeed.

som bekiændt, er mod Krigen i enhver Gestalt, og man troer, at bemældte Artikel er af ham, da Moniteuren ellers ikke vilde have vovet at afskrive den. L'Etoile, betragtet, som Seglbevareren Peyronnets Blad, angriber J. d. D., hvoraf vi drage den Slutning, at der er liden Harmoni mellem Financeministeren og Seglbevareren, og at, da hver af dem har sit Parti i Cabinettet, en Forandring i Ministerio er saare sandsynlig.

Efterretninger fra London af 16. indeholde i Grunden lidet betydeligt Nyt, men nok mange Avisraisonnements om Krig og Fred. The Courier siger blandt andet: "Vi troe det fra Cortes ventede Svar kan ikke før Slutningen af denne Uge komme til Paris. Vore Efterretninger fra Madrid gaae til den 5. Dec. Hovedstaden var rolig, og man sagde, en Minister eller to giorde dem Umage for at undertrykke det republikanske Parties Rasenhed. Man skal have giort nogle Forsøg at sætte en Grændse for Pressens Udsvævelser (?) men man ventede intet stort Held deraf. Den landaburuske Klub udvider sin Indflydelse hver Dag.." Vi have og meddeelt nogle Details om den sidste Revolution i Constantinopel; man maae oppebie, hvad Indflydelse denne Catastrophe vil have paa Tingens Stilling mellem Por-

ten og Rusland. The Sun fra 14. siger: Endelig taler Moniteuren paa en fredelig Maade om Spanien. Den giør selv Anmærkninger over et londonsk Blads, the Couriers Vildfarelser, der har antaget en officiel Tone, medens det meddeelte Publikum falske Efterretninger. Mon. siger med Bestemthed, at dette Blad tog feil, naar det troede, Krigen mellem Spanien og Frankrig var uundgaaelig. Vi tage os paa, at paastaae, det ligeledes tog feil, da det saa gientaget mældte: Storbritanien vilde blive neutralt.

The Times og the Morningchronicle give ogsaa at forstaae, at Storbritannien i Tilfælde af en Krig virksomt vilde forsvare den spanske Halvø, og denne Kamp følgelig lede til en Almeenkriig. De yttre dem mistroisk over formeentlige England skadelige Tendentser af nogle Continentalmagter, og skaane ikke Hertugen af W. selv med Bebreidelser, at han ikke kraftig nok har paatalt Englands Interesser og Grundsætninger i Verona, men mene, at efter de ham tilhændekomne nye Instruxioner, Sagen nu i Paris vil faae en ganske anden Vending, og Verona-Congressen med Hensyn til Spanien egenlig endes i Paris.

Frankrig. Af Constitutionel. Paris d. 18. Dec. Endelig holde Krigstrompeterne dog op at opfordre til Kamp; den politiske Horizont opklares i samme Forhold, som Pyrenæernes Toppe, dække dem med Snee og Iis, og Freden synes desmere indtagende, da den hæver sig af Borgerkrigens Ruiner; men den Tillid, man saa let bortfierner, og som eet eneste falsk Skridt formaaer at svække, er kun langsom og med Møie at gienreise, naar ikke Oprigtighed kalder den tilbage.

Man bestaaer ikke mere paa, siger man, ad Vaabnenes Vei at fordre Modificationer i den spanske Constitution; man haaber ved Negotiationer at naae dette Maal. Man har endelig erkiændt Krigens Farer! maatte man og vel overveie Discussionernes; thi — politisk, religieus, og commerciel — er det dem, der have kostet det meste Blod, der til forskiellige Tider er udgydet i alle Dele af Verden.

Vel at bestyre sit Land, fremfor Alt opretholde Retfærdighedens Herredom, men den Retfærdigheds, der, som en Datter af Himlen, dømmer upartisk, der holder Lidenskabernes Vælde og Partiernes Rasenhed langt borte fra sig, der lader andre Nationer hos sig selv giøre, hvad dem tykkes godt, og med stadig Opretholdelse af Nationalæren stræbe, med disse

at vedligeholde venlige Forhold, der ere til Agerdyrkningens, Handelens, og Vindskibelighedens Fremme; være den aflagte Eed tro, ved ærlig Udøvelse af Loven uden Hykleri og Fanatismus... det er den simpleste og letteste Politik, der frembringer Agt og Kiærlighed i det Indre, og forvisser om Agt og Opmærksomhed udenrigs. (Br. Z. No. 359—60).

K. R.

Historien.

Congresen i Verona synes til Ende, Monarkerne, og de dirigerende Ministre adskilles, og mærkeligt er det, at ligesom i de Dage, da man saae dens Samtræde imode, en af det Qvinqvevirat, der ventedes at skulle styre Anliggender, Lord Londonderry, endte sine Dag med Selvmord, saaledes betegnedes dens sidste Dage med en andens, den preussiske Statscantsler Hardenbergs uventede Dødsfald. Over Congressens Forhandlinger og Resultater hviler et uopløfteligt Dække, og paastod man end mod Slutning, at den bekiendte Genz var sysselsat med at opsætte en Erklæring om det Held, de fem store Magter havde havt til at vedligeholde Freden, saavel i det vestlige som østlige Europa, giore dog Frankrigs Ultraev ingen Hemmelighed af, at det i Henseende til Spanien er langt fra ikke afgiort, og at de blot vente paa Kamrenes næstforestaaende Samtræde for at prøve Styrke med Villele, og de øvrige Fredens Venner, stolende paa den Overmagt, de — mærkeligt nok — ved de seneste Valg have faaet paa en Tid, da det over al Verden berømte parisiske

medicinske Facultæts Ophævelse, paa Grund af, at nogle Studenter have udpebet Jesuiten Nicole, med flere lignende Fremfærd af den bekiendte Episcopus in Partibus infidelium, Cardinal Frayssinous, de idelige Pressetvangsskridt m. m., neppe har populariseret dette Parti, saa man ikke kan undres, om det udleder sit Held fra de 9 Dages Andagt, det i Paris har ladet holde for Valgenes onskelige Udfald. Hertugen af Wellington, der i Paris skulde bringe Tingene i endelig Rigtighed, har, som det lader, uventet, forladt samme. Det spanske saakaldte kongelige Regentskab er flyttet over Grændserne, og synes Mina temmelig at have kuet Borgerkrigen. Spanien og Portugal have indgaaet en formelig Alliance.

Hvad Østens Anliggender angaaer, da synes heller ikke de at have kunnet afgiøres i Verona, og vil Udslaget vel især beroe paa den Ende, de blodige Omvæltninger tage i Constantinopel, hvor Janitscharerne, ikke nøiede at have med Sværdet i Haanden tvunget Sultanen til at afsætte og forvise hans Yndling Haleb Effendi og dennes Venner, endnu siges at have tiltvunget sig dennes Hoved, samt Deel i al Statsbestyrelsen, og Alt er i en Giæring, der ikke vil formindskes ved Efterretningen om Grækernes sidste Heltedaad, i det de atter ved en Brander har sprængt et tyrkisk Admiralskib med den nye Capudan Pascha i Luften, eller om Bagdads Erobring ved Perserne; neppe heller ved Curschid Paschas Henrettelse. Af ikke mindre Betydenhed er den Vending den engelske Politik saavel i de grædske som spanske Anliggender synes at tage.

Om alt dette mere i følgende Hæfte.

d. 30 Dec. 1822.

K. R.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen

helliget.

Syvende Binds

siette Hæfte.

Fyrstemønstret Trajanus.

(S. Oct. H., S. 347)

Men i denne Aarets Begyndelse gav intet større Beviis paa Trajani Taalmodighed, end de fulde tree Dage, han anvendte paa Marii Prisci Sag. Ovrighedspersonernes Gierrighed, denne synderlige Last, der bedre kuedes ved de onde Fyrsters Skræk, end de godes Aarvaagenhed, var igien udbrudt under

Nerva, og blevet opægget, og dumbristigt ved hans ældede Anseelse. To Mænd, Marius Priscus og Cæcilius Classicus vare berygtede for denne skidne Sag, den ene en Consularis, den anden Senator, den første fra Bætica, den anden fra Africa. Men de havde indbyrdes stiftet Sted, og raset des tøilesløsere, da de vare udenfor deres Fædreland.

Afrerne, som Marius havde været Proconsul over, anklagede ham. Han, indviklet i aabenbare Forbrydelser, søgte, at der maatte udnævnes Dommere. Tacitus og Plinius fik Befaling at møde for Afrerne, og ansaae det for deres Pligt, at andrage for Senatet, at Priscus med sin Umenneskelighed og Grumhed havde overskredet de Forbrydelser, som der kunde tilstaaes Dommere for, da han havde taget Penge for at dømme, ja endog aflive uskyldige. Fronto Catius tog til Gienmæle, og frabad ham, at der maatte indankes noget udenfor Underslæbs Loven; og denne Mand, der forstod at fremkalde Taare, holdt en høist rørende Tale. Der blev nu megen Tvist, med meget Skraal paa begge Sider; da nogle paastod, at Senatets Kiændelse var lovbestemt, andre, at den var fri og ubunden, og saameget, som den Sagsøgte havde forbrudt, saameget maatte straffes. Da Gemytterne vare i dette Oprør, gav den

udnævnte Consul, Julius Ferox, en retsindig og samvittighedsfuld Mand, sin Stemme for, at man vel tilvidere skulde forunde Marcus Dommere, men at de skulde indstævnes, som han sagdes at have solgt uskyldiges Afstraffelse til.

De Indstævnte mødte, Vitellius Honoratus, og Flavius Martianus; af dem beskyldtes Honoratus for at have tilkiøbt sig en romersk Ridders Landsforviisning, og syv af hans Venners Henrettelse for 300 000; Martianus for 700,000 flere Straffedomme over en romersk Ridder, som var blevet pidsket, dømt til Biergværksarbeid, og qvalt i Fængsel. En betimelig Død unddrog Honoratus for Senatets Kiændelse; Martianus blev bragt frem i Prisci Fraværelse. Tutius Cerealis, Consularis, paastod, ifølge Senatsrettighed: at Priscus maatte indvarsles; enten han nu ved hans Nærværelse vilde vække Ynk eller Avind: maaskee troede han dog, at det var billigst, at en fælles Forbrydelse blev forsvaret af dem begge og begge straffedes derfor. Sagen udsattes til næste Senat. Der var allerede megen Forventning og Omtale formedelst Sagens Betydenhed; det tog til ved Udsættelsen. Opsigten forøgedes, da Førsten som Consul førte Forsædet, og Senatet, som i

Januar, var overmaade talriigt. Ogsaa giorde det Sørgelige i Sagen selv Indtryk. Thi for Retten stod Priscus, nys Consularis, nys Septemvir Epulonum; nu Intet af begge.

Sagen begyndte Plinius, og talte henved fem Timer, med stort Bifald af Tilhørerne, og med saa megen Deeltagelse af Fyrsten, at han ved den Frigivne, der stod bag ham, lod Taleren erindre, at spare sin Stemme og sit Bryst. For Martianus svarede Claudius Marcellinus. Derpaa hævedes Senatet, at ikke dersom der blev begyndt paa Marii Forsvar, dette skulde blive afbrudt ved Nattens Mellemkomst. Næste Dag talte for Marius Salvius Liberalis, en skarpsindig, ordnet, rask og veltalende Mand. Tacitus svarte nu efter Sagen og Omstændighederne, med Veltalenhed og Grundighed; atter talte Fronto Catius mesterlig for Marius, og som nu Æmnet fordrede, anvendte mere Tid paa Forbøn end Forsvar. Dennes Tale medtog Aftenen, men afbrødes ikke derved. Beviisføringen gik da ud paa tredie Dag.

Det var sandeligen skiønt, og i de gamle Dages Aand, at Senatet hævedes om Natten, tree Dage kaldtes, tree Dage holdtes til Ende. Men det var stort, at Fyrsten sad lige saa længe, og ikke forrettede andet end Consulens Embede; og hvad endnu var

skjældnere, det var hver uformeent at spørge, hvad han vilde, være af anden Mening, gaae over paa anden Side, meddele det Almindelige sine Tanker. Alle bleve tilspurgte, og Stemmerne endog talte, og ikke den første, men den bedste Mening seirede.

Thi Cornutus Tertullus, Consul designatus; en ypperlig og for Sandhed standhaftig Mand stemte for: at de 700 000, Marius havde faaet, skulde indbetales i Skatkammeret, Marius forvises Rom og Italien, Martian tillige Africo. Til Slutning i sit Votum, tilføiede han, at Plinius og Tacitus med Flid og Kiækhed havde udført den dem overdragne Advocatur; og at Senatet eragtede, at de saaledes havde ført Sagen, som det var deres Overdrag værdigt! De designerede Consuler vare af hans Mening, ligesom alle Consularer, indtil Pompejus Collega. Han meente, at de 700,000, Marius havde faaet, skulde indbetales i Skatkammeret, Martianus landsforvises paa fem Aar; med Marius skulde det blive ved den Straf, han alt havde udstaaet. Paa denne lemfældigere Mening gik mange over; endog nogle af dem, der syntes at have været af Cornuti Mening, fulgte Collega. Men da det kom til Votering, begyndte de, der havde staaet ved Consulernes Stole, at gaae over paa Cornuti Mening. Nu gik de, der-

der havde ladet sig regne paa Collegas Side, over paa den modsatte; Collega, som blev tilbage med nogle faa, klagede siden meget over sine Tilskyndere, især Regulus, der var affaldet fra den Paastand, som han havde selv tilsagt ham. Men Regulus, hvem vi ofte have omtalt, som et ondt Menneske, var af et ustadigt Gemyt; ligesom han var meget dristig, var han meget frygtsom. Dette var Enden paa denne høist anseelige Kiændelse, som efter Plinius, der i høist zirlige Breve har omhandlet denne Tids Begivenheder, her er udførligen fortalt, til aabenbart Beviis, hvorledes de Tider havde forandret sig, da een sagde sin Mening allene, og de øvrige vare i den stadige Nødvendighed, stumme og stiltiende at samtykke.

Endnu var Hostilius Firminus, Marii Prisci Legat tilbage, der var inde i Sagen med, men han var nu fraværende, enten tilfældig, eller fordi han havde en ond Samvittighed. Om ham blev i næste Senatsmøde giort Indstilling. Det blev beviist med Martians Regnskaber, og med den Tale, han havde holdt i Leptitanernes Forsamling, at han havde gaaet Priscus tilhaande i de skammeligste Ting, og betinget sig 50,000 Denarier af Martian; desuden havde han, der altid var pudset og balsameret, modtaget

10,000 Sesterier, under det skiændige Navn af Salvepenge. Da hans Forbrydelser vare beviiste, fremsattes forskiellige Meninger af de designerede Consuler. Cornutus Tertillus var af den Mening, at han skulde udelukkes af Senatet; Nerva, at han ikke skulde komme i Betragtning ved Lodkastning om Provindser. Denne Mening vandt, som den mildeste. Den anden var midlertid hæderligere for det Almindelige. Thi det sømmede sig, at en Mand, Senatet havde straffet, og der var dømt for ureen Adfærd, ikke sad i Senatet.

Cæcilii Classici Sag var større ved Antallet af de tiltalte; men den giorde dog mindre Opsigt, skiøndt kun en Stad, og nogle faa Privatpersoner havde anklaget Marius Priscus, men hele Bætica var mod Classicus; men han havde ved en hastig Død unddraget sig den Vanære at dømmes, hvilket formindskede Tiltalens Navnkundighed, men udslettede ikke Hadderne; thi Bætica vedblev sin Anklage mod den Afgangne. Dette var tilladt ved Lovene, men dog gaaet af Brug, og blev efter lang Mellemtid da indført paa ny.

For Bætikerne mødte den nys omtalte C. Plinius, og Licinius Albinus, en riig og ziirlig Taler. At ikke de skulde undslippe, som Classicus havde havt

til Staldbrødre og Haandlangere, var det nødvendigt at godtgiøre, at Classius var strafskyldig, og at det var en Forbrydelse at gaae ham tilhaande. Begge Dele bleve udførte, og Classici Forbrydelser vare aabenbare. Thi han havde efterladt egenhændig opskrevet, hvad han havde faaet af enhver Sag, og af hvad Aarsag. Offenlig bekiændte vare ogsaa hans Breve, han havde sendt til en Frille i Rom, bikommende og pralende, saaledes lydende: Triumph! Triumph! jeg kommer gieldfri til dig; jeg har allerede faaet 40,000 ind, da jeg har solgt en Deel af Bætica." Denne Frækhed blev straffet. Senatet vedtog, at Classici Formue, som han havde havt, inden han tiltraadde Provindsen, skulde skilles fra det øvrige, og tilfalde hans Datter; Resten de forurettedt. Der blev tilføiet, at de Penge han havde udbetalt sine Gieldnere, skulde indkaldes igien.

To Provincialer, der vare under Tiltale tillige med Classicus, Bæbius Probus og Fabius Hispanus, der begge vare meget yndede, og den sidste tillige meget veltalende, forsøgte Claudius Restitutus, en øvet Taler, og tilrede ved, hvad paakom, forgiæves at forsvare. Hispanus og Probus blev landlyste paa fem Aar. Fan Dage derpaa blev Clovius Fuscus, Classici Svigersøn, og Stillonius Priscus, Cohorte-

tribun under Classicus, anklagede med uligt Udfald. Priscus blev paa to Aar forviist Italien, Fuscus frikiændtes.

Under den tredie Tiltale droges flere ind, at ikke, naar Undersøgelsen droges længere ud, ved Mættelse og Lede de dømmendes Retfærd og Strenghed skulde indbysses. Af denne Mængde blive nogle frikiændte, flere dømte, og endog landlyste, nogle for en Tid, andre for bestandig. Classici Hustru ved Navn Casta, var under Mistanke; midlertid var hun endnu ikke overbeviist, da een af Vidnerne angav Norbanus Licinianus Legat, og der var sendt som Sagsøger fra Bætikerne, ikke som en retskaffen og paalidelig Mand, men som Classici Uven og landlyst af ham — som om han spillede under Dække med den Anklagede i Castas Sag. Vel er der en Lov for, at den Sagsøgtes Sag skal være tilende, inden Prævaricator tiltales; thi bedst kiønner man af Anklagen selv Anklagerens Redelighed. Men Norbanus, der desuden var en skiændig Person, og der havde ført sig Domitians Tider til Nytte, kom under saadant et Had, at ikke Lovens Orden, ikke Navnet af Legat, ikke den ham overdragne Inqvisition kunde beskiærme ham. Ja han forbrede endog forgiæves, at der maatte forundes ham en Dag til at frálægge sig Beskyldningerne.

Han blev nød til at forsvare sig strax. Man veed ikke, om det var Selvtillid eller Standhaftighed (saa forvendt var Menneskets Caracter) nok er det, at han svarede meget færdig for sig. Der blev forekastet ham meget, der giorde ham mere Skade, end Prævaricationen. To Consularer, Pomponius Rufus og Libo Frugi, aflagde ogsaa Vidnesbyrd mod ham, som om han under Domitian havde for Domstolen gaaet Salvii Liberalis Anklagere tilhaande. Han blev da dømt, og landlyst til en Ø.

Nu vendte Plinius sig atter mod Casta; og var der intet, han mere paaberaabte sig, end at hendes Anklager var lovfældet for Prævarication. Men han seirede ikke. Det var midlertid modsigende, og nyt, at, da Anklageren var dømt for Prævarication, den anklagede frikiændtes. Men Senatet var tilbøielig til Overbærelse mod en Qvinde; maaskee hialp det hende og, at der var forekastet Norbanus andre Forbrydelser, foruden Prævaricationen. Paa den sidste Dag angreb Salvius Liberalis, der af Naturen var hæftig og veltalende, og ved sine egne Farer var bleven ivrig til Mistanke, haardelig de andre Legater, som om de ikke havde sagsøgt Alle dem, Provindsen havde overdraget dem at sagsøge. Disse brave Mænd, som allerede vare i Fare, som Plinius

til Bistand, og bevidnedes herfor, ligesom i Prisci Sag, Senatets Bifald. Til de Berommelser, han for Domstolene vandt, kom nu og den hoie Consulværdighed, der allerede i forrige Tider var hoiansee-lig, men nu endmeere ablet ved Trajans Dyder. Thi med samme Beskedenhed, som Trajan havde fort sit Consulat, nedlagde han det og, i Folkeforsamlingen, fra Talestolen, og med den hoitidelige Eed, at han intet havde giort mod Lovene. Denne Værdighed tiltraadde Plinius den 1. September. Han takkede Fyrsten sindrig og veltalende. Vi have hans Tale, hvori fremlyser stor Kunst hos Taleren, større Fortieneste hos Fyrsten. Thi den Forskiel er paa Talegave og Veltalenhed, at denne anbefaler Fortienester, men hin anbefales ved dem.

Midlertid kom Krigsbudskaber, og de fandt ikke Fyrsten uberedt. Thi Trajanus havde i Fredens Mag intet forsømt af sin krigerske Haardforhed; han pleiede at gaae tilfods i Byen og naar de offenlige Anliggender forundte nogen Hvile, at øve sit Legem ved Jagt, giennemstreife Skove, jage Vildtet op af dets Leie, drage over Biergaaser, bestige vilde Klipper, uden Haandrækning eller Veiledning af Nogen; eller hvis han tog ad Søsiden, at gaae ombord paa Skibene, sidde ved Roret, roe omkaps med de stærkeste

af sine Mænd, tvinge Modvinden, og roe over Fiorde mod Strømmen. Han havde den Overbeviisning, at Legemer svækkedes ved Lediggang, styrkedes ved Øvelse; at det sømmede en Fyrste vel, at selve hans Forlystelser frembød en Erindring og et Billed af Krigen; som han overalt idelig tænkte paa Krig, da han vidste, dette var Fyrsters yppersté Kunst, at de i Fred holdt dem rede til Krig, og ved Krig betryggede Freden.

Iøvrigt var Alt i Staten kraftfuldt; Krigstugt i Hærene, Retfærd ved Domstolene, Overflod i Provindserne, Velstand i Skatkammeret. Da man nu hørte, at den tilomtalte Decebalus Dacernes Konge overmodig over Trajans Fraværelse væbnede en stor Mængde Mennesker, blev Krigen strax besluttet. Der blev givet Befaling hurtig at sørge for Proviant og andre Krigsfornødenheder. Foruden det at Trajan af Naturen higede efter Krigerære, brændte han og efter at hævne de Fornærmelser, Romerne vare tilføiede under Domitian, og at befrie Staten for den feige Afgift, der aarlig ydedes Barbarerne. Han var og af den Mening, at man burde udrødde et Folk, der stedse var tilbøieligt til Krig, for deres Legemsstyrke, og hvad endnu var trodsigere, i Haab

om Udødelighed og et bedre Liv, som Xanolxis, hvem de dyrkede som en Gud, havde indprentet dem.

Under disse Krigstilberedelser døde Silius Italicus og Valerius Martialis, to vittige Hoveder i deres Tid, som ikke var over det middelmaadige. Den sidste, der var fra Bilbilis i Spanien, vandt, i Følge den skiemtsomme Digtart han dyrkede, meer Berømmelse end Lykke; var ganske moersom i at revse Feil, ikke saa heldig i at undgaae dem; da han i Rom havde havt andre til Latter, blev han selv til Latter i sit Fædreland, og endte der et sørgeligt Liv. Derimod havde Silius Italicus Alt, undtagen Genie; Formue, Æresposter, og hvad endnu er siældnere, Vælde uden Avind, og Kiærlighed og Lyst til Videnskaberne i glimrende Lykkens Omstændigheder. Men da han dristede sig at efterligne Virgil, hvem han med særdeles Ærbødighed dyrkede, blev han et Exempel paa, at det er let at beundre udmærkede Mænd, men vanskeligt at efterligne dem; og at Lykken kunde føre til Alt, undtagen Genie. I Neros Tider var han i tvetydigt Ord, fordi man troede, han havde anklaget frivillig. I Vitellii Venskab forholdt han sig forstandig og artig. Den Ære, han hiembragte fra sit Proconsulat i Asien, udslettede den Plet, der var paa ham for hans gamle Tienstfærdig-

hed, i hæderlig Rolighed. Han var blandt de første Mænd i Staten, og pleiede at tilbringe sit Liv enten med at skrive, eller med lærde Samtaler. Siden, da hans Aar raadde ham der, opholdt han sig i en høistbehagelig landlig Eensomhed i Campanien. Her havde han mange Landsteder, og da Lysthaveriet i Smagsting er ustadigt, og Riigdom let mættes, holdt han meest af de nye, og brød sig ikke om de tidligere. Allevegne havde han mange Bøger, mange Billedstøtter, mange Malerier. I denne lærd Overdaads Rolighed, blev han plaget af en ulægelig Knude, og da han ikke kunde taale Smerten, fremskyndede han sin Død ved Sult. Han blev over 75 Aar. Uagtet Dødeligheden just ikke var stor, var dog han, der var den sidste, der af Nero var udnævnt til Consul, den, der døde sidst, af alle de Consuler Nero havde udnævnt.

Aaret derpaa (101 e. Chr. F.) var Trajanus Augustus IV Gang Consul, men Sextus Articuleius Pætus. Senatet havde ved sine Bønner formaaet Trajan til at tage dette sit fierde Consulat. Dets Begyndelse udmærkedes ved Love, hvori man afholdt Giærrigheden fra, at hindre Frigivelser. Ved et Senatsconsult, paa Articulen Forslag blev vedtaget: at Provindsernes Bestyrer skulde paakiænde

den Frihed, der skiænkedes ved Testamentet, om end Arvingen ikke var af samme Provinds. Et senere Senatsconsult tilføiedes, da Rubrius Gallus og Cælius Hispo var udnævnte til Consuler i de ovennævntes Sted: at dersom de, af hvem Frigivelsen skulde skee, naar de indkaldtes af Prætor, ikke vilde møde, og Prætor, efter at have undersøgt Sagen, kiændte for Ret, at Friheden tilkom dem, skulde deres Frihedsstand bevares dem med samme Ret, som de umiddelbar vare frigivne.

Midlertid forhandledes en mere navnkundig og disse Tider værdig Sag. Hos Viennenserne holdtes et gymnastisk Kampspil efter et Testament. Dette havde Trebonius Rufinus, en meget brav Mand, i sit Duumvirat ladet ophæve og afskaffe. Da det benægtedes, at han havde giort det med offenlig Bemyndigelse, blev den Sag undersøgt for Fyrsten. Trebonius førte selv sin Sag med ikke mindre Held end Veltalenhed. Da nu Meningerne afhørtes, sagde Junius Mauricus, der af sin Natur og ved de Farer, han under Domitian havde giennemgaaet, var trofast for Dyd og Sandhed: at Viennenserne ikke skulde have deres Kampspil igien. Jeg vilde, føiede han til, det ogsaa kunde afskaffes i Rom. Man vedtog at ophæve Kampspillet, som havde smittet Vien-

nienfernes Sæder. Med større Fordærv vedblev det i Rom, der var forgroet til saadan Størrelse og Selvraadighed, at det maa holdes i Tømme ved Feil.

Da Trajanus havde sørget for disse Ting, reiste han til Donau. Paa den romerske Bred var alt samlet en stor Forraad Korn, og Proviant. Heller ikke vovede Decebalus at forsøge noget, da han hørte, at ikke Underbefalingsmænd, men Trajan selv drog imod ham. Og som Barbarernes Maade er, jo tilbøieligere han før havde været til Forvovenhed, desmere hældede han nu til Frygt, og skiulte sig mellem sine Bierge, at han ved Stædernes Besværlighed og Rænker kunde undgaae. Saasnart da Trajan kom, blev Provianten bragt over, derpaa blev der slaaet en Skibsbro over Donau, og Hæren gik over. Nu bragde Fyrsten, da han betraadde fiendtlig Grund, og havde holdt Krigsraad, Guderne en høitidelig Offring. Derpaa talte han til Soldaterne, befalte, at Leiren skulde forskandses, at der ikke skulde blive nogen Leilighed til Overfald; selv var han overalt tilstæde, hialp Arbeiderne med Raad, opflammed dem ved sin Tale; og da Egnen hyppig var giennemskaaret med Elve, blev Vandet enten afledet, eller Broer slagne, eftersom Stedernes Natur, eller Marchernes Fornødenheder medførte. Midler-

tid sendte han Speidere, der skulde efterforske Fiendens Stillinger og Styrke. To af Fiendens blev tagne, bragte til Trajan, og tvungne at underrette ham, hvor deres Folk havde forstukket dem. Man skuldè igiennem en Skov; at denne ikke enten skulde sinke Soldaten paa hans March, eller hindre ham i Kampen, blev den omhugget. Derpaa bleve Legionerne førte mod Fienden. Hærene stode i hinandens Paasyn; Romernes i aaben Mark, udmærket med sædvanlige Vaaben og funklende Ørne; Fienderne dækkede af Skoven, væbnede med Sværd, Stave og Pile, og bar vilde Udyrs Billeder mellem deres Faner. Striden var haard. Dacerne udholdt ikke Romernes hæftige Anfald understøttet af Rytteriet, og der skede et stort Nedlag. Anførernes afhugne Hoveder bragtes Trajanus; han troede, man burde bruge Rædsel, lod de fiendtlige Hoveder sætte paa Stager, og stille tilskue, og stikke Ild paa deres Leir. Derpaa holdt han Soldaterne en Berømmelsestale for Forsamlingen, og opmuntrede dem, at de ved end større Foretagender skulle fremme, hvad de saa lykkelig havde begyndt.

Barbarerne, forfærdede ved deres Nederlag, gik strax til Trajan, og bad om Fred; men han, der

var overbeviist om, at jo ydmygere de vare nu, des trodsigere vilde de blive, hvis de ikke revsedes ved en haardere Krig, talte dem strængelig til, og erindrede dem om deres gamle Troløshed: at Straf altid forestod Udaad; at denne endnu ikke var udsonet med Blod nok. De maatte vide, at det romerske Folk skaanede de undergivne Nationer, saae paa de vennesindedes Tarv, men kuede de stolte, der hverken kiændte guddommelige eller menneskelige Love; de havde ikke blot vovet at fremæske deres egne, men ogsaa fremmede Krige; nu skulde de ogsaa tiene til Exempel, paa det Nationerne af deres Nederlag kunde lære, hvor farligt det var at forstyrre Romernes Fred. De skulde da gaae, og prøve Krigens Lykke, og forsvare deres Land, der skulde ødelægges med Ild og Sværd."

Saaledes afskedigedes de; snart kom den romerske Soldat, randsagede de afsides Skiul og Huler, og ødelagde i Bund og Grund alt, hvad der fandtes. Under disse Ødelæggelser bleve Barbarerne rasende; de løbe selv om, væbnede med Blus, satte Ild paa deres egne Boliger, dræbte Qvæg og Faar, raste mod sig selv, og ansaae intet for tabt, naar det ikke faldt i Romernes Hænder. Mødrene forlade deres Arnesteder, flygte, tage deres elskede Børn i Favn, og styrte

dem hovedkulds i den nærmeste Flod, naar der ellers ikke var Udflugt. Mod denne Rasenhed kunde den eiegode Fyrstes Mildhed ikke holde Stand. Han iler selv til, taler til Qvinderne, beder dem, ikke at afsive sig: at han tog Straf over de Skyldige, de Uskyldige beskiærmede han; de havde Forsvar nok i deres Kiøn, Børnene i deres Uskyldighed; de skulde leve, beholde deres Fædrene Jorde, skulde ikke troe hans Ord, men hans Velgierninger, for at lære at elske det romerske Navn." Men forgiæves; intet bevæger de af Rasenhed og Smerte afsindige Gemytter; de rive sig ud af Hænderne paa Soldaterne, der vil holde dem tilbage, udæske Farer, og bekymre dem om intet, naar de blot maa leve eller døe med alle deres. Midlertid stræbe Dacernes Ryttere og Fodfolk at svømme over Floden; mange drukne; nogle svømme med Møie over til den modsatte Bred, eller drages op af deres egne. En Deel af Dacien erobredes, og blev i Seirherrernes Hænder; disse drage i Vinterqvarteer, da Sommeren alt var forløben; og at Barbarerne ikke om Vinteren skulde vove noget, blev en forskandset Leir anlagt paa deres Flodbred; og paa det tillige Besværlighederne skulde lettes ved Forlystelser, blev der bygget et Amphietheater, og reist en Triumphbue til Seiersminde; Fyrsten fik det Tilnavn den daciske.

Inden Trajan havde forladt Rom, var allerede Julius Bassus, der havde været Proconsul over Bithynien, under Tiltale for Underslæb. Det var ingen slet Mand, og han havde ingen Slags Plet paa sig for Gierrighed, men han havde været saa uforsigtig paa Fyrstens Fødselsdag og til Saturnalerne, at modtage, og give Foræringer, hvilket endog var forbudet ved Lov.

Dette overdrev Theophanes, en af Bithyniens Tilforordnede. Staden var saameget mere opmærksom paa denne Sag, jo mere tom for Nyt den var, da Fyrsten var fraværende. Mange bevægedes ogsaa over Bassi sørgelige og mørke Alderdom, da det giorde dem ondt, at han saa ofte var bragt i Fare. Thi han var anklaget under Vespasian, og henviist til Senatet, og hang længe, inden han blev frikiændt. Titus frygtede ham, som en Ven af Domitian; derpaa blev han under Domitian landlyst; saa kaldt tilbage af Nerva, fik Bithynien ved Lodkastning, og bragdes nu atter i Farer. Men blev han ivrigen anklaget, blev han ogsaa trolig forsvaret. Og, skiøndt efter Lovens Strænghed Bæbius Macer, den udnævnte Consul, androg paa, at Bassus maatte dømmes efter Loven om Bestikkelse, fik dog Cæpio Hispos Stemme Overmagten, at man uden Skaar i

Bassi Værdighed skulde udnævne Dommere. Ja det behagede saaledes Senatet, i Anledning af en vel forbuden, men ikke usædvanlig Kiændsgierning, at bruge sin Ret, hvorefter det baade kan formilde og skiærpe Lovene, at det tilraabte Cæpio Bifald, da han reiste sig for at tale, som ellers pleier at skee, naar man sætter sig igien. Men Valerius Paulinus ikke blot bifaldt Cæpios Paastand, men androg end videre paa, at der skulde giøres Indstilling om Theophanes, saasnart han havde nedlagt sin Sending. Thi han paastod, at denne i sin Anklage havde giort meget, der var imod den selvsamme Lov, efter hvilken han havde anklaget Bassus. Denne Paastand forfulgte Consulerne ikke videre, endskiøndt den fandt Bifald hos største Delen af Senatet; ustridig paa det de Tilforordnedes Anseelse ikke skulde lide Afbræk. Midlertid vandt Paulinus Roes baade for Retfærd, og for Bestandighed. Da Senatet var hævet, blev Bassus modtaget af en stor Mængde Mennesker, med megen Jubel, og megen Glæde. Thi et Navn, som er kiændt af Farer, giver Værdighed og Anseelse.

Om Overtro,
især
hos den danske Almue.
1ste Fortsættelse.

Begyndelsen til denne Afhandling, hvoraf her leveres Fortsættelse, er stykkevis bleven indført i de sex Nummere af Dagbladet Dagen for 1822, No. 291, 292, 293, 294, 297, 299.

Nu er den Mynstring tilende — Mynstringen over de fornemste og i Skrift og Tale mest omhandlede Classer af de indbildte Væsener og overnaturlige Skabninger — som vore hedenske Forfædres raa Indbildningskraft gav Tilværelse. Vi saae, at Fortids og Oldtids fantastiske og bizarre Begreber udbannede sig til et Troessystem, hvis Levninger endnu ikke ganske ere udryddede, og vi pegede hen paa den Omstændighed, at disse efterhaanden forsvindende Væsener, fortreffelig kan idealiseres af Digterne, og bruges som et Maskineri, der er Folket, i det Hele taget, mere bekjendt, end Romernes Fauner og Cycloper. Adskillige af Almuens overtroeske Skikke og Foretagender, der hente deres Oprindelse fra Heden-

skabet, kunde nu vel være her at anføre, f. Ex. at lade Soldet løbe, en Slags Trolddom, som man maa forbauses over endnu, ifølge Forsete, forekom i en Sag for Højesteret 1832; — men de fleste af deslige Skikke have tillige saa stor en Tilsats og saa meget Islæt af en nyere Art religieus Overtro, at de nok rigtigst kan blive opstillede ved Siden af andre, fra samme Kilde udsprungne Griller og Idrætter.

Den Menneskefant, som Christi rene skjære og pure Religion blev overvældet af, gav Anledning til at hylde en Overtro, der i sine Følger viste sig at være langt fordærveligere for Menneskeheden end hine Indbildninger om Dverge og Ellekoner, om Nissen og Nøkken.

Istedenfor disse meget materielle Luftskabninger, hvis Antagelse ingen synderlig Indflydelse havde paa det praktiske Liv, men kun tjente til at more Phantasien, fik vi med den, ved Gnostikere og Kirkefædre, ved Paver og Skolastikere, ved Concilier og Synoder forvanskede Bibellære, et ganske andet Slags overnaturlige Væsener etablerte i Overtroens Rige. Det er Englene; som troes at udgjøre Mellemledene fra Mennesket af og højere opad paa Fuldkommenheds Trappetrin, ligesom Dæmonerne efter Platos Lære udfylde Pladsen imellem Guder og Mennesker og for-

binde begge med hinanden. Conf. Tiedemans Artium magicarum Origo P. 18-46 og Wachsmuth i Athenæum 2ter B. 2. H.

Englene, der i vore forældede Dogmatiker og Katechismusser, Psalme- og Bønnebøger har spillet saa stor en Rolle, grunde sig, som sagt, paa en vrangelig fortolket Bibel. I Bibelen fik de deres Stade, fordi dette er en Samling af Bøger, skrevne af Jøder, i Jødeland, og altsaa fulde af østerlandske Forestillinger og østerlandsk Talebrug.

Troen paa højere Aander var, — som det hedder i Theologie des alten Testaments S. 171 — almindelig hos alle gamle Nationer. Hele Orienten troede, i ældre som i nyere Tider, paa Engle eller Aander, dem Gud betjente sig af til Verdens Styrelse og til at udføre sine Forretninger. Braminerne kalde dem Deutas; Perserne, de gode Engle Amschaspands og Izeds, de onde Dews; Grækerne kaldte dem Dæmoner.

Troen paa Engler, Dæmoner, og Geniusser synes at kunne hidledes fra Polytheismus. Polytheisten troede mangehaande Guder; ethvert Land, enhver Skov, Flod og Kilde havde egne Guder; Alt var fyldt med usynlige Væsener.

Den første Gang Engle forekomme i Bibelen er 1ste Mosebog XVI, hvor Herrens Engel samtaler med Hagar i Ørken. I det 19de Capitel sammesteds beværter Loth tvende Engle. I det 21de og 22de Capitel derimod vandre de ikke her paa Jorden i menneskelig Gestalt, men tale ned fra Himlen, den ene Gang til Hagar den anden Gang til Abraham. I det 28de seer Jacob dem gaae op og ned paa en Stige som naaede til Himlen, og hvorpaa Jehova stod øverst. — De kunde i Hast gjøre sig usynlige, som sees af Dommernes Bog XIII og Tobiæ XII; og i Daniels IX kom Engelen Gabriel hastelig flyvende, ligesom ogsaa i Esaiæ VI Seraphim tillægges 6 Vinger, hvoraf de to brugdes til at flyve med.

Ifølge jødisk Philosophie blev Begrebet om Engle meget udvidet. De sendtes af Jehova som hans Gesandter til Jorden for at bringe et eller andet Budskab (ligesom Mercur af Jupiter, eller Hermoder af Odin — heder det i Hr. Pastor M. H. Petersens i Aaret 1804 udgivne Disputats for Borchs Collegium: Obsersationes circa opiniones Judæorum de angelis, pag. 9.)

At Englernes Antal troedes at være umaadelig stort, sees af Daniels VII, og Aabenbar. Bog V,

hvor det heder, at Jehova paa sin Trone blev betjent af tusinde Gange Tusinde, og ti tusinde Gange ti Tusinde.

Det sandselige Menneske var — som der anmærkes i Henkes Magaz. III. 306 — ikke istand til at fatte det Begreb, at Gud umiddelbar styrer Verden og Menneskenes Skjebne; han maatte have Mellempersoner til at betjene sig af. Siden efter da Begrebet om en Konge dannede sig, og man saae en østerlandsk Regent med al sin Pragt paa Tronen, omgivet af sine Ministre og Drabanter, tænkde man sig Gud ligesaa. Man ansaae Gud for en Konge, der havde en ordenlig Hofstat, og betjente sig af visse ophøjede Væsener til Ministre og Gesandter, til hvem han overdrog, hvad han vilde have udrettet paa Jorden. Denne Forestillelsesmaade blev især udviklet i det babylonske Fangenskab, hvor Jøderne erholdt mange nye Ideer, og indsuede megen Overtro. Disse Ideer plejedes og forplantedes i Jødernes Undervisning; man kan derfor ikke undres over, at det nye Testaments Forfattere lode disse indflyde med i deres Foredrag.

Saaledes var da Troen paa Engle og deres Virkninger, bleven Bibelens Lære; men deraf følger ingenlunde, at det var Christendommens. Ved

Semlers, Eichhorns, og saa mange andre liberale Theologers Bestræbelser er det kommen saavidt, at dette Dogma er paaveje til at romme sin Plads i Dogmatikerne, og vare Henke samt vor Eckerman i Kiel, de første, som i denne Henseende toge Bladet reent fra Munden.

Jeg holder for, siger Horstig i Henkes Neues Magaz. I. 471, at i vore Dage behøve oplyste Theologer ikke synderlig at henvende deres Opmærksomhed paa dette Dogma. Der gives ikke mange Mennesker der bryde sig stort om Englene. Ligerviis som Troen paa Hexer og Spøgelser, paa Troldom og Syner, har formindsket sig, har man ogsaa begyndt at overgive de onde Aander til en successiv Forglemmelse; og hvad de gode Engle angaaer, da kjender man dem mestendeels blot von Hörensagen. — Wegscheider siger i sin Dogmatik, ed. 3tia p. 251, at vi Intet faae med dem at skaffe før i det andet Liv. (conf. Ammons wissenschaftl. Theologie. Gött. 1797, S. 125.)

Hvad Troen hertillands paa Aander angaaer, da har Tilfældet været det samme her som andenstedes. Man har bekymret sig langt mindre om de gode, end om de onde. Man lader rigtignok de gode Engle figurere i Psalmer og i Bønner, og i Vægterverset

lade vi "Guds hellig Engleskare en Skandse om os staae", men som oftest lade vi dem dog skjøtte sig selv.

En Aftenbøn, hvori man beder om, at Englene maa holde Vagt, medens vi sove, har udbredet sig over alle de 3 nordiske Riger. Paa Dansk staaer den i Pontoppidans Everriculum fermenti veteris, pag. 64, saaledes:

Naar jeg til min Seng monne gaae,
Tolv Guds Engle hos mig staae!
Een ved min højre, en ved min venstre Haand,
To ved mit Hoved, to ved mine Fødder;
To mig dække!
To mig vække!
To mig Vejen vise ind i Paradis!

I Fernovs Beskrifning öfver Wärmeland. S. 251.

Nu går jag te Sängje,
Med mig har jeg Guds Aengle;
Tolf te Hånd, och tolf te Fot,
Tolf the hwar Ledamot.

I Aarflots norske Landboblad, 1810. No. 47.

E gjæ me te Sængin me tolv Gus Engle;
Tvo te Hande aa tvo te Fot,
Tvo te hvart eit Lidemot.

Tvo ska min Sængjostok vere;
Tvo ska me te Gudsheim bere.
Tvo ska me thækkie,
Tvo ska me vækkie.
Kors i Gjeses Navn! Kors i Gjeses Navn! Kors i Gjeses Navn!

Den der beder denne Aftenbøn, og forlanger tolv Engle til sin Livvagt, er ikke saa nøjsom, som Kirkefædre og nyere Theologer, der ikke tildele hvert Menneske mere end een Skytsaand.

Herom heder det i Jertegnspostillen (edit. Lips. 1513, fol. 132.) "strax noget Menneske fødes til Verden, da skikker Vorherre en Engel, som skal bevare hans Siel og Liv fra Djævelen og andet Ondt. Sanct Hieronymus siger, at strax noget Menneske fødes, da haver han en Engel, som tilskikket er af Gud, som hans Sjel bevare skal." Item. fol. 147. "Hvert Menneske haver en Engel, som tilskikket er af Gud, at han hannem bevare skal. hvad heller han er paa Land eller Vand, hvad heller han sover eller vaager, æder eller drikker. Thi siger Sanct Bernardus: Hvad heller du est i Stue eller Herberge, i Huus eller ude, da hav Dig altid ærlige og høvelige, Gud og din Engel til Ære og Reverents!"

Vor Brochman er i sit System ikke ganske tilfreds med en eneste Engel til hvert Menneske. Han henviser i denne Henseende til Mængden af Engle i 2den Kongern. VI. b) til Psalm. 91, v. 11.12. (Herren skal befale sine Engle om dig) Lucæ XII 22 (Lazarus døde, og blev af Englene henbaaren i Abrahams Skjød). Alle disse Steder er der mere end een.

Fra Begyndelsen af skal alle samtlige Engle være skabte gode og hellige. Men al deres Fromhed og Hellighed uagtet antager man dog, at et stort Antal af dem rebellerte imod Skaberen. Det kan man bevise med Skriftens Ord: "Og der blev en Strid i Himmelen; Michael og hans Engle stred mod Dragen, og Dragen stred, og dens Engle. Og den store Drage blev nedstyrtet; den gamle Slange, som kaldes Djævelen og Satanas, som forfører den ganske Verden, blev nedstyrtet paa Jorden, og hans Engle bleve nedstyrtede med ham." (Apocalypsi: XII).

Fra den Tid, da bemeldte Feltslag blev holdt, var der da to Slags Engle, de gode, som staae for Lammets Trone i Himmelen, og de onde som gaae omkring paa Jorden som brølende Løver.

Om begge Classerne af disse Aander haves en stor Mængde Myther og Sagn i Bibelen, og da det er en Bog, som er og kan være i Alles Hænder, behøver jeg ikke at dvæle ved disse Fortællinger, men vil kun anføre, at 110 Gange forekommer, ifølge Ewalds Concordants, i det gamle Testamente Udtrykket Engle, og 138 Gange i det ny. Hvad Bemærkningen deraf er paa hvert Sted især, det bliver Exegetikens Sag at afgjøre.

Walther Scott i Minstrelsy of the Scottish Border Vol. II P. 145 seqv. omtaler Følgerne af at man i Engelland antog Christendommen, som, — foruden den menneskelige Sjæl — kun statuerer disse to Classer af Aander, Engle og Djævle.

"Denne Lære — siger han — har nødvendig den Tendents, at ophæve den Forskjel imellem underordnede Aander, som Skandinavernes Overtro havde indført. At der existerte Feer, det havde man ligefrem antaget, men da de nu ikke kunde gjøre Fordring paa at være Engle (i den ny Læres Aand) bleve de dømte til at have deres Udspring fra Helvede. Den Forbindelse, som havde fundet Sted imellem Alferne og de hedenske (ↄ: græske og romerske) Guddomme, geraadede til hines Ulykke; thi da, som hver Mand veed, hele Synoden paa Olymp ere er-

klærede Djævle, saa gik det ikke Alferne et Haar bedre.

"Kirkens Banstraaler slyngedes derfor meget tidlig imod dem, som havde at skaffe med Feer, og, overeensstemmende med den inqvisitoriske Logik, bleve Oberons og Titanias uskyldige Selskab uden Betænkelighed regnede blandt det orthodoxe Gehennas sorte Beboere. De Kredse, som bare Mærke af deres natlige Dandse, lignede man ved den berygtede Plads, hvorpaa Hexerne holde deres Helvedhøjtid. (jævnf. Del-Rio Disqvisitiones Magicæ Pag. 179). Denne Forvandling (af Feer til Djævle) er foregaaet i de ældste Tider, thi blandt de mange Forbrydelser som Johanne d'Arc blev anklaget for, var det ikke den mindst vederstyggelige, at hun pleiede at indfinde sig i Lunden ved Dompre, hvor Feerne havde deres Forsamlingsplads, hvorefter den ogsaa bar Navn; at hun havde dandset med Alferne, som ofte indfandt sig paa dette forhexede Sted; hun modtog deres magiske Bouqvetter, og betjente sig af deres Talismaner for at befrie sit Fædernesland. Reformationen udfejede ikke lidet af den romerske Kirkes Surdei; men den rensende Strøm blev selv ikke lidet plumret af det Jordmons overtroeske Urenheder, som den havde skyllet hen over. Hexeprocesserne, som ere et

Scandal for vore Criminalacter, bleve endog mere hyppige efter Reformationen; ret som om den menneskelige Lettroenhed, der ikke længere kunde more sig med Miraklerne fra Rom, nu søgde Næring i Folkeovertroens Sandsagn. En jødisk Lov i det gamle Testamente (2den Mose Bog XXII. 18.) "Du skal ikke lade en Troldkone leve" var en Text, som, efter presbyterianske Reformatorers Mening authoriserede deres Tro paa Hexer, og sanctionerede de Straffe, som de fældede over samme. Feerne vare derfor heller ikke i bedre Credit efter end før Reformationen, og bleve de anseete for virkelige Djævle eller lidt bedre (saa omtrent). En berømt Theolog, Doctor Jasper Brokman, lærer os i sit theologiske System, at "de boe paa de Steder, som "ere besmittede med nogen himmelraabende Synd, "som Blods Udgydelse, eller hvor Vantro eller Over-"tro have taget overhaand". Saavidt Walter Scott. Ved sit sidstanførte Udsagn om de onde Aanders Opholdsted citerer han den engelske Oversættelse af Debes's Færøernes Beskrivelse. I Debes's Original, udg. 1673, staaer dette Citatum P. 331. Brokman har i sit Universæ Theologiæ Systema. Hafniæ 1633. 4to. Tom. I. 259. givet denne Re-

tits om Djævlenes kjæreste Opholdssteder, med det Tillæg, at de ogsaa gjerne tye til Udørkener, til Moser, til Bergverker.

Forresten synes Brokmans Kundskab om Djævlenes Opholdsteder at have været tarvelig og ufuldstændig. Han kunde godt af Hans Lauridsens 1587 udgivne Sjælebog have forskaffet sig detailleret Underretning om, hvor hver Art af Djævelskab residerer. Her heder det nemlig (paa Bladet 90) at da Lucifer med sine Engle, eller den gamle Slange som kaldes Djævelen eller Satanas, blev, som vi hørte af Aabenbaringens Bog, nedstyrtet paa Jorden, "da faldt nogle Aander i Skove, dem kaldte de Gamle Skovtrolle eller Skovsnabe. "Somme af dem faldt paa slet Mark og Heder, dem kaldte de Gjengangere og Spøgelse."

"Somme faldt i Vand, dem kaldte de Jugger eller Nicker.

"Somme faldt paa Huse, dem kaldte de Nisser og Gaardpugger.

"Somme faldt paa Bjerge, dem kaldte de Bjergtrolle, og disse have taget ind til sig christne Mennesker i Bjergene, som adskillige Historier formelde."

Man maa med disse Efterretninger om Satans Rige, forbinde Notitserne i samme Bog, Folio 107, hvor det heder: Djævelen haver mange Stalbrødre som ere sande Spøgelser, som Ellequinder og Ellemænd, Dverge, Vætter, Natravne, Jordmaalere med gloende Ildstenger, Gjenfærd, som lade sig tilsyne imod Folk skal døe, som St Clements's graa So, der Folk taler om her i "Kjøffuinhaffn". Disse ere Djævle allesammen. End er der Nogle som tale om Varulve; er og et Slags Spøgelser."

Vi har saaledes hos Hans Lauritsen en temmelig fuldstændig Opregnelse af de forskjellige Familier, som Djævlene delte sig i, da de af Erkeengelen Michael og hans Anhang bleve udstødte af Himlen og fordelte sig omkring paa Jordkloden, hvor de toge Luft, Jord, Vand i Besiddelse.

Hvad det første Citatum af Hans Lauritsen angaaer, da haves dertil et Parallelsted i Linnæi Gothländska Resa Pag. 312. Her beretter han om en klog Kone i Mjärhult, at hun kunde sige ham: "at Lucifers Anhang blefwit nedslörtadt ifrån Himmelen på Jorden, der några fådt sit Boställe i Watnet och kallas Näcker; under Hus med

Namn af Tomtegubbar; i Rör och under Trän såsom Elfwar: i Skogar såsom Skogsnufwor."

Neppe har Linne's kloge Kone i Mjærhult hentet sin Visdom af Lauritsens Sjælebog; men venteslig har hun og Lauritsen begge øst af en fælleds Kilde, nemlig den i begge Rigerne eensformige Overtro.

Man seer af det Anførte, at den af Walter Scott paaberaabte Amalgamation af Bibellære og Christuslære, af indiske Forestillinger og den classiske Alderdoms Philosophemer, har overvældet Gemytterne i Skandinavien fuldt saa meget som i Engelland. Papisteri og Munkebedrag og Skolastikernes Spidsfindigheder har begge Stederne slaaet Hovedet paa Sømmet.

Scott, saae vi, angav en egen Grund, hvorfor allehaande Djævelskab fik mere Indpas og hvorlunde Satan fik sit Rige mere udvidet efter Reformationen end før. Han siger: man betog Folket Troen paa Helgenlegender og Papisternes Jertegn; men Noget maa Mennesket troe, helst noget ret sært, og miraculeust, var det end noget rædsomt. Saa troede man da Hexer og Troldmænd, Besættelser og Bloksbjergreiser; man forskrev sig til Fanden, og

manede ham ved Hjelp af Cyprianus ell. Fausts. Höllenzwang. Jo mere man læste i Bibelen, vel at mærke, uden at have Anvisning eller Veiledning til at forstaae hvad man læste, jo mere overtroisk blev man, og jo nøjere Kundskab fik man om de østerlandske Dæmoner, som, efter Junges Udtryk, S. 298, svæve ligesaa levende om i Bondens Imagination, som da de nylig vare krøbne ud med Jøderne af det babylonske Fængsel. *)

Den Walter Scottske Sætning: Noget aparte maa Mennesket have at sysselsætte sin Indbildningskraft med, finder man godt udviklet i J. C. Ihling über Geistererscheinungen (Koburg und Leipz. 1805); og G. C. Horst i sit Zauberbibliothek 2ter Theil (Maynz 1821) viser, til hvilke exorbitante Forstandsforvildelser Troens Overdrivelse leder det arme Menneske.

Ihling anmærker S. 43: Sjælekræfterne ere hos mange Mennesker overordentlig stærke, især Indbildningskraftens Magt. Denne synes virkelig sommetider at være en Trylleринde, saa besynderlige

---

*) Hvor farligt det er for Sandhed og Videnskabelighed naar Bibelen allevegne forstaaes verbaliter, eller vrangelig udtydes, derom see Tideman Artes Magicæ. P. 140.

og ubegribelige Ting formaaer den undertiden at frembringe. Næres den for meget, da forstyrres de øvrige Sjælekræfters Harmoni; der opstaaer en Sygelighedstilstand; og Mennesket bliver en Phantast. — Der ligger i Mennesket en Hang til det Forunderlige og en Tilbøjelighed til Frygt og Skræk, hvorved ofte i Gemyttet frembringes ganske overordentlige Phænomener o. s. v. S. 18 erklærer Forf., at han ikke vil nægte, at et Aandernes Rige kan være til; men det gaaer os ikke an; vi har ingen Adgang dertil; det sandselige Menneske kan ikke erkjende det Oversandselige.

Horst paastaaer, l. cit. Pag. 14, at alle menneskelige Fortællinger om Overnaturligt, Hemmeligt, Mirakler, Hexeri, og oversandselig Indflydelse overhovedet, grunde sig paa dette høieste Princip: Troen paa højere, gode eller onde Væsener, hvormed Mennesket har befolket Jorden, Elementerne, Stjernerne, ja hele Universum.

(Fortsættelsen følger).

Bien og Myggen.

Jeg sad i Sommeraftenstunden,
 Da Solen daled purpurrød,
Og hørte Qvibbrerne fra Lunden,
 Hvis Dirren gjennem Æthren løb.
Da mærked jeg en sagte Hvidslen,
 Det var en Myg, som fløi forbi,
Den flagred omkring Tornen, Tidslen,
 Da mødte den en flittig Bi.
"Hvorhen saa rap i denne Aften?"
 Var Myggens Ord. ""Jeg ile maa
Til Lilien hist, at Honningsaften
 Min Bonde kan i Kuben faae.""
"Jo, han er ogsaa værd den Møie,
 Hvormed du plager dig hver Dag."
""Det er saa sødt, ham at fornøie
 Med denne Smule Vingeslag.""
"Jeg ei ham lider; naar jeg surrer
 I Kjølingen min Aftensang,
Han siger, det i Øret skurrer,
 Forstyrrer ham hans Pilgrimsgang.

Han siger, jeg er spæd og lille;
  Kan det jeg høre uden Harm?
Det Smaa da maa den Store drille;
  Jeg stikker i den dovne Arm."
""Fy!"" sagde Bien, ""du dig skamme
  Ved sligt et nedrig Sindelag.""
"Og gjør du selv ei just det samme?"
  ""Jeg saarer ei af bittert Nag;
Kun for at frede Kubens Celler,
  Jeg værner om mit kjære Hjem,
Han ellers Honning fik ei heller,
  Jeg, og ei han, den tryller frem.
Du veed ei, at jeg fælder Taarer,
  Det smerter mig saa inderlig,
Og naar jeg stikker, naar jeg saarer,
  Jeg vorder snart et lille Liig.""
Alt Duggen perlede paa Løvet,
  Og græd paa Somrens Blomsterryg.
Jeg reiste mig og gik, bedrøvet;
  Thi, ak! jeg kjendte slig en Myg.

Til Frydendal.

Dig har den muntre Thalia tilsmilet ved Fødselen, og viet
Ind under Latter og Spøg til sin beundrede Søn.
Men den alvorlige, høie Melpomene skuede Daaden,
Kasted et savnfuldt Blik hen paa den smilende Dreng,
Og hendes straalende Blik, der traf dine spillende Öine,
Af hendes vældige Aand gød i dit Indre en Gnist —
See, og paa Barnets Kind randt en veemodsmægtende Taare,
Underlig smeltede sig Smilet og Taaren i Eet.
Derfor, træder du frem som Thalias kaarede Yndling,
Bryder det samlede Folk, inden du mæler et Ord,
Flux ud i Latter, og troer at skimte den spøgende Musa,
Der paataget har hiin den yndede Skikkelse sig —
Derfor, skue vi dig, paa Kothurnen hævet, i Purpur,

Haanden paa blinkende Dolk, Høihed paa bleg-
nende Kind,
Stiger i Danas Blik en helligsvulmende Taare,
Salig Rædsel slaaer vældig den Undrendes Barm.
Saaledes blev det dit herlige Lod at forene til Under,
Kraften at fremkalde Smiil, Kraften at fremkalde
Graad:
Men efterdi Thalia, før Søstren, dig helligede
skyndsom,
Strømmed den første Kraft sær i din glødende
Sjel;
Derfor skuer ei Dana paa Sokkus Nogen din Lige,
Men om Kothurnens Roes strider en Ryge
med dig!

M. N. Schmidth.

Frederik Carl Gutfeld!!!

Den Hyrde sover, i Græsset blunder,
Ved Siden af sin Vandrestav.

Fra endte Dagværk Natten stunder,
Den lange Nat, — den stille Grav; —
Og Fred og Roe det matte Øie
Tillukker, naar af Kampen træt,
Det søger Frelsen i det Høie —
For aldrig meer at vække det.
Før Dagens Lys, — den glade Morgen
Tiljubler Støvet — Herrens Magt.
Da svinder Skyggerne af Sorgen,
Og Naaden straaler i sin Pragt!
Da vaagne du — af lange Slummer!
Og lede Hjorden frem for Gud:
"See Herre her, blandt Sorg og Kummer
"Jeg trolig dog har fulgt dit Bud:
"Den Armes, den Forladtes Klage,
"Som lød i Nattens sorte Muld:
"Ham bød jeg venlig ei forsage,
"Om Bægret end ham raktes fuld.
"Og ham, som jordisk Held tilsmiled,
"Ham minded jeg, det kom fra dig.
"Og glad til Armod hen han iled:
"See Herren sendte det ved mig."
Og Herrens Aasyn saligt smiler,
Til Hyrden, som i Jesu Spor
Med Villien, som aldrig hviler,
Gik ufortrøden her paa Jord.

Nu Hyrden sover, i Græsset blunder
Ved Siden af sin brudte Stav,
Indtil den store Morgen stunder,
Som vækker ham, og os af stille Grav.

— J. P. M.

Frederik Carl Gutfeld. *)

Under Templets Hvælving Nytaarsmorgen
Bad du: Gud! du veier Daad og Tid,
Blander alle Skiæbner, Glæden, Sorgen,
Lad min Hengang vorde salig, blid!
Og Gud hørte, hvad hans Tiener sukked,
Uden Smerte brast dig Livets Baand,
Fredens Engel mild dit Øie lukked,
Jesus huld annammede din Aand.

*) Den ærede Forf. der forhen har hædret Udg. Tidsskrifter med sine Bidrag, tilgive, at han tager sig den Frihed, her at opbevare ovenstaaende Hædersminde over hans hedengangne Ven.

K. R.

Salig i din Død som her i Livet
Du var Guds og alle Godes Ven;
Kun en Himlens Yndling blev det givet,
Saa at leve, saa at fare hen.

Høit du stod paa Menneskhedens Tinde,
Og dit Adelsnavn var Menneske,
Fryd vi saae dig give, Fryd at finde;
Nu med Fryd de Salige dig see.

Kirken hist og Haller Vidne bære,
At blandt Talere din Rang var stor,
Helliget nu blandt Propheters Hære
Himle du forkynder Herrens Ord.

Vandt du ei blandt Digtere en Krone
Ved din Sang om Gud, om Fred og Dyd?
Digter med den fromme Psalmetone!
Syng blandt Engle Salighedens Fryd.

Thorslunde. J. N. Schow.

Ved Gutfelds Grav
(efter det svenske — s. Dagen No. 13.)

Religionen til Menneskeheden.

Fra Himlen sendtes jeg til Verden,
For dig, som Søster, med min Røst

At skiænke Haab, og Ro, og Trøst
I Livet og i Hedenfærden.
Men sukkende og svøbt i Flor,
Som du, til denne Grav jeg træder,
Og Livets Vexlinger begræder,
Thi vor Forliis er ligestor.
Paa Sørgebaar de did henbære,
Mit hulde Vidne, og din Ven;
Din han fra aarle Aar mon være,
Min blev han giennem Prøvelsen.
Med Ild i Barm, med Kraft til Orde,
Med Aandens Rustning, Sværd og Skiold,
Det blev hans skjønne Lod paa Jorde,
Imod en Verden selvklog kold,
At være os en Kiæmper bold.
Min Lære ved sin Tolks Exempel
Hos selve Spotter Seier vandt,
Og naar han fremstod i mit Tempel,
Hvert Hierte blussed, Diet randt.
Han Tro og Kiærlighed fremkaldte
I hvert et Bryst; og naar han Død
Ifført i Haabets Dragt afmalte,
Man blev forliigt med Livets Nød.
For den befriet nu han nyder
Det gode Hiertes store Løn,

Og for Guds Throne han udgyder
En evig fortsat Nytaarsbøn. *)
Med samme Blik han skuer neder,
Som i Forsamlingen han stod;
For mig han Palmerne bereder,
For dig nedbeder Taal og Mod.

Bakkeh. d. 16. Jan.

K. N.

---

*) See foregaaende Stykke S. 524.

K. N.

Om det norske litteraire Selskab
(fortsat; s. f. H.)

I det foregaaende er anført det hæderlige Vidnesbyrd, Prof. Oehlenschläger giver det norske Selskabs Vid, som et Slags Peskløs, der hindrede Bigotteriet fra, igien at udbrede sig. Saa taknemmelig jeg paa mine gamle Selskabsbrødres Vegne har modtaget dette hans Hædersudsagn, saa meget føler jeg det min Pligt, at forebygge, at ikke, hvad han i det fore-

gaaende almindelig havde sagt, skulde — som uden-tvivl af Nogle er skeet — bringes i en aldeles urigtig, og sikkert ikke af ham paatænkt Forbindelse med hint folgende.

"Hele den franske Philosophie og Litteratur — siger han — gav Tænkemaaden en Retning, som aldeles ikke stemte til Evalds Character. Ovenpaa Pietisteriets Periode fulgte en letsindig Tænkemaade, der ei engang skaanede Religionen. Voltaires Vittighed havde blandt Andet en stor Indflydelse paa denne Tænkemaade; man sympatiserede med ham, og der udbredte sig en Tone, som man ikke upassende har givet Navn af Atheisterie. Herfor blev vel atter sat en Dæmning, men den var ikke stærk og vel grundet nok, til at modstaae de smaae Bække, der piblede ind fra Letsindighedens Ocean."

Jeg vil her ikke indlade mig paa, hvorvidt Voltaire og hans egenlige Skole, med Føie kunne beskyldes for Atheisterie, der vel i det høieste kunde tillægges en Afart deraf, hvoriblandt — i det mindste efter Morellets Memoires — Diderot og Roux synes at have været, og som først under Revolutionen kom ret tilorde; jeg vil overlade den flittige og fortiente Skribent, fra hvem vor Litteratur med første seer et høist interessant Værk om den for

Danmark saa vigtige — saakaldte struenseeske — Periode imøde, at undersøge, hvorvidt selv denne kunde med noget Skin af Føie kaldes atheistisk, saa meget endog et Slags ryggesløst Fritænkeri den Tid kan i visse Kredse have været Tone — som disse — for at tale med den forstandige Recensent af Bisskop Hees Underretning om E. Brandts *) Endeligt — synes mere at have antaget af Forfængelighed og for at skille sig fra Pøbelen, end efter en stadig eller møisommelig Undersøgning.

Saalidet, som jeg nu kan eller vil fralægge det her omhandlede Selskab, at de Smaabække, der piblede fra Letsindighedens Ocean, nu og da funde Vei over dets Grund, saa aldeles føler jeg mig efter alt det, jeg i mine saa forskiællige Forhold dertil har havt Leilighed at erfare og vide, berettiget til at erklære, at mig ikke er det mindste bekiændt, der kunde givet Føie til, at tillægge dets Tone Navn af Atheisteri.

*) Efter samme var endog: en eneste usel Tvivl mod Arvesynden, Alt, hvad Brandt havde mod Christendommen. Struensees Tænkemaade i Religionen var efter Münters Vidnesbyrd ganske deistisk, hvorhos han tillige var Materialist.

Ikke blot vare blandt dets nidkiæreste og meest betydende Medlemmer, Mænd, som J. Nordahl Bruun, Claus Frimann, Jonas Rein, der have givet offentlige og uforkastelige Vidnesbyrd paa det meest modsatte Sindelag; men selv fra dem, hvis Arbeider ellers meest synes at bære Paaskriften vive la bagatelle! har man Stykker, hvis veræ voces imo de pectore paa det umodsigeligste fralægge dem denne Mistanke. Saaledes Johan Vibe; jeg vil ikke beraabe mig paa, at een af vore særdeles smukke Psalmer skal være af ham; man kunde maaskee sige, at det var bestilt Arbeid hos Statssecretairens Privatsecretair; men jeg vil afskrive en lidet bekiændt Elegie af ham, ved hans Ungdomsvens Th. Mossencrones Død, der, for enhver der noget kiænder til Wibes Sindslidelser og Følelser, bær den meest uforvanskede Sandruheds Stempel, og altsaa med Føie kan giælde for hans Troesbekiændelse:

Ved en Vens Død

Min bedste Ven! du er ei meer;
Kun korte dine Dage bleve,
Du, som saa værdig var at leve,
Min bedste Ven! du er ei meer.

Hvo tør randsage Herrens Dom?
Tit røver Døden Fryd og Lykke,

Naar den til dem, som Plager trykke,
Endog paakaldet ikke kom.
Min tabte Ven! dig Himlen gav
Alt, hvad den giver Lykkelige,
Og meer end Alt, en kiælen Pige,
Hvis Taarer flyde ved din Grav.
Din Siæl var ædel, reen og fri,
I Ærlighed du søgte Ære,
Du vidste lykkelig at være,
O er din Lykke da forbi?
O Gud! o du, som aldrig kan
Ubillig dømme dine Sønner,
Som Dyden, om ei her, belønner,
Saa hist i Evighedens Land;
Befæst den Tanke i mit Bryst,
At Salighed kun Himlen giver,
Naar Dydens Løn paa Jorden bliver,
Saa ung at savne Livets Lyst.

Wessel, hvem titanførte Forfatter nævner, som Blomsten og Kronen af dette Selskabs Munterhed og Lune, og som den Mester, hvis Exempel lidt efter lidt frembragde Skolen — hvilket dog maaskee lod sig drage i Tvivl — veed jeg ikke en Linie af, der i mindste Maade befoiede til at indslutte ham under

ovennævnte Anke; tvertimod kunne vel Stæder som nedenstaaende fra en Mand, paa hvem intet Slags Hyklerieś, eller Dienſkalkheds, og mindſt Skinhellig-heds Mistanke nogenſinde har hvilet, tale tydelig for det modſatte:

Naar han i ſin Stella No. 3 har fortalt om Elſkeren
Hvem det berettet blev
I grumt, opdigtet Brev,
At hans Tilbedede bortbytted Jord med Himmel!

tilføier han:

Han kunde ſkudt ſig ſelv ihiel;
Men han var chriſten Mand; Forſtaaer du vel!

Naar man kiender og mindes den Periode, ovenſtaaende blev ſkrevet, da Werthers Leiden, maaſkee vel tildeels ved det Forbud, der var giort mod Overſættelſen deraf, havde ſaa mangfoldige og høiſtlidenſkabelige Beundrere, hvoriblandt jeg tilſtaaer at have ſelv været blandt de ivrigſte, vil man uden-tvivl indrømme, at ovenſtaaende Linier vare for lidet efter Tidernes Leilighed til ikke at have været Skribentens oprigtige Mening, og noget, han følte en Trang til at faae ſagt.

Jeg var friſtet til at troe det ufornødent, at henviſe til hans deilige Idylle Søvnen, og anføre deraf Stæder ſom følgende:

Ei Smerters giftig Brand formaaer
Dit Slør, o Soon! at giennemtrænge,
O skiul ham bag det, skiul ham længe,
Hans Bødler vaage uden for;
Men blandt de blide Væsners Chor,
Som Siælen til dens Held bedrager,
Fornuften skudsende opdager
Alvidenhedens siældne Spor.
Dybt i den skyggefulde Bo
Hvad mægtig Aand har valgt sig Tempel?
Dens Udsagn bær en Guddoms Stempel,
Som Vantro selv forbaust maa troe.

og fremfor Alt den hymnisk skiønne Slutning:

Og den har stemt til hellig Klang,
De Tunger, som nu Luften fylde,
Og kappes Skaberen at hylde,
Som kiændes stor i deres Sang.
Du ene god, og ene stor
O! værdiges du at fornemme
Min ufuldkomne svage Stemme,
Blandt de utalte Stemmers Chor?
Meer værdig Verdners og min Gud
Den fra forklaret Bryst skal lyde,
Da, naar mig evig Dag skal byde
Fra Gravens Nat at træde ud.

Men midt i jordisk Paradiis
Hvad Tone kan mit Øie saare?
Forklares og din Lov ved Taare?
O Søvn! hvo hyler ud din Priis?

Elendighed! hvis Glædes Stand
Med dig begyndt med dig ophører,
Den sukkende fra sin Velgiører
Nu fløi til Virkeligheds Land.

Skal og — snart vægrer sig mit Bryst
At yttre denne fæle Tanke
Skræk synes i hver Aare banke,
Og Rædsler tordner i mit Bryst —

Skal og den store Morgens Bud,
Som os af sidste Søvn bør (?) vække,
Hvem skal den vaagnende forskrække?
Mit Blod blev Iis! o frels mig Gud!

men jeg erindrer, at det er ikke dette Slags Digtere og Digte, der ere vore Dages Modelæsning, og jeg afskriver dem med den Overbeviisning, at selv den, der ikke troer at kunne erkiænde Digteren i disse Stropher, dog i det mindste vil lade Forfatterens Rettroenhed vederfares Ret.

Og vil jeg da tildeels af lignende Grund tilføie følgende Strophe af Reins Mindedigt over denne hans

faderlige Ven, som alt i det foregaaende (S. 440) burde være anført.

O siger I, som ofte hørte
I Vennelag hans kloge Skiemt,
Om ham hans Vid til Haan forførte,
Om Venskabs Hellighed blev glemt!
Naar hørte I ham spotte med
Den ædle Mands Enfoldighed?

(Slutningen følger.)

Titus.

(Udaf Brottiers appendix chronologicus.)

Hvad der ikke var skeet før mellem Roms Cæsarer, Sønnen fulgte sin Fader. Thi Titus blev udraabt til Imperator; og Soldaterne blev lovet en Gave; hvorved hans Broder ikke dulgte sin Forbittrelse, og stod længe i Beraad, om han ikke skulde give dem det dobbelte. Deraf kom hans idelige Klager, at han var efterladt, som deelagtig i Regieringen, men at Testamentet forfalskedes. Det Had, som medens Faderen levede, var øvet i Løndom, blev nu aabenlyst, og tog stedse til, indtil Domitian fik Regierin-

gen. Vespasian blev holdt en Liigbegiængelse, som sædvanlig; ogsaa tilkiændtes ham guddommelig Ære.

Da Titus havde faaet Regieringen, beholdt han intet af sin forrige overdaadige Levemaade, men kaarede sig de bedste til Venner; Berenice fik Befaling at reise tilbage til Judæa; de meest yndede af Lystlingene afskedigedes. Fyrsten var aldeles aaben for det Gode. Da de Benaadninger, de forrige Fyrster havde bevilget, efter den Skik, Tiberius havde indført, af alle Cæsarer ikke kiændtes gyldige, uden de selv ligeledes bekræftede dem, var han den første, der ved et Edict stadfæstede alle foregaaende, og tillod ikke, man ansøgte derom. Lige saa venlig og gavmild var han mod alle øvrige, og det var hans ivrige Omsorg, ikke at lade nogen gaae fra sig uden Haab. Da hans Huussinde mindede ham, som om han lovede mere, end han kunde holde. "Det bør sig ikke, svarte han, at nogen gaaer bedrøvet fra Samtale med Fyrsten." Og da han engang ved Aftensmaaltid kom ihu, at han en heel Dag ikke havde viist nogen noget Godt, yttrede han de mærkelige Ord: "Venner! jeg har spildt en Dag."

Paa det der ikke skulde hænge noget ved af den fædrene Smitte, da baade Vespasianus syntes alt for pengekiær, og lod sig forlede til at samtykke i Uskyldiges

Afslivelse, modtog han ikke engang de tilstaaede og sædvanlige Sammenskud; ogsaa erklærede han, at han tog mod Ypperstepræsteværdigheden for at bevare sine Hænder rene, og var siden hverken Hovedmand for eller Medvider i nogens Drab, skiøndt der undertiden ikke fattedes Aarsag til Hævn; men giorde den Eed, at han før vilde d ø e end d r æ b e. Aldrig tiltalte han, eller tillod, man tiltalte, for Majestetsforbrydelser, sigende: at han hverken kunde fornærmes, eller forhaanes, da han intet bedrev, der fortiente Dadbel, og hvad usandt man udspredde, bekymrede ham ikke. Nu beundrede og ophøiede alle Titus; men de, der havde frygtet ham, da han endnu var Cæsar, undsaae dem.

Som Byen overlod sig til denne Beundring og Ærefrygt, indtraf en sørgelig rædsom og vedvarende Jordrystelse, hvorpaa fulgte et græsselig Ildsudbrud af Vesuv. Campaniens deilige Kyst blev ynkelig ødelagt; tvende Byer Herkulanum og Pompeji bleve begravne; en Mængde Mennesker omkom, hvoriblandt Agrippa, og hans Moder Drusilla. Endnu mere mærkelig var den berømte Videnskabsmands den ældre Plinii Død. Han var just da i Misenum, som Befalingsmand over den derværende Flaade. Fristet af en forunderlig Sky, der da først i Form af

et Træ syntes at bryde ud af Toppen paa Vesuv, ilte han did af Begiærlighed at kiende dette Naturphænomen. Som han fortsætter sin Reise, nærmer Faren sig, og Aske. Pimpsteen og brændte Stene regne vidt og bredt ned. Uforfærdet drager han ad Bierget mellem Branden; men qvaltes af Svovluer og et tykt Mulm, og kom af Dage.

Men saa voldsom var Ilden, at man almindelig paastod, Asken drev hen til Afrika, Syrien, og Aegypten. Da dette hørtes i Rom, beængstedes Alle; Fyrsten henvendte al sin Omsorg til at trøste og lindre de Ulykkelige. Der blev udnævnt af Consularerne til at besigte og ophielpe Campanien; de omkomnes Efterladenskaber, som der ingen Arvinger fandtes til, henlagdes til Understøttelse for de hærgede Byer.

Aaret derpaa (80 eft. Chr. F.) var Titus Augustus ottende Gang og Domitians Cæsar syvende Gang Consuler. Hverken Blodets Baand, eller Fælledskab i Æresposter, eller Fyrstens Eftergivenhed forsonede Domitians Sind, der opæggedes af Herskesyge. Snart tragtede han sin Broder efter Livet, snart opæggede han Hærene, snart pønsede han ogsaa paa at flygte. Derimod blev Titus daglig lemfældigere, han hverken tiranniserede, eller bar

Nag, eller engang holdt sin Broder mindre i Værd, men bevidnede offenlig, det var hans Medregent og Eftermand; under fire Øine bad han ham blot med Taare, at han dog eengang vilde være ligeledes sindet mod ham. Denne Titi Mildhed indskrænkede sig ikke til hans Huus. To af patricisk Byrd, der vare overbeviiste om at tragte efter Regieringen, advarede han blot, at lade det fare; at Skiæbnen bortgav Fyrsteværdigheden; hvad de ellers maatte ønske, vilde han give dem." Flux sendte han sine Ilbud til den enes Moder, som var langt fraværende, at mælde hende, som var bekymret, at hendes Søn var i ingen Fare; kortefter bød han disse til et Vennemaaltid hos sig, og følgende Dag paa Gladiatorspillet lod han dem med Flid staae tæt hos sig, og rakte Fægtersværdene, der bragtes ham, til begge, som paa det de skulde eftersee Eggen. De bleve forbausede, beundrede hans Standhaftighed, og deres skiændige Sammensværgelsesanslag forvandledes til Hengivenhed.

Men jo bedre Fyrsten var, des haardere Ulykker havde den romerske Stat at drages med. Medens han var reist, at see til Campanien, udbrød en Ildsvaade der var den grusomste, de havde havt siden Neros Ildebrand, i Rom tre Nætter og Dage; foruden

Palladser og Huse brændte Serapis og Isis Tempel, Indhegningen, Neptuns Tempel, Agrippas Bade, Pantheon, Monsterhuset, Balbi Theater, Pompeji Skueplads, Octavias Anlæg og Bibliothek den capitolinske Jupiters Tempel, og Junos og Minervas tilstødende Helligdom. Endnu paafaldt en grummere Plage. Thi der udbrød saa stærk en Smitsot, at i mange Dage næsten ti tusind Liig daglig indførtes i Libitinas Bog. Titus lod sig ikke overvinde ved saa mange Ulykker, men fordoblede sin Kiærlighed, og viste ikke blot en Fyrstes Omsorg, men en Faders mageløse Ømhed; ophialp af sin Formue dem, hvis Kaar vare ødelagte ved Branden, oprettede Stadens offenlige Tab; og at dens forrige Pragt ikke skulde savnes, bestemte alle Prydelser fra sine Herresæder til Bygningerne og Templerne, og tilforordnede adskillige af Ridderstanden, at Alt des betimeligere kunde fuldbyrdes. Men til at afhielpe Smitten, og helbrede Sygdommen, som endnu var hans alleræengsteligste Bekymring, var der ingen guddommelig og menneskelig Hiælp, han jo anvendte, og opsøgte alle Slags Offringer og Lægemidler.

Mellem disse Tidernes Gienvordigheder gruede han for Angivere og Opæggere, en indvortes Plage, der ikke der nok var kuet under hans Faders Regie-

ring, da Cyprius Marcellus var i sin Kraft, og der vovede un at rase. For at sørge for den offenlige Sikkerhed, angreb han dem med Iver, lod dem hyppigen pidske og hudstryge paa Torvet, og deels sælges som Trælle, deels hensættes paa de meest ubeboelige Øer; og at denne Forvovenhed ikke skulde indbryde paa ny, men kues for stedse, forbød han blandt andet, at tiltale for en og samme Brøde efter flere Love, eller sagsøge Afdøde efter visse Aars Forløb.

Da saaledes Rolighed i Riget var tilveiebragt, blev, for at udslette de forgangne Ulykkers Erindring, indviet et Amphitheater, som Titus havde forøget med to Omgange, og ved Siden deraf ladet hurtig bygge et Bad. Der blev givet Skuespil med store Forberedelser og Bekostninger; og paa een Dag bleve fem tusinde Dyr af forskiellige Slags fældede der; derpaa lod man det løbe fuldt af Vand, og nu gave Hestene, Tyrene, og andre Dyr et nyt Skuespil; til Slutning holdt Corcyræernes og Corinthernes Flaader der et Søslag. Siden holdtes igien Skuespil i den gamle Naumachie; og foruden Gladiatorer, og Dyrefægtninger, og Søslag, hvori tree tusind Mand streed, forestiltes en Beleiring, og at Fornøielsen skulde forøges ved Erindringen af store Begivenheder, forestiltes et Angreb af Athenien-

ferne paa Syracusanerne, hvor de indtog med Storm en dertil opbygget Muur, og overvandt den. Skuespillets Pomp oplivedes ved Fyrstens Gavmildhed, der fra Skuepladsen udkastede Gaver. Mellem disse glade og lykkelige Regieringsvarsler, blev der holdet en Fest for Capitaliets Gienbygning og Indvielse.

Da L. Flavius Silvanus Nonius Bassus, og Asinius Pollio Verrucosus (A. eft. Chr. F. 81) vare Konsuler, havde en vis Terentius Maximus fra Asien, der af Udvortes og af Færdighed i Sang og Citharspil ikke var Nero uliig, udgivet sig for denne, bragt en Hob af sine Landsmænd i Oprør, og tyet ad Euphrat; der understøttedes han ved Medhold af Partherness Konge, som var fiendsk paa Titus. Men dette Opdigt var unyttigt, og forgiæves forsøgte han at opvække Uroligheder, da ikke blot Rom, men ogsaa Riget vare befæstede i Hengivenhed og Ærefrygt for en Fyrste, der kaldtes Menneskehedens Kiærlighed og Lyst.

I denne Fredens Tryghed opsendtes Ønsker for Titi Velgaaende. Men han døede i sit to og fyrgetyvende Aar, efter at have naaet samme Navnkundighed ved sin korte Regiering, som Augustus ved sin saa lange. Mange sagde, at begge havde havt det Held, at døe til betimelig Tid, da Titus ved sin korte Re-

vetid havde undgaaet Fremtids Feil, medens Augustus ved sin Alderdom havde oprettet sine Ungdoms Ildegierninger.

Bilag til historisk Artikel.

a) Tidernes Tegn af Aviser.

(Alg. Z. No. 342).

Paris d. 29. Nov. De har alt i Deres Blade anmældt Resultatet af Valgene (Manuels Gienvalg) i to Districter af Vendeen. I den tredie, i Bourbon Vendee havde de Liberale bragt en Mand af det rojalistiske Parti, Grev Duchaffault, men der er Chartet ligesaa hengiven som Bourbonernes Dynasti, i Forslag, som Candidat, og havde ogsaa kunnet glæde sig til et godt Udfald, naar ikke denne Candidat var blevet bearbeidet af Øvrigheden, og i Forveien bundet ved en Eed, som et hemmeligt Selskab, han faa Dage tilforn var draget ind i, havde affordret ham. Denne Mand af Ære, giennemtrængt af Taknemmelighed, kunde ikke andet end udtrykke, hvormeget han beklagede, at han ikke kunde

modtage det paa ham faldne Valg. Man skreed til et Andet. De Omdrev, som derved forefaldt, og hvorom vi hosføie en Beretning, aabnede den ædle Greves Øine; forbittret over den Rolle, man ved Rænker havde paatvunget ham, sagde han sig høitidelig løs fra det ultraroyalistiske Parti i følgende Skrivelse, som stod i adskillige liberale Blade:

"Grev Duchaffault til de Valgmænd i Vendeen, der ere Venner af Kongen og Chartet. M. H. Da Deres Stemmer i Districtscollegiet Bourbon Vendee faldt paa mig, var jeg af Øvrigheden bunden ved en Eed, som jeg forgiæves søgte at komme løs fra. Denne smertelige Stilling ene har hindret mig, at naaae et Maal, der udgiorde alle mine Ønsker, det, at være Deres Ordfører i Nationens Repræsentant Kammer. Hvor smigrende vilde det været mig, at tage Plads ved Siden af den hæderværdige Hr. St. Aignan, min Frænde og Ven, hvis philosophiske Grundsætninger ere et værdigt Mønster. Jeg hører ikke mere til de Servile; jeg har forladt hine Rækker, hvor en Kongens og Lovenes Ven nu ikke mere kan vise sig uden at rødme. Man kiænder nu der ikke Andet end Kunstgreb, Ærgiærrighed og Uretfærdighed. Disse Rækker vil snart blive for-

ladte; Sandhed og Retfærd kunne ene have et varigt Rige. Taknemmeligheds Følelse, m. H. har paalagt mig den Pligt at aflægge Dem denne Troesbekiændelse. Jeg faaer mit Hierte lettet, i det jeg afdrager denne Gield. Lykkelig! om de Grundsætninger, jeg er stolt af at bekiænde mig til, og min ringe Indflydelse paa Vendeens tro Folk, sætte mig istand til at forsvare Nationens Friheder, tilintetgiøre dens Fienders Ombrev, og tage Deel i det ædle Formaal, at forene alle franske under det ene Raab: leve Kongen! leve Chartet!" Bourbon Vendee 18. Nov. 1822. Grev Gabriel Duchaffault.

Constitutionel anmærker: "at denne Greve var en forhenværende Vendeehøvding, og havde udgydt sit Blod for den kongelige Sag, men var derfor dog af den Mening, at man med Ære kunde tage Sæde paa Oppositionens Bænke." Brevet, bliver Constitutionel ved — giør hver Commentair overflødig; men interessant var det dog at vide, hvad det var for Eeder, man inden Valgene maatte aflægge, og hvem man maatte aflægge dem til."

Bilag til Ovenstaaende. Paris d. 29. Nov. Det tør være af betydelig Interesse, at erfare nogle nøiere Omstændigheder om den Art og

Maade, hvorledes Valgene i den anden Serie gik for sig. Valgcollegiets Præsidenter have nyttet Hr. Peyronnets Raad, hvem Indenrigsportefeuillen under Hr. Corbieres Reise til Rennes er betroet. Man veed, det var dem overdraget, at opbyde Alt, og i Nødsfald ikke spare noget Kunstgreb; og intet blev sparet. Hr. Villele besværger sig meget over, at Hr. Corbiere valgte en saadan Tidspunkt at tage til Rennes i, og derved overlod Valgenes Ledning til Hr. P., der herved vist ingen Ting sparte. Jeg meddeler Dem det nærmere, der foregik i Chateauroux i Indredepartementet. Deraf vil De kunne slutte Dem til de øvrige. Alle Embedsmænd, eller af Autoriteterne afhængige Valgmænd vare i Forveien underrettede, at de kunde vente at afsættes, hvis de ikke gav den ministerielle Candidat deres Stemme. Man fordrede ikke blot deres egen Stemme af dem, men ogsaa de Frænders og Venners, de kunde have Indflydelse paa. Hverken Smigrerier eller Trudsler sparedes. Man truede ikke blot de offentlige Embedsmænd med at miste deres Embeder, man gik endog saavidt at lyse hele Departementet med den Trudsel, at dersom den ministerielle Candidat ikke blev valgt, vilde man afvise Ansøgningerne om Vei- og Bro-Anlæg o. s. v. Valgcollegiet aabne-

des den 13de Novemb. Bordet, hvor Valgmændene skrev deres Stemmesædler, var stillet saaledes, at visse dertil beskikkede Valgmænd kunde see, hvad man skrev. Adskillige afgav deres Stemmesædler endog aabne, lige imod Valglovens formelige Indhold. Det provisoriske Bureau blev aldeles omstødt. Secretairen og de fire Stemmetællere, der nu valgtes, vare constitutionelle, og fik en ualmindelig Majoritet over de Ministerielle. Autoriteterne forskrækkedes over dette første Resultat, og beordrede Gensdarmer rundt om til alle Sider, for at hente de Valgmænd, man var sikker paa. Embedsmændene bleve nu igien vedbørlig underrettede, at de denne Gang havde at stemme med aabne Sædler for Ministeriets Candidat, og formane alle deres til at giøre ligesaa.

Næste Dag (den 14de) indgav en Valgmand, der var i Embede, og blev fremkaldt, virkelig Præsidenten sin Stemmesæddel aaben; han tog den, og kastede den i Valgurnen. Denne aabenbare Overtrædelse af Lovene vakte de meest levende Indsigelser. Den hele Forsamling kom i Bevægelse. Almindelig androges paa at raadspørge Bureauet. Man forelæste Loven, hvorefter Bureauet afgiorde, at man ikke maatte overlevere Stemmesædlerne aabne; men

tilstrods for Loven, som Præsidenten havde i Haanden, og som han forelæste selv, forkastede han Bureauets Kiendelse, og erklærede, han var ene den competente Dommer om den omtvistede Punkt, og vilde følgelig tilstæde de aabne Sædler.

Denne nye Krænkelse af Loven ved Præsidenten (Hr. Lucas, Dommer og Præsident ved Domstolen i første Instants i Chateauroux) opvakte den hæftigste Uvillie, og Knurret derover blev saa lydeligt, at Præsidenten hævede Mødet, udsatte det til næste Dag, og forseglede Valgurnen. Bureauet protesterede. Disse Kiændsgierninger findes stadfæstede i den Dagen derpaa i Mødet oplæste Protocoll. Nye Gensdarmer affendtes, at paaskynde de seenfærdige ministerielle Valgmænds Komme. Den 15de fortsattes Afleveringen af forrige Dags Stemmesædler, som om intet Afbrud havde fundet Sted. Valgmændene fra 14de kaldtes slet ikke mere, og deres den forrige Dag indgivne Sædler erklæredes gyldige. Kun ti havde voteret. Alle Valgmænd, der havde offenligt Embede, voterede med aabne Sædler, 5 eller 6 undtagne, der modtoges med Bravoraab, men sandsynlig miste deres Embeder. De som Oppassere henstillede Valgmænd afgav strax Beretning.

Da af den nye Optælling ingen Overvægt kom ud, affendtes Gensdarmerne nok engang med den strængeste Befaling til de seenfærdige Valgmænd at møde. De embedhavende Valgmænd, der beskyldtes ikke at have voteret ministerielt, fik truende Breve, vel uden Underskrift, dog skrevne af samme Haand, og udgaaede fra samme Bureau. Der blev under telegraphisk Affættelse paabudet dem Lydighed. Præfecten lod Borgerne og de gienstridige Embedsmænd kalde, og holdt dem lange ivrende Taler om Nødvendigheden af at drive alle Medlemmer af Oppositionen tilbage.

Den 16de voterede alle Embedsmænd med aabne Sedler. De som Opposere henstillede Valgmænd giorde deres med al Driftighed. Dette Kunstgreb vakte som de foregaaende Dage Knur i hele Forsamlingen. Et Medlem af Bureauet giorde selv Præsidenten denne Anmærkning. Der paafulgte levende Ordstrid. Ved Stemmetællingen fandtes et Tal af 228 Stemmegivende, Majoritet 115. Den ministerielle Candidat fik 116 Stemmer, een over Majoriteten. Hans Navn er Taillandier. Den constitutionelle, Dury Dufresne havde 109. Den ny ministerielle Deputerede var selv skamrød over sit Held, og ydmyget ved de Stridt, der var giorte for hans

Valg. Han paastaaer, at, naar han ikke var bange for at udsætte sig og sin Familie for Forfølgelse, vilde han opgive en Sendning, som han troer ikke saa ganske at have faaet i Samklang med sine Medborgeres Ønsker. Men just denne Eftergivenhed og bekiændte Frygtsomhed er det, der havde fravendt ham Valgmænd, der forresten agte hans Privatcaracteer; men meget rigtig taxere hans politiske Frygtsomhed.

Om Valgene i Bourbon Vendee d. 13. og 14. Nov. De constitutionelle Valgmænd i Districtet Bourbon Vendee kunne, uden at krænke deres Pligt, ikke lade Kamrene og Nationen blive uvidende om de Midler, man anvendte for at naae det Resultat, som Magten just nu har giennemdrevet mod dem. De provisoriske Valglister ere aldrig opslagne i de af Lovene bestemte Tidsfrister. Den defin. Liste har aldeles ingen Publicitet erholdt; Mairerne have selv ikke faaet den. Derved har man forebygget de talrige Reclamationer, der hævede sig paa alle Sider. Paa den ene Kant tilsidesattes mange Const. Roj. paa den anden tilstædedes derimod mange Ultraer, der ikke betalte det bestemte Afgiftsbeløb, eller ikke hørte hiemme i Distr. Man kan anføre mange Navne f. Ex. DHH. Deviller, Dubois, og Forteneau, vare kun Valgmænd ved deres Børns Afgifter.

Hr. Michelin betaler ikke 300 Fr. Afgift. Prindsen af Broglio, Bedard de la Jacopiere, Guerin d'Agon, o. fl., der samtlig forrette tempor. Embeder, have ingen Formaliteter opfyldt, for at faae statsborgerlig Bopæl i Distr. Bourbon. DHH. Mace de la Charbelais, og Nicole d'Abbayers, der have Gods i Sablesdistrictet, maatte ikke stemme andensteds. DHH. Duperat (General) og Be-and boe først to Maaneder i B. V. Da de offenlige Embedsmænd, der ere const. Grundsætninger hengivne, ved deres Stemmegivning havde tilintetgiort alle Kunstgreb, fik de Befaling at møde for Præfecten, hvor de under Afsættelsesstraf beordredes, at votere efter et dem afgivet Program. De, der havde herved Mod at modstaae, fik af Præfecten (de Murat) den udtrykkelige Erklæring, at de skulde forfølges indtil paa deres Efterkommere.

Klarseende Mænd havde endnu kunnet hæmme Bedraget. Man gav derfor Valgmændene kun graat, giennemslaaende ujævnt Papir at skrive deres Stemmer paa, hvor kun det prov. Bureau kunde læse Skriften. Bureauet blev følgelig, som man let kan vente, ikke forandret, skiøndt de Const. Antal lod vente et modsat Resultat.

To synderlige Begivenheder tilbrog sig Opmærksomheden i dette første Møde. Først: en constit. Valgmand havde stemt paa en Candidat, der ellers ingen Stemme havde; og denne letkiændelige Stemme blev ikke bekiændtgiort. Dernæst: De Voterendes Antal var kun 297, og Stemmesedlernes 299. Det var altsaa paa den ene Side vist, at een Stemme var kommet bort, eller uret læst, og paa den anden at to Stemmer var af Bedrageri eller Vildfarelse underskudte. Disse Omstændigheder hindrede at bekiændtgiøre Resultatet af Stemmetællingen. Den hele Forretning var ugyldig; man skulde altsaa have begyndt den fra ny af igien; men man satte sig ud derover.

Næste Dag havde de Constit., der til Candidat foreslog en Mand af Dep., der paa eengang var Bourbonernes Dynasti og Chartet hengiven, og selv taget af Modpartiets Rækker (Grev Duchaffault) været sikre paa et fuldstændigt Held, naar denne Candidat ikke deels havde været bearbeidet af Autoriteterne, deels bundet ved en Eed, han havde giort et hemmeligt Selskab, han faa Dage tilforn havde indladt sig i. Denne Hædersmand giennemtrængt af Tak, kunde kún beklage det.

I denne Forsamling besluttede man mod Lovens Ønske, at de samlede Sædler skulde bringes i Præf. Cabinet for at foretage en ny Undersøgelse, og sammenholde Valglistens Nummere med dem, som hver offenlig Embedsmand til Tegn paa sin Tak og Pant paa sin Troskab maatte sætte under sin Stemmesæddel. Næst Hr. Duchaffault syntes de fleste Stemmer at falde paa en Candidat af samme Dep. Men inden Stemmegivningen var det uundgaaeligt baade at forlange bedre Papiir, og paastaae, at forrige Dags Begivenheder skulde protocolleres. Da Prot. blot skal indeholde nøie Opgivende af Kiændsgierningerne, og Bureauet bortrødde al Mistanke, var det neppe at formode, at saa retfærdige Fordringer skulde afviises. Forgiæves fremsattes de med al Varme af modige Valgmænd. Bureauet vilde ikke engang tillade, at man traadde saa nær, at verificere de oplæste Stemmesædler. Over en saadan Fremfærd maatte de const. Valgmænd betages af retfærdig Uvillie. De kunde ikke selv tage videre Deel i det, der aabenbar var et skiændigt Bedrag. Derfor drog de dem samtlig tilbage efter at have nedlagt Indsigelse mod Valgenes Gyldighed. Kun faa kastede deres Stemme i Urnen af Frygt eller i den Tanke, de maatte stemme. Saaledes blev Magten

Mester, og helligede paa en Maade de meest oprørende Uretfærdigheder. Man maa tilstaae, aldrig vare Valgmænd mere ivrige; i og uden for Forsamlingen have de lydelig udtalt deres retfærdige Uvillie over Autoriteternes Ombrev.

Skamfuld over den Rolle man lod ham spille i dette Intriguestykke, opgav Grev Duchaffaud det royalistiske Parti, og bekiendtgiorte sit — ovenmeddeelte — Brev til Vendeens Valgmænd.

(Bil. til Alg. Z. No. 208).

London d. 14. Dec. En nyeudkommen kongelig Proclamation bestemmer Parlamentets Aabning til 4. Febr. Det viser sig altsaa ugrundet, hvad nogle Journaler have udspredt, at Hr. Canning har forlangt og udvirket fuldkommen Fornyelse af Parlamentet. Det var allerede i sig selv usandsynligt, da det maa være Hr. Canning meget vel bekiendt, at ved de nærværende Følelser hos Majoriteten af Vælgerne, der alle sukke efter Lettelse i Paalæggene, Ministeriet vilde tabe mange af sine Venner i Underhuset, i det mindste dog mange af de saakaldte uafhængige Contrygentlemen, der midt i deres Vankelmod have været det næsten ligesaa nyttige,

som de meest erklærede Tilhængere. Paa et nyt Valg er altsaa dette Aar ikke at tænke, skiøndt Regieringen ikke kan dølge sig, at den vil faae en haard Dyst med Underhuset, som det er, hvorfor den ogsaa med megen Virksomhed forbereder sig derpaa. Der bliver nemlig i alle Forvaltningerne bestandig foretaget Indskrænkninger og Besparelser, og man skal endog have besluttet en ny Reduction i 4 Pct. Stoks. Det er ustridigt, at intet kan tilfredsstille Nationen uden den strængeste Oeconomie, og uden tvivl havde man ogsaa foretaget en Formindskning af Hæren, naar ikke Tingenes Gang paa Fastlandet paabød en modsat Politik. Næsten i hvert Grevskab forberedes Forsamlinger, deels uden Partiaand, af den agerdyrdyrkende Classe, at anraabe Parlamentet om at afhiælpe dens Nød; men deels og for det meeste af Oppositionen for at drive paa Parlamentsreform. *). Det er derfor glædeligt, at Parlamentets Samtræde saalænge er udsat, da midlertid Ministeriet har fuldkommen Magt til at sysselsætte sig med Fastlandsanliggenderne. Maaskee lykkes det dem at hindre en

*) Hvorimod Canning i sin Tale til sine liverpoolske Constituenter bestemt har erklæret sig.

K. R.

Krig, hvis mulige Følge her fylder enhver (de fanatiske Demagoger undtagne, der elske Revolutioner for deres egen Skyld) med alvorlige Bekymringer. Jeg troer neppe, der i England gives en Tory, der ikke misbilligede et Angreb paa Spanien blot for dets Institutioners Skyld, og der ikke gierne saae, at England, trods dets Financers forknyttede Tilstand, naar saa maatte være, søgte at hindre det med væbnet Haand. Man føler, at naar dette nu først tillades, og Foretagendet lykkedes, England dog omsider maatte gribe til Sværdet, da Frankrig da ikke mere vilde kunne opgive Halvøens Occupation uden at begynde Krigen forfra, hvorved den paa en Maade vilde blive en fransk Provinds. Paa den anden Side indseer man, at et saadant Forsøgs Mislykke mod den spanske Uafhængighed vilde udsætte hele Europa for en ny Revolutionskrig, værre end den første.

(A. Z.)

o) Lond. d. 19 Dec. Det hedder i de politiske Circler, at det europæiske Tyrkies antimahomedanske Befolkning vil blive overladt sig selv ved at befrie sig af sit Aag. Det er vanskeligt at troe, at Hr. Canning vil tilstæde, at de gamle Grækeres Afkom endnu

fremdeles skal sukke under det tyrkiske Barbarismus, og fremdeles tilbyde en riig Lokkemad for den mægtige Naboes Fremtids Forstørrelse. Londons Kiøbmænd ere overbeviiste, at Grækenlands Frihed er nødvendig; selv naar de tilsidesætte hver Følelse af Taknemmelighed mod Efterkommerne af det ophøiede Folk, hvem vi have saameget at takke, selv naar de rive sig løs fra hver religiøs og ædel Følelse, og selv naar de ophøre at beundre Heroernes og Philosophernes Historie, ere de dog beredte paa at forsvare den christelige Befolknings Emancipation i Levant, ene og alene efter Egennyttens Grundsætninger. De sporge ikke, om den Magt kan være legitim, der kunde begaae den blodige Nedsabling paa Scio; de spørge ikke, om den Constitution skal æres og erkiændes, som kunde tillade det offenlige Salg af velopdragne og dannede Christinder til den uværdigste Bestemmelse; men de spørge, kan en Regiering af dette Slags nogensinde tilbagevinde sin Magt?

Naar man forjog de europæiske Barbarer af Europa, vilde man kun drive dem ud i deres Forfædres Lande, der bedre passe for deres Sædvaner og Sæder; og hiin Nation, fra hvilken al menneskelig Dannelse er udspiret, vilde naae sin Frihed og Civilisation. Spaniens og Portugals Selvstændighed er

ikke nødvendigere for det brittiske Riges Velfærd, end Befrielse af det gamle Grækenlands christelige Folkefærd. Et mægtigt og af Nationen meget begunstiget Rige kunde dannes i hiin Deel af Europa, og det vilde blive Englands naturlige Bundsforvant, thi hvert af disse Riger producerer, hvad det andet har behov. England tør ikke smigre sig med en Magt, der er tilstrækkelig til at undertrykke Bigotternes og Fanatikernes hævngierrige Fiendskab i Europa. Kun i Alliance med civiliserede Nationer kan det være mægtigt. I Spidsen for Europas Frihed er England ikke at modstaae, men at forbinde sig med Despoter som Storherren, og antage en hyklet Neutralitet, hvor det giælder Friheden, er, at tilintetgiøre sig selv. Hr. Canning har en sand Æres-Post for sig, thi han kan ved sine Bestræbelser i Øst og Vest hæve sit Fædreland til Gloriens høieste Spidse.

K. R. (Morn. Chron.)

Historien.

Endelig tegner det til, at den langvarige Knude er i Begreb med at løses eller overhugges, og ville vi i Forventning af, at hver, medens det skrives, an-

kommende Post, mere og mere skal bringe Underretning herom, i Korthed give vore Læsere et Oversigt af, hvorledes Tingenes Udseende, i det Tidsrum, vi her have at behandle, hvert Øieblik har tegnet til at forandre sig, saa at selv de nøiagtigste og kyndigste Iagttagere idelig modsagde hinanden, og ikke sielden sig selv.

I sidste Hæfte berettedes, at Congressen i Verona var hævet, uden at man havde bragt i Erfaring, at nogen Beslutning angaaende de mange der omhandlede vigtige Anliggender var taget; tvertimod meente man, at i det mindste de spanske Anliggender egenlig skulde afgiøres i Paris, hvor Montmorency, Wellington, og Pozzo di Borgo herom skulde samtræde. Tillige vilde man vide, at Villele i et Cabinetsraad havde vundet Seir over Krigspartiet ved det betænkelige Spørgsmaal, hvorfra Krigsomkostningerne skulde komme; da Regieringen vel havde 24 Millioner Renter til sin Raadighed, men naar den strax forkyndte Krig, vilde Statspapirerne synke overmaade, og følgelig Renterne realiseres med stort Tab; vilde man afsætte dem med Fordeel, maatte man vise fredelige Hensigter; fandt man siden Krigen virkelig uundgaaelig, havde man i det mindste forebygget et stort Tab. Denne Grund havde giort almin-

deligt Indtryk, og især aldeles slaaet Hr. Peyronnet, der var Fanatikernes Hovedordfører, af Marken, og ymtedes der om, at han efter dette tabte Slag vilde drage sig udaf Ministeriet.

Dette fandt saameget lettere Tiltro, som i Følge andre Efterretninger, selve Krigspartiet i Ministerio ikke var de rette Ultrafanatikere Ultra nok, og som saaledes den fra sit Requisitorium i Rochellesammenrottelsessagen altfor bekiændte og i Verona saa yndede Generalfiskal Marchangy lydelig gav Villeles Fredsomhed Skyld for 20,000 spanske Rojalisters Drab, og paa Grund heraf truede, ved Kamrenes nærforestaaende Aabning at giøre et Dommedags Angreb paa Ministeriet, og derved bane sig med flere Ligesindede Veien til de ledigblivende Pladser.

Midtunder alt dette reiste Hertugen af Wellington, som det syntes, uventet, fra Paris, og nu opkom saavel mellem de franske, som de engelske Partiblade en saare levende Tvist, om denne pludselige Bortreise betydede Fred eller Krig. Men under denne Uenighed kom igien temmelig pludselig den Efterretning, at Montmorency, der ved sin Hiemkomst fra Verona, hvor han havde været overordenlig vel optaget, var blevet udnævnt til Hertug, havde taget sin Afskeed, og at Ministerraadets Præsident, Villele,

interimistisk overdraget Udenrigsportefeuillen. Freds-partiet syntes nu et Dieblik at have seiret, ogsaa beviiste Constitutionel, og flere liberale Blade, at Hertugens Troesforvandte ikke med Ære kunde blive i et Ministerium, som han paa Grund af sine politiske Grundsætninger havde fundet sig beføiet at træde ud af. Midlertid meddeelte Moniteuren tillige med Montmorencys Afskeelse en Skrivelse fra den provisoriske Udenrigsminister Villele, til den franske Gesandt i Madrid, Grev Lagarde, hvorom Oppositionsblade have anmærket, at man snarere skulde tiltroet Montmorency at have affattet den, da den begynder med at mælde Gesandten, at i Følge den i Verona tagne Beslutning, hans politiske Stilling muligt kunde komme til at forandres, og det følgelig var efter den franske Retsind, at overdrage ham at underrette den spanske Regiering om den franskes Dispositioner. Derpaa gives deri en Afbildning af Tingenes Gang og Stilling i Spanien, som det spanske Ministerium neppe kan samtykke, og udledes deraf for Frankrig Nødvendigheden, at oprette en Observationsarmee ved Foden af Pyreneerne for at dække sin Sikkerhed, et Forsigtigheds-skridt, som Continentalmagterne havde billiget, men tillige fundet fornødent at slutte en egen Alliance-

Tractat, og tilsendt deres Ministre diplomatiske Noter i denne Anledning at forelægge det spanske Cabinet. Det paalægges nu den franske Gesandt tillige at erklære, at den franske Regiering er forenet med dens Allierede i den faste Villie, ved alle til dens Raadighed staaende Midler at tilbagedrive revolutionaire Grundsætninger og Bevægelser, at den med dem ønsker, at den ædle spanske Nation selv maatte finde et Lægemiddel for sit Onde, der er af den Natur, at det forurоliger Europas Regieringer, og tvinger dem til ubehagelige og byrdefulde Forholdsregler; at Frankrig i ingen Maade vil ophæve eller formindske de grebne Forsigtighedsfremfærd, saa længe Spanien vedbliver at være sønderrevet af Factioner, samt at den franske Regiering ikke vilde tage i Betænkning at hiemkalde Gesandten fra Madrid, og søge sin Sikkerhed i virksommere Foranstaltninger, naar den vedblev at see sine væsenlige Interesser sat i Vove, og maatte opgive Haabet om en Forbedring, som den saa gierne vilde vente af de Følelser, der saa længe have forenet Franskmænd og Spaniere i lige Kiærlighed til deres Konger og en viis Frihed."

Ogsaa om dette Sendebrev deelte Meningerne sig. Constitutionel meente: at man vel vilde sige, at dette Brev ingenlunde var aldeles fredeligt; men

at i enhver Upartisks Dine var det dog ligemod Continentalmogternes Instruxer; og under slige Omstændigheder var en Afvigelse i saa væsenlige Puncter saa godt som en fuldkommen Skilsmisse, da efter et Rygte; der fandt almindelig Tro, de tree Magters Ministre fordrede bestemte Forandringer i Constitutionen af de spanske Cortes, medens Interimsministerens Brev nøies med at udtrykke Ønsker, der paa ingen Maade vare specificerede, og der i Følge denne Ubestemthed ikke kunde være truende, eller medføre afgjørende Brud. Det syntes og, som hine Gesandte under nærværende Omstændigheder vilde forlade Madrid, men den franske i det mindste til nærmere Befaling vedblev at residere der; men hine Gesandters Afreise vilde sikkerlig ikke vække større Sensation i Madrid, end den havde virket i Portugal, af hvilket Land — Constitutionel tillige anmærker — man intet havde forlangt, skiøndt Institutionerne vare der mere demokratiske end i Spanien. Endelig bygger Constitutionel herpaa adskillige gunstige Formodninger, som at man ikke mere vil landsforvise mistænkelige Spanier, som Hr. Llorente — berømt af mange ypperlige Værker, og der syv Aar har opholdt sig i Frankrig, og ingen Deel taget i Begivenhederne

1820, medens man med særdeles Kiærlighed optager Mennesker, der have sat dem i Krigsstand mod deres Land; ikke mere vil lade Speculanter offenlig aabne Laan i Regentskabets Navn, mod Pant i Indtægterne af et Land, de har maattet forlade; ikke lade franske Journaler daglig haane den spanske Regiering, behandle dens Ministre, som Rebeller, dens Cortes, som Factionister; endelig, for at bruge Billeles egne Ord, at naar man vil have Roligheden tilbagegivet Halvøens Folk, vil man afholde sig fra Alt, hvad der mellem dem kan svække, og vedligeholde Tvedragt og Borgerkrig, o. s. v."

De rette Ultrablade, for Ex. Martinvilles Drapeau blanc sagde derimod: En tyrkisk Gesandt saae paa en Turnering: er det Alvor, sagde han: er det for lidt, er det Spøg, er det for meget.... Det er alt for let midt imellem alle disse Bugtninger at mærke, at man forbeholder sig den næsten lumske Mulighed at kunne sige efter Omstændighederne: Jeg har talt nok om Krig, saa man ikke kan undre sig, jeg bryder Freden; eller jeg har yttret Længsel nok efter Fred, til, at man ikke skulde finde det ganske naturligt, at jeg sluttede Fred. Vi blive fast i den Paastand, at den første af disse Phraser snart vil være i vore Ministres Mund. Krigen er

uundgaaelig. I Dag befaler vor Ære, vor Sikkerhed det; i Morgen vil det paalægges os af Nødvendighed. Vor Hovedtillid hviler paa Ministeriet — at sige det spanske. San Miguel og hans værdige Colleger ville forekomme vore Ønsker, saasnart den Instrux, Hr. La Garde har faaet, er dechiffreret i Madrid. Thi ved en af de lystige Omstændigheder, der saa ofte blande sig i de vigtigste Anliggender, er den Instrux, man iilsomt Ord for Ord lod aftrykke i Moniteuren, omhyggeligt sendt vor Gesandt i Chifrer."

Endnu foregedes denne Spænding, da den ledige Ministerplads blev overdraget Chateaubriand, der i Verona ikke var blevet anseet med gunstige Øine, og der blandt Andet i en Note Ultrajournalisten Achille Jouffroi tilstillede Montmorency i Verona, og som nu er aftrykt i adskillige Blade til stor Forargelse og Forlegenhed for Fanatikerne; har udtrykkelig nævnt ham som Constitutionsacternes store Apostel, der i London havde været i en meget tvetydig Stilling, og hvis Ankomst til Verona altsaa var intet mindre end ønskelig.

Som dette skrives, indløber Indberetning, at det spanske Ministerinm har — som var at vente,

forkastet de dem af de fire Continentalmagter forelagte Forslag, hvorpaa de tree nordiske Magters Gesandte havde forlangt deres Passer. Den spanske Udenrigsminister Evariste S. Miguel havde forelæst Cortes den Instrux, han havde tilsendt de spanske Gesandte ved de fire Hoffer, hvilken optoges af Tilhørerne med Samraabet: leve det frie Spanien! leve Folkets Souverainitet! Præsidenten tilkiændegav, at Cortes havde besluttet ingen Forandring at foretage i Constitutionen, uden i Følge Folkets eenstemmige Villie, og overeensstemmende med Grundlovens Bestemmelser. I Instruxen til Gesandterne havde Udenrigsministeren ydermere erklæret, at den spanske Regiering aldrig havde tvivlt paa, at de i Spanien vedtagne Institutioner vilde mishage adskillige Cabinetter, og blive Gienstand for Raadslagningerne i Verona; men den havde, fast i sine Grundsætninger, og med den Beslutning til enhver Priis at overholde sit nærværende System, og sin nationale Selvstændighed, oppebiet Udfaldet. Patrioten Galjano androg paa et Budskab til Kongen, at overbringe ham Congressens Erklæring med tilføiet Forsikring, at Cortes vilde yde Regieringen al fornøden Bistand til at afvende ethvert fiendtligt Angreb; man vilde antaget dette Forslag ved Samraab, men Arguelles

fik eenstemmig vedtaget, at det henvistes til den diplomatiske Commission, der inden 48 Timer havde at indkomme med Forestilling derom, paa det Europa kunde overbevises, at denne Beslutning ikke var noget Foster, af opbrusende Lidenskaber."

Saaledes ruller da nu den blodige Terning; om og naar Krigen udbryder, synes imidlertid endnu ikke afgiort, da Frankrig, med hvilket Land den egenlig nærmest kunde begynde, endnu ikke synes tilfulde bestemt i Henseende til de Forholdsregler, det agter at tage. Man frygter midlertid, at Villele vil faae Aarsag at fortryde, hvad Deel han kan have havt i den Overvægt, Ultraerne ved de seneste Valg i de Deputeredes Kammer torde have faaet, og at Politikerne ville der blive overmaade svage. Ogsaa er det ikke muligt at forudsige, da den constitutionelle spanske Armee, som næsten aldeles har udbrevet den saakaldte Troens Armee af Spanien, staaer saagodt som i umiddelbar Berørelse med den franske Observationscordon, hvilke forsætlige og uforsætlige Collusioner og Collisioner, her kunne indtræffe. I Lissabon skal — efter engelske Beretninger, ved den Tidende, at de tree Fastlandsmagter havde bemyndiget Frankrig til at besætte Halvøen — være udbrudt en almindelig Enthusiasmus, Cortes havde decreteret at forøge Ar-

meen til 40,000 Mand, indkaldt Milicerne, og sat hele Armeen i ypperlig Stand, organiseret paa engelsk Fod.

Endnu en vigtig Gaade ved denne Leilighed er, hvad Deel England vil tage i det hele. Megen Sensation giorde saavel en Fordring, den engelske Gesandt i Madrid havde giort Ministeriet for opbragte engelske Skibe, som især en Note, han skal have indgivet, om tvende engelske Eskadrers Udløb, for at tage Portorico og Portocapello i Besiddelse, ligesom en tredie i Forveien var i samme Hensigt sendt til Cuba; man vil midlertid vide, at denne Sag i Mindelighed var bilagt, og en Handelstractat med England sluttet.

Ikke mindre problematisk seer det ud med det andet Hovedspørgsmaal i Dagens Anliggender. Vel have de tree Magter erklæret, at Opstanden i det ottomanniske Rige havde fælles Brændpunkt med Oprørene i Neapel og Piemont, og altsaa ingen Bistand kan vente eller fortiene; midlertid faae ikke blot Grækerne fra forskiellige Sider fastere Fod; men det bliver bestandig mere og mere usandsynligt, at Janitscharerne og Ulemas, der for nærværende Tid have bemestret dem Herredømmet i Constantinopel, ville byde saa villig Haand til Lord Strangfords Underhandlinger, som Haleb Effendi, og hans Ministe-

rium; ligesom det og er meget uvist, hvorlænge den nu en kort Tid neddyssede Volkan vil bie, inden den maaskee med fordoblet Voldsomhed udbryder paa ny. Hertil kommer endnu, ikke at tale om Persernes bestandige Fremskridt, de idelige Affald og egenraadige Forhold, der snart fra en, snart fra en anden Pacha høres; og skulde nu end videre hertil komme, at England, som man fra flere Sider ymter om, i Henseende til Grækerne skulde have antaget en forandret Politik, torde vel Grækernes Sag staae paa temmelig gode Fødder.

Særdeles meget kommer det overalt i hele den nærværende Crisis an paa, hvad England, og dets nuværende Minister vil, da man vel kan sige om ham, som Cæsar om Brutus, at, det han vil, vil han med Kraft. Man fortæller, at da Liverpool forestillede ham for Kongen, roste denne hans Forgiænger Londonderry, og yttrede den Forventning, at han i alle Henseender vilde træde i hans Fodspor; men til Kongens og Liverpools store Forundring, undslog Canning sig for at give dette Løfte; dog beroligede han dem ved at tilføie, at han i det mindste aldrig agtede at skiære Halsen over paa sig; skal man imidlertid tro Vinkelagentens Achille Jouffrois berygtede Note til Montmorency, torde dette neppe være det eneste, hvori han gik sin egen Vei.

Særdeles Opsigt har et i nogle Blade udspredt Rygte giort, i Følge hvilket Kongen af England skulde være i Begreb med at ægte en ung engelsk Dame, en Datter af Marqvisen af Coningsham. Andre Blade, og deriblandt The Times modsige det derimod paa det bestemteste, som noget, hvortil intet fornuftigt Menneske i hele Kongeriget har kunnet fæste mindste Tro.

Et høist forargeligt Optrin har fundet Sted i Dublin, hvor Vicekongen Marqvis Wellesley, der i fuld Galla besøgte Theatret, er ikke blot paa forskiellige Maader blevet haanet og trodset af de sammenrottede Orangemen, der vare forbittrede paa ham, fordi han i Følge Kongens Befaling, havde forbudet dem at høitideligholde Aarsfesten efter Kong Vilhelms Seir ved Boinefloden, og bekrandse hans Støtte; men der blev endog først kastet en Porteflaske, og siden et Stykke Træ efter ham, hvilket sidste saarede en Dame i hans Loge.

Uagtet de Urolige havde Medhold hos en Deel af Øvrigheden, og dens Betiente, fik man dog de to, der havde kastet Flasken og Træstykket, hæftede. Men Grandjury i Dublin, der selv for det meste bestod af Orangemænd, har ved en bogstavelig Udtydning af Loven, afviist Klagen mod de tvende Hovedmænd,

som Generalfiskalen imidlertid under en anden Form vil igien bringe for Retten, ligesom man overalt er overtydet om, at dette Fremfærd megit mere vil gavne end skade Catholikernes Sag, der desuden har en erklæret Talsmand i Ministeren Canning.

Det rette Lys vil imidlertid neppe komme i Tingene, forend Kamrene i Frankrig og begge Huse i England aabnes. Det lader som Ministeriet i Paris søger at skaffe sig sine farligste fanatiske Modstandere af Halsen ved at befordre dem til Gesandtskabsposter, og siges saaledes Hertugen af Fizjames bestemt i Chateaubriands Sted til London, og Hyde de Neuville til Constantinopel; mærkeligt nok er det derfor, at paa samme Tid, de Præfecter, der ikke have kunnet holdt de Liberale fra at blive valgte i deres Departementer, afgaae, og afløses af Præfecter fra 1815; ogsaa mellem Statsraaderne foregaae adskillige Forandringer i samme Aand; og lignende siges at forestaae andre høiere Embedsclasser. Presselovene udøves i al sin Strænghed mod de Liberale, som B. Constant, og Kochlin, meest for uveiede Udtryk mod Ultraautoriteterne.

D. 27. Jan. 1823.

E. Skr. Som dette trykkes, bringe Tidenderne den Efterretning, at de tree Continentalmagters Gesandte, have faaet deres Passer, og ere afreiste fra Madrid; tillige meddele de disse trende Gesandtes Noter, og den spanske Udenrigsministers Circulairskrivelse til de spanske Gesandte, der indeholder et bestemt Afslag paa de giorte Fordringer. Den franske Minister skal endnu ikke være hiemkaldt, og Meningerne om Krig og Fred ere vaklende som hidtil.

Uagtet den østerrigske Jagttagers Forsikring at Janitscharerne ere roligere end nogensinde, mælde dog andre Efterretninger fra Constantinopel, at de f. Ex. havde slaaet Hovedet af Haleb Effendi, inden Sultanen befalede hans Død, at de efter at Hovedet havde staaet til Skue, kastede det ind over Haugemuren til Sultanen, og formodenlig snart med Sværdet vil afgiøre det tyrkiske Riges Skiæbne.

K. R.